

PREKENUTKAST

FØRSTE REKKES EVANGELIER

Bearbeidet utgave a D 2025

Kåre Svebak

Innhold

KIRKEÅRETS JULEDEL

ADVENTTIDEN:

Første s. i Advent 7

Andre s. i Advent 11

Tredje s. i Advent 15

Fjerde s. i Advent. Førjulssøndag 18

JULETIDEN:

Juledag. Jesu Kristi fødsels minnefest 23

Annendag Jul. St Stefanus-dagen 29

Romjulssøndag. Barnemartyrenes dag 33

Nyttårsdagen 37

Søndag før Kristi åpenbaring 41

ÅPENBARINGSTIDEN:

Åpenbaringsdagen. Kristi åpenbaring 44

Første søndag etter Åpenbaringsdag 47

Andre søndag etter Åpenbaringsdag 50

Tredje søndag etter Åpenbaringsdag 54

Fjerde søndag etter Åpenbaringsdag 57

---

5. s.-e Kristi Åpenbaringsdag. 60

Søndag Septuagesima. Vingårdssøndagen 65

Søndag Sexagesima. Såmannssøndagen 67

KIRKEÅRETS PÅSKEDEL 73

FASTETIDEN

Førfastesøndag 73

Første søndag i Faste 77

Andre søndag i Faste 80

Tredje søndag i Faste 84

Midtfastesøndag 88

Jomfru Maria budskapsdag (25.3) 91

28. Femte søndag i Faste 95

DEN STILLE UKE: 99

PALMESØNDAG 99

SKJÆRTORS DAG: ALTERETS SAKRAMENT 103

LANGFREDAG 107

LØRDAG FØR PÅSKE 110

PÅSKETIDEN 113

PÅSKEDAG 113

2. PÅSKEDAG 116

Første s. e. PÅSKEDAG 120

Andre s. e. Påskedag 124

Tredje s. e. Påskedag 128

Fjerde s. e. Påskedag 131

Femte s. e. Påskedag 136

KRISTI HIMMELFARTSDAG 139

6. s. e. PÅSKEDAG. FØRPINSESØNDAG 144

KIRKEÅRETS KIRKEDEL:

PINSEDAG 149

ANDRE PINSEDAG 154

DEN HELLIGE TREFOLDIGHETS FEST 159

1. S. E. TREF. 163

2. S. E. TREF. 166

3. S. E. TREF. 170

---

4. S. E. TREF. 175

---

5. S. E. TREF. 177

---

6. S. E. TREF. 180

---

7. S. E. TREF. 183

---

8. S. E. TREF. 187

---

9. S. E. TREF. 191

---

10 S. E. TREF. 194

---

11. S. E. TREF. 197

---

12. S. E. TREF. 200

---

13. S. E. TREF. 205

---

14. S. E. TREF. 209

---

15. S. E. TREF. 213

---

16. S. E. TREF. 217

---

17. S. E. TREF. 221

---

18. s. e. Tref. 224

---

19 S. E. TREF. 228

---

20. S. E. TREF. 233

---

21. S. E. TREF. 237

---

22. S. E. TREF. 240

---

23. S. E. TREF. 243

24- S- E- TREF. - 246

SØNDAGEN FØR DOMSSØNDAG 251

SISTE SØNDAG I KIRKEÅRET DOMSSØNDAGEN 255

Jomfru Marias Kirkegangsdag (2.2.) 259

ST JOHANNES DØPERENS DAG 262

AUGUSTANA-DAGEN (25. juni) 265

JOMFRU MARIAS BESØKSDAG (2.7.) 270

MIKKELSMESS (29.9) 274

ALLEHELGENSDAG ALLE HELGENERS DAG 278

FORORD

Med denne samling prekenutkast vil jeg komme de prester som sammen med lekfolk har kirkefelleskap på kirkens ubeskårne grunn. De som avskåret fra regelmessig kirkegang, vil kunne holde «lesemesse». Etter tekstlesningene følger trosbekjennelsen og dagens prekenutkast, deretter Herrens Bønn, velsignelsen. Ellers synger man salmer som passer dagens tema.

Tekstrekke følger kirkeårskalenderen i Den Evangelisk-Lutherska Bekännelsekyrkan. Første rekkes evangelier følger den gamle postilletradisjonen (1. rekke). Under arbeidet har jeg støttet meg til *Per Jonssons «Evangeliepostilla»*, Malmö 1999 (+28.11. 1998).

Utkastene gjenspeiler to sentrale emner: (1) Den *autoritative* lære siden Pinsedagen, gitt kirken i og med apostelordets lære fra kirkens Hyrde og Lærer, Kristus Jesus. (2) *Kontinuiteten* begrunnet i en bevitnet Jesus-historie, gitt til kjenne med bruk av en hel Bibel og Jesu undervisning formidlet fra prekestolen i den forsamlede menighet.

Utkastene sier ikke alt. Det er heller ikke mulig. Guds kirkes merkevare er ikke trostrynger i samtale og debatt, men kirkens gudgitte kjennetegn fra den oppstandne Kristus. Dermed er kirkens kjennetegn de samme for oss i nåtid som for de første kristne: Guds evangelium og sakramentene forvaltet med trofasthet i prekenembets gjerning. Kirkens kjennetegn begrunner menighetens sendelse. Annen begrunnelse trengs ikke.

Kåre Svebak, Arendal.

Etterskrift:

Opplysninger om forfatteren, se Wikipedia Norge.

Kort innledning om kirkeåret:

Kirkeårets helligdager belyser hver for seg en side ved Kristus-åpenbaringen. Til sammen omfatter de Guds råd til frelse. I sentrum står Guds forsoning med verden i Kristi lidende lydighet, fullbrakt i Jesu død. Guds endegyldige bevis er Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag, slik Gud har varslet ved sine profeter i den gamle pakt.

Synlige påminnelser prekestol, døpefont, skriftestol og alterbord. Den oppstandne er tilstede, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Disse befalinger skal døpte lære å holde.

Kirkeåret består av tre hoveddeler: Juledelen, Påskedelen og Kirkedelen.

JULEDELEN:

Den består av Adventtiden, Juletiden og Åpenbaringstiden. Tekstene belyser spørsmålet: **Hvem** er Jesus fra Nasaret.

Adventtiden handler om *Den Kommende* i Jesu Kristi skikkelse, han som kom i en bevitnet Jesus-historie, som kommer i nåtid og komme skal på den ytterste dag.

Juletidens tema er Ordet som kom til oss i kjøtt og blod – i Guds enbårne Son, virksom on i Jesu *tjenerskikkelse* (Joh 1:14) .

Åpenbaringstidens tema er Jesu persons hemmelighet, stadfestet med Jesu undervisning i Det gamle testamente og med undergjæringer som bekrefter det største av alle Guds under - Gud og menneske forenet i Jesu person, *Gal 4:4 - Født av en kvinne, født under loven for å kjøpe dem fri som var under loven og gi oss barneretten.*

PÅSKEDELEN

Tekstdelene belyser spørsmålet: *Hva* har Kristus gjort? Denne del av kirkeåret omfatter *Fastetiden, Den stille uke og Påsketiden.*

KIRKEÅRETS KIRKEDEL

Det samlende tema siden Pinsedagen er Den Hellige Ånds hjelp med troen bekjent i livets vitnesbyrd

Kirkeårets juledel

Adventtid, juletid og åpenbaringstid

Første s. i Advent

Prekenutkast 1. rekke: Mt 21:1-11

Kristus rir inn i Jerusalem

Hosianna, Davids sønn! Velsignet er han som kommer i Herrens Navn. Hosianna i det høye!

Velsignet være han som kommer i Herrens Navn!

Ordene er hentet fra Salme 119, en Kristus-profeti. Ordet «velsigne» blir i Bibelen brukt på to måter, dels om Gud som velsigner, dels om mennesker som velsigner.

Gud velsignet Abraham. Øverstepresten Aron sa: «Herren velsigne deg». Og vi blir utsendt fra gudstjenesten med den aronittiske velsignelse. Da er det Gud som velsigner, og det han sier, det skjer.

Mennesker velsigner i betydningen lovprisning eller takksigelse. Elisabet hilste Maria: «Velsignet er du blant kvinner» (1:42). Senere la hun til: «Velsignet er ditt livs frukt». Da var det Gud hun lovpriste. - Abrahams tjener velsignet Gud og sa: «Velsignet være Herren, min herre Abrahams Gud!» - Sakarias begynte sin lovprisning med lovprisning: «Velsignet være Herren, Israels Gud!» (Lk 1:67ff) - Paulus begynner Efeserbrevet med velsignelse brukt i begge betydninger:

Ef 1:3 - Velsignet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som i Kristus har velsignet oss med all åndelig velsignelse i de himmelske verdener.

Vi lovpriser vår Herres Jesu Kristi Fader, han som med Jesu Kristi nærvær er virksom til stede. Med Ord og Sakrament velsigner han oss med all himmelsk velsignelse.

En lovprisning er samtidig en erkjennelse av egen uverdighet, stilt overfor den helige Gud. Et eksempel er den blinde Bartimeus. Da han hørte Jesus passere på veien ut fra Jeriko, ropte han: «Jesus, Davids sønn, forbarme deg over meg!» (Mk 10:47). Bartimeus-ropet i fortid er syndserkjennelse og lovprisning til samme tid.

Brukt i innledningen til vår liturgi: Kyrie Eleison! Miskunne oss! Vi lovpriser den Treene Gud sammen med Guds Ene Hellige Kirke i fortid og nåtid.

Flere bibelsteder nevner at Jesus uttalte velsignelsesbønnen, også kalt takksigelsesbønnen. Den begynte med ordene «*velsignet være du, Gud.*» Han som kommer i Herrens Navn, hører vi velsigne i dagens evangelium. Han er Gud over alle ting, velsignet i all evighet. (Rom 9:5)

I Åpenbaringsboken står det at velsignelsen tilhører Ham som sitter på tronen, og Lammet. (*Åp 5:13*) Han er den som kommer. Med sitt komme oppfyller han profetien:

| **Sak 3:8** – *Se, jeg lar min tjener Spire komme.*

Gud og menneske forenet i Jesu tjenerskikkelse er det rotskudd som skjøt opp av tørr jord (Jes 53:2).

Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. Vi ser i ettertid at Guds løfter ved sine profeter ble oppfylt i Jesu død og oppstandelse. Vi ser i påskeperspektivet Guds tro komme til oss i en bevitnet Jesus-historie

«Løs dem og led dem til meg!»

Det var fem dager til påske. Jesus og disiplene var kommet til Betfage, øst for Jerusalem. Denne gangen skulle han ikke dra inn i Jerusalem slik han før hadde gjort. Denne gangen sendte han to disipler av sted for å løsne et asen og en asenfole og føre dem til ham. Hvorfor?

Mye folk var på vei til Jerusalem. I sine gudstjenester skulle de vitne om den kommende Messias, han som Gud hadde lovet ved sine profeter.

Jes 62:11f – Se, Herren lar det lyde til jordens ende: Si til Sions datter: Se, din frelse kommer, se, hans lønn er med ham, se, hans gjengjeldelse går foran ham. Og de skal kalles det hellige folk, Herrens gjengløste, og de selv skal kalles de søkte, den stad som ikke er forlatt.

Sak 9:9 – Fryd deg storlig, Sions datter! Rop høyt, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til deg. Rettferdig er han og full av frelse, fattig og ridende på et asen, på aseninnens unge fole!

De tolv skulle føre til ham et asen med fole. Hvorfor? For at «det som stod skrevet» om ham, skulle bli oppfylt». Det forstod de ikke. Fremdeles gjaldt Jesu ord:

Lk 19:42 – *Tenk i dag, om du hadde forstått, også du hva som tjener til din fred. Men nå er det skjult for dine øyne.*

Under Jesu inntog i Jerusalem strødde disippelflokken palmegreiner foran ham og hyllet ham som Davids sønn - Messias-kongen: «*Hosianna!*» Herre, frels!

Undrende spurte folket hvem han var. «Det er Profeten, Jesus fra Nasaret i Galilea.» De hørte, men hørte likevel ikke. De så, men så likevel ikke. (Jes 6)

Han glimret ikke. Han eide ikke engang eselet han red på! Han kom ikke som den seierrike Messias-kongen, han som jøder flest ventet på. Men ikke kunne vel han være Guds lovede Messias, som kom i en tjeners skikkelse! Allerede Jesu inntog skulle gjøre verdens visdom til dårskap.

I vårt påskeperspektiv ser vi Jesu inntog i lys av en bevitnet Jesus-historie. Gud reiste ham opp fra de døde tredje dag og stadfestet Guds forsoning med verden. Oppfylt var profetiene om Kristi persons hemmelighet og hans verk, stadfestet med den oppstandnes disippelmøter flere ganger før Kristi Himmelfartsdag. De kunne ta på ham, spise sammen med ham og lytte til hans undervisning i Det gamle testaments skrifter og motta hans befalinger som døpte skal lære å holde. Kristen-troens begrunnelse er hverken føleri eller spekulasjon, men *viten*: Guds forsoning med verden er fullført og et evig jubelår begynt.

I kirkerommet står synlige påminnelser om den oppstandnes befalinger: prekestol, døpefont og Herrens alterbord med den hvite duken. De påminner oss om de handlinger da den oppstandne er til stede i den forsamlede menighet, når og hvor som helst, men forvaltet slik han befalte. Han er vår Konge og vår Gud. Han er alle menneskers rettferdighet og hellighet hos Gud. Og han er alles seierherre over fiendemaktene synd og død og den onde selv – han og ingen annen. Det er om ham det står skrevet:

Sal 40:8f.- Se, jeg kommer. I boken er det skrevet om meg, hva jeg skal gjøre. Å gjøre din vilje, Gud, det er min lyst.

Sak 9:9 - Se, din konge kommer til deg, saktmodig, ridende på et asen.

Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, lot apostelen Peter fastslå følgende:

2 Pet 1:21 - Ingen profeti er noensinne blitt til ved et menneskes vilje, men drevet av Den Hellige Ånd har mennesker talt det som er fra Gud.

Da Kristus Jesus holdt inntog i Jerusalem, red han den gang som Guds rene Lam og verdens syndebærer inn til sin store lidelse – til sin offerdød på korset. Vår situasjon er en ganske annen. Den oppstandnes befalinger samler oss. Han holder inntog med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet. Han kommer med forsoningens goder til oss. Han opplyser vår forstand, kaller oss med evangeliet, gir ny vilje, lyst og kraft. Gud tjener oss med Ord og sakrament. Vårt gjensvar er vårt hosianna-rop med takksigelser under Nattverdets Liturgi.

Meget tidlig i kirkens historie tok man i bruk hosianna-ropet i nattverdliturgien. Kristne visste hva de gjorde. Jesus hadde innstiftet sin Nattverd under det jødiske

påskemåltid før sin offerdød. Med ham i vår midte feirer vi den nye pakts måltid, grunnet på Guds forsoning med verden i Jesu Kristi blod. Dette var forutsagt ved profeten Jeremias:

Jer 31:31f, 34 - dager skal komme, sier Herren, da jeg skal opprette en ny pakt med Israels hus og med Juda hus. Ikke en slik pakt som den jeg opprettet med Israels hus /.../ dette er den pakt jeg vil opprette med Israels hus i de kommende dager, sier Herren /.../ Jeg skal forlate deres misgjerning, og deres synd vil jeg ikke mere komme i hu.

Kristus tyder gaven han lar rekke fram i brødets og vinens skikkelser. Han sier presist og like frem: «Dette er mitt legeme /.../ Dette er den nye pakt i mitt blod, utgytt for de mange til syndenes forlatelse» (Mt 26:26). Han gir samfunn med Guds Golgata-offer, og dermed syndenes forlatelse og evig liv.

Daniel-profetiene (Dan 9) om de syv år-ukene ble oppfylt. Midt i den siste uken erstattet slaktoffer og matoffer med en ny og bedre ordning.

Gaven gjort med allmaktsordet,
Kristus byr fra gavebordet.
Lovens påske den er endt;
Skyggen flyr for virk'ligheten,
Selv han fyller dunkelheten,
Har ny tid i nåde sendt.

Sal 103:2-4 – *Min sjel, lov Herren, og alt som i meg er, lov hans hellige Navn. Min sjel, lov Herren og glem ikke hans velgjerninger! Han som forlater all din misgjerning, som leger alle dine sykdommer, han som forløser ditt liv fra graven, som kroner deg med miskunn og barmhjertighet.*

Velsignet være han som kommer i Herrens Navn

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Fader! Deg takker vi for Sønnen du gav til konge i ditt evige nåderike. Hør oss i nåde: Opplys og led oss med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi ikke tar anstøt av din Sønns ringe skikkelse, men lærer deg å kjenne gjennom ham du utsendte, vårt levende håp. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Andre s. i Advent

Prekenutkast 1. rekke: Lk 21: 25-36

Herren kommer til sin kirke

Vårt levende håp samler oss til gudstjeneste. (1 Pet 1:3) Vi samles ikke om trosyttringer eller meninger, men om den oppstandne Kristus til stede, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet hvor døpte holder hans befalinger. Denne samling er kristnes fremste oppgave – å samles om ham som er om det levende håp, virksom i vår midte.

Det levende håp

Dette levende håp ble gitt verden da han kom første gang. Og etter sin oppstandelse fra de døde, kalte apostelen Paulus ham for «førstegrøden av dem som er sovnet inn» (1 Kor 15:20).

På den ytterste dag kommer han med en ny himmel og jord. Da kommer han i sin Guddoms herlighet, synlig for alle. Da skal han gjøre synlig det usynlige skille mellom Guds kirke og denne verdens barn.

Ved flere anledninger fikk øyenvitner se den oppstandne Jesus og lytte til hans undervisning i Skriftene. De fikk også ta på ham, spise sammen med ham og samtale med ham. Ved en anledning var over 500 øyenvitner samlet. (1 Kor 15:6)

Vi er ikke øyenvitner til den Oppstandne. Vi har Guds kirkes kjennetegn – evangeliets gudgitte lære og sakramentene. Guds nådemidler er tegnene, forvaltet i prekenembetets gjerning, slik han befalte.

Løft hodene!

Vår forløsning fra syndefallets levekår stunder til! Hans andre Advent er nær. Vi kan prise oss lykkelige, sier Herrens apostel:

Rom 5:2 – for vi har det håp at vi skal få se Guds herlighet.

Åpb 22:4 – de skal se Guds åsyn og hans navn skal være på deres panner.

Kol 1:5 – Det dere håper på, ligger ferdig for dere i himmelen. Men alt nå har dere fått høre om det gjennom sannhetens ord, evangeliet, som er kommet til dere.

1 Pet 1:3-5 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Fader, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde! Vi skal få en arv som aldri forgår, som ikke flekkes til eller visner. Den er gjemt i himmelen for dere som gjennom Guds kraft blir

bevart ved troen, så dere skal nå fram til frelsen. Den ligger alt ferdig til å åpenbares ved tidens ende.

Begrunnelsen er den samme for oss som for de første kristne - «den trøst som Skriftene gir», oppfylt i Jesus Kristus. (Rom 15:4)

Tegn i sol og måne og stjerner, og på jorden.

Det skal vise seg tegn i sol og måne og stjerner, og på jorden skal folkene bli grepet av fortvilelse når hav og brenning bruser /.../ for himlenes krefter røkkes.

Merkelige hendelser skal gå forut for Kristi andre Advent. Noe lignende viser bibelhistorien. Merkelige hendelser gikk enten forut eller etter store hendelser. Jesus kaller dem «tidenes tegn» (Mt 16:3).

Eksempler: De hendelser som gikk forut for israelittenes utvandring fra Egypt. Da Moses på Guds befaling rakte ut staven, ble folket rammet av mange plager: gresshopper, hagl, byller, og til sist, morderengelen som gikk gjennom landet og slo i hjel alt førstefødt. Men israelittene ble spart. På dørstolpene hadde de på Guds befaling strøket blodet av påskelammet.

Under utvandringen fra faraos Egypt fikk israelittene se mange gode tegn: Havet delte seg, og de gikk tørrskodd i land ved Pi Hakirot, mens faraos hær druknet. Guds folk drakk vann av klippen, som var Kristus (1 Kor 10:4). Likevel var det noen blant dem som utfordret Herren, oss til advarsel.

Alle disse tegn vitnet at i dette lille folk ville Gud gjøre undergjerninger av avgjørende betydning for menneskeheten. Den trofaste Gud ville oppfylle løftet om Abrahams ætt og rotskuddet av Isais rot.

I tidens fylde sendte Gud sin Sønn til verden. Forut gikk tegnet: En jomfru ble svanger. Hyrdene fikk høre englesangen. Stjernen veiledet de vise menn til stedet hvor gudmennesket Jesus var født.

I sin offentlige virksomhet gjorde Jesus mange tegn, første gang under bryllupet Kana, da han gjorde vann til vin. Da han døde på korset skjedde solformørkelse, jordskjelv og forhenget i templet revnet. Jesus varslet Jerusalems ødeleggelse i år 70. Da gråt Jesus, ikke over ødeleggelsen, men folkets vantro. Forutsigelsen er også dokumentert i Mt 23. kapitel. Et papyrusfragment bekrefter at Matteusevangeliet ble skrevet før Jerusalems ødeleggelse.

På lignende vis er Herrens Nattverd Tidenes Tegn og pantet på vår frelse. Jesu venner deltar i kirkens samfunn med Guds Golgata-offer i vår midte - virkelig til stede i jordiske skikkelser og mottatt med munnen. Vi har samfunn med ham som er Guds fred med oss, og mottatt i tillit til Kristi tydningsord, styrker han troen med syndenes forlatelse og det evigee liv hos ham.

I dagens evangelium forutsier Jesus de tegn som varsler den kommende verden og denne tidsalders slutt. Men når? Det var ikke engang åpenbart for Guds Sønn, Kristus Jesus. På Himmelfartsdagen sa han: «*Det tilkommer ikke dere å vite tid og stund*»,. Desto viktigere er tegnene i endetiden.

Hva er det viktigste endetidstegn?

Det fremgår av Jesu åpenbaringer for Johannes, da han var forvist til øya Patmos. Det viktigste endetidstegn er ikke naturkatastrofer og pandemier, ikke hungersnød, dyrtid og moralsk-religiøs forvirring. Det viktigste tegn er *antikristens virksomhet i den organiserte kirkevirksomhet*. Et økende frafall fra apostelordets lære omdanner dem til religiøse virksomheter, tilpasset yndlingsideer i samtiden. Liksom Israel i den gamle pakt ga rom for avguder, skal kirken i endetiden fremstå åpen for den terapeutisk-liberale kvasireligion. Dens avgud er mennesket «selv».

Den kanskje strengeste advarsel i Nytestamentet er Jesu sendebrev til menigheten i Laodikea (Åp 3:14ff). Likegyldig for apostelordets lære, ga den rom for reservasjoner mot læren fra Herren. Den ga rom for læreemangfold under skinn av raushet og kjærlighet (indifferentisme). Denne likegyldighet må forstås i lys av Jesu ord: «*Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal aldri forgå.*» (Mt 24:35).

Guds kirkes kjennetegn er gudgitte kjennetegn, gitt i begynnelsen. Det gjelder for oss i nåtid å unngå et kirkefelleskap begrunnet i *trostryinger* nedfelt i forpliktende vedtak. Guds kirkegrunn er ikke beskåret. Kirkens grunn er *bekjennelsen til apostelordets lære fra Herren Jesus*, hjørnesteinen i kirkens grunnvoll.

Kirkens bekjennelse stadfester den rett utlagte Skrift fra dens Herre, gitt kirken i og med apostelordets lære. Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden er ikke aktverdige fornminner om den tids kristendom. Konkordiebokens økumeniske autoritet består i apostelordets lære fra Herren Jesus. Denne himmelske lære istemmer vi uten forbehold, slik de gjorde under den første menighetssynode i Jerusalem (Apg 15). På troskapens vilkår tjener Gud oss med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Vi istemmer kirkens bekjennelse til apostelordets lære fra Skriftens Herre, alltid åpen for alle som søker kirkefelleskap på Guds kirkes ubestkårne grunnvoll, lagt i begynnelsen. (1 Kor 4:1f)

«Løft deres hoder, for deres forløsning stunder til»

Sal 11:9 – Gud har sendt sitt folk forløsning.

Tidens tegn må vi betrakte i lys av Guds evangelium. Et annet evangelium fins ikke. (Gal 1:8) Den forløsning (el gjenløsning) som nærmer seg, har Gud allerede fullbragt i Jesu Kristi død.

Ef 1:7 – i ham har vi gjenløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse ifølge hans nådes rikdom.

Gud har opprettet en nådepakt med oss i dåpen til Jesu død. Han påtok seg alle plikter. I dåpen til Jesu død gav han oss alle rettigheter hos ham, slik Guds løfte sier: Den som tror og blir døpt, skal bli salig (Mk 16:16). Sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir evig salighet til alle som tror Guds ord og løfte.»

Dette løfte omfatter hele livet, ikke bare begynnelsen, men hele veien. Syndenes forlatelse for Kristi skyld er den sanne trøst mot døden og dommen: Oppreist fra døden i våre synder, er vi ved dåpen og troen frelst av nåde og har evig liv. Guds nådepakt i dåpen er en stadig oppmuntring til å vente Jesus som frelser når han på den ytterste dag kommer synlig tilbake (Fil 3:20).

Det er ingen fordømmelse for den som er i Kristus Jesus (Rom 8:1). Å være i ham, det er ved dåpen og troen å ha gjenløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse. Kilden til frelsen, gitt i dåpen, er Guds «uendelig rike nåde» (Ef 2:7). Den kan ingen nød, ulykke eller anfektelse frata oss. Hvorfor? Årsaken er Guds Sønn i sin lidende lydighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2).

Våk derfor, og be om å kunne unnfly alt dette og bestå for Menneskesønnen.

Prekestolbønn:

Gode Gud, deg takker vi for din Sønn Jesus Kristi lidende lydighet, vårt levende håp! Hør oss i nåde: Bevar oss i din tro, så vi ikke tynges av fråtseri, drukkenskap og verdslige bekymringer, men lever edruelig, våker og ber, og venter Kristus som vår Frelser på Dommens dag. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Tredje s. i Advent

Prekenutkast 1. rekke: Mt 11:1-10

Jesu vitnesbyrd om Johannes.

Johannes Døperen viser oss prekenens oppgave. Han kalte seg selv «en ropende røst» som ryddet vei for Herren Jesus (Mt 3:3). Den oppstandne Kristus ga samme oppdrag til de tolv apostlene, og med dem deres etterfølgere i prekenembetet:

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Den som utøver prekenembetet, fremstår som Kristi delegat, og skal aktes som forvalter av kirkens kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet på troskapens vilkår. (1 Kor 4:4). En Kristi delegat kommer ikke med «sitt eget», spår ikke «av egen lyst» (Esek 13:2) eller «bygger på sin egen rettferdighet» (Rom 10:3). Falske profeter opptrer som om Guds ord er utgått fra dem, eller kommet bare til dem. (1 Kor 14:34)

Johannes Døperen er et eksempel til etterfølgelse for senere predikanter. Han viste med Guds Ord til syndens rot i mennesket. Synden truer oss ikke utenfra. Roten er den onde lyst i vårt innerste. Døperen ga ingen falske forhåpninger om selvforbedring eller omvendelse av egen kraft eller fornuft. «*Ormeyngel, hvem har lært dere å flykte fra den kommende vrede?*» (Mt 3:7)

Døperen ryddet vei for Herren Jesus. Som den siste av profetene i den gamle pakt, pekte han på Jesus og oppmuntret til omvendelse og tro: «*Se der, Guds Lam som bærer verdens synder!*» (Joh 1:29)

Lov og evangelium hører sammen, men uten sammenblanding. Den skarpeste lovforkynnelse er Kristus korsfestet for verdens synder, og samtidig er den sanne trøst og det levende håp mot synd og død og djevel.

Selv om Johannes Døperen havnet i fengsel, fortsatte han å forkynne lov og evangelium. Lovens endemål er Jesus Kristus i hans lidende lydighet. Han er lovens oppfyller og verdens syndebærer i alles sted. Ved ham lærer vi Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet. Den hellige Gud har forsonet verden med seg selv i Kristi død. Gud er god mot oss for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Utelukket er all fortjeneste fra vår side.

«Er du Den Kommende, eller skal vi vente en annen?»

Johannes sendte disiplene sine med et spørsmål til Jesus. Det er god pedagogikk. Kunnskapen fikk de finne på egen hånd. Han henviste skriftene i Det gamle testamente. Der finner man svaret på hvem Jesus er.

Jes 35:5f – Da skal de blindes øyne åpnes, og de døves ører opplukkes, da skal den lamme springe som en hjort og den stummes tunge juble. For kilder springer fram i ørkenen, og bekker i ødemarken.

Vi ser profetien oppfylt i ettertid - i påskeperspektivet. Evangeliet handler om Guds gjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Men også Guds lov handler om gjerninger. Hva er forskjellen?

Guds lov handler om *våre* gjerninger, hver for oss i levde livshistorier: Hva skal vi gjøre for å stå hellig og rettferdig for den levende Gud? De ti Guds bud viser vei. Det visste den rike unge mann: «Gjør det, så skal du leve», så Jesus. Da gikk han bedrøvet bort.

Evangeliet sier ingenting om hva vi skal gjøre for å bli frikjent hos den hellige Gud. Guds evangelium handler om *Guds* gjerninger i Jesu Kristi lidende lydighet - det Guds Lam som bærer verdens synder. Johannes Døperen pekte på ham: «Se, der...» Kristus alene er den Hellige og Rettferdige. Kun han er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud. Det er han i kraft av sin person, som forener Gud og menneske i Jesus person, det største av alle Guds under.

Da døden nærmet seg for den fengslede Johannes, gjaldt det å høre evangeliet om ham som er lovens oppfyller og verdens syndebærer. I møte med døden og dommen blir det levde liv uten betydning. Hos Martin Luther fins følgende kommentar til denne prioritering:

Når frykten for Guds vrede over synd og død og satans makt virker dødsangst og samvittighetskval, «hva hjelper da Mose lov, om du så har levd et ustraffelig liv? Er det ikke da sant at du må bekjenne og si: Herre Gud, selv om jeg ikke har vært en horkar, tyv eller morder, så er jeg likevel uren og full av synd for deg. Derfor ber jeg, at du må være meg nådig og barmhjertig, for ellers må jeg fortvile med alle mine gode gjerninger, som David sier: «Gå ikke i rette med din tjener, for ingen levende er rettferdig for deg».

I denne sammenheng forteller Luther om en eremitt som i flere dager hadde stått på samme sted, sukket og sett opp mot himmelen. Disiplene hans spurte hva grunnen var, og fikk til svar: «Jeg er så redd for døden». De trøstet ham med livet han hadde levd, hvor nøye han hadde vært med å holde Guds bud. «Jo, det var sant det», svarte han, «men Gud dømmer annerledes enn mennesker.»

Den sanne trøst mot døden og dommen er Guds Sønnns lidende lydighet i tjener-skikkelsen. Han er Guds fred med oss, og «salig er den som ikke tar anstøt av meg», sier Jesus. Han har oppfylt Guds løfte om «det salige bytte»:

Jes 53:5, 11 – han er såret for våre misgjerninger, straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom. /.../ ved at de kjenner ham, skal den Rettferdige, min tjener, rettfærdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.

Hvorfor strømmet folk til for å høre Johannes Døperen?

Han var Guds talerør i denne verdens ørken. Han lignet ikke predikanter som tilpasser Guds ord etter folks religiøse behov og yndlingsideer i samtiden. De ligner svaiende siv i vinden. En Guds profet forkynner hva Gud vil gjøre. Jesaja profeterte sju århundrer i forveien om den jomfru som skulle føde den kommende Messias. Og Sakarja profeterte om Messias som skulle ri inn i Jerusalem på et asen. Men Døperen Johannes var mer enn en profet. Gud hadde gitt løfte om ham ved profeten Malaki:

Mal 3:1 - Se, jeg sender min engel foran deg, og han skal rydde vei for deg.

Da Johannes Døperen fremstod, talte han ikke om Guds gjerninger en gang i fremtiden. Han talte om Kristus her og nå, og med sin preken ryddet han veien for Kristus. Det er døptes nåderett å få høre Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død. Det er døptes nåderett hos Gud å få høre Jesu undervisning slik den står skrevet, å få forsoningens goder, gitt i og med Guds nådemidler. Og det er døptes nåderett å få lære å bruke nådemidlene, slik Kristus befalte.

I dag får du fritt anvende Guds nådes rikdom på deg selv, for dine synder er betalt i Jesu navn og blod. Og vil du bli bevart i den tro som Gud virker med evangeliet, så innbyr Kristus til troens fest under Herrens Hellige Nattverd: «Ta og et -- Drikk alle derav» Han lar rekke fram himmelske gaver i jordiske skikkelser. Alt har han gjort ferdig, han som led, døde og oppstod for oss alle den tredje dag. I dag er nådens dag.

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Fader, deg takker vi for Sønnen du gav til frelse fra synd og død og satans velde. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt Ord, så vi ikke rammes av tvil eller annen synd, men setter all vår lit til dine velgjerninger i Jesu Kristi lidende lydighet, og gi oss nåde til å leve med ham til gave, og til sist få skue ditt åsyn på den nye jord. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Fjerde s. i Advent. Førjulssøndag

Prekenutkast 1. rekke: Joh 1:19-28

Johannes viser til Kristus

De spurte Døperen Johannes: «*Hvem er du?*» De burde heller ha spurt Jesus, han som Johannes ikke var verdig til å sandalremmen for. Midt blant dem stod han som Gud hadde lovt Abraham, at «*i deg skal alle jordens slekter velsignes.*» Nå stod han der - Ordet som «ble menneske og tok bolig i blant oss». *Han* burde de ha spurt.

Også tidligere hadde Gud bodd hos sitt utvalgte folk. Gud hadde utvalgt Sion og templet til sin bolig. Derfor kunne profeten Jeremia si (Jer 14:9): «*Du bor jo midt iblant oss, Herre*». Den siste av profetene – Johannes Døperen, han kunne peke på Guds nærvær i Jesu *legemes* tempel.

Kan vi si: «Du bor jo midt iblant oss, Herre»?

Vi bekjenner jo at han «før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd!» Men hva bekjenner vi? To ting:

For det første bekjenner vi at han har ikke forlatt oss i en himmel fjernt fra oss. Nei, ved Faderens nådeside er han gitt all makt i himmel og på jord. *Nå kan han fritt være til stede, virksom med Ord og Sakrament, hvor og når som helst Guds kirke samles og holder hans befalinger.* Han er nå virksom med handlende allmakt. Med evangeliet og sakramentene er han til stede i den forsamlede menighet, virksom med sin Hellige Ånd.

Nå er templet den virkelighet som hos evangelistene kalles Guds rike, himmelriket eller himlenes rike. Den oppstandne Kristus bygger opp den nye tempelvirkelighet også her hos oss. Ved dåpen og troen er vi lemmer i den nye virkelighet – Guds Ene Hellige og Apostoliske kirke. Her har vi kirkesamfunn i de hellige ting som er kirkens kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

For det andre bekjenner vi at Kristus også er usynlig til stede *i det skaperverk som vi sanser.* Midleren for Guds forsoning med verden er også Midleren for Guds skaperverk.

Sal 139:7 10 - Hvor skal jeg gå bort fra din Ånd, hvor skal jeg flykte fra ditt åsyn? /.../ din høyre hånd, holder meg fast.

For det andre bekjenner vi årsaken til Kristi nærvær i kirken og i skaperverket. Årsaken er det største av alle Guds undergjerninger: *foreningen av Gud og menneske i Jesu person.* Sagt med vår barnelærdom:

Han er «sann Gud, født av Faderen fra evighet, og tillike sant menneske født av jomfru Maria.» (Lille Katekisme, forkl 2 trosart)

Guds gode engler lengter etter å se inn i denne hemmelighet (1 Pet 1:12). Den lokker og drar til Guds kirkes merkevare – Guds evangelium og sakramenter forvaltet med troskap mot apostelordets lære fra Herren Jesus. Kristne har mye å undres over og samtale om, men kirkens kjennetegn er ikke våre trosytringer i samtale og dialog.

Åpenbaringsordets Gud gir gudskunnskap gjennom Jesus Kristus.

Gud er nidkjær for sitt falne skaperverk, okkupert av synd og død og satans herredømme. Med nidkjærhet viser han den selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2).

*Joh 3:16 - «**Så** høyt har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn for at hver den som tror på ham ikke skal gå fortapt, men ha evig liv».*

Vi er dyrt kjøpt av en kjærlighet som overgår all forstand. Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død. Men uten den gudgitte kunnskap, har vi alle grunn til å frykte Guds nærvær, lik trellens frykt for straff, eller et brent barn som skyr ilden. Eksempler fra bibelhistorien:

Da Moses møtte Guds nærvær, ble han forferdet. Han skjulte sitt ansikt av frykt for å se ham (2 Mos 3:6). - Manoa sa til sin hustru: «Vi kommer visselig til å dø, for vi har sett Gud» (Dom 13:22). - Ussia rørte ved paktens ark, for trekkoksene var ustyrlige. Da rammet Guds vrede Ussia (2 Sam 6:6f). - På Jesu befaling gjorde Simon Peter den store fiskefangst. Da ropte han forferdet: «Herre, gå fra meg! Jeg er en syndig mann!» (Lk 5:8).

Gud er en fortærende ild. Han fortærer synd og død og satans velde. Men Gud vil gjennom Jesus Kristus lære oss sitt innerste hjertelag å kjenne. Med barnlig gudsfrykt leker vi trygt nær ilden. Gud tjener oss med Ord og Sakrament i sitt nåderike. Med Kristus til gave tjener vi ham.

1 Pet 2:9 – dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys.

Heb 12:28 – Siden vi får et rike som ikke kan rokkes, så la oss være takknemlige og med takk tjene Gud, slik Gud vi., i ærbødighet og frykt.

Gudmennesket Jesus ser bak fasaden. Han vet hva som bor i mennesket. Derfor sa han til fariséerne og de skriftlærde (Mt 15:8): «*Dette folk ærer meg med leppene, men hjertet er langt borte fra meg*». Vi er skapt til samfunn med Gud, men under syndefallets kår ser Gud arvesynden – den onde lyst, i vårt aller innerste.

Gjæringer i strid med Guds gode skapervilje utfordrer ham. Den Hellige Gud må reagere med nidkjærhet for sitt verk.

Salme 2:9 – han skal slå dem med jernstav og slå dem i stykker lik leirkar.

Rom 8:3f – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur. Slik skulle lovens krav bli oppfylt i oss som ikke lar oss lede av vår onde natur, men av Ånden.

Nidkjær for sitt verk, har Gud forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Nidkjær for sitt skaperverk under syndefallets kår har Gud stadfestet forsoningsverket, fullført i Jesu død. Guds eviggyldige vitnesbyrd er den oppstandne Kristus, reist opp fra de døde tredje dag. Nå er han virksom med Ord og Sakrament i menighetens midte. Nå skjer den gudstjeneste som var hensikten da Døperen Johannes forkynte: Se, Guds Lam som bærer verdens synder. Nå skjer den gudsdyrkelse hvor døpte lærer en forsonet Gud å kjenne, døpt til Jesu død (Rom 6:3), og frikjent av nåde tjene Gud i Jesu Kristi evige rettferdighet, erklært frikjent hos Gud. Guds trofaste kjærlighet står fast alle dager hvor døpte holder hans kirkes kjennetegn, forvaltet på troskapens vilkår.

Hvorfor rydde vei for Herren?

Årsaken er den onde lyst i vårt innerste. Vi kan ikke av egen fornuft eller kraft tro på Gud eller komme til ham, men Gud har kalt oss ved evangeliet. Gud kommer oss til hjelp med Gud Helligånden i troens gode strid. Det er nødvendig, for en kristen består av to deler:

Gal 5:17 – vår onde menneskenatur står Ånden imot, og Ånden står imot vår onde natur. De ligger i strid, så dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil. Blir dere drevet av Ånden, da er dere ikke lenger under loven.

Troen lever av Kristi ord som høres. *Hør, så får dere leve!* (Jes 55:3) Vi ble døpt til Jesu Kristi død for at vi skal leve det nye livet, «*likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft*» (Rom 6:8). Den oppstandne Kristus er alle menneskers rettferdighet og hellighet hos Gud. Det er ham Gud for sin godhets skyld tilregner troen, og hva den enkelte er i ham, skal vi en gang bli på den ytterste dag. Sagt med vår barnelærdom, skal Den Hellige Ånd «*vekke opp meg og alle døde, og gi meg og alle som tror på Kristus, et evig liv*».

1 Kor 15:53f – basunen skal lyde, de døde skal stå opp i uforgjengelighet, og vi skal bli forvandlet. For dette forgjengelige må bli ikledd uforgjengelighet, og dette dødelige må bli ikledd udødelighet. Og når det skjer, /.../ da oppfylles det som står skrevet: Døden er oppslukt til seier.

2 Kor 5:4 – Så lenge vi bor i det jordiske telt, er vi nedtrykt og sukker. For vi vil ikke bli avkledd, men ikledd, så dette dødelige skal bli oppslukt av livet. Den som har gjort oss ferdige til dette, er nettopp Gud, som har gitt oss Ånden til pant.”

Guds legemiddel

Egne fall og feil kan røve troens frimodighet. Da er legemidlet Guds nådetilsagn tilsagt den enkelte i det private skriftemål: «*Jeg forlater deg dine synder*». Denne medisin fins ikke andre steder enn i Guds kirke på jord. Skriftemålet i bruk, gjør menigheten til et legende fellesskap. Det er denne bruk tredje trosartikkel sikter til: «**Jeg tror på /.../ syndenes forlatelse.**» Forklaringen presiserer forklaringen:

«I denne kristenhet gir han hver dag meg og alle troende full forlatelse for all synd...»

Hva hensikten er, sier forklaringen til andre trosartikkel:

«- for at jeg skal være hans egen, leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet».

Vi er henvist til Guds nådemidler. Troen kommer av Kristi ord som høres – offentlig forkynt, og tilsagt den enkelte etter behov i privatskriftemålet.

Mt 18:20 – Hvor to eller tre er forsamlet i mitt navn, der er jeg midt i blant dem.

Å være forsamlet i Jesu navn, det er å utøve vår barnerett hos Gud. Vi har fri adgang til ham ved Jesus Kristus. Han er virksom til stede i den forsamlede menighet, ikke av og til, eller en sjelden gang, men alltid virksom med nådemidlene, forvaltet slik han befalte.

Rom 10:8 – Ordet er deg nær i din munn og i ditt hjerte. Dette er troens ord som vi forkynner.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Hører vi bibeltekster opplest og hører den rett utlagte Skrift fra dens Herre, da hører vi Jesu undervisning om hvem han er og hva han har gjort for alle og hvorfor. Da er Den Hellige Ånd virksom og gir tilhørere nåde til å anvende Kristi velgjerninger på seg selv og bekjenne: «Han er min Herre...» Sakarjas lovsang blir vår,

Lk 1:74 - «- så vi frelst fra fiendehånd og uten frykt kan få tjene ham for hans åsyn i gudsfrykt og rettferdighet alle våre dager».

Med frifinnelsens ord gir Gud oppreisning fra døden i våre synder.

Mt 16:19 – det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen. (Joh 20:23.)

Ef 2:6, 8 – I Jesus Kristus har han reist oss opp sammen med ham og satt oss i himmelen sammen med ham. /.../ Av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave.

Hvorfor dømte Johannes med synderes dåp?

Døperens tilhørere var uvitende om Jesu persons hemmelighet, og uvitende om det verk han skulle utføre. De forstod ikke hensikten med omvendelsens dåp - troen på det Guds lam som har båret verdens synder. Forstår vi? Vi har ingen grunn til å se ned på deres uvitenhet som spurte Johannes.

Mt 11:27 – Ingen kjenner Sønnen uten Faderen, heller ikke kjenner noen Faderen uten Sønnen og den som Sønnen vil åpenbare det for.

Rom 11:18 - Det er ikke du som bærer roten, men roten som bærer deg.

Profeten Jeremia peker på et kjennetegn ved nådepakten i Jesu Kristi død:

Jer 31:34 – Da skal de alle kjenne meg.

Esek 36:26 – Jeg gir dem et nytt hjerte og en ny ånd.

Kristentroens årsak ble forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Guds løfte til Abraham ble oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Bevitnede kjensgjerninger gjør evangeliet til «*et troverdig ord*». Apostelordet kan en troens bekjenner anvende på seg selv: «*Jeg vet på hvem jeg tror*» (2 Tim 1:12). Men uvitende var også døperen Johannes en gang (v 33)

Jeg visste heller ikke hvem han var, men han som sendte meg for å døpe med vann, han sa til meg: Han du ser Ånden komme ned og bli over, han er det som døper i Den Hellige Ånd. /.../ Han er Guds Sønn.

Også denne jul vil Kristus være midt i blant oss, virksom med bibeltekster og med hans ord, fremsagt over vin og brød. La oss motta den hjelp han gir, og med barnlig forventning glede oss til jul. Lært av ham, kan ingen si om oss: «De kjente ham ikke.»

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for Døperen Johannes Døperens preken. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Ånd når vi hører ditt Ord. Rydd vei for Jesus, ditt rene Lam, i våre hjerter; så vi med ham til gave tjener deg i din evige rettferdighet, og frelst av nåde følger hans eksempel i troens lydighet. Og skulle vi falle, gi sorg over synden og tilsi oss syndenes forlatelse for din godhets skyld. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Juledag. Jesu Kristi fødsels minnefest

Prekenutkast 1. rekke: Lk 2:1-20

«Se, jeg bringer dere en stor glede til alt folket!»

Det er prekenens oppgave i dag: Å kunngjøre Guds store glede til alt folket – ingen unntatt. Unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv, varsler Jesu Kristi fødsel en arv som aldri forgår. Fortsettelsen vet vi: «pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, oppstod fra de døde tredje dag...»

Apostelen Johannes sammenfatter juleevangeliet: «Ordet ble menneske» - direkte oversatt: «Ordet ble kjøtt.» Født av Faderen fra evighet av, steg den enbårne Sønnen ned og ble mennesker lik i Jesu ringe skikkelse. Underet over alle undere er hans unnfangelse og fødsel, så ganske ulik vår. Vi ble hver for oss født lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter - synd og død og djevel. Guds store glede – lagt i krybben, bringer den kommende verden, hvor menneskelivet utfolder seg etter Guds skapervilje – i en fred, glede og hvile som overgår all all forstand. Guds glede til oss alle er en bevitnet Jesus-historie, gitt oss «så vi kunne få barnerett» hos åpenbaringsordets levende Gud.

Gal 4:4f - i tidens fylde utsendt av Gud, «født av en kvinne, født under loven for å kjøpe oss fri som var under loven, så vi kunne få barnerett».

Evangeliets troverdighet

Begrunnelsen er bevitnede kjensgjerninger. De fire evangelistene bringer hver for seg en dokumentasjon til Jesu livshistorie, og hver for seg vil de bli tatt på alvor med sin dokumentasjon. De har hver sine karakteristiske trekk, men formidler Jesu undervisning i Det gamle testamente om sin person og sitt verk, stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag. Deet var denne frelse profetene grunnet på.

1 Pet 1:10-12 – Denne frelse var det profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få. De prøvde å finne ut hvilken tid Kristi Ånd, som var i dem, siktet til, og hvordan den tiden ville bli. Ånden vitnet om hvordan Kristus skulle lide og deretter opphøyes i herlighet. Det ble da åpenbart for dem, at det ikke var seg selv de tjente med sitt budskap, men dere. /.../ Dette er ting som selv engler gjerne vil se inn i.

Årsaken til evangeliets troverdighet var skjult for fariseeren Saulus – den senere Paulus, enda han var grundig opplært i Det gamle testamentes skrifter. Med fanatisk iver forfulgte han kristne, inntil den oppstandne Kristus stanset ham utenfor Damaskus og forbarmet seg over ham. I Damaskus ble han døpt i Jesu navn.

Guds forsoningsverk i Kristus ble gitt ham til del, ufortjent, av Guds nåde. Lik de andre tolv, var også Paulus et øyenvitne til den oppstandne, og døpt til Jesu død, ble han kalt til Guds utvalgte redskap. Senere skrev han til Timoteus:

1 Tim 1:14 – Det er et troverdig ord, fullt verd å motta, at Kristus kom til verden for å frelse syndere.

Englesangen i natten ga gjenlyd i Paulus' liv: «den evige konge, den uforgjengelige, usynlige, eneste Gud, ham være ære og pris i all evighet» (samme v 16f). Englesangen som lød over hyrdene utenfor Betlehem, gir gjenlyd i kirkens liturgiske tradisjon: «Ære være Gud i det høyeste....»

Allerede trosbekjennelsen er en lovprisning, og især ordene «*unntanget ved Den Hellige Ånd*». Vi lovpriser Gud for det største av alle under, da han oppfylte løftet han ga ved profetene. Noen eksempler:

Jes 7:14 – Se, en jomfru skal bli med barn; hun skal føde en sønn og gi ham navnet Immanuel.

Jes 9:6-7 – For et barn er oss født, en sønn er oss gitt. Herreveldet er lagt på hans skulder, og hans navn skal være: Underfull Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far og Fredsfyrste. Så skal herreveldet bli stort og freden være uten ende over Davids trone og hans kongerike..

Jer 23: 5-6 – Se, dager skal komme, lyder ordet fra Herren, da jeg lar en rettferdig Spire vokse fram av Davids ætt. Han skal være konge og styre med visdom og gjøre rettferd i landet. I hans dager skal Juda bli frelst og Israel bo trygt. Og dette er navnet han skal få: Herren vår rettferdighet. (Jf Apg 3:14)

Når en menighet i den gamle kirke fremsa trosbekjennelsen, var det skikk å gjøre et stopp etter ordene «*unntanget ved Den Hellige Ånd*». Slik markerte man underret over alle under – foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Sagt med barnelærdommens ord i Lille Katekisme: «*Jeg tror at han er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske født av jomfru Maria.*»

Uten denne forening ville Jesu korsdød vært en glemt hendelse. Og uten denne forening, ville den kristne gudstjeneste vært ukjent i verden. Det gikk ikke slik. Åpenbaringsordets Gud stadfestet Jesu persons hemmelighet og sin forsoning med verden i hans død. Guds vitnesbyrd er Jesus Kristus reist opp fra de døde den tredje dag, slik Skriftene har sagt. Denne frelse blir gitt den enkelte til del dåpen til Jesus. Frelst av nåde, har Gud kalt oss til å tjene ham, enhver isitt kall, og med Kristus til gave leve i tjeneste for Gud, vår skaper og frelser.

Guds gode engler higer etter å se inn i Jesu persons mysterium. Guds kirke bekjenner ham, tilber ham og venter ham som vår Frelser på Dommens dag. Da får Guds velsignede folk skue Gud ansikt til ansikt i den glede, fred og hvile som overgår all forstand.

«Det skjedde i de dager da det gikk ut befaling fra keiser Augustus...»

Viktige hendelser i frelseshistorien er i Bibelen nøye tidfestet. Det samme er tilfelle med juleevangeliet. Tidsangivelsen forklarer også hvorfor Josef og Maria dro til Betlehem: Mika-profetien skulle bli oppfylt og Kristus bli født i Betlehem. Fra første stund er Jesu livshistorie en bevitnet historie - om de ting som Gud gjør «for dem som venter på ham» (Jes 64:3). Kristentroens årsak er hverken føleri, ønsketenkning eller spekulasjon, men bevitnede kjensgjerninger, forutsagt i Det gamle testamente.

1 Kor 2:9 – Det intet øye så og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe men-neskes tanke, alt det som Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham.

Engelen forkynte at nå var Guds Messias-løfte oppfylt: «I dag er det født dere en frelser i Davids by; han er Messias, Herren.» Og englesangen stadfestet underet i nattens mørke: «Ære være Gud i det høyeste og fred på jorden, til menneskene Guds velbehag». Kirkens Kristus-bekjennelse er gitt fra himmelen. Evangeliet bringer Guds tro til oss. Tegnet var den nyfødte Kristus, svøpt i kluter og lagt i en krybbe.

Hva forteller tegnet i krybben?

Tegnet er Herrens ord til profeten Jesaja: *Immanuel* – som betyr «Gud er med oss». Hvorfor? Svaret er gitt med navnet han fikk. Navnet Jesus betyr «Gud er frelse», eller «Gud vil frelse». Er han med oss, kan hverken synd eller død eller djevel være mot oss. Oppfylt er Guds løfte til Adam og Eva. Knust er djevelens herredømme. Med Jesus til gave, begynner det nye livet, det liv vi er skapt til å leve etter Guds gode skapervilje. Så er kristentroens årsak den samme for oss som for de første kristne:

Fil 2:6-11: Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske; han fornedret seg selv og ble lydlig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham navnet over alle navn for at i Jesu navn hvert kne skal bøye seg /.../ og hver tunge bekjenne til Gud Faders ære: Jesus Kristus er HERREN!. (e Sv Kyrkobibel)

1 Tim 3:16 – Det må alle erkjenne, at gudsfryktens hemmelighet er stor: Han ble åpenbart i menneskers skikkelse...

«La oss nå gå til Betlehem».

Oppmuntret av engelens ord, gikk hyrdene til Betlehem og fant tegnet - «barnet svøpt, liggende i en krybbe. Det er lenge siden han lå der. Han er heller ikke å finne på korset eller i graven hvor han lå. Han er oppstanden og sitter ved Gud Faders nådeside, ikke fjernt fra oss, men virksom til stede i menighetens midte.

Nå er han Kongen i Guds nåderike. Nå utøver han sin Guddoms egenskaper med handlende allmakt - uten begrensning. Nå er han virksom til stede hvor som helst døpte samles om Ord og Sakrament, forvaltet slik han befalte. I den forsamlede menighet istemmer vi englesangen og stadfester *hvem* han er, han som lå i krybben, og stadfester *hva* han har gjort for alle til frelse og evig salighet.

Tause påminnelser om hans befalinger er prekestolen, døpefonten, alterbordet med den hvite duken – og kanskje en skriftestol. Når vi holder hans befalinger, er vi «stallen» hvor Kristus er å finne. Virksom med sitt Ord gir han forsoningens goder med nådemidler som høres og ses.

La oss følge hyrdenes eksempel når klokkene ringer: Dra til den forsamlede menighet hvor Gud tjener oss, og den oppstandne Jesus er virksom i vår midte. Her fortsetter Jesus-historien med underfulle kjensgjerninger. De lokker og drar. De virker troens glede og tilbedelse, Gud til evig ære, takk og pris.

Prekestolbønn:

Gode Gud, deg takker vi for underet over alle under – sann Gud og sant menneske, født av jomfru Maria, lagt i en krybbe, lydig til døden på korset, oss alle til en evig glede. Hør oss i nåde: Opplys oss med Den Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi lærer deg å kjenne i Jesu selvhengivende kjærlighet, og med ham til gave tjene deg som dine kjære barn, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Tillegg 1: VEIT DIETRICH'S KOMMENTAR TIL ENGLESANGEN, LK 2:14.

Veit Dietrich, 1506-1549. Luthers medarbeider i Wittenberg. Predikant i Nürnberg 1535. Fikk stor betydning for oppbyggingen av et evangelisk menighetsliv gjennom utgivelser av Luther-skrifter og egne skrifter, blant dem «Huspostillen» (utg 1544).

Guds kjære engler ønsker, lærer og profeterer, at menneskene skal ha sin glede og lyst i Guds verk og nåde. De ser vel også hva det er som i alminnelighet feiler oss, at vi har så svake og trange hjerter, som lar seg tilfredsstille av det uvisse og forgjengelige, så vi ikke kan kjenne den salige lykke. Hvor mange finner du som ikke trakter etter og har sin glede i forgjengelige goder, i herlighet, ære, prakt og annet slikt som den onde menneskenatur begjærer?

Derfor vil Guds gode engler at den slags ikke skal fortsette, og vil dessuten vende våre sinn og øyne mot dette kjære lille barn som er født til vår trøst og lykke. Og siden vi gjerne vil være glade, vil vi nå betrakte dette barn og av denne brønn øse den rette glede.

Der finner vi en glede som ikke er tidsbegrenset, og heller ikke plutselig forvandles til lidelse lik det vi får oppleve her på jorden. Gleden som dette barnet bringer, den be-står, er uforgjengelig og evig. Eller som Kristus selv har sagt, at ingen skal kunne ta denne glede ifra oss, (Joh 16)

Da dette er en profeti som går det også i oppfyllelse at det er det også de kristnes høyeste glede, største trøst og hjertets håp, at de kjenner og har Guds Sønn i sin mid-te. Ja, denne skatt er for dem så mye mer enn legeme og eiendom, hustru og barn, ja, mer enn deres eget liv. Så ser man at mange av dem i vår tid – Gud skje takk! – våger ære og eiendom, ja, også livet for å kunne beholde evangeliet og dette lille barn.

Men også der hvor den verdslige lovgivning beskytter kristne, også der fins be-kjenne-re som frimodig går døden i møte med håpet om det evige liv. Årsaken er deres opp-riktige glede i dette barn, og for hans skyld vil de gjerne våge alt, og hå-pe det beste. Og hvorfor skulle vi ikke gjøre det?

Legemlig sykdom er en stor nød. Å være foruten mat er også en stor smerte. Men en kristen sier: Hva er alt dette sammenlignet med det å ha Guds Sønn til et le-vende håp? Og siden han blir hos meg, vil jeg gjerne la alt annet fare, gjerne lide og tålmodig vente, uavhengig av de trengsler som Gud tillater.

Med sitt eksempel lærer de oss også å be til Gud om dette og praktisere vår tro som best vi kan. Da takker vi av hjertet Gud for hans velgjerning, og sier oss til-freds med hans nåde, og i nøden ha trøst og glede i dette at et barn er oss født og denne Sønn er oss gitt. Må Gud skjenke oss alt dette. Amen.

Tillegg 2: **AD EVANGELISTENES DOKUMENTASJON**

Matteus-evangeliet var opprinnelig skrevet på arameisk, jødernes språk på den tid. Det ble oversatt muntlig da Peter og Paulus etablerte menigheten i Rom. Tre papyrusfunn bekrefter at det var nedskrevet i siste halvdel av 60-årene. Apostelen Matteus er nevnt i de tre apostel-registrene (Mt 10:3, Mk 2:14, Lk 5:27). Han led martyrdøden, enten i Etiopia eller i Persia.

Karakteristisk er et 60-talls sitat fra Det gamle testamente – om Jesus som den lo-vede Messias. De fire hoveddelene følger rekkefølgen Johannes Døperens virk-somhet, Jesu virksomhet i Galilea, Jesu virksomhet i Judea, Jesu lidelse, død og oppstandelse.

Markus-evangeliet er det korteste. Markus var ikke en av Jesu disipler, men opp-tråtte som tolk for apostelen Peter. Markus ble første biskop i Aleksandria. Han var ikke tolk i vanlig forstand, for Peter kunne gresk, lik galileere flest. Han var tolk

i den mening at han formidlet i skriftlig form Peters fremstilling, ofte situasjonsbestemt.

Markus-evangeliet bærer preg av en nedskriver som var nøye med to ting – å få med seg alt hva Peter fortalte, og å unngå feil i gjengivelsen. Hoveddelene er de samme som i Matteus-evangeliet og følger den samme tidslinje. Den gjenspeiler Peters tale i Kornelius' hus (Apg 10:37ff).

Et papyrus-fragment fra Qumran-funnene tilsier at Markus-evangeliet ble til i begynnelsen av 50-årene, trolig på oppfordring fra menigheten i Rom (jf 1 Pet 5:13, Rom 16:13). Markus ble første biskop i Aleksandria.

Lukas-evangeliet. Lukas var av yrke lege (Kol 4:14). Han satte seg som mål å nedskrive og etterforske de bevitnede hendelser som begrunner kristentroen. Kildene var øyenvitner til Jesu virksomhet og «ordets tjenere». Lukas-evangeliet fortsetter med Apostlenes gjerninger. En hendelse beskrevet i Apg 18, skjedde da Gallio år 52/53 var landshøvding i Akaia.

Apostelen Paulus tok Lukas til følgesvenn på den første reisen til Rom, og likeså på den siste reisen, da Paulus andre gang ble satt i det fangenskap som endte med martyrdøden. I 2 Tim 4:11 skriver Paulus at «bare Lukas er hos meg». Lukas ble visstnok 84 år gammel.

I Øyenvitneberetningene utfyller Matteus- og Markus-evangeliene med stoff om Jesu fødsel og barndom, forberedelsene til Jesu virksomhet, hans virksomhet som lærer, hans reise til Jerusalem og hans virksomhet der, og til sist hans store lidelse, død, oppstandelse og opptagelse til himmelen.

Johannes-evangeliet utfyller de tre «synoptiske» evangeliene. Johannes skrev ned sitt evangelium en gang på 90-tallet, mens han oppholdt seg i Efesus. Adresater er modne kristne. Han utfyller synoptikerne med sju undergjerninger. Karakteristisk er den skarpe grenseoppgang mellom kristendom og jødedom, og likeså mellom kristendom og gnostisk åndelighet. Sammen med synoptikerne markerer han at kristentroen er Guds tro, gitt menneskene i en dennesidig, jordisk Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i det som står skrevet om ham. Disposisjonen har han innordnet jødernes kirkeårskalender. Påskehøytiden er datert med en annen kalender enn den synoptikerne brukte.

Under kristenforfølgelsen da Domitian var keiser, ble Johannes forvist til øya Patmos ca år 95. Han vendte tilbake til Efesus, hvor han døde ca år 100.

Annendag Jul. St Stefanus-dagen

Prekenutkast 1. rekke: Mt 23:34-39.

Troens vitnesbyrd – troens martyrium

Kristus i krybben og Kristus på korset hører sammen.

Gud og mann forenet i Jesu person er den samme i krybben og på korset – den historiske Jesus fra Nasaret. Gud forlikte verden med seg selv i ham (2 Kor 5:19).

Kol 1:19-20 – Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham for-sone alle ting med seg selv, alt i himmelen og på jorden, da han skapte fred ved hans blod, på korset.

Fredsfyrsten i krybben ble «smertenes mann» (Jes 53:2). Av fri vilje fornedret han seg selv for å oppfylte Guds lov i sin lidende lydighet, og være verdens syndebærer.

Hvem han er og hva han har gjort, det stadfestet da han reiste Jesus opp fra de døde på den tredje dag. Og likevel: Han kom til sine egne, men de «ville ikke ta imot ham» (Joh 1:11).

Jes 65:2 - Hele dagen rakte jeg ut mine hender til et trassig folk.

Jes 53:6 - Vi vendte oss hver sin vei»

Derfor gråt Jesus over Jerusalem. Han visste i forveien Jerusalems ødeleggelse år 70. Men det var ikke derfor han gråt. Han gråt over Guds folk, som ikke forstod at «tiden var kommet da Herren gjestet deg» (Lk 19:44). I nåtid gjester han oss.

De ropte i vrede til Pilatus: «Hans blod komme over oss og våre barn!» (Mt 26:23). De dro dommen over seg. Slik forfulgte de også Guds sendebud - profetene.

«De ville ikke»

Det betyr ikke at det står oss fritt å motta Kristus eller ikke. Gud er suveren. Han opplyser vår forstand med evangeliet. Han kaller og gir med sitt ord ny vilje, lyst og kraft til å sette all vår lit til ham. Jesus sa: «Får Sønnen frigjort dere, blir dere virkelig fri» (Joh 8:34).

Men den som støtter seg til «min overgivelse» eller «mitt valg», motsier Jesu ord om den tro som Gud med sitt ord skaper av ingenting. Kristentroen er Guds tro. Med Guds frelse gitt i dåpen til Jesu død ble vi oppreist til det nye livet med ham: «- ikke født av kjøtt og blod ved menneskers vilje og ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1:13). Guds troende kirke er ikke trelkvinnens barn, men den frie kvinnes barn:

Gal 4:25f - Jerusalem der oppe, er fritt, og det er vår mor.

Guds troende kirke er Jesu Kristi kirkebrud. I kraft av Guds løfte føder hun Guds frie barn, uten noen vår verdighet eller prestasjon. Guds evangelium tilregner troen en fremmed rettferdighet. Den er Kristus i hans lidende lydighet. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og forsonet Gud i alles sted.

Små korsbærere etterfølger Kristus -den store korsbærer

I dåpen til Jesu død ble Guds forsoningsverk gitt den enkelte til del. Hva var hensikten? Svar: Forsakelsen og troen. På den ene side å forsake djevelen og alle hans gjerninger, på den annen side etterfølge Jesus Kristus, den store korsbærer:

Lk 9:23 – «Om noen vil følge meg, må han fornekte seg selv og hver dag ta sitt kors og følge meg, for den som vil bevare sitt liv, skal miste det, men den som mister sitt liv for min skyld, skal vinne det.»

Mt 10:38 – den som ikke tar sitt kors opp og følger etter meg, er meg ikke verd. (Lk 14:27)

Med korstegnet minner vi oss selv om vår dåp og hvem vi tilhører. Krusifikset minner oss om to ting – om Guds vrede over fiendemaktene synd og død og satans velde, og om Guds nidkjærhet for sitt verk: «SÅ høyt har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne...» Prisen er betalt. Vi er dyrt kjøpt. Løsepenge var Guds død i Jesu død etter sin menneskenatur (Apg 20:28). Denne løsepenge for alle blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død (Rom 6:3).

De trengsler som ble Kristus til del, får også hans etterfølgere smake på mange vis. Den frimodige Stefanus minnet jødene om hvordan de forfulgte Guds profeter. Tilhørerne ble rasende og steinet ham til døde. Hva Stefanus bekjente med Skriftens vitnesbyrd, det stadfestet Gud. Stefanus fikk se himmelen åpen og Kristus stå ved Guds nådeside, rede til å motta ham.

Stefanus ba for sine fiender. Han ba med Jesu bønn på korset: «*Fader, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør!*» Han etterlignet Jesu eksempel – kirkens fremste martyr.

Stefanus døde som Guds blodvitne. Guds tro har mange blodvitner gjennom kirkens historie – og mange under forfølgelser det siste hundreår. Den første var Abel, som ved troen frembar takkoffer til Gud (Heb 11:4). Abels offer var et skyggebilde av Kristi offer, da han frembar seg selv til et fullkomment og eviggyldig offer for verdens synder. Brodermorderen Kain derimot frembar sine offer i vantro, i tillit til gjort gjerning. Kain hatet sin bror og drepte ham. Og slik har det fortsatt. Jesus sammenfatter martyrhistorien med ordene

«alt det rettferdige blid som er utgytt på jorden, fra den rettferdige Abels blod til Sakarias, Barakias sønns blod».

Hvem var denne Sakarias? Han var en prest, nevnt i Andre Krønikebok. Den er, en av apokryfene i den fullstendige utgaven av Det gamle testamente. Sakarias trådte fram for folket og talte i Den Hellige Ånds kraft og spurte folket: «*Hvorfor overtrer dere Herrens bud, dere selv til ingen nytte?*» De holdt gudstjenester med rom for menneskepåfunn i lære og liv. Da forkynte Sakarias Guds dom: «*Siden dere har forlatt Herren, har også han forlatt dere.*» Folket ble rasende, og på kongens befaling steinet de ham i forgården til templet. (2 Krøn 24:18-22). Heller ikke kirkens forfall i vår tid kan skjules.

Herrens apostel formaner i Romerbrevets dåpkapitel:

Rom 6-8, 17, 19b: Vi vet at det gamle menneske ble korsfestet med ham, for at det legeme som er under synden, skulle gjøres til intet og vi ikke lenger være slaver under synden. For synden har ikke lenger noen rett over den som er død. Er vi døde med Kristus, tror vi at vi også skal leve med ham. /.../ Gud være takk! Før stilte dere slaver under synden, men nå er dere av hjertet blitt lydige mot den lære som er blitt overgitt til dere. /.../ Før stilte dere lemmene deres til tjeneste for umoral og urett, og det førte til enda mer urett. Men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett, så dere kan bli hellige.

Kristi bekjennere har mange forbilder. Minnedager fins i en evangelisk-luthersk kirkeårskalender.

Heb 13: 7-9: Glem ikke deres ledere, de som har talt Guds ord til dere. Tenk tilbake på hvordan de levde og døde, og ta eksempel av deres ferd. Jesus Kristus er i går og dag den samme, ja, til evig tid. La dere ikke rive med av alle slags lærdommer!

Kristi etterfølgere har alle fått sitt kors å bære. Byrden varierer, men årsaken er den samme gjennom kirkens historie: Kristus-bekjennelsen i livets vitnesbyrd. Lik Stefanus har de Kristus før øye, sittende på tronen ved Faderens nådeside. Han er troens rettferdighet og hellighet hos Gud. Han er livet som gjør døden til en vinning. Derfor har vi av Guds nåde fått borgerrett i hans rike og venter Kristus som Frelser på den ytterste dag (Fil 3:20).

Troens gode strid

Troens gode strid er en kamp mot vår anklager, «*den store drage, den gamle slange, som kalles djevel og satan* (Åp 12:9). Men han er slagen fiende. Kristus har med sin død beseiret ham og proklamert seieren med sin nedfart til helvetet.

Det er ingen fordømmelse for den som er i Kristus Jesus (Rom 8:2). Vår strid er «den gode strid» (2 Tim 4:7). Kristus er Guds fred med oss (Ef 2:14). La oss derfor kjempe med Guds fulle rustning på:

La Guds ords sannhet være beltet om livet, Guds rettferdighet din brynje, og den beredskap som fredens evangelium gir, være dine sko på føttene være. Troen er vårt skjold, frelsen, gitt i vår dåp er vår hjelm og Guds ord er vårt sverd. Med Guds rustning holder vi ut og seirer i troens gode strid. (Ef 6:10-20.)

Jesu åpenbaringer for Johannes beskriver i Åpenbaringsboken Guds seirende kirke, allerede fremme for Guds trone. Kirken er det folk som har seiret «*i kraft av Lammets blod, og det ordet de vitnet om*» (Åpb 12:11).

Sal 116:15 - Det er dyrebart i Herrens øyne at hans hellige dør.

Dette håp har Jesus gitt sin stridende kirke i verden. Her er han allerede virksom til stede under Herrens Nattverd: «**HOSIANNA! VELSIGNET VÆRE HAM SOM KOMMER I HERRENS NAVN!**»

Jesus ga sitt løfte etter inntoget i Jerusalem. I ettertid forstår vi ordene i påskeperspektivet. Han så fram til påskemåltidet da han med apostelskaren gikk ut i mørket, syngende Salme 118: *Velsignet være han som kommer i Herrens Navn.*

Ordene kan også sikte til Pinsedagen, da mange jøder ble omvendt og deretter deltok i den nye pakts påskemåltid. Lik dem mottar også vi Guds Golgata-offer rakt fram i sakramentets skikkelser, slik Kristi ord sier.

Nå gjelder det hver for oss å anvende tekstens ord. Vil vi ikke høre lovens dom, går vi til grunne under lovens dom. Men søker vi Guds nåde for Kristi skyld, får vi se Guds kjærlighet rakt fram i Sakramentets skikkelser, og motta dem i troens glede: «Velsignet være han som kommer i Herrens Navn». Vi har ham for øye som ved Guds nådeside er midt iblant oss.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for alle dine blodvitner, oss til oppmuntring i troens gode strid. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi med Kristus til gave etterfølger ham i forsakelse og tro inntil enden. Og hva vi enn måtte lide for ditt ords skyld, gi oss nåde til å bekjenne ham for ditt ords fiender, deg til evig takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Romjulssøndag. Barnemartyrenes dag

Prekenutkast 1. rekke: Lk 2:33-40

Simeon og Hanna i templet

Josef og Maria undret seg over det som ble sagt om barnet Jesus. De hadde flere ganger fått høre at Maria skulle føde Guds enbårne Sønn. De ble ikke overrasket, men undret seg.

Undres vi?

Det ord som ligger til grunn for oversettelsen «undret seg», hører sammen med ordet «under». Den som erfarer et under, betrakter underet som noe stort og forunderlig. Åpenbaringsordets Gud handler med sitt ord og skaper av ingenting, uavhengig av naturens lovmessighet.

Sal 77:15 - Du er den Gud som gjør under.

Da den gamle Manoa - Samsons far, spurte engelen hva han hette, fikk han til svar: «*Det er Under*» (Dom 13:18). Gud har i Jesus Kristus kalt oss «*fra mørket til sitt underfulle lys*» (1 Pet 1:9).

Stilt overfor Jesu persons under, bør vi gjøre som Josef og Maria: lytte til Guds løfter ved profetene, med undring se dem oppfylt i Jesu person og tilbe ham som er Guds under i egen person.

Det to gamle i templet - *Simeon og Hanna*, tok barnet Jesus i sine armer. De to illustrerer forholdet mellom den gamle og den nye pakt, og forholdet mellom Det gamle testamente og Det nye testamente. Lik profetene ble Simeon veiledet av Guds Ånd, og derfor var han i templet denne dagen. Og lik profetene, forutsier han det som skal skje med Jesus-barnet. Apostelen Peter skriver:

1 Pet 1:10-12 – Det var denne frelse profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få. De prøvde å finne ut hvilken tid Kristi Ånd, som var i dem, siktet til, og hvordan den tiden ville bli. Ånden vitnet om hvordan Kristus skulle lide og deretter opphøyes i herlighet. Det ble da åpenbart for dem, at det ikke var seg selv de tjente med sitt budskap, men dere. Dette budskapet har dere nå fått høre av dem som forkynte evangeliet for dere ved Den Hellige Ånd, som er sendt fra himmelen. Dette er ting som selv engler gjerne vil se inn i.

Simeon - Gud har hørt

Bibelhistorien forteller oss at Simeon var en av sønnene til patriarken Jakob. Da Lea hadde født ham, utbrøt hun: «Gud har hørt» (1 Mos 29:33). Derfor fikk han navnet Simeon, som kommer av ordet for å høre. I Det gamle testamente blir ordet særlig brukt om å høre Skriftens ord. Profeten Jesaja skrev: «Hvem trodde det budskap vi hørte?» (Jes 53:1). Da brukte han et ord som betyr «det hørte». Det forkynte Guds ord er «det hørte». Samme talemåte bruker Paulus i Rom 10:17: troen kommer av «det hørte», det vil si prekenen i kraft av Kristi ord.

Simeon i templet hadde gjort hva navnet Simeon betød. Han hadde virkelig hørt hva Guds profeter forkynte om den kommende Messias. Han gjenkjente Jesusbarnet. Med barnet i armene ligner han profetene, for Kristus hviler i profetenes favn. Med det som profetene har skrevet i fortid, tjener de oss i nåtid.

En klippe til fall

Simeon velsignet dem og sa til Maria, hans mor: «*Se, denne er satt til fall og oppreisning for mange i Israel, og til et tegn som blir motsagt. Ja, et sverd skal gå også gjennom din sjel for at mange hjerters tanker skal bli åpenbart.*»

Simeons profeti minner om det som var forutsagt ved profeten Jesaja:

Jes 8:14 – Han skal være en helligdom, en snublestein og en klippe til fall for begge Israels riker, en snare og en felle for dem som bor i Jerusalem.

Kristus Jesus ble en klippe til fall. Hvorfor? Årsaken er menneskets naturlige religiøsitet.

Rom 10:3 – De kjenner ikke Guds rettferdighet, men vil bygge opp sin egen rettferdighet, og derfor har de ikke bøyd seg under rettferdigheten fra Gud.

Det var *egenrettferdigheten* Stefanus angrep i talen for Det høye råd. Folket hadde tatt imot Guds lov, gitt ved engler, men holdt den ikke. (Apg 7:53).

Alle kristne er enige om å gjøre gode gjerninger, men veiskillet blir åpenbart med spørsmålet: Hva er *årsaken og midlet* til frifinnelsen hos Gud?

Til den ene siden går de som svarer: Vi blir frikjent av nåde, for Kristi skyld, men med det *forbehold* at fornyelsen hører med. - Til den andre siden går de som svarer: Troen blir tilregnet en *fremmed* rettferdighet, nemlig Kristi hellighet og rettferdighet. *Årsaken* er hans lidende lydighet - og ingenting annet. Hvem tør da si: Jeg er et Guds barn fordi *jeg* tror og viser til livets vitnesbyrd? Det er å gjøre troen til prestasjon og pressmiddel overfor Gud. Det er å belære Gud og hykle for ham.

Midlet er Guds frelsesverk for alle, gitt den enkelte til del i den hellige dåp: *Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham* (Rom 6:3).

Tit 3:5 – (Gud) frelste oss, ikke på grunn av rettferdige gjerninger som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv som er vårt håp.

Guds nådepakt i dåpen består. Gud er trofast. Vi derimot, vi faller og feiler i tanker, ord og gjerninger. Vi trenger syndenes forlatelse for Kristi skyld, ikke bare i begynnelsen, men hele veien. Er jeg en kristen, må det være fordi Guds ord sier det. Men støtter jeg meg til min medvirkning eller prestasjon, er Kristus blitt en klippe til fall.

Kristus – en klippe til oppreisning for mange i Israel.

Blant dem var jomfru Maria og Josef, hyrdene på Betlehems-markene, Simeon og Hanna, Jesu disipler, de tre tusen på Pinsedagen, fariséeren og kristenforfølgeren Saulus, osv. Kristus er en klippe til oppreisning også for oss.

Jes 28:16 – Se, jeg legger en grunnstein på Sion; en velprøvd stein, en dyrebar, grunnfast klippestein. Den som tror på ham, har ingen hast.

Peter bekjente på vegne av de tolv hvem Jesus er: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn*». Hvor hadde de det fra? Jesus sa at denne bekjennelse, gitt fra himmelen, er Guds kirkes grunnvoll. På den skal kirken bygges. Veiskillet mellom sann og falsk kristendom er evangeliet om rettferdiggjørelsen ved tro *uten* lovgjeringer.

Simeon talte også et annet profetord: *Et sverd skulle gå gjennom Marias sjel* for at manges hjerte skulle bli åpenbart. Da skulle hun erfare hva hennes navn betyr: «*Et bittert hav*.» Hun ble tvunget til å dra med barnet i landflyktighet. Og til sist stod hun ved Kristi kors i den bitreste sorg. Samme sorg skal ramme den Kristus-bekjennende kirke. Evangeliet avslører skinnhellige kappevendere i skiftende lærdomsvær. (Ef 4:14)

Den trøst som Skriftene gir.

I templet var også Hanna Fanuelsdatter, opptatt i faste og bønn dag og natt. Liksom Maria er et eksempel for de troende i den nye pakt, representerer Hanna de troende i den gamle pakt. De «*ventet og håpet på Herren*» (Sal 42:2), på ham som «*som skulle utfri Israel*» (Lk 24:21).

Jesus stadfestet dette håp. Han tok fader Abraham til eksempel, han som frydet seg over løftet. Jesus sier at han fikk se «*min dag, og han fikk se den og ble glad*» (Joh 8:56). «*Den trøst som Skriftene gir*», er den korsfestede og oppstandne Kristus» (Rom 15:4). De troende i den gamle pakt kom til troen ved Guds løfter. Vi kommer til troen ved løftene oppfylt i Jesus Kristus, og gitt oss i den hellige dåp.

Simeon og Hanna fikk se og holde barnet Jesus i sine armer. Til oss kommer den oppstandne Kristus, virksom til stede i den forsamlede menighet. Han var den åndelige klippe som fulgte Israel under ørkenvandringen. Nå følger han den Kristus-bekjennende kirke, virksom til stede med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet. Guds folk er det folk som etterfølger Kristus «hvor enn han går» gjennom endetidens trengsler (Åp 14:6).

Jesu oppvekstår.

Jesus «vokste opp og ble sterk, fylt av visdom, og Guds nåde var over ham». Ordene sammenfatter Jesu oppvekst fram til tempelbesøket da han var tolv år gammel. Ordene beskriver Jesu oppvekst etter sin menneskenatur. Han var fylt av visdom, og Guds nåde var over ham. Han forener i sin person guddom og menneske uten sammenblanding. De undergjæringer han gjorde, vitner om hans persons hemmelighet, og stadfester det som står skrevet om ham i Det gamle testamente.

Kol 1:19, 2:3 - Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham for-sone alle ting med seg selv, alt i himmelen og på jorden. /.../ i ham er alle visdom-mens og kunnskapens skatter skjult til stede.

Lite er nedskrevet om Jesu oppvekst. Vi må forholde oss til ordene på samme måte som Jesu ord om nattverdets sakrament. I kraft av hans tydningsord over fremsatt brød og vin mottar vi med munnen hva han sier de er: «Dette ER mitt legeme...» Vi må la fornuften fare, og med ærbødighet og tilbedelse motta hva han gir.

Den treéne Gud, den Gud som gjør under.

Vi har i vår midte tegnene på Kristi virksomme nærvær:. Vi vandrer ikke i beskuelse, men hører og ser de midler Gud bruker for å tjene oss.

Vi ser heller ikke Jesu persons hemmelighet, men ser med Skriftens ord Gud og menneske forenet i Jesu person. Derfor bekjenner vi: «*Han er min Herre som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg, ikke med gull eller sølv, men med sitt dyrebare blod...*» Vi ser med Skriftens ord og bekjenner ham som oppstod fra de døde tredje dag etter Skriftene. Og stilt overfor hans nærvær med evangeliet og sakramentene, må vi gjøre som Josef og Maria – tilbe Guds Under, virksom med Gud kirkes ringe kjennetegn.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for den hellige Simeon og hans ord om Kristus Jesus i spedbarnets skikkelse. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så din enbårne Sønn ikke blir oss til fall, men til oppreisning fra døden i våre synder, deg til evig ære, takk og pris. Ved Kristus Jesus, vår Herre. Amen.

Nyttårsdagen

Prekenutkast 1. rekke: Lk 2:21

Jesu omskjærelse og Navn

Den verdslige nyttårsfeiring minner om romernes ville fester til ære for guden Janus. Kirkefader Chrysostomos kalte den en «djevlefest». Nyttårsfeiring er en verdslig sak, ifølge statskalenderen.

Kirkeårskalenderen er en Kristus-kalender. Her er alle dager en Kristus-dag og hans år uten ende. Nå skriver vi Herrens år 2024 e Kr f. Kirkeårskalenderen gir oss anledning til å glede oss over Kristi daglige komme og gjøre som det står i Salme 2: «*Hyll Sønnen!*»

En uke etter Juledagen feirer vi Jesu omskjærelse. Ifølge Mose lov ble guttebarn omskåret åtte dager gammel. Da fikk han navnet Jesus. I dag får vi glede oss over hva Jesu omskjærelse og Navn betyr også for oss. Vi istemmer kirkens bekjennelse, gitt fra himme-len, og hyller ham: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn!*» (Mt 16:16). Vi stadfester engelens ord til hyrdene: «*Han er Kristus, Herren i Davids stad.*» (Lk 2:11)

Jesu omskjærelse og vår dåp.

Vi hørte fra dagens epistel (Tit 3) at dåpen er «*badet til en ny fødsel*». I Bibelen er mange temaer knyttet til dåpen – også omskjærelsen. Dåpen er også kalt «*Kristi omskjærelse*».

Kol 2:11 – I ham ble dere omskåret, ikke med menneskehånd, men med Kristi omskjærelse, da dere la av det legeme som er under synden.

Meningen fremgår av forhistorien. Dåpen til Jesu Krist død har avløst den omskjærelse som jødene fremdeles utfører i lydighet mot Guds befaling til Abraham:

1 Mos 17:12-13 – I slekt etter slekt skal hvert guttebarn hos dere omskjæres, når det er åtte dager gammelt. /.../ Slik skal min pakt vises på kroppen deres, en evig pakt.

Kaller vi dåpen for «*Kristi omskjærelse*», sier vi at Gud handler med oss i dåpen og frelser oss fra Guds fiendemakter synd, død og djevel. Dem har Kristus beseiret i kraft av sin lidende lydighet. Han ble omskåret for vår skyld. Sagt med vår barne-lærdom:

«Hva gir eller gagnar dåpen? Den virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds

Ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror skal bli fortapt.»

Gal 4:4 – født av en kvinne, født under loven for å kjøpe dem fri som var under, så vi skulle få barneretten.

Den som lar seg omskjære, er skyldig til å holde hele loven. Det var hva Guds enbårne Sønn gjorde i Jesu ringe skikkelse. Han har oppfylt loven i alle deler og i alles sted.

Sal 40:8-9 – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.

Med sin lidende lydighet under Guds lov, var han Guds rene Lam, som bar verdens synder. Han har kjøpt oss alle fri, «ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod, og sin skyldfrie lidelse og død». (LK, forkl 2 trosart)

Vi lever i den nye pakt - i Guds nådepakt, grunnet i Jesu Kristi blod, som også er Guds blod (Apg 20:28).

Gal 5:1-4 – Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke atter tvinges inn under trelldommens åk. /.../ enhver som lar seg omskjære, er forpliktet til å holde hele loven. Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.

Mang en bibelleser har undret seg under lesning av Moselovens mange lover, både borgerlige lover og seremonilover: Er vi frigjort fra Mose lov, hvorfor skal vi da lese lovene i Mosebøkene? De har også en dypere mening. Abrahams lydighet mot budet om omskjærelsen, bevitnet hans tro på Guds løfte. I tillit til Guds løfte var han lydig og så fram til den kommende Sæd, den kommende Messias. Abraham med hele sin familie og alle sine tjenere ble omskåret og dermed opptatt i Guds løftepakt med sitt folk.

Rom 4:11-12 – omskjærelsen fikk han som et tegn på den troens rettferdighet som han hadde før han ble omskåret. Slik skulle han bli en far for alle uomskårne som har troen, så rettferdigheten kan tilregnes dem. Men han skulle også bli far til de omskårne, når de ikke bare har omskjærelsen, men vandrer i vår far Abrahams tro, den som han hadde før han var omskåret.

Så er Abraham et eksempel for oss om *troens lydighet*. Lik Abraham skal vi sette Guds befaling og løfte høyere enn alt annet. Abraham tenkte ikke at omskjærelsen er unødvendig. Heller ikke vi må tenke at frelsen ble ikke gitt i dåpen, men at den bare en lydighetshandling – egentlig unødvendig for våre liv som kristne. Tvert imot: Alt i kiken handler om dåpen. Kristus gav seg selv for å hellige sin kirkebrud «i vannets bad ved ordet». (Ef 5:26 e Sv Kyrkobib.) Guds ord er innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Guds ord skaper hva det nevner.

Nei, døpte holder fast ved Kristi befalinger, for ved Guds nådemidler gir han forsoningens goder, oss til evig nytte og gavn. Guds trofasthet og godhet skaper den tro som på Abrahams vis gjerne gjør hva Gud befaler.

Guds løfte står fast – salig er hver den som tror og blir døpt (Mk 16:16). Dåpens nytte omfatter hele livet med Kristus som eksempel i forsakelse og tro. Også i kirken handler alt om dåpen.

Vi må heller ikke betrakte kirkens samfunn i Nattverdets sakrament som unødvendig, som om «min tro» er nok. Troen vil gjerne gjøre hva Kristus befaler: «*Gjør dette til min ihukommelse.*» Befalingen gjelder vår nåderett hos Gud. Guds Golgata-offer mottatt med munnen er samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden. Men den som med likegyldighet holder seg borte, overser barneretten hos Gud og kirkens samfunn i de hellige ting. Derfor fins det mange svake og skrøpelige kristne (1 Kor 11:30).

Forskjellen er stor mellom Guds lovpakt og Guds nådepakt.

I lovpakten har Gud alle rettigheter og vi alle plikter. I nådepakten har Gud alle plikter og vi alle rettigheter. Døpt til Jesu død, får vi del i Guds nådepakt, opprettet i Jesu, Guds Sønnens blod.

Det fins bibeloversettelser hvor 1 Pet 3:21 – om dåpen, er oversatt med «*en ren samvittighets bekjennelse*». Oversettelsen strider mot apostelordets lære om Guds nådepakt i dåpen. Gud frelste oss for sin godhets skyld, uten noen vårkvalifikasjon. Dåpen er ikke den døptes bekjenneshandling, men Guds frelseshandling. Vi ble i dåpen «*ikledd Kristus*» (Gal 3:27). Derfor må oversettelsen være i samsvar med nytestamentlig lære - «*en ren samvittighets pakt med Gud*». Guds frelse for sin godhets skyld er av avgjørende betydning for frafalne. Sagt med en katekismeforklaring til Lille Katekisme:

«Er det mulig for den frafalne å vende tilbake til dåpens nåde? Ja, Guds løfte i dåpen venter den frafalnes omvendelse. /.../ Den som vender tilbake stoler på Guds løfte og anvender på seg selv Guds fullbrakte frelsesverk, gitt den enkelte til del i dåpen. Jesu Navn.

Navnet Jesus er oversatt fra hebraisk. Det betyr «Herren frelser», eller «Herren er frelse». Navnet Jesus henspiller på gudsnavnet «HERREN» - jeg er. Det er «*navnet over alle navn*» (Fil 2:9-11), som ingen vet å uttale riktig. Dette navn fikk Jesus. Samme navn kunne også andre få. Et eksempel er Jesu Syraks bok, en av de apokryfene skriftene til Det gamle testamente. Et annet eksempel: Jesus Justus, som Paulus nevner i Første Korinterbrev (1 Kor 4:11). Jesus fikk navnet fordi han er hva navnet sier han er.

Det var engelen som sa til jomfru Maria at barnet skulle hete Jesus. Navnet Jesus var bestemt av Gud selv. Engelen fortalte navnet til Maria før barnet ble unnfanget

ved Den Hellige Ånd. En engel fortalte Josef at barnet skulle «*frelse sitt folk fra deres synder*» (Mt 1:21). Denne kjensgjerning - forutsagt ved Guds profeter, forklarer hvorfor hvert kne skal bøye seg og «*bekjenne til Gud Faders ære at Jesus Kristus er Herren*» (Fil 2:11). .

Bekjennelsen «*Jesus er Herre*» (1 Kor 12:3) er ingen minibekjennelse. Forestillingen om evangeliets «*kjerne*» er Bibelen fremmed. Ordet *kjerne* fins ikke i Bibelen. «*Jesus Kristus er Herren*» - eller «*Jesus er Herre*» er en *omfattende* bekjennelse. Vi bekjenner ham som er skaperverkets midler, gudsfolket Herre i den gamle pakt, og i den nye pakt hans gjerning som Guds rene Lam og kirkens Herre.

Derfor bekjente apostlene Peter og Johannes, stilt for Det høye råd:

Apg 4:12 – Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det ikke gitt men-neskene et annet navn som vi kan bli frelst ved.

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Far, deg takker vi for din store nåde at du har forsonet verden med deg selv i Jesu Kristi død. Deg ber vi: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd, når vi hører ditt ord, så Kristus alene er vår evige hellighet og rettferdighet hos deg. Bevar oss i denne din tro, så vi aldri savner din sanne trøst. Ved, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Åpenbaringstiden

Søndag før Kristi åpenbaring

Prekenutkast 1. rekke: Mt 3:13-17

Kristi dåp

Denne søndagen innleder Åpenbaringstiden, da tekstene handler om hendelser som viser Jesu persons hemmelighet – sann Gud og sant menneske.

Teksten i dag handler om Jesu dåp i Jordan. Denne hendelse avslørte Guds enbårne Sønn i forening med Faderen og Sønnen i den samme guddoms enhet. Under Jesu dåp viste Den Hellige Ånd seg som due over ham, og Faderens røst lød fra himmelen:

«Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i»

I Det gamle testamente fins denne trehet antydnet, først vagt, liksom sett på lang avstand i fjern framtid. Da Jesus ble døpt med synderes dåp, var tiden inne da Jesu persons hemmelighet ble avslørt. Han sa til Døperen Johannes:

«La det nå skje! Dette må vi gjøre for å oppfylle all rettferdighet.»

Johannes-dåpen bestod ikke bare av vann, men av Guds ord forent med vannet. Døperen forkynte «*omvendelsens dåp til syndenes forlatelse*». (Mk 1:4) De som lot seg døpe, bekjente for Gud at de var syndere for ham. Men Jesus var uten den onde menneskenatur. Hvorfor måtte han blir døpt med synderes dåp? Johannes vegret seg. Jesus nødde ham: «*La det nå skje!*» De to måtte gjennomføre dåpen «*for å oppfylle all rettferdighet*».

Jesus lot seg døpe som verdens sydebærer, inntil døden lydige i alles sted. Med sin lidende lydighet skulle han oppfylle Guds lov i alles sted, og Gud forlike verden med seg selv i Jesu død. Dette var forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt.

Sal 40:13 – jeg er omgitt av talløse trengsler, mine misgjerninger tar meg igjen – jeg kan ikke løfte blikket, de er flere enn hårene på mitt hode.

Mika 7:19 – Du skal kaste alle våre synder ned i havets dyp.

Dan 9:24 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din hellige by, til ondskapen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferdighet...

Døpt med synderes dåp, skulle Jesus fullføre dåpen med sin død på korset. Vi ser Jesu dåp i ettertid – i påskeperspektivet: Gud forsonte verden med seg selv i Guds Sønnns lidende lydighet, inntil døden lydig. Verdens syndebærer oppstod erklært rettferdig i alles sted. Sønnen i Jesu skikkelse har frembragt en *evig* rettferdighet, den han selv *er* for alle mennesker. Døperen Johannes fikk ikke hindre ham, for så har Gud elsket verden. Gud er nidkjær for sitt verk, okkupert av fiendemaktene synd og død og djevel.

Rom 5:32 - Gud sparte ikke sin egen Sønn, men gav ham for oss alle.

Guds forsoningsverk er fullført, men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. En forsonet Gud ga apostlene oppdraget - å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk24:47). Det er i dåpen til Jesu død Guds forsoning med verden blir gitt den enkelte til del. Sagt med vår barnelærdom om dåpens nytte:

«Dåpen er ikke bare vanlig vann, men et vann som er innfattet i Guds befaling og forenet med Guds Ord. /.../ (Dåpen) virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til dem som tror, slik Guds Ord og løfte sier» (Mk 16:16).

Guds ord er innfattet i vannet lik perlen iringen. Guds skapende ord gjør dåpen til «*et livets vann til frelse og et bad til ny fødsel i Den Hellige Ånd*» (forkl Lille Katekisme).

Den treène Gud var virksom i Jesu dåp. Derfor skjer den kristne dåp i den treène Guds Navn. Hvem tør da driste seg til å underslå dåpens betydning i den døptes liv? Hvem tør da innskrenke dåpen til bruk for småbarna, og erstatte den med den voksnes overgivelse, kalt gjenfødelse? Denne *erstatningslære* er Nytestamentet fremmed. Guds løfte gjør dåpen til «*rettferdiggjørelsens sakrament*» gjennom hele den døptes liv. Umiddelbart etter dåpen lød ordene:

«Den allmektige Gud og vår Herres Jesu Kristi Far, som ved vann og Ånd har født deg på ny og forlatt deg alle dine synder, han bevare deg ved sin nåde til det evige liv».

Hva den treene Gud gjør i dåpen, illustrerer apostelen Peter med beretningen om Noa og hans venner ombord i Noas ark.- Da Gud ble vitne til menneskenes ondskap, truet han med å ødelegge men-neskene og alt levende. Men Noa vandret med Gud og «fant nåde for Herrens øyne» (1 Mos 6:7, 11f, 17f, 8:11. Jf 1 Pet 3:18ff). Om bord i arken ble Noa og hans venner berget fra syndfloden og kunne stige i land på fast grunn.

Noas ark er et skyggebilde av frelsen i den kristne dåp. Med Jesu dåp i Jordan har Gud helliget vannet til en salig syndflod, hvor syndene blir vasket bort i Jesu navn. Syndenes forlatelse – gitt i dåpen, har gyldighet hele veien gjennom livet.

Samme gyldighet har Guds advarsel – at «*den som ikke tror skal bli fordømt*». Gud advarte menneskene før syndfloden (1 Mos 7:1ff). Gud advarte også Lot og hans venner før Sodoma brente opp. (1 Mos 19:29:22). Og Gud advarer oss i en tid da vantroen utarter i ego-kulturens synderarter. Istedenfor å ødelegge ekteskapet mellom en mann og en kvinne, burde man heller verne om ekteskap og familieliv «*med de strengeste lover og også med eksempler invitere menneskene til ekteskapet*» (Apol CA art 23:55). Det gjelder for alle døpte å praktisere hva dåpen betyr - å forsake djevelen og alle hans gjerninger, og øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Redningsbøyen på syndens hav er Guds nådetilsagn: «Jeg forlater deg dine synder». Guds redning virker den tro som griper Guds nådetilsagn, og fortapte syndere blir reddet ombord i dåpens nådepakt. Om vi er troløse, er Gud trofast.

Den treène Gud er den suverene. Dåpen i den treène Guds navn er ikke vår, men Guds gjerning. Din tro virker ikke frelsen. Gud skaper den tro som mottar Guds frelse i dåpen. Men for Kristus var dåpen en lydighetshandling. Han ble døpt for å oppfylle den rettferdighet som Guds lov krever. Kristus er i sin lidende lydighet den rettferdighet og hellighet som Gud ikler oss i dåpen med løfte om salighet for hver den som tror.

Tit 3:4-7 – Vår Gud og Frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Og han frelste oss, ikke på grunn av gjerninger som vi hadde gjort i rettferdighet, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv som er vårt håp.

Johannes døpte til den omvendelse som Gud virker med sitt ord. Guds nådetilsagn er dåpens mål og mening. På Pinsedagen forkynte apostelen Peter, Apg 2:38: «*Vend om, og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse.*»

Gud virker med sitt ord den syndserkjennelse som søker Guds tilgivelse. Årsaken er den ene: Kristi fortjeneste. Derfor omfatter omvendelsen anger og tro. Angeren er sorg over den onde lyst med dens synder i tanker ord og gjerninger. Troen har sin trøst og glede i Kristus, vår evige hellighet og rettferdighet for Gud. Fra dåpen kommer vi som Guds kjære barn, med barnerett og borgerrett i Guds nåderike. Hva *hensikten* er, sier vår barnelærdom:

Dåpen «betyr at den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot, og dø med alle sine synder og lyster, og at det derimot skal daglig fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.

Rom 6:4 – Vi ble begravet med Kristus ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet.» (LK, 4 parten, pkt 4)

Denne oppstandelse skjer ved Guds tro, den tro som Gud virker med evangeliet om Guds velgjerninger i Jesu Kristi lidende lydighet. Da runger **Jesu varselrop** gjennom kirkens historie: *Ta dere i vare for «farisèernes og saddukeernes surdeig»!* (Mt 16:12). Apostelen Paulus, en gang fariseer og kristenforfølger, istmmer:

Rom 8:12-15 – Derfor, brødre, skylder vi ikke den onde natur noe, så vi skulle leve etter den. For hvis dere lever etter den, må dere dø. Men hvis dere ved Ånden dreper kroppens onde gjerninger, skal dere leve. Alle som drives av Guds Ånd, er Guds barn. Dere har ikke fått trelldommens ånd, så dere igjen skulle være redde. Dere har fått barnerettens Ånd, som gjør at vi roper «Abba! Far!»

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, du som åpenbarte din elskede Sønn i Jesu dåp, deg takker vi for hans lidende lydighet i alles sted, lydig til døden på korset. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi med påkallelse og bønn bruker vår barnerett hos deg, og med Kristus til gave tjener deg i hans evige uskyldighet, rettferdighet og salighet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Åpenbaringsdagen. Kristi åpenbaring

Prekenutkast 1. rekke: Mt 2:1-12

Vismennene kom fra Mesopotamia, det som nå er Iran. Der stod stjernetydning høyt i kurs. Vismennene hadde oppdaget den stjernen som vi kaller Betlehemsstjernen, og de visste hva den betydde. Messias-kongen var efødt. har en rimelig forklaring.

Fem hundre århundrer tidligere var israelittene bortført til Babylon. Under fangenskapet var profeten Daniel virksom i Babylon og Persia. Daniel steg i anseelse og fikk en fremskutt posisjon ved kongens hoff. Det står skrevet om ham at «han skjønte seg på alle slags syner og drømmer» (Dan 1:17).

En tradisjon formidlet Daniels undervisning i Mosebøkene og Profetene. Denne tradisjon forklarer vismennenes kjennskap til profetier om Messias-kongen.

4. Mos 24:17 (Bileams profeti) - Jeg ser ham, men ikke nå; jeg skuer ham, men ikke nær. En stjerne stiger opp fra Jakob. En kongestav løfter seg opp av Israel.

1 Mos 49:10 (Jakobs profeti) – Kongestav skal ikke vike fra Juda eller herskerstav fra hans føtter til den rette kongen kommer, han som folkene skal lyde.

Ved hjelp av kunnskapen i Daniels bok var det lett å beregne tiden for jødekongens fødsel.

Dan 9:25 – Fra den tid da ordet gikk ut at folket fra Jerusalem skulle føres tilbake og byen bygges opp igjen, og til en kommer som er salvet, en fyrste, skal det gå sju uker. I 62 uker skal byen være gjenreist og bygd opp igjen...

Forstår vi ukene som perioder på sju år, betyr de 62 ukene 434 år. Vi merker oss at de fant ikke fram til Kristus kun ved hjelp av stjernen. Da de kom til Jerusalem fortalte øversteprestene og de skriftlærde om Mika-profetien:

Mika 5:1 - Men du Betlehem, Efrata, den ringeste blant ættene i Juda! Fra deg lar jeg komme en mann som skal være hersker over Israel. Han har sitt opphav i gammel tid, han er fra eldgamle dager.

Joh 7:41 - Sier ikke Skriften at Kristus kommer av Davids ætt fra Betlehem, den by hvor David var?

Stamtavlen i Matteus-evangeliet (Mt 1) knytter Jesu slekt til Betlehem. Ruts Bok forteller at der var Boas gift med moabitten Rut. Dermed ble også Boas stamfar til Jesus Kristus, Davids sønn. David var sønn av Isai (el Jesse) i Betlehem. Dermed ble også kong David stamfar til Jesus Kristus - av Davids ætt. Dette fremgår også av Herrens ord til David og av engelen Gabriels ord til jomfru Maria:

Lk 1:32 – Herren Gud skal gi ham hans far Davids trone.

Guds Ords løfter viser vei til Kristus.

Skriftsteder veiledet vismennene til Betlehem. Guds ord var en lykt på deres vei og et lys på deres sti. Dette er lærerikt for oss.

De fant fram, men det var ingen selvfølge. I Jerusalem visste de ingenting om jødekongens fødsel. Var reisen forgjeves? Var Guds løfter ved profetene en tvilsom kilde? All fornuft tilsa at de burde snu. Men Guds løfte ved profeten Mika ga tydelig beskjed om Kristi fødsel i Betlehem. Dit dro de, og ble glade da de igjen fikk se stjernen.

Dette lærer oss å stole på *Skriftens klarhet*. Det er ikke slik at vi først må føle eller forstå før vi kan tro. Nei, Guds tro kommer til oss med Skriftens ord. Dunkle steder ses i lys av Skriftens likefremme ordlyd om saken,. Hva ordlyden sier klart og likefrem om Kristus, det kan vi stole på. Troen hviler ikke i en forestilling om

evangeliets «kjerne», men i en hel Bibel. «Det er om meg det er skrevet», sa Jesus (Joh Skriftens klarhet. Jesus sa til eksempel om Moses: - «om meg skrev han» (Joh 5:46). Jesu hadd utlagt den likefremme mening, stadfestet med Kristi død og oppstandelse «etter Skriftene». Et annet evangelium fins ikke (Gal 1:8).

Guds herlighet skjult i Jesus-barnet.

De fant barnet i en stall, liggende i en krybbe, men ingen guddoms herlighet var å se. Den er heller ikke å se i «den levende Guds kirke, sannhetens støtte og grunnvoll» (1 Tim 3:15). Vi må undrende spørre: Hvordan kan kongenes Konge være virksom til stede uten kongeglans i vår midte?

Svaret er Guds enbårne Sønn i tjenerskikkelsen. Han gav avkall på å komme synlig i sin guddoms herlighet. Han kom for verdens skyld i en tjenerskikkelse. Han som var midleren i Guds skapelses, tok bolig i blant oss, lagt i en krybbe! Denne skjulte tilsynekomst oppfylte Guds løfter ved profetene. Vi er henvist til Guds vitnesbyrd. Gud stadfestet Jesu persons hemmelighet da Jesus oppstod rettferdiggjort på den tredje dag. Han oppstod på grunn av vår rettferdiggjørelse, erklært rettferdig i alles sted.

Jesu jordiske legeme var *Guds tempel* – den samme tempelvirkelighet som Guds troende kirke er etter Pinsedagen. Kirkens grunn er det profetiske og apostoliske ord, hvor hjørnesteinen er den oppstandne Jesus Kristus. Der er han virksom til stede, når og hvor som helst den forsamlede menighet holder hans befalinger.

Alterduken er hvit – uten blodflekker. Guds Golgata-offer er fullbrakt, gyldig i all evighet. Kristi ord over fremsatt brød og vin skaper hva det nevner: «*Dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod*». Kristi ord tyder det som rekkes fram i prestens hånd og mottas med munnen i brødets og vinens skikkelser. Jesus Kristus troner på sølvfat, skjult i jordiske skikkelser.

Vi er henvist til Guds kirkes kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet på troskapens vilkår. Det underfulle ved kirkens gudstjeneste lokker og drar på kirkevei – den oppstandne Kristus, til stede i den forsamlede menighet, virksom imed sitt ord i de handlinger han befalte.

Vismennene «så barnet med Maria, hans mor».

Lik vismennene den gang, er også Guds Ords løfter våre briller. Vi ser i jordiske skikkelser Guds Golgata-offer - det legeme og blod som ble gitt for verdens synder. Vi ser den opphøyede Kristus ved Faderens høyre, og ser ham skjult under jordiske tegn virksom til stede. «Det gis for dere til syndenes forlatelse», og dermed evig liv hos Gud. Guds glede til alt folkelt er i vår midte.

Vi ser Jesu guddoms herlighet, skjult i de handlinger han befalte. De er Guds kirkes kjennetegn. De skal døpte lære å holde. De begrunner menighetens gudstje-

nestefellesskap og virksomhet – og ingenting annet. Ved Guds nåde frembærer vi våre legemer som takkoffer og tilber ham, virksom med sitt ord i jordiske skikkelser.

Vismennenes gaver var gull, røkelse og myrra. Gavene var troens frukter. Gullet vitner om Kristi kongelige embete, røkelsen om hans øversteprestelige embete, myrra om hans store lidelse, inntil døden lydig. Skjult under korset har han en gang for alle betalt prisen for å være vår konge, øversteprest og verdens syndebærer. Skjult under korset, tjener han oss med Ord og Sakrament i vår midte.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi, du som ledet vismennene til Jesus Kristus. Hør oss i nåde: Led også oss med ditt ord, så heller ikke vi skyr noen møye for å lære deg å kjenne gjennom ham du utsendte, Jesus Kristus, og med ham til gave tjener ham med våre jordiske eiendeler, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Første søndag etter Åpenbaringsdag

Prekenutkast 1. rekke: Lk 2:41-52

Kristus lærer i templet

Maria og Josef hadde deltatt i påskefeiringen i Jerusalems tempel. Nå var de på hjemveien. De gledet seg over skjønne gudstjenester og over tekstene som ble forelest - om Israels utvandring fra Egypt, om vandringen gjennom Rødehavet, ørkenen og inn i Kana'an, det lovede land. Brått ble idyllen vendt til forskrekkelse. Den tolv år gamle Jesus var ikke med dem i reisefølget!

De lette blant slektninger og venner, men fant ham ikke. De dro tilbake til Jerusalem og lette i tre dager. Heller ikke der fant de ham. Den som har vært i en lignende situasjon, aner den angst og anfektelse som da rammet Maria og Josef.

Maria hadde i sitt morsliv båret fram og født Guds enbårne Sønn. Hun hadde vært mor for ham, og Josef hans fosterfar. De hadde vært i landflyktighet med Jesusbarnet og hadde passet på ham. Nå var han borte. Maria må ha kjent samvittighetens forferdelige anklage. Hun hadde mistet Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet. Martin Luther sier om Maria:

«Hennes synd må ha vært like stor som Eva, da hun med sitt syndefall hadde styrtet hele menneskeslekten ut i syndens forderv. Det er underlig hvordan

Gud handlet med Maria. Først gav han henne det største morskall som tenkes kan, og gav henne den glede som kom til uttrykk i hennes lovsang til Gud. Og nå er hun avkledd all ære. Før var hun liksom opphøyet til himmelen, nå ligger hun liksom i det dypeste helvete.

Den største anfektelse et menneske kan erfare, er fraværet av Guds nåde. Da lærer vi av denne beretning hvor vi skal søke», sier Luther.

Jesus er å finne «i det som tilhører min Fader».

Hva kan det være? Jesu ord sikter ikke til templet i Jerusalem, heller ikke til kirkehuset, for den saks skyld. Stefanus hadde i sin tale for Det høye råd minnet om Guds ords sannhet: *«Ikke bor Den Høyeste i hus bygd med menneskehender».* (Jes 66:1)

Da den tolv år gamle Jesus satt blant de skriftlærde, lyttet han til dem og spurte dem. Samtalen dreidde seg om utleggelsen av Skriftens ord – *«det som tilhører min Fader».* Dette skulle Jesus gjenta mange ganger i sin undervisning. *«Det er om meg det er skrevet».* (Joh 5:46.) I bibelordet er han å finne. *«Ordene kan vel synes ringe og enfoldige, men likevel ligger Kristus i dem»*, sier Luther.

«Se, din far og jeg har lett etter deg.»

Da var det gutten Jesus underviste dem om sin persons hemmelighet, den største av alle. Josef var ikke hans far, men han som engelen Gabriel hadde sagt:

Lk 1:25 – Den Hellige Ånd skal komme over deg og Den Høyestes kraft skal over-skygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.

Hva var problemet? *«De forstod ikke det ord som han talte til dem.»* Gjennom anfektelser ble Josef og Maria ført til Ordet i Jesu skikkelse (Joh 1:14).

Senere var også Jesu disipler trege til å forstå Jesu undervisning i Skriftene. De forsto ikke hva Skriftene vitnet om Jesu persons hemmelighet, og heller ikke Skriftens vitnesbyrd om hans lidelse, død og oppstandelse. Denne treghet erfarer også vi, tross Guds vitnesbyrd i påskeperspektivet.

Mange lar Bibelen være hyllepynt, for mye er vanskelig å forstå, sies det. Det har de rett i, for vi kan ikke av egen fornuft eller kraft tro på Jesus Kristus eller komme til ham. Men hvorfor ikke lese Bibelen som en Jesu disippel? Hvorfor ikke lese med Jesus som bibellærer? Jesu undervisning er gitt oss i og med det apostoliske ord? Med disippelskap vokser vi i gudskunnskap.

En disippel gjør som Maria – tar vare på alle hans ord og grunner på dem. Det ord som er oversatt med *«å grunne»*, har grunnbetydningen å vogge. Vi ser for oss Maria med Jesus-barnet i armene. Hun vogger ham fram og tilbake. En Jesu disippel vogger ham -billedlig talt, ved å gå fram og tilbake mellom Det gamle og Det

nye testamente, veiledet av ham som er Skriftens Herre og rette utlegger. Den som tar vare på Kristi ord, blir selv bevart til evig liv.

Joh 17:17 - Hellige dem i sannheten, ditt ord er Sannhet.

«Han var lydig mot dem.»

Jesus oppfylte også budet: «Du skal hedre din far og din mor, og det skal gå deg vel og du få leve lenge på jorden» (2 Mos 20:12). «Han lærte lydighet», står det. Lydig mot Josef og Maria, var han lydig mot sin himmelske Far.

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle fri dem som stod under loven, så vi skulle få barneretten.

Guds enbårne Sønn er i sin lidende lydighet den evige rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro, uten lovgjerninger. Guds nådetilsagn tilregner troen hva Kristus er – Den Rettferdige og Hellige. Troen er ingen kvalifikasjon eller prestasjon. Troen er Guds tro, den tro som evangeliet åpenbarer og virker. Den som hører og tar vare på Guds ord, oppdager og anvender evangeliet på seg selv: Guds nåde for sin godhets skyld, den er til oppreisning for meg også.

Det Gud tilregner troen skal vi ikke forestille oss. Det er en *virkelighet* Gud tilregner oss: Gud tilregner oss Jesus Kristus – menneskenes rettferdighet og hellighet hos Gud.

Gal 3:27, 29 – så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. /.../ Om dere tilhører Kristus, er dere Abrahams ætt og arvinger etter løfte.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi for din Kirke på grunnvollen, hel og ubeskåret. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, og foren oss ipå kirkens grunn, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Andre søndag etter Åpenbaringsdag

Prekenutkast 1. rekke: Joh 2:1-12.

Bryllupet i Kana

Apostelen Johannes utfyller de andre evangelistenes beretninger om Jesu undergjøerninger. Han utfyller dem med sju underere. Hver for seg betrakter han dem inngående, unntatt vinunderet under bryllupet i Kana. Han sier kort: «- *han åpenbarte sin herlighet*

«Han åpenbarte sin herlighet.»

Han åpenbarte sin persons hemmelighet – sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. I Det gamle testamente er det særlig profetene som omtaler denne hemmelighet – for tanken altfor stor.

Jesaja-profetien kaller den kommende Messias med navnet «*Under*». Det er hva Jesus er. Det bekjenner vi med ordene «*unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av Jomfru Maria*». Jesus er det største av alle underere. Like fra fosterstadiet var han «*Oppstandelsen og Livet*».

Hvilke vitnesbyrd begrunner denne tro? Jesus bevitnet den med de undergjøerninger han gjorde. De er *tegnene* som alle peker på Jesus fra Nasaret - underet over alle under. Det endelige og eviggyldige bevis har Gud gitt, da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag etter skriftene. Gud er udødelig. Jesus døde etter sin menneskenatur, men som Gud og menneske, ble Gud delaktig i Jesu død.

Det var denne ufattelige forening Jesus åpenbarte med vinunderet under bryllupet i Kana. Vinunderet var tegnet. Underet peker på ham. Han har den herlighet som Faderens enbårne Sønn har fra sin Fader – full av nåde og sannhet (Joh 1:14). Lært av Kristus, har Johannes uttrykt dette i innledningen til sitt evangelium:

Joh 1:2f – Han var i begynnelsen hos Gud. Ved ham er alt blitt til, og uten ham er ingenting blitt til av alt det som er blitt til.

Jesus Kristus er etter sin guddom den mellommann som lar grøde komme av jorden (Sal 104:13), som lar vintreet bære frukt, og etter visse kjemiske prosesser gjør vin av druer. Det tar tid. Under bryllupet i Kana gjorde han vann til vin i et øyeblikk. De smakte og fastslo: Et under var skjedd. Tegnet pekte på Jesu guddoms herlighet, skjult i tjenerskikkelsen.

I vår tid fins ufattelig mye kunnskap om den virkelighet som er tilgjengelig for våre sanser. Tilgjengelig viten sier at universet begynte for 13,7 milliarder år siden, og siden den gang har vår klode gjennomgått en utvikling i perioder. Skapelsesberet-

ningen er ingen reportasje, men en tilbakeskuende profeti. Den er kort, språket enkelt og budskapet tilgjengelig for mennesker. Beretningen gir *basiskunnskap* om Gud, mennesket og verden.

For det første: Gud skaper med sitt ord, så det som ikke er, det er. Forklaringen til første trosartikkel begynner med «Jeg tror at Gud har skapt meg». Forklaringen arter seg som en lek med barnet på fanget, og begynner med kjensgjerningen – Gud har skapt meg. Underlig er det, for dette kan ingen si uten å kjenne Gud gjennom Jesus Kristus, min Herre.

For det andre: De seks ukedagene vitner om en skapelse i fremadskridende perioder, men Gud Skaperen står over og utenfor det skapte.

For det tredje: Gud har skapt mennesket i Guds bilde, skapt menneket i mannkjønn og hunkjønn, skapt til familieliv og et forvalteroppdrag i samsvar med Guds gode skapervilje. Vi står hver for oss ansvarlig for Gud, den gode skaperen.

Tenkende kristne undres hva ukeskjemaet betyr. I Skaperens perspektiv er «tusen år som dagen i går» (Sal 90:4, jf 2 Pet 3:8). I Gud er ingen forandring eller skiftende skygge. Gud ER. Han åpenbarte seg for Moses med navnet «JEG Er». Gjennom Jesus Kristus lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne, og ha evig liv hos ham som ER. Han er åpenbaringsordets Gud. Han har talt.

Sal 33:9 – Gud talte og det skjedde, han bød og det stod der.

Rom 4:17 – Abraham trodde på ham som gjør de døde levende, og som kaller på det som ikke er, det er.

Guds ord er virksomt. Alt blir til ved Guds ord, og alt består i kraft av Guds ord. Ingenting er uten Guds skapende ord. Beskriver vi Gud med ordet «allmektig», legger vi til grunn benevnelsen «*Gud Sebaot*» - hærskaenes Gud, «allhærs Gud». Kirken har ingen teori om allmakt. men viser til åpenbaringsordets Gud. Han gir seg til kjenne med *handlende* allmakt. Gjennom Kristus Jesus lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Han har gitt seg til kjenne med ord i handling.

Heb 1:1-3 - Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene, men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Han har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og et bilde av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Våre erkjennelsesmuligheter som mennesker er begrenset til en verden tilgjengelig for våre sanser og begripelig for vår forstand. Guds skaperverk omfatter også den usynlige verden. Jesus har etter sin Guddom all makt i himmelen og på jorden. Alt er underlagt hans handlende allmakt.

Sal 8:7 – Du gjorde ham til herre over dine henders verk, alt la du under hans føt-ter.

Sal 104:13-15 – Du vanner fjellene fra din høysal og jorden fylles med grøden du gir. Du lar gresset gro for dyrene og for menneskene vekster som de kan dyrke. Slik lar du brødet komme fra jorden og vinen som gjør menneskene glade.

Da han under bryllupet i Kana gjorde vann til vin, åpenbarte han sin guddoms herlighet på indirekte vis. Bibelhistorien belyser denne herlighet. Da filistrene hadde røvet paktens ark, var «*herligheten borte fra Israel*», står det. (1 Sam 4:21) Hvor lenge? «*Ordet ble kjøtt, og vi så hans herlighet*» (Joh 1:14). Johannes viser her til Jesu under på et høyt fjell, da Jesu guddom gjennomlyste ansiktet. Det skinte lik solen og klærne ble hvite som lyset (Mt 17:2). Hendelsen var et unntak. Jesus avslørte sin persons hemmelighet, for bare Gud kan skape i et øyeblikk, så det som ikke er, det er.

Guds lovs herlighet og evangeliets herlighet.

Hadde Jesus utøvd lovens embete under bryllupet, kunne han ha drevet gjestene på dør, som fortjent. Men han gjorde dem glade.

Lov og evangelium hører sammen, og likevel er de likeså forskjellige som himmel og jord. Denne forskjell beskriver Paulus i 2 Kor 3: *Guds lov utfører» dødens embete*». Evangeliet utøver «*Åndens embete*». Evangeliet handler om Guds gjerninger til frelse, og Guds gjerninger til frelse virker Guds tro, reiser opp fra døden i våre synder og gir evig liv. Det står om disiplene at de trodde på ham. Det er hensikten med evangeliet.

Guds lov lærer oss selv å kjenne som syndere for den hellige Gud. Men uten evangeliet er lovens virkning i siste omgang fortvilelse, lik Saul og Saul og Judas.

Men Guds lov forkynt sammen med evangeliet, driver oss til Guds nidkjære kjærlighet i Jesus Kristus. Guds evangelium åpenbarer Guds godhet for sin egen skyld. Gjennom Jesus lærer vi Gud å kjenne lik en venn å stole på i liv og død. Derfor oppmuntrer Jesus: «*Vend om, for himmelriket er kommet nær!*» Denne oppmuntring har adresse til oss alle.

Vi merker oss rekkefølgen - først Jesu undergjerning og deretter disiplenes tro. Først viste han med et under hvem han er. Deretter trodde disiplene.

På lignende vis er det med vår frifinnelse hos Gud: *Først* Guds Sønnns lidende lydighet og Guds forsoning med verden i Jesu død. *Deretter* følger troen hos dem som hører evangeliet og tar vare på Guds ord. Dette er den bibelske frelsesorden. Guds endegyldige og eviggyldige bevis er Jesu oppstandelse fra de døde.

Rom 4:25 – Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rett-ferdiggjørelse. (Sv Kyrkobibel)

Synlige påminnelser er de handlinger som Kristus befalte. De skal døpte lære å holde. Påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord.

Vår kristne tro – vår hellige tro - er Guds tro, kommet til oss ved evangeliet om Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Vår hellige tro er hverken en gjenytelse eller et pressmiddel overfor Gud. Åpenbaringsordets Gud skylder oss ingenting. Kristen-troens kilde og årsak er en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamen-te. Guds lov virker den selverkjennelse som søker Kristus, vår eneste hellighet og rettferdighet for Gud.

Jesus åpenbarte sin herlighet og disiplene trodde på ham. Vi ser hendelsen i påskeperspektivet. Gud er en forsonet Gud, og forsoningen gir han den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Sagt med apostelens ord: Dåpen «*gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd*» (Tit 3;5). Eller mer utførlig:

Kol 2:13 – I dåpen ble dere begravet sammen med ham, og i den ble dere reist opp sammen med ham, ved den tro som Gud virker, han som reiste Kris-tus opp fra de døde. Dere var døde på grunn av deres synder, /.../ men han gjorde dere levende sammen med Kristus, idet han tilgav oss alle våre syn-der.

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Far, deg takker vi for Jesu guddoms herlighet, åpenbart un-der et bryllup mellom en mann og en kvinne. Hør oss i nåde: Kom ektemaker til hjelp, så de med Kristus til gave lever i trofast kjærlighet, fostrer barn etter din vilje, søker ditt råd i all nød, og blir evig salige, frelst av nåde. Lær oss å akte ekteska-pets hellighet og ukrenkelighet, og verg oss mot hor og usedelighet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Tredje søndag etter Åpenbaringsdag

Prekenutkast 1. rekke: Mt 8:5-13.

Kristus skaper troen

I tekstens sentrum står ikke den romerske offiseren, en høvedsmann. I sentrum står Jesus fra Nasaret med sin persons hemmelighet. Offiseren hadde lært Jesus å kjenne og stolte på ham. Han lærte Gud å kjenne på en indirekte måte, gjennom ryktet om ham. Kilden var i første omgang Jesu ord om sin person og sitt oppdrag.

Guds kirkes gudstro er Guds tro til menneskene

Åpenbaringsordets Gud har vært virksom gjennom frelseshistorien. Dens høydepunkt er en bevitnet Jesus-historie.

Joh 1:14 – Ordet ble kjøtt.

Gal 4:4 – I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnereett.

Evangelistene Matteus, Markus, Lukas og Johannes vil bli tatt på alvor med sin dokumentasjon til Jesus-historien. De fire har til sammen gitt en bevitnet Jesus-historie, langt mer dokumentert enn noen annen person i antikkens historie. Jesu livshistorie begynner med et under på linje med skapelsen: Foreningen av Gud og menneske i jomfru Marias morsliv.

Heb 1:1f – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss ved Sønnen. Ham har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden.

Faderens enbårne Sønn – av samme vesen som Faderen, stod fram for verden i Jesu tjenerskikkelse, hans menneskenatur. Denne *indirekte* tilsynekomst (epifani) bekreftet han med undergjerninger, når han ville og når hans oppdrag var tjent med dem. Jesu livshistorie oppfylte Guds løfter om Den Kommende - en lidende Messias. Hans jordeliv var ingen sukséhistorie. Den er historien om Guds Sønn's lidelse, død og oppstandelse «etter Skriftene». (Jes 53) Jesu liv fulgte hvetekornets lov.

Joh 12:24 – Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene korn. Men hvis det dør, bærer det rik frukt.

Den romerske offiseren hadde vært tilskuer og tilhører til Jesu virksomhet, og han fikk etter hvert tillit til ham. Om Jesus sa et ord, ville gutten bli frisk. På lignende vis er det med oss. Vi ser de handlinger som døpefont, prekestol og alterbord

minner oss om. Vi hører ordene i liturgien, tekstene og prekenen i kraft av Kristi ord. Vi begynner som tilskuere, av tilskuere blir det tilhørere, av tilhørere blir det bekjennere og gjester ved Herrens bord.

I vår liturgi er vi både tilskuere og tilhørere. Vi hører Jesus-historien i *ettetid* – i påskeperspektivet. Vi er henvist til de handlinger som den oppstandne Jesus innstiftet og befalte. Ved dem er han virksom til stede med ord i vår midte. Han er «*det troverdige vitne*» (Åp 1:5). Gud gjorde ham troverdig da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag (Apg 17:31). Evangeliet er «et troverdig ord» (1 Tim 1:15). Vår hellige tro er Guds tro til oss, begrunnet i bevitnede kjensgjøringer. Guds kirkes kjennetegn lokker og drar med den oppstandne Kristus virksom i den forsamlede menighet på den ubeskårne kirkegrunn.

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, vel verdt å ta imot: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere....

1 Tim 3:16 – gudsfryktens hemmelighet er stor: Han ble åpenbart i menneskers skikkelse, vant sin rett i Ånden, ble sett av engler, forkynt for folkene, trodd i verden, tatt opp i herlighet.

«En levende Gud».

Uttrykket «en levende Gud» er ofte gjentatt i Bibelen. Vi tror på «*den Gud som gjør undere*» (Sal 77:15, osv). Hele bibelhistorien vitner om ham som med handlende allmakt griper inn med undere. Gud er nidkjær for sitt skaperverk, okkupert av synd og død og satans velde. Høydepunktet i denne frelseshistorie er evangelistenes dokumentasjon til Jesu livshistorie fram til Kristi Himmelfartsdag.

Jesus fra Nasaret åpenbarte sin Guddoms person på en *indirekte* måte - med de undere han gjorde. Indirekte var også hans undervisning i Det gamle testamentes skrifter. Guds endegyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag. Jesu persons hemmelighet er hva profetordet forutsa:

Jes 9:8 – Underfull Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far og Fredsfyrste. (Jf Bileams profeti, 4 Mos 23:7-12. Jes 6:4:ff)

Jesus åpenbarte sin Guddoms makt da han med sitt ord helbredet høvedsmannens sønn. Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at Jesus Kristus, som er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria, han er min Herre» osv. (Forkl 2 art, LK)

Jesus har etter sin Guddoms natur liv i seg selv. Født av Faderen fra evighet er og blir han til evig tid (Dan 6:27, Jer 10:10). Han er "livets kilde" (Sal 36:10). Han dør og gjør levende (2 Kong 5:7, 42:3). Den som lærer Jesus å kjenne av hans ord, lærer den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, nidkjærhet for en verden under syndefallets kår.

1 Kor 2:9 – Det intet øye så, og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt det Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham.

1 Joh 1:1-3 – Det som var fra begynnelsen, det vi har hørt, det vi har sett med våre øyne, det vi så og våre hender tok på, om det bærer vi bud, om livets ord. Og livet ble åpenbart, vi har sett det og vitner om det og forkynner dere det evige liv som var hos Faderen og ble åpenbart for oss. Det som vi har sett og hørt, det forkynner vi også for dere, for at dere skal ha samfunn med oss, vi som har samfunn med Fa-deren og hans Sønn Jesus Kristus.

«Si bare et ord, så vil gutten bli frisk.»

Salme 102 beskriver nøden sett fra Guds side:

Sal 102:18f - Han vender seg til de elendiges klage og ringeakter ikke deres bønner. /.../ Dette skal skrives for kommende slekter, så det folk som blir skapt, kan prise Herren.

Den romerske offiseren må ha erkjent at den hellige Gud var på ferde i Jesu virksomhet. Men selv stod han utenfor Guds folk, uverdigg til å motta Jesus i sitt hus. Men som offiser visste han en ting: Gav han en ordre, ble den utført i kraft av keiserlig myndighet. Men i møte med Jesus fra Nasaret stod han overfor en større makt. Han stod overfor Herren, han som har sykdom, helse, liv og død i sin hånd. «Si bare et ord!» Luther sier om ham: Han tenkte i sin nød, at om jeg bare har Kristi ord, så har jeg alt.

Mennesker kan gi hjelp og lindring på mange vis, og det skylder vi å takke love Gud for. Men alle er vi i samme båt, alle avmektige i troens saker, og til sist avmektige i møte med andres død og vår egen. Da gjelder Guds løfte, gitt i vår dåp til Jesu død: Salig er hver den som tror. Den som tror hva Gud har lovt, venter på oppfyllelsen.

2 Kor 4:5-7 – Vi forkynner ikke oss selv, men Kristus Jesus, at han er HERREN, og oss selv som deres tjenere for Jesu skyld. Gud som sa: "Lys skal skinne fram av mørket", han lyste i våre hjerter til opplysning om Guds herlighets kunnskap i Kristi åsyn. Denne skatt har vi i leirkar, for at den overveldende kraft skal være Guds og ikke fra oss.

«Guds kraft» er den oppstandne Kristus, virksom i vår midte med Kristi ord. Alternativet er det selvforskyldte «utenfor» - i en virkelighet hvor Jesus ikke fins. Der rår Gud i vrede over fiendemaktene synd og død og satans velde. Jesus advarer med dramatisk billedbruk. Det nærmeste vi kommer Guds vredes ild er en vond og anklagende samvittighet. Derfor oppmuntrer han:

Jes 55:6f – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! Den ugudelige skal forlate sin vei /.../ og vende om til Herren, så vil han vise barmhjertighet, - til vår Gud, for han er rik på tilgivelse.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, du som lærer oss deg å kjenne ved Jesus Kristus, deg takker vi for din kunnskap. Hør oss i nåde: Kom oss til redning i all nød, så vi stoler på dine velgjerninger i Jesus Kristus, og ved din tro har syndenes forlatelse, liv og udødelighet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Fjerde søndag etter Åpenbaringsdag

Prekenutkast 1. rekke: Mt 8:23-27

Jesus stiller stormen

Herre, hjelp! Vi går under!

Under stormen viste Jesus sin persons hemmelighet: Sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. Han viste også sin sanne menneskenatur. Sliten og trett sov han i båten, tross høye bølger på Genesaret-sjøen. Disiplene trodde de gikk under, og ropte på Jesus: «*Herre, hjelp! Vi går under!*». Men i dødens stund nytter det ikke å rope på mennesker, heller ikke på mennesket Jesus. Var det kun et menneske som døde på Jesu kors, var hans død til ingen nytte for oss.

«Herre, hjelp! Vi går under!» Dette nødrop er samtidig en bekjennelse til Herren Jesus, sann Gud og sant menneske. De undergjerninger han gjorde, vitnet om hans persons hemmelighet. De er kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Og skjult for menneskers øyne, var Gud i Jesus Kristus og forlikte verden med seg selv. Guds vitnesbyrd er hans oppstandelse fra de døde den tredje dag.

Opptatt til Gud Faderens nådeside, fortsetter Jesus-historien i den forsamlede menighet. Her er han virksom med sitt ord i de handlinger han befalte. Her har det mening å påkalle ham i livets stormer: «Herre, hjelp! Vi går under!» Eller påkalle ham med vårt «Kyrie eleison! Herre Jesus, miskunne oss!» Under syndefallets kår er døden syndens lønn. Redningen er han som er Oppstandelsen og Livet. Det er han etter sin guddoms natur.

Joh 11:25 – Jeg er Oppstandelsen og Livet; den som tror på meg skal leve om han enn dør.

Mt 4:17 – Vend om, for himmelriket er nær!

Joh 8:51 – Om noen tar vare på mitt ord, skal han aldri i evighet se døden.

1 Kor 15:1-6 – Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. For først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter skriftene, og at han viste seg for Kefas og de tolv. Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang. Av dem lever de fleste, men noen er døde.

Jesus er Oppstandelsen og Livet. Han er sann trøst i livets stormer, og sann trøst mot døden og dommen. Eksempler er kong David og apostelen Paulus, da Guds hellige liv avslørte den onde menneskenatur. De tok seg selv på alvor, og tok åpenbaringsordets Gud på alvor.

Sal 51: 3, 5 – Vær meg nådig, Gud, i din miskunnhet /.../ for mine overtredelser kjenner jeg, min synd står alltid for meg. Mot deg alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øyne, har jeg gjort.

Rom 7:6f, 13, 24f – Jeg levde en gang uten lov. Da budet kom, fikk synden liv, men jeg døde. Slik viste deg seg, at det som skulle gi liv, førte til død for meg. Gjennom budet skulle synden bli over all måte syndig. /.../ Jeg ulykkelige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud skje takk, ved Jesus Kristus, vår Herre. Så tjener jeg Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.

Med Herren Jesus følger en ny livssituasjon. Han er det levende håp på syndens og dødens hav, når det stormer *innenfra*. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at Jesus Kristus, som er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria, han er min Herre som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske,» osv.

Jesus er også sann Gud og frelser når det stormer *utenfra*. Guds vitnesbyrd er gitt oss i dåpen til Jesu død, med løftet om salighet for hver den som tror. Guds forsoning med verden ble gitt oss til del i vår dåp til Jesu død. Vår barnelærdom forteller også hva hensikten er inntil vår siste stund:

«For at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde...»

Døden har ingen makt over den oppstandne Kristus. Med ham som gave skal vi regne oss som døde for synden, men levende for Gud (Rom 6:10f). Gud gav oss frelsen i vår dåp for å praktisere dåpen i forsakelse og tro:

Rom 6:19f, 22f - Før stilte dere lemmene deres til tjeneste for umoral og urett, og det førte bare til enda mer urett. Men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett, så dere kan bli hellige. /.../ (dere er) blitt tjenere

for Gud, og frukten av det blir helliggjørelse, og til slutt evig liv. Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Guds ord formaner oss til å praktisere vår dåp i forsakelse og tro. Det er å frembære våre legemer som våpen for Guds rettferdighet. (Rom 6) Da vitner livets vitnesbyrd om Guds nådige sinnelag – ellers ikke. (Ef 2:1) Da oppstår den kontrast som verden ikke tåler, nemlig *midlet* til frelse.

Joh 15:19f – (Jesus sier) Hadde dere vært av verden, hadde verden elsket sitt eget. Men dere er ikke av verden, jeg har jo utvalgt dere fra verden. Derfor hater verden dere.

Jesus er i kraft av sin Guddoms natur Guds kirkes Herre. Det er han også når han later til å sove i båten. Guds Ene Hellige Kirke ligner en liten snekke på opprørt hav, omgitt av verdens makter, planer og ressurser.

Under skinn av frihet gir den liberal-terapeutiske kvasireligion frihet for selvets gud – den gamle adam med krav på andres raushet og respekt. Men døpt til Jesu død, er vi ikke kalt til å leve som om vi står i gjeld til den onde menneskenatur med dens lyster og behov. (Rom 8:12) Hvor kirketilpasninger skjer til selvets gud, er virkningen ødeleggende for både kirke og kultur. Da er anitkristen på ferde med anti-kristendom i kirkens ordninger. Falske profeter kommer med sitt eget. De vet å «tolke» den egentlige mening og den praktiske teologi til fornuftens praksis. Deres kristendom fins skjult bakom eller over bibeltekstenes ordlyd. Deres bortforklaringer legger gir dunkle orakelsvar og lar kirken remstå som et sosialt produkt av menneskers samhandling, dialog og debatt.

Hvor lite tro dere har!

Lik disiplene i stormen den gang kan også vi kjenne på avmakakt. Da påkalte de Jesus: «*Herre, hjelp! Vi går under!*» De fikk til svar: «*Hvor lite tro dere har!*» Troen kan være svak, men favner Herren Jesus og har kristendom nok: Påkallelser minner om Jesu ord i sendebrevet til menigheten i Filadelfia: «*Du har liten kraft, du har bevart mitt ord og ikke fornektet mitt Navn.*»

Guds kirke på denne jord har Guds løfte. Kirken er det folk som etterfølger Kristus hvor enn han går gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4) Han fører sitt folk trygt i havn på den jord som kommer. Menigheter er lagt øde gjennom historien. Likevel får ikke helvetmaktene herredømmet over Kristi etterfølgere. Med ham til gave går de i hans spor. De øver troen i lydighet mot hans befalinger. De holder fast ved apostelordets lære «som Guds ord, som det i sannhet er». (1 Tess 2:16)

Mt 16:16, 18 – (apostelen Peter bekjente på vegne av de tolv): Du er Messias, den levende Guds Sønn /.../ (Jesus svarte) på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over henne.

Sal 46:1-6 – Gud er vår tilflukt og styrke. I alle trengsler var det han som hjalp oss. Derfor frykter vi ikke om jorden skaker, om fjellene vakler i havets dyp, om bølgene bryter og bruser, om fjellene skjelver i opprørt hav. En elv med flere grener skaper glede i Guds by, hvor Den Høyeste har sin bolig. Den kan ikke rokkes, for Gud er til stede. Gud hjelper den når morgenen gryr.

Prekestolbønn:

Allmektige Gud, himmelske Far! Deg takker vi, du som leder dine barn trygt gjennom kors og trengsel for ditt rike. Hør oss i nåde: Ta fra oss alle falske trøstegrunner, og bevar oss i din tro, så vi med Kristus til gave erfarer din hjelp i all nød og fare, deg til evig ære takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

5. s.-e Kristi Åpenbaringsdag.

Prekentekest: Mt 13:24-30.

Ugress blant hveten

Guds rikes herlighet er skjult i denne verden. En påminnelse er Jesu lignelse om ugresset i hveteåkeren. Jesu undergjerninger pekte på ham - det største av alle Guds under, men skjult i tjenerskikkelsen var foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Slik kom han, lydig til døden på korset. Og slik kommer han også i nåtid – skjult under Guds kirkes uanselige kjennetegn: Evangeliet som høres og sakramentene som som ses - vann, vin og usyret brød.

Men lik den gang i Jesu tjenerskikkelse, er også kirkens kjennetegn underfulle. Den oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet, virksom med de tegn han innstiftet. Han gav apostlene befalingen, at kirkens kjennetegn skal døpte lære å holde. Kirkens kjennetegn er kirkens merkevare i denne verden. De lokker og drar.

Påminnelser fins i kirkerommet: prekestolen, døpefonten, alterbordet - og kanskje en skriftestol. De påminner om de handlinger som en prest er kalt til å forvalte som Kristi delegat i det prekenembete han innstiftet. (1 Kor 4:1f, 14:36). Guds forsoningsverk er fullført i Kristi død. I nåtid blir forsoningens goder utdelt når Guds nådemidler blir forvaltet slik han befalte. Da gjelder regelen: Gå ikke utover «det som står skrevet» (samme v 6).

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg, og den som forkaster dere, forkaster meg.

Kristi inntrengende formaning har også adresse til oss:

Åp 3:12 - Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

2 Kor 6:1f – Som hans medarbeidere formaner vi dere nå at dere ikke forgjebes tar imot Guds nåde. For han sier: Jeg bønnhørte deg i rette tid og hjalp deg på frelsens dag. Se, nå er den rette tid, nå er frelsens dag!

Heb 10:13 – La oss holde urokkelig fast ved bekjennelsen av vårt håp, for han som gav løftet, er trofast.

Forut for dagens prekentekst står lignelsen om såmannen. Såkornet er Guds ord, og de fire sorter jordsmonn illustrerer menneskenes forhold til Guds ord.

I dagens tekst er *verden* åkeren, *såkornet* himmelrikets barn, og *ugresset* den ondes barn. Men lar vi *ugresset* handle om hveteåkeren, bærer det galt av sted. Man fremstår som kirkefelleskap med rom for lærdommer i strid med det apostoliske ord. Man forsømmer oppgaven å skille mellom, sannhet og villfarelse, og overlater den oppgaven til Guds dom. Forsømmelsen opphever forskjellen mellom trosytringer og kirkens gudgitte kjennetegn.

Kirkens lære er en gudgitt helhet, like fra begynnelsen. (Apg 2:42.) Motsier man apostelordets lære fra Herren i èn sak, vil denne surdeig snart gjennomsyre hele fellesskapet. Den kanskje strengeste formaning i Nytestamentet er Jesu sendebrev til Laodikea-menigheten, tilfreds med læremangfold under skinn av kjærlighet og raushet.

Åp 3:16f – du er lunken, ikke kald og ikke varm. Derfor vil jeg spytte deg ut av min munn. «Jeg er rik», sier du, «jeg har overflod og mangler ingen ting.» Men du vet ikke at nettopp du er ynkelig og elendig, blind, fattig og naken.

Laodikea-menigheten overså forskjellen mellom trosytringer og apostelordets lære fra Herren. Med stor konsekvens må man rangere læremotsetninger etter alvorlighetsgrad, og dermed etablere kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag».

Under skinn av kirkefelleskap i organiserte former, prioriterer man tjenestefelleskap fremfor lærefelleskap – og liv fremfor lære. Denne rangering er Bibelen fremmed. Andre legger avgjørende vekt på enighet om evangeliets «kjerne», men også kjerne-forestillingen er Bibelen fremmed. Ordet kjerne fins ikke i Bibelen.

Med stor konsekvens ble det inngått økumeniske avtaler med kirker i den reformerte tradisjon. Det skjedde uten kirkebot for vranglæren i kirkerettslige dokumenter. Deres gyldighet består. Man lar rett og vrangt vokse sammen inntil Dommens dag med henvisning til Jesu lignelse om *ugresset* og *hveten*. I siste omgang gjør man Gud ansvarlig for lære og liv i strid med læren fra kirkens Herre. Men problemet

består: Kirkefelleskap i strid med apostelordets domsmyndighet i læresaker. (Mt 19:28), og dermed i strid med kirkerettens grunnregel:

Mt 7:6 – Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin; de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.

Kirkens rett utøves med den kompetanse, autoritet og gyldighet som består i Kristi ord og befaling, gitt i og med apostelordets lære. (Apg 15:16-18)

I teksten om ugresset i hveteåkeren er Guds engler gitt oppdraget å skille ugresset fra hveten når tiden for innhøsting kommer. Ingen kirkemyndighet har Guds mandat til å forsømme læretukt og gi rom for lære og praksis i strid med Guds kirkes kjennetegn.

Også den rene menighet er utelukket, men ikke den hengivne bekjennelse til Guds ord, apostelordets lære i sannhet er (1 Tess 2:13). Så lenge kirkens rene kjennetegn består, er det rom for trosytringer i kristnes samtale til veiledning, tilrettevisning og den oppmuntning som troens rettferdighet gir (jf 2 Tim 3:15).

Åkeren, såmannen og Guds fiende.

«Himmelriket kan lignedes med en mann som hadde sådd godt korn i åkeren sin.» Verden er åkeren hvor Guds rike fins. Såmannen er Kristus. Virksom med sitt ord, dro han den gang mennesker til seg og åpnet himmelriket for dem som var fattige i seg selv. I nåtid gjør han i dåpen den enkelte delaktig i Guds forsoning med verden i Jesu død, og gir løftet om salighet for hver den som tror. Hva er da hensikten med denne såmannsvirksomhet? Sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen, leve under ham i ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet. (Forkl 2 trosart.)

Hva Kristus har gjort «for oss», er tilregnet oss ved dåpen og troen «allerede». Men likedannet med ham er vi «ennå ikke». Hva vi er ved troen, skal vi en gang bli - fullt og helt.

Fil 1:6 – han som begynte en god gjerning i dere, skal fullføre den – helt til Jesu Kristis dag.

Lignelsen beskriver ingen åkeridyll.

Denne verdens fyrste sår ugress hvor Kristi ord bærer frukt til Guds ære. Verdens åker er en ugressåker hvor vantroen bærer frukt i et utall syndearter. Guds fiende – djevelen samarbeider med den onde lyst i menneskets aller innerste. Han frister især troens bekjennere til samarbeid, slik han fristet Jesus i ørkenen. Da gjelder det fremfor alt å istemme apostelordets lære fra kirkens Herre, og holde fast ved den med påkallelse og bønn.

Sett utenfra, må utenforstående bedømme kristne med lovens målestokk. Den minste feil eller svakhet avslører troens bekjennere som hyklere. Hvorfor denne strenge bedømmelse? Det er lovens trelle ubegripelig at en kristen er «samtidig synder og rettferdig for Gud». (Gal 5:17ff) Denne samtidighet vedkjenner vi oss med forklaringen til tredje trosartikkel:

«Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet og opplyst meg med sine gaver, helliggjort og bevart med i den rette, ene tro, likesom han kaller, samler og opplyser og helliggjør hele kristenheten og holder den fast hos Jesus Kristus i den rette, ene tro. I denne kristenhet gir hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd, og på den ytterste dag vil han oppvekke meg og alle døde, og gi meg og alle som tror på Kristus, et evig liv».

I denne verden under syndefallets kår, må ugress vokse sammen med Guds gode såkorn. Munnkristne må finnes hvor Kristi ord virker troen og dømte bruker Guds nådemidler, slik Kristus har befalt. Den rette bruk medfører oppgaven å prøve forkyndelsen på Guds Ord. Eksempler fra aposteltiden er mange og høyaktuelle i vår tid, eks menigheten i Berøa, prestene i Efesus og de kristne i Rom:

*Menigheten i **Berøa**, Apg 17:11 – Jødene der var mer høysinnet enn de i Tessalonika, og de tok imot Ordet med all velvilje, og gransket Skriftene daglig for å se om det stemte.*

*Formaning til prestene i **Efesus**, Apg 20:28-31 – Ta vare på dere selv og på den hjord som Den Hellige Ånd har satt dere til biskoper for. Vær hyrder for Guds menigheter, som han vant med sitt eget blod. For jeg vet at når jeg har dratt bort, vil glupske ulver trenge inn hos dere, og de skåner ikke hjorden. Og blant dere selv skal noen menn stå fram og fare med vrang lære for å trekke disiplene til seg. Våk derfor og husk på at jeg natt og dag i tre år ikke holdt opp å formane hver eneste en med tårer.*

*Formaning til de kristne i **Rom**, Rom 16:17 – Jeg formaner dere brødre: Hold øye med dem som skaper splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt imot. Hold dere unna dem.*

Mt 7:15 – Vakt dere for de falske profeter. De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.

Heb 13:9 – La dere ikke rive med av all slags fremmede lærdommer.

2 Joh v 9-11 – Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. Den som holder seg til læren, har samfunn med Faderen og Sønnen. Om noen kommer til dere og ikke fører denne lære, så ta ikke imot ham i deres hjem, og hils ham ikke vel møtt. For den som hilser ham, blir medskyldig i det onde han gjør.

Det er en kristenplikt å prøve læren på apostelordets lære fra Herren Jesus, kirkens Hyrde og Skriftens rette utlegger. Vranglæren motsier, bortforklarer eller re-

serverer seg mot «det som står skrevet». (1 Kor 4:6) Vranglæren kjennes også på den selvbe-stemte autoritet og kompetanse, men uten gyldighet i Guds kirke. Men apostelordets lære utrunder oss til all god gjerning.

Herren over enhetens sakrament utelukker samfunn med vranglære. Hva dette innebærer, det viser apostelen Paulus i formaningene til sin unge venn Timoteus:

1 Tim 1:3, 3:15f, 6:3f – Vi må alltid takke Gud for dere, brødre. Det er bare hva rett er, for troen vokser stadig hos dere, og den innbyrdes kjærlighet blir stadig større hos hver og en av dere. Derfor kan vi med stolthet tale om dere i de andre Guds menigheter på grunn av den utholdenhet og tro dere viser midt i alle de forfølgelser og trengsler dere må tåle.

/.../ jeg vil du skal vite hvordan man skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll. Det må alle bekjenne, at gudsfryktens hemmelighet er stor: Han ble åpenbart i menneskers skikkelse, vant sin rett i Ånden, ble sett av engler, forkynt for folkene, trodd i verden, tatt opp i herlighet.

/.../ Om noen farer med en annen lære og ikke holder fast ved vår Herre Jesu Kristi sunne ord som hører gudsfrykten til, da er han hovmodig og skjønner ingen ting...

Teksten om hveteåkeren, såmannen og ugresset gir grunn til selvransakelse: Hva er mitt forhold til det apostoliske ord som Guds Ord, «som det i sannhet er»? Er det min rettesnor for lære og liv, forsakelse og tro? Denne selvransakelse innbyr til samtale, for kirkens gudgitte kjennetegn består på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.

Ef 2:20 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Ef 3:20 – la oss holde oss til sannheten og i ett og alt vokse opp i kjærlighet til ham som er hodet, Kristus. (E Sv Kyrkobib.)

1 Pet 5:8 – Vær nøkterne og våk! Deres motstander går omkring som en brøllende løve for å finne noen å sluke

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for din store nåde at du har latt ditt ord bli sådd i våre hjerter. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd når vi hører ditt ord. Verg oss mot djevelens list, så vi med Kristus til eksempel etterfølger ditt ord og blir helliget i din sannhet, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Søndag Septuagesima. Vingårdssøndagen

Prekenutkast 1. rekke: Mt 20:1-16.

Guds ubetingede nåde

Jesu lignelse om arbeiderne i Herrens vingård vender vår oppmerksomhet mot kirkeårets påskedel. Teksten skifter tema fra Jesu persons hemmelighet til hans gjerning som verdens syndebærer. Hans gjerning begrunner prekenembetets oppdrag. (Lk 24:47) Jesu undervisning i Det gamle testamente belyser teksten.

Jes 5:1, 7 – En vingård hadde min venn, i en fruktbar bakke. /.../ vingården til Herren, Gud Sebaot, det er Israels hus, og folket i Juda er hagen som var hans lyst og glede.

Høys 8:11-12 (brudgommen Kristus:) – Salomo hadde en vingård i Baal-Hamon. Han overlot den til voktere, og hver av dem skulle gi ham tusen sekel sølv for fruk-ten. Jeg har min egen vingård. Salomo, behold dine tusen sekel og gi to hundre til dem som vokter frukten.

Vingårdseieren og vingårdsarbeidernes lønn.

Jesus er vingårdseieren med omsorg for sin vingård. Her gis ikke lønn etter fortjeneste. Den som tjener Kristus med ham til gave, kan ikke komme i ettertid og kreve mer enn Guds nådelønn.

Rom 4:3-5 – Abraham trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet. For den som gjør et arbeid, får lønn etter fortjeneste, ikke av nåde. Annerledes er det med den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den gudelige rettferdig. Ham blir hans tro regnet til rettferdighet. (Sv Kyrkobibel)

Lønnen gitt av nåde, er nøkkelen til å forstå denne lignelse. De som hadde båret dagens byrde og hete kunne kreve lønn etter avtale, og den fikk de. Lønn etter avtale fikk også de som kom på slutten av dagen. Alle fikk de lønn av nåde. Altså handler lignelsen om rettferdiggjørelse ved tro uten lovgjerninger. Gud er oss nådig for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn.

Ordet «tro» er ikke nevnt i teksten. Det står at de som kom i den siste time, fikk full lønn. Det er hva tro er i bibelsk mening: Å motta Guds nåde ufortjent, lik Abraham, eller lik røveren på korset, han som fikk være med Kristus inn i paradiset, frelst av nåde.

Kontrasten til livet under syndefallets kår er himmelvid. Vi står som syndere for Gud på grunn av Adams ulydighet. Vi er av samme ulla – barn av Adams ætt.

Ved troen har Kristus til gave, tilregnet oss på grunn av Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu skikkelse. Alt beror på Guds godhet for sin egen skyld.

Rom 4:7f – Salige er de som har fått sine overtredelser forlatt og sine synder skjult. Salig er det menneske som Herren ikke tilregner synd.

Gud virker med evangeliet den tro som mottar Guds velgjerninger i Kristus, tilregnet av nåde. Han er Guds lovs endemål til rettferdighet for hver den som tror. (Rom 10:4)

Ordet «gratis». Dette ord fins på mer enn hundre steder i Nytestamentet. Det er svært viktig. Gratis kommer av ordet «gratia» som betyr nåde.

Rom 3:13f – Alle har syndet og står uten Guds herlighet og blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved gjenløsningen i Kristus Jesus. (Sv. Kyrkobibel)

Eller sagt med vår barnelærdom:

Han «er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod, og sin skyldfrie lidelse og død...»

Gud frifinner gratis, av nåde. Johannes skriver om Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse, at han var «full av nåde og sannhet». Han forklarer:

Joh 1:17 – Ved Moses ble loven gitt, nåden og sannheten ble gitt ved Jesus Kristus.

Uttrykket «nåden og sannheten» fins på flere steder i Det gamle testamente. Et ek-sempel er den gang Herren ropte til Moses:

2 Mos 34:6 - Herren, Herren, en Gud, barmhjertig og nådig, langmodig og stor i nåde og sannhet.

De første skal være de siste.

Disse Jesu ord er en påminnelse om hendelser gjennom bibelhistorien. De som var blant de fremste, kunne falle, t eks Saul, den fremste i folket. Også kong David falt i svære synder. Om slike blir det forklart at de ble selvsikre og stolte på seg selv i troens saker.

Ord 29:23 – Hovmod fører mennesker til fall, men den ydmyke vinner ære.

Rom 12:16 – Vær ikke selvkloke!

Apostelen Paulus viser til Israelittenes vandring gjennom Rødehavet. Denne hendelse er av den største betydning for oss som er døpt til Jesu død:

1 Kor 10:2-5,11 – Alle ble døpt til Moses i skyen og i havet, og de spiste alle den samme åndelige mat, og drakk den samme åndelige drikk, for de drakk

av den åndelige klippe som fulgte dem. Denne klippen var Kristus. Likevel godtok ikke Gud de fleste av dem, for de ble slått ned der i ørkenen. /.../ Derfor må den som tror han står, passe seg så han ikke faller.

Døpt til Jesu Kristi død må vi unngå den feilslutning at Gud har forutbestemt de saliges tall. I Huspostillen sier Luther følgende om Kristi ord «de første skal bli de siste»:

«Kristus fratrar deg all fortrøstning til deg selv. Han forbyr deg til og med å opphøye deg over en skjøge, om du så var lik Abraham, David, Peter og Paulus.

Men når han sier om de siste, at de skal bli de første, så gjør han deg trygg mot all fortvilelse og forbyr deg å anse deg selv for dårligere enn noen helgen, om du så skulle være en Pilatus, Herodes eller et Sodoma og Gomorra. Selv om vi ingen grunn har til å opphøye oss, så har vi heller ingen grunn til å fortvile.»

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for kallet til arbeid i ditt nåderike. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi med Kristus til gave, bruker ditt ord med flid, bekjenner din tro i ord og gjerning, og glade venter nådelønnen i ditt fullendte rike, deg til evig ære, takk og pris. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Søndag Sexagesima. Sådmannssøndagen

Prekenutkast 1. rekke: Lk 8:4-15.

Guds kirkes skjulte hemmelighet

«Den som har ører å høre med, han høre!».

Også evangelisten Markus har såmannslignelsen. Markus markerer hvor viktig det er å høre Jesu undervisning i Skriftene, t eks Mk 4:24 – *Gi akt på det du hører!*

Markus var ikke øyenvitne til Jesu virksomhet. Den unge Markus skrev ned hva apostelen Peter fortalte. Markus-versjonen er etter alt å dømme avpasset den enkle dåpsundervisning. Døpt til Jesu død, må vi fremfor alt høre Guds ord.

Jes 55:3 - Hør, så får dere leve!

Denne formaning blir gjentatt gjennom hele Bibelen, så også i Jesu lignelse om såmannen. Samme formaning innskjerpet Jesus i åpenbaringene for Johannes, da forvist til øya Patmos under en kristenforfølgelse. «*Den som har ører å høre med, han høre hva Ånden sier til menighetene!*» Han skrev til sju menigheter i Lille-Asia. Tallet sju representerer her en helhet – Jesu Kristi kirke i tidens løp. Altså har Jesu formaninger adresse også til oss i denne menighet.

Jesu formaninger i sendebrevene anvender hans målestokk. Målestokken er apostelordets lære fra ham, gitt videre til Kristi kirke i tidens løp. Vi har mottatt det apostoliske ord i Nytestamentets skrifter. Derfor er Nytestamentet kirkens målestokk og rettesnor for kristnes lære og liv gjennom skiftende generasjoner og uvhengig av skiftende omstendigheter. Apostelordets lære er gitt også oss på såmannsvis.

Hvordan mottar vi Såmannen?

«*En såmann gikk ut for å så...*» Såmannen er Kristus selv, eller dem han utsender med Guds ord i hans sted. Men ikke har han utsendt dem alle. Noen står i uvennens tjeneste og kommer med sitt eget. De sår ugress blant hvetekorn. Slike såmenn skal vi unngå. Deres reservasjoner mot apostelordets lære forfører, forvirrer og splitter Kristi kirke.

Såmannen, den oppstandne Jesus, er til stede i den forsamlede menighet, virksom med det apostoliske ord. Såmannen i lignelsen sløste med såkornet. Han sådde over alt. Dette sløseri handler ikke om jordbruk, men om prekenembetets oppdrag: å forkynne i Jesu Navn omvendelse og syndenes forlatelse for *alle* mennesker. (Lk 24:47)

Kristus formaner: Gi akt på hva dere hører! Kristi etterfølgere hører apostelordets lære «*som Guds ord, som det i sannhet er*» (1 Tess 2:13). Hvordan hører vi?

Rom 10:11-17 - hver den som påkaller Herrens Navn, skal bli frelst. Hvorledes kan de påkalle ham som de ikke tror på? Og hvorledes kan de tro på ham som de ikke har hørt? Og hvorledes kan de forkynne uten at de blir utsendt? /.../ Så kommer da troen av prekenen og prekenen ved Kristi ord.

Apostelen bruker her et ord som er oversatt med preken eller forkynnelse, direkte oversatt «*det hørte*». Vi hører, men går Kristi ord fra øre til hjerte? Guds levende, virksomme ord blir opplest og forkynt, men *hører* vi? Kristi ord lærer oss Gud å kjenne som en trofast venn å stole på i liv og død. Noen hører, for Guds ord vender ikke tomt tilbake. Guds ord virker hva Gud vil. (Jes 55:10f.)

Den som hører, istemmer apostelordet lære som Guds ord, «*som det i sannhet er*» (1 Tess 2:16). Kristentroens begrunnelse er ikke syensing eller føleri, men en bevittet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter iden gamle pakt og gitt oss i og med det apostoliske ord.

1 Kor 15:1-3 – Vi blir frelst «så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro, for først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot: at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter skriftene».

Vi har ved evangeliet mottatt Guds tro, sikkert begrunnet i en bevitnet Jesus-historie etter skriftene, og stadfestet med Jesu oppstandelse den tredje dag. Merk rekkefølgen: Først bevitnede kjensgjerninger, og deretter troen. Samme rekkefølge kommer til uttrykk i messeliturien: Tekstlesningene går forut for prekenen, for uten lesningene fins hverken preken, dåp eller Herrens Nattverd – den eneste gudstjeneste Kristus innstiftet og befalte. Kort sagt: Uten lesningene, ingen gudstjeneste, ingen menighet.

Åpenbaringsordets Gud tjener oss med sitt ord. Prekenen står derfor i et underordnet forhold til tekstene. «Kristi ord» har første prioritet. Kristi undervisning i Skriftene er kommet til oss med apostelordets lære fra ham, og med apostelordet, kom Guds tro til oss. Gud virker troen hos dem som hører og tar vare på Guds ord. Derfor ber vi: «Hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet». (Joh 17:20). Apostelen formaner:

1 Tim 6:3f – Om noen farer med fremmed lære og ikke holder seg til vår Herres Jesu Kristi sunne ord /.../ han er oppblåst, skjønt han ingenting forstår...

«De skal se, og likevel ikke se; og høre og likevel ikke forstå»

Denne skremmende virkning omgir den bekjennende menighet: Overtroen på selvets gud. Dens bekjennelse sier at bare det som er sant, som er for meg. Alt er like gyldig, og derfor likegyldig. Kristensomskunnskap, religion, livssyn og etikk blir presentert for barn og unge i et *orienteringsfag* fra samme hylle, og underlagt relativismens terror. Kristentroens unike begrunnelse blir overhørt. Barn og unge, prisgitt den terapeutisk-liberale kvasireligion hvor alt er like gyldig og derfor likegyldig, prisgitt selvets gud. Denne omstendighet er gammelt nytt.

2 Tim 4:1f – de holder seg til forførende ånder og djevlers lærdommer ved hyklari av falske lærere som er brennemerket i sin egen samvittighet.

Under skinn av selvbestemte friheter lever mennesker bundet til egen skyld og skam og håpløshet. Jesus så i tilhørernes hjerter, og så forherdelsen. Han så dem som så og ikke så, og de som hørte og likevel ikke hørte. Matteus gjengir Jesu forklaring mer utførlig:

Mt 13:15-16 - Dette folks hjerte er sløvt, og med ørene hører de tungt, og sine øyne lukker de for at de ikke skal se med øynene eller høre med ørene, eller forstå med hjertet og vende om, så jeg kunne få lege dem. Men salige er deres øyne som ser og deres øyne som hører.

De som hører og ser hvor himmelrikets hemmeligheter blir forvaltet, de skal få og ha i overflod. Men motstår man Sannhetens Ord, mister man kjærligheten til Sannheten.

2 Tess 2:10-12f – Den lovløse forfører «dem som går fortapt, fordi de ikke tok imot kjærlighet til Sannheten, så de kunne bli frelst. Derfor sender Gud kraftig villfarelse, så de tror løgnen for at de skal bli fordømt som ikke har trodd Sannheten, men hatt behag i urettferdigheten.

Den lovløse.

«Den lovløse» er antikrist. Han gjør hva navnet sier - det motsatte av Kristus. Han forfører mennesker, ødelegger menneskeliv, og ødelegger dem til sist i det evige «utenfor», fortapt for Gud, vår skaper og gjenløser.

Men nidkjær for sitt verk, har Gud elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. (Joh 3:16) Åpenbaringsordets Gud forfører ingen. Det er hans vilje at alle skal få kunnskap om ham som er Sannheten, og bli evig salige hos ham. Gud vil omstøpe våre steinhjarter og gi det sinn som vet å vandre Guds veier og gjøre Guds vilje. (Esek 11:19f). Den som har ører, han høre!

Det nye sinnelag viser seg i livets vitnesbyrd. Da skikker man seg ikke etter denne verden, men vet å prøve hva som er Guds vilje: det fullkomne, det gode som behager ham. (Rom 12:2) Guds ord formaner:

Jes 55:6-7 – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! Den ugudelige forlate sin vei og den urettferdige sine tanker og vende om til Herren, så skal han forbarme seg over ham, til vår Gud, for han skal mangfoldig forlate.

«Da han sådde, falt noe på veien»

Veien, steingrunnen, tornene og den gode jord beskriver ikke medfødte anlegg og derfor ulike. Ordene beskriver oss mennesker i alminnelighet.

Såkornet på veien ble tråkket ned og fuglene spiste det. Jesus forklarer: Her handler det om de som hørte Guds ord, men djevelen tok det fra dem for at de ikke skulle komme til tro og bli frelst. Vanlig i vår tid er den problematiserende og bortforklarende fremgangsmåte. Den røver ordets likefremme og presise mening, gitt med begripelige ord. I stedet gis meninger i vage ord vendinger under skinn av kristendom. Frafallet begynner med bekvemme tilpasninger til yndlingsideer i samtiden.

«En del falt på steingrunn.

Såkornet kan nok spire på steingrunn, men spiren visner fort. Jesus forklarer: De på steingrunnen er de som tar imot Guds ord med glede, men det slår ikke rot i deres liv. De bekjenner troen en tid, men faller fra.

Uten den syndserkjennelse som Guds lov virker, møter man seg selv i døren og blir skuffet over selvbestemt kristentro. Vet man ikke at en kristen består av to deler - samtidig synder og rettferdig for Gud, vet man heller ikke å finne den hjelp som Gud gir – hvor og hvordan? (Gal 5:17ff) Sagt med vår barnelærdom:

I Guds kirke gir Den Hellige Ånd «*hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd*». Disse ord i forklaringen til den tredje trosartikkel sikter til det private skriftemål. Skriftefaren tilsier syndenes forlatelse på Kristi vegne. Så enkelt stadfester Gud sin nådepakt i dåpen og barneretten hos ham.

Joh 20:23 – Den dere forlater syndene, er forlatt.

Skriftemålet er for vanlige mennesker, i stand til å sette navn på en synd eller to som røver troens frimodighet. Nevroser er terapeutens bord, hvor man får hjelp mot psykiske plager.

«En del falt blant torner».

Det er de som hører Ordet forgjeves. Jesus forklarer: **Det er de** som tynges av bekymringer og trang til rikdom og nytelser. Slik skal det gå til i den siste tid før Dommens dag. Jesus advarer:

Lk 21:34,36 – Vokt dere, så dere ikke noen gang tynges ned av rus og svir og verdslige bekymringer, så hin dag kommer over dere som en snare! /.../ Men våk hver tid og stund, og be /.../ så dere kan unnfly alt det som skal komme, og bli stående for Menneskesønnen.

Heb 4:12 – Guds ord er levende og virksomt, skarpere enn noe tveegget sverd og trenger igjennom, inntil det kløver sjel og ånd /.../ og dømmer hjertets tanker og råd.

1 Tim 6:6-10 - Pengekjærhet er en rot til alt ondt. Den har ført mange vill fra troen. Men en stor vinning er gudsfrykt med nøysomhet, for naken kom vi til verden og ingenting kan vi ta med oss herfra.

Gud forbyr oss ikke å arbeide med flid, enhver i sitt kall. Vi er alle kalt til å være Guds forvaltere i hans skaperverk. Gud forbyr ikke utdanning, og heller ikke den fremgangsrike forvaltning av egen eiendom. Gud forbyr ikke gleden over lønn for strevet, lik bonden i Jesu lignelse.

Hva er feilen som ligger oss så snublende nær? Feilen er *den selvbekreftende målestokk* på et vellykket liv. Jesus avslørte den rike mannen som utvortes sett

hadde levd et Guds bud. Jesus bad ham selge sin eiendom og gi den til de fattige. Da gikk han bedrøvet bort, for han var meget rik.

Menneskers målestokk på det gode liv, rammer hardt og vilkårlig. Kristne som forveksler fremgang med selvbekreftende «velsignelser», rammes enda hardere i konfrontasjon med seg selv.

Hva så med menneskers målestokk anvendt på idioter og kronisk syke fra fødselen av? Mange er de som med sin blotte eksistens utfordrer andre til gode gjerninger. Denne utfordring gir deres liv en mening. Med våre liv under syndefallets kår møter vi alltid vår neste i nød. Jesu svar til den rike mann endevender den selvbekreftende målestokk.

«Men en del falt i god jord»

Jesus forklarer: Det er de som har hørt Guds ord og tar vare på det i et oppriktig og godt hjerte. De tar seg selv på alvor, stilt overfor den hellige Gud og står der som tiggere for ham. Der har Guds lov beredt den gode jordbunn, og derventer man på barnlig vis alt godt fra en forsonet Gud.

Vårt problem er den onde lyst i vårt innerste. Vi kjenner oss igjen i Jesu beskrivelse av de tre sorter jordbunn – veien, steingrunnen og tistlene. Kong Davids bønn blir vår egen:

Sal 51:8-14: (Gud) du vil jo ha sannhet i hjertets innerste, så lær meg visdom i mitt hjertes dyp /.../ Gud, skap i meg et rent hjerte, og gi meg på nytt en frimodig ånd. Forkast meg ikke fra ditt åsyn og ta ikke din hellige Ånd fra meg. La meg atter få juble over din frelse, og hold meg oppe med en villig ånd.

David satte ikke sin lit til bønn og syndsbejelse. Kilden til troens frimodighet og glede ligger *utenfor* oss. Kilden er Jesus Kristus og ham korsfestet. Gud ble såret etter sin menneskenatur. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53:5) Guds fred med oss er Kristus alene. Guds tro kommer til oss med Kristi ord og troen favner ham. «*Han er min Herre.*» Hos ham er kristendom evig nok. Ved troen er Gud virksom i det skjulte, og lar oss bære frukt til Guds ære. «*Gud er min styrke og lovsang*» (Sal 118:14. NO 1930).

«*Den som har ører å høre med, han høre*».

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Fader! Deg takker vi for din forsoning med verden i Jesu Kristi død, og for din forsoning gitt oss del i dåpen til Jesu død. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi med opplyst forstand tar oss selv på alvor i vår nød, og deg på alvor i din trofasthet og kjærlighet, og med Kristus til gave bærer frukt deg til ære. Ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Kirkeårets påskedel

Fastetid, Stille uke, Påsketid

Førfastesøndag

Prekenutkast 1. rekke: Lk 18:31-43

Kristus forkynner sin lidelse, død og oppstandelse

Vi går inn i kirkeårets påskedel, da det samlende tema er Guds enbårne Sønn i hans lidende lydighet. Av fri vilje fornedret han seg selv, led, døde, ble begravet og oppstod den tredje dag. Førfastesøndagens tekster retter blikket framover mot oppstandelsen. Derfor begynner vi med å synge «frydetonen går mot tronen, Gjenlyd gir Guds himmelhall» (nr 155 i Kirkesang).

Jesus innskjerpet mange ganger dette påskeperspektiv. Det gjorde han med sin undervisning i Det gamle testamente løfter om ham selv - den kommende Messias i sin lidelse, død og oppstandelse. Et eksempel er Abraham, da han var villig til å ofre sin sønn Isak. Hendelsen er et skyggebilde av Guds selvhengivende kjærlighet, som elsket verden så høyt at han gav sin Sønn, den enbårne. (Joh 3:16)

Heb 11:17-19 – I tro bar Abraham Isak som offer, den gang han ble satt på prøve. Sin eneste sønn var han villig til å ofre, enda han hadde mottatt løftene og fått dette tilsagn: «Det er gjennom Isak du skal få din ætt». Han regnet med at Gud endog har makt til å vekke opp døde. Derfor fikk han sønnen tilbake.

Salme 16:10f – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din tjener gå til grunne. Du lærer meg livets vei. For ditt åsyn er det en fylde av glede, ved din høyre hånd en evig fryd.

Hos 6:2 – Han vekker oss til liv etter to dager, den tredje dagen reiser han oss opp, så vi kan leve for hans ansikt.

Jesu oppstandelse er Guds «amen» til Jesu undervisning om sin person, og Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Dette ble ytterligere stadfestet på flere måter da mange ble øyenvitner til den oppstandne Jesus. Han samtalte med dem, underviste dem i skriftene og hadde måltidsfellesskap med dem. I Nytestamentet er slike hendelser dokumentert elleve ganger. En gang var de over fem hundre til stede, forteller Paulus (1 Kor 15:6). Guds kirkes hellige tro er begrunnet i en denesidig, bevitnet Jesus-historie. Derfor bekjenner vi: «*pint under Pontius Pilatus,*

korsfestet, død og begravet, for ned til helvetet, oppstod fra de døde den tredje dag...»

Hvordan få opplyst forstand?

Jesus utla det som står skrevet om ham i Det gamle testamente. Likevel var «det-te ord» skjult for disiplene. De forstod ikke. Det gjorde heller ikke den etiopiske hoffmannen som satt alene i vognen og leste profeten Jesaia kap 53. Der er den kommende Messias beskrevet med lidelse, død og oppstandelse. På spørsmålet om han forstod det han leste, svarte han: «*Hvordan skal jeg kunne forstå uten at noen forklarer det for meg.*» (Apg 8:30f).

Det er merkelig at de tolv var så trege til å forstå Jesu undervisning. Jesus hadde jo undervist dem i lang tid allerede. De leste Messias-profetiene, men forstod dem ikke. De ventet en verslik Messias. Den oppstandne Jesus bebreidet også Emmaus-vandrerne, at de var så trege til å forstå Messias-profetiene. Problemet er alle menneskers problem, og et godt utgangspunkt for samtale:

«Vår formørkede forstand
Den kan ikke sannhet kjenne,
Uten din den gode Ånd
Vil sitt lys i oss opptenne.
Godt å tenke, tale, gjøre,
dertil må din Ånd oss føre.»

Utenfor Caesarea Filippi hadde Peter for første gang bekjent på vegne av de tolv: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn*». Begrunnelsen var ikke gode argumenter, for «kjøtt og blod – dvs fornuften – hadde ikke åpenbart dette for dem. Hvor kommer kirkens Kristus – bekjennelse fra? Den er gitt fra himmelen i og med Jesu undervisning. (Mt 16:16f)

Hvem er Jesus fra Nasaret?

Den blinde tiggeren ved veien til Jeriko, begynte i riktig ende. Han ville vite hva som foregikk, da han hørte en flokk passere på veien. Det var Jesus fra Nasaret som gikk forbi. Men hvem er han? Var han et menneske blant andre, da er vi alle døde i vår synd og skam og håpløshet.

Sal 49:8-10 – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham. Det ble for dyrt å frikjøpe hans liv - det må en oppgi for alltid – så han kunne leve evig og aldri gå i sin grav.

Svaret passerte på veien, og svaret gir gjenlyd gjennom hele Bibelen: Jesus fra Nasaret er sann Gud og sant menneske, høylovet i evighet. Årsaken til denne bekjennelse må være den samme for oss som for den blinde tiggeren og den samme som for de første kristne. De bekjente hva de hadde sett og hørt, og hva Gud

hadde stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Kristus-bekjennelsen, gitt fra himmelen, er forutsagt i Det gamle testamente og stadfestet med kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Tegnene bærer kirken med seg med de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte. De skal de dømte lære å holde.

Det var nødvendig til verdens frelse at Jesus er sant menneske, født av jomfru Maria, og sann Gud, født av Faderen fra evighet. Denne forening var nødvendig for Guds forsoning med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Gud led og døde forent med Jesu menneskenatur, men som sann Gud var han udødelig, for Gud hverken dør eller oppstår. Vi ser denne Guds forsoning i påskeperspektivet på Jesu død, og finner den forutsagt i Det gamle testamente. «*Det er om meg han har skrevet*», sa Jesus om Moses (Joh 5:46).

Det var Gud som i Kristi menneskenatur forlikte verden med seg selv. Gud døde i Kristi død. (2 Kor 5:19) Delaktig i Kristi menneskenatur, ble Gud lagt i graven, og delaktig i Kristis menneskenatur oppstod Gud fra de døde. Gud bevitnet sitt forsoningsverk, fullbrakt i Kristi lidende lydighet. Han oppstod på grunn av vår rettferdiggjørelse (Rom, 4:25). Den oppstandne Kristus er alle menneskers hellighet og rettferdighet for Gud, og ingenting annet.

Rom 1:2-4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeters hellige skrifter, evangeliet om sin Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved helligets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.

Så kan vi hver for oss si med sann trøst og glede: Hans oppstandelse er også min oppstandelse. Han er også min rettferdighet og hellighet for Gud. Derfor vender vi oss til ham med påkallelse og bønn:

«Jesus, Davids Sønn, miskunne deg over meg!»

Jesu persons hemmelighet lokker og drar til menighetens samling om Ord og Sakrament. Lik den blinde tiggeren ved Jeriko-veien, er også hans påkallelse og bønn vår egen: «*Herre Jesus, miskunne oss!*» *Kyrie eleison!*

Vi påkaller ham som går forbi i de handlinger han innstiftet og befalte. I disse handlinger kommer han oss til hjelp. De lokker og drar. «*Det er ikke de friske som trenger til lege, men de som har vondt.*» (Mt 9:12).

«Din tro har frelst deg!»

Den blinde tiggeren ba ikke fordi han fortjente hjelp. Jesus svarte: «Din tro har frelst deg». Eksemplet viser hva tro er i bibelsk mening - hverken ønsketenkning, føleri eller spekulasjon. Den er Guds tro til oss, den tro som Gud virker med ryktet om Jesus Kristus som går forbi også her hos oss, samlet om de nådemidler han befalte.

Den blinde tiggeren fikk høre hvem som dro forbi, og da ble all hans oppmerksomhet rettet mot Jesus alene. Jesus sa om denne tro: «*Salige er de som ikke ser, men likevel tror*» (Joh 20:29). Han er troens opphavsmann og fullender. (Heb 12:2)

Heb 11:1 – Troen er en fast tillit til det som man håper på, en overbevisning om det som ikke ses.

Ef 2:20 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinene er Kristus Jesus selv.

Rom 4:5 - Den som ikke har gjerninger, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham blir hans tro regnet til rettferdighet. (NO 1930)

Denne tro tåler møtet med vår egen svakhet – lysten til det onde i vårt innerste. Den oppstandne Kristus kommer til hjelp med Den Hellige Ånd. Han kjemper mot vår onde menneskenatur, så vi ikke gjør hva den vil. (Gal 5:17ff)

Døpt til Jesu død for å etterfølge ham.

Straks den blinde ble seende, fulgte han Jesus og priste Gud. Hensikten med Jesu under er bildet av den seende som etterfølger Jesus Kristus. Døpt til Jesu død har Gud gitt oss del i sin forsoning med verden. Med Kristus til gave, ble vi døpt for å etterfølge ham. Den Hellige Ånd gjør oss seende med evangeliet. Vi ser i Guds ord hvem Jesus er, og ser en forsonet Gud, nok til å etterfølge ham. Sagt med forklaringen i Lille Katekisme:

Jesus, sann Gud og sant menneske, «han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg, /.../ for at jeg skal leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet.»

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Fader! Deg takker vi for Sønnen du gav til soning for verdens synder, og for ditt vitnesbyrd, du som reiste ham opp fra de døde. Deg ber vi: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord. Opplys vår forstand, så vi med påkallelse og bønn setter all vår lit til din Sønns lidende lydighet, og har din sanne trøst mot døden og dommen. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Første søndag i Faste

Prekenutkast 1. rekke: Mt 4:1-11

Jesus ble fristet i ørkenen

Hvorfor lot Jesus seg friste av djevelen? –

Djevelen fristet Jesus flere ganger - første gang etter sin dåp i Jordan, og siste gang da han hang på korset: «Stig ned!» Men hvorfor? Det var av fri vilje han utsatte seg for djevelens fristelser, men hvorfor? Han gjorde det for å glede de trøstløse, frikjenne de fordømte samvittigheter og sette fanger – alle underlagt Guds fiendes herredømme:

Jes 61:1 – Herrens Ånd er over meg, for Herren Gud har salvet meg. Han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger, frigjøring for dem som satt i lenker.

Heb 2:17f – Han «måtte i ett og alt bli sine brødre lik, så han kunne være en barmhjertig og trofast øversteprest i tjenesten for Gud og sone folkets synder. Fordi han selv led og ble fristet, kan han hjelpe dem som fristes.

1 Joh 3:8 – Derfor ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle tilintetgjøre djevelens gjerninger.

Jesus utsatte seg for fristelser som ligner våre, men med én forskjell: Den onde lyst fantes ikke i ham. Vår situasjon er den apostelen Jakob beskriver,

Jak 1:14f - Gud fristes ikke av det onde, og selv frister han ingen. Den som blir fristet, lokkes og dras av sitt eget begjær. Når begjæret er blitt svangert, føder det synd, og når synden er moden, føder den død.

Dette er menneskenes nød under syndefallets kår. I vårt innerste har den onde en medsammensvoren – den onde menneskenatur, også kalt «gammeladam». Han blir vi ikke kvitt før døden skiller ånd og legeme, og syndelegemet legges i grav. Også kristne erfarer denne nød, som også en Herrens apostel erfarte.

Rom 7:18 – Synden benyttet seg av budet og vakte alle slags begjær i meg, for uten loven er synden død.

Kristi lidende lydighet beseiret synd og død og djevel

Lydig til døden på korset, beseiret han Guds fiendemakter. Gud er en forsonet Gud, forsonet i Kristi død på korset. Guds fiendemakter ble beseiret til evig tid. Guds fiende er fremdeles virksom. Døpt til Jesu Kristi død, har Gud kalt oss til å

etterfølge Kristi eksempel – forsake djevelens gjerninger og alt hans vesen. Vi tilhører seierherren Jesus Kristus, og Den Hellige Ånd er hjelperen i troens gode strid.

Gal 5:16f - Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår syndige natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står vår onde natur imot. De to ligger i strid, slik at dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil.

1 Pet 5:8-10 – Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve for å finne noen å sluke. Stå ham imot, faste i troen. /.../ En kort stund må dere nok lide, men all nådes Gud, som har kalt dere til sin evige herlighet, han skal utruste dere, gi dere kraft og styrke, og stille dere på fast grunn. Makten er hans i all evighet. Amen.

Dette har Gud med kraft bevist da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag etter skriftene. Med Jesus Kristus til gave er Guds kraft virksom ved troen i våre liv.

Jesu fremgangsmåte i møte med Guds fiende.

Han avviste djevelens fristelser med bibelord: «det står skrevet». Med ham til eksempel bruker vi «Åndens sverd som er Guds ord». (Ef 6:17)

Første fristelse: «*Er du Guds Sønn, så si at disse steinene skal bli til brød!*»

Jesus kunne med sin guddoms makt av steinene ha vekket opp barn for Abraham. (Mt 3:9). I stedet viste sin lidende lydighet ved å anvende Guds ord til Moses.

5 Mos 8:3 – Han ydmyket deg og lot deg sulte. Så gav han deg manna, en mat som hverken du er dine fedre kjente til. Slik ville han la deg forstå at mennesket ikke lever bare av brød, men av hvert ord som kommer fra Herrens munn.

Med Jesus til forbilde, anvender vi Guds ord. Mennesket lever ikke kun av brød, men av hvert ord som kommer av Guds munn.

Mt 6:33 – Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg!

Sal 73:23 – jeg blir alltid hos deg, du har grepet min høyre hånd. Du leder meg med ditt råd, og siden tar du meg opp i herlighet.

Det lille ordet «alt» hørte vi også i dagens epistel, da den hardt prøvede Paulus forklarte hva troens frimodighet består i: Vi har «alt» i Kristus allerede.

Andre fristelse: «*Han skal gi sine engler befaling om deg, de skal bære deg på hendene så du ikke støter foten mot noen stein.*»

Da Jesus holdt fast ved Guds ord, brukte djevelen det knep som vranglærere bruker til sitt forsvar. Med bibelord som handler om noe annet, forsvarer de sitt eget.

Djevelen siterte fra Salme 91. Da fulgte Jesus regelen «å tolke Skrift med Skrift: «Det er også skrevet: «*Du skal ikke sette Herren, din Gud på prøve*».

Det fins de som agerer «åndsfylte» kristne, forført av utagerende forkynnere og deres kampanjer med store visjoner for øye. Karakteristisk er den utvelgende bibelbruk. Denne fremgangsmåte var Jesus og hans apostler ganske fremmed. Guds ord har Ånd og liv i seg selv. Det er nok å utlegge innholdet på en vennlig måte.

I møte med vranglæren, bør kristne ruste seg med klare bibelord om hovedsannheter i Bibelen. Det kan de fleste gjøre. Eksempler

De hellige Skrifter /.../ leder til frelse ved troen på Jesus Kristus. Alle skrifter er inngitt av Gud. (1 Tim 3:15f)

Se der, Guds Lam, som borttar verdens synd. (Joh 1:29)

Likesom alle ble syndere på grunn av det ene menneskes ulydighet, skal alle stå som rettfærdige på grunn av den enes lydighet. (Rom 5:19)

Av nåde er dere frelst ved tro og det ikke av dere selv. Guds gave er det, ikke av gjerninger for at ingen skal rose seg selv. (Ef 1:8)

Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt. (Ef 2:8)

Dette er mitt legeme. /.../ Dette er mitt blod. (Mt 26:26, 28)

Tredje fristelse: «- kast deg ned herfra! For det står skrevet: *Han skal gi sine engler befaling om deg, og de skal bære deg på hendene så du ikke støter foten mot noen stein.*»

Vranglære er lett å avsløre. Vranglæren motsier det apostoliske ord fra Skriftens Herre. Det skjer med problematiserende bortforklaringer og støtte i bibelord som handler om noe annet. Men «et gudsord kan ham binde», sa Martin Luther. Da bandt han vranglæren med Kristi presise tydningsord: «Dette er mitt legeme».

Fjerde fristelse: «*Alt dette vil jeg gi deg, hvis du falle på kne og tilber meg!*»

Et knefall er tilsynelatende en «liten» fristelse. Men virkningen er omfattende for den enkelte og ødeleggende for et kirkefelleskap. Da svarte Jesus: «*Gå bort fra meg satan! For det er skrevet: Herren din Gud skal du tilba, og ham alene skal du tjene.*» Dette bibelord var den stein som David slyngte mot Goliat. La oss stride troens gode strid med Ordets sverd:

2 Kor 6:6f – Vi går fram med renhet og visdom, med overbærenhet og godhet i Den Hellige Ånd, med kjærlighet uten svik, med sannhets ord og i Guds kraft, med rettfærdes våpen til angrep og til forsvar....

Apostelen Paulus beskriver indirekte vårt forbilde, den store korsbærer, Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Med ham til gave, gitt av nåde, er troen en sei-

rende tro. Med sin lidende lydighet i alles sted har han beseiret synd og død og satans makt. Han lot seg friste for vår skyld. Av fri vilje fornedret han seg selv og steg ned i vår nød. Det gjorde han for å oppfylle det som står skrevet:

Jes 61:1 – Herrens Ånd er over meg, for Herren Gud har salvet meg. Han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger, frigjøring for dem som satt i lenker.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, du vår faste borg. Hør oss i nåde: Skynd deg til redning, så vi i din kraft står satans fristelser imot, etterfølger Kristus hvor enn han går, og med ham til gave vinner evig seier, deg til evig ære, takk og pris. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Andre søndag i Faste

Prekenutkast 1. rekke: Mt 15:21-28.

Utholdende bønn

Den kanaanéiske kvinnen er et eksempel på utholdende bønn. Hennes livssituasjon var vanskeligere enn for de fleste. Hennes datter var besatt av en ond ånd. Situasjonen syntes håpløs. Likevel var hun utholdende i bønner.

Hva er bønnens kraft?

Bønner til vår Herre Jesus virker ikke ved å gjenta de riktige ordene. Kristen bønn er ikke magi. Djevelens bønneskole mangler ikke lærvillige elever. Guds hellige Navn blir misbrukt, og bannskap høres rett som det er.

Man skulle tro at sykdom, lidelse og ulykke lærer mennesker å påkalle Gud i Jesu navn og be til ham. Det er ikke tilfelle. Derfor er det feil å anbefale søkende mennesker å overgi seg til Gud i bønn. Det er å bygge på menneskelig visdom (1 Kor 2:5). Guds rettferdighet gis ved troen på Kristus (Rom 3:22, Fil 3:9). Gjennom ham lærer vi åpenbaringsordets Gud å kjenne, og be i Jesu navn som Guds kjære barn. Evangeliet bringer Guds til oss med Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Vi lærer Gud å kjenne av hans ord, og be lik barn til sin kjære far. Vi kjenner den levende Gud lik en venn å stole på i liv og død.

Joh 1:7 – Johannes skulle vitne om lyset (Kristus) så alle skule komme til troen ved ham.

Rom 10:17 – Så kommer da troen av budskapet som høres.

Vi merker oss rekkefølgen: Først evangeliet, som lærer oss Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet og trofasthet. Deretter følger bønnens gang i Jesu navn. Vi trer fram for vår himmelske Far som hans kjære barn. Det er vår nåderett hos ham, gitt i vår dåp. Denne frelsesorden fremgår av teksten om den kanaanéiske kvinnen. Samme rekkefølge har hovedstykkene i Lille Katekisme. Andre parten - «Om Troen», går forut for tredje parten - «Om bønner».

«Kvinne, din tro er stor.»

Jesus konstaterte en kjensgjerning: Din tro er stor. Hvor hadde hun den fra, hun som var en hedning? Hedninger kjenner ikke åpenbaringsordets Gud. Evangelisten Markus har forklaringen: Hun «*hadde fått høre om ham*» (Mk 7:15).

Ryktet om Jesus ga håp. Derfor ba hun lik den blinde ved veien til Jeriko: «Herre Davids sønn, miskunne deg over meg!» Hun ba i den tro at Jesus fra Nasaret var den David-sønnen som jødene ventet på og profetene hadde forutsagt. Med håp til ham klaget hun sin nød: «*Datteren min er ille besatt av en ond ånd.*»

Jesus svarte henne ikke med et ord.

Det likte disiplene: Vis henne bort! Hun kunne ha sagt seg enig: Det nytter ikke for meg å påkalle ham om hjelp. Men hun gjorde det motsatte. Hun holdt fast ved det Guds ord hun hadde hørt. Hun fortsatte å be.

Guds ord sier ikke at vi får be. Har vi gjennom Jesus Kristus lært Guds godhet å kjenne, *befaler* han oss å be. Bønner har Guds ord og befaling. I vår barnelærdom slutter Fadervår med forklaringen til ordet «amen»:

«Jeg skal være viss på at slike bønner er etter vår himmelske Fars vilje og at han hører dem, for han har selv befalt oss å be på denne måten, og han har lovet at han vil bønnhøre oss. Amen, det betyr: Så skal skje.»

Gud oppmuntrer til bønn, selv om vi ikke vet hva oppfyllelsen består i, og heller ikke vet når den skjer. Det er en trøst i anfeltelsen at Gud rår over oppfyllelsen. Da kan det ikke være meningsløst å be.

Verre ble anfeltelsen da Jesus svarte: «*Jeg er ikke utsendt til andre enn de bortkomne sauene i Israels folk.*»

Da ligger fortvilelsen nær: Andre blir frelst, men ikke jeg! Har Gud forkastet meg? Er min nådetid forbi? Vår fornuft finner ikke svar. Fornuftige forklaringer strider mot Guds universelle nåde:

Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

1 Tim 2:4 – Gud, vår frelser, han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Guds legemiddel mot anfektelsen

Legemidlet er det private skriftemål, gitt til bruk for enhver som vil høre Guds tilgivelse tilsagt. Guds løseord – jeg forlater deg dine synder - stadfester barneretten hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død. Hvor privatskriftemålet er i bruk, er menigheten et legende fellesskap.

Da er det to ting å være klar over. (1) Skriftemålet er til for normale mennesker, i stand til å erkjenne overtredelse av Guds bud. (2) Menighetens prest er ingen terapeut. Nervøse lidelser overlates til fagfolk.

Det hører med til prestens kall å høre skriftemål. Skriftemålet gir anledning til å sette navn på en eller to synder som røver troens frimodighet. Men syndsbekjennelsen er ikke hovedsaken, men Guds nådetilsagn (el absolusjonen). Ingen er fordømt, som hører Guds løseord: «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens og Sønnens og Den hellig Ånds Navn». Gud ser ikke til personens anseelse eller kvalifikasjon. Kristi fullmaktsord sier: «Den dere forlater syndene, er forlatt.» Tror du det, så har du det.

5 Mos 10:17 – Herren deres Gud er Gud over alle guder og Herre over alle herrer, den store, mektige og fryktinngytende Gud, som ikke gjør forskjell på folk og ikke tar imot bestikkelser.

Denne likebehandling måtte apostelen Peter erkjenne i møte hedningen Kornelius:

Apg 10:34 – Nå forstår jeg at Gud ikke gjør forskjell på folk, men tar imot enhver som frykter ham og gjør rett, hva folkeslag han enn tilhører.

Jesu rangering og kvinnens reaksjon.

Jesus sa: «Det er urett å ta barnas brød og kaste det til hundene» Jesus-ordet rangerte henne med hundene. Ordet «hund» er i Bibelen brukt om de fortapte, de som står utenfor Guds folk.

Åp 21:15 – Men utenfor er hundene og trollmennene og de som driver hor, drapsmennene, avgudsdyrkerne og alle som elsker løgn og taler løgn.

Kvinnen gav Jesus rett: «Ja, Herre». Hun sa et rett amen til Guds ord, også når det fordømmer. Samme erkjennelse gjorde kong David, som falt så dypt. Syndsbekjennelse er samtidig enlovprisning.

Sal 51:6f – det som er ondt i dine øyne har jeg gjort. Så får du rett når du taler.

Under gudstjenesten er ordet «amen» det viktigste ord vi kan ta i vår munn. Lik Akans «amen» til Josva, var Akans syndsbekjennelse samtidig en rett lovprisning. Han ga Gud ære og pris. (Jos 7:19f) Det samme gjorde den kananeiske kvinnen. Hun erkjente sin nød og gav Gud æren da hun søkte hjelp hos Jesus. Hos ham taler dommen til vår fordel: «*Derfor spiser hundene av de smuler som faller fra deres herres bord.*» Hennes plass var nådehvalpen ved Herrens bord. Samme rangering taler til vår fordel: Å spise nådesmuler fra hans bord.

Rom 5:20 – Loven kom til for å gjøre fallet større. Men der synden var stor, ble nåden enda større.

1 Joh 3:20 – Om enn vårt hjerte fordømmer oss, så er Gud større enn vårt hjerte og vet alt.

Så viser teksten at vi skal ikke rette oss etter fornuft og følelser, men etter Guds ord. Det står enhver fritt å anvende Bibelens nådeløfter på seg selv. Jesus Kristus er alle menneskers eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Kristus alene er den sanne trøst mot døden og dommen. Med ham til gave, gitt av nåde, venter vi ham som Frelser på dommens dag (Fil 3:20). Jesus oppmuntrer: «Ha tro til Gud!» (Mt 11:22)

Jes 66:2 – Det er disse jeg ser nådig til: de hjelpeløse som kjenner seg knust og som skjelver for mitt ord.

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket tilhører dem.

«Det skje deg som du vil»

Bønnhørelsen drøyde, men den kom. Så skal enhver som strever, anvende Guds løfte på seg selv, for byrden har Kristus båret.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi, du som hører den elendiges rop. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, når vi hører ditt ord. Gjør oss faste i troen på din nådepakt i vår dåp, så vi i all nød anvender ditt nådetilsagn, enhver på seg selv. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Tredje søndag i Faste

Prekenutkast 1. rekke: Lk 11:14-28.

Kristus og verdens fyrste

Teksten gir et drastisk bilde av menneskets livssituasjon: Uten frykt for Gud og uten tillit til ham, og med den onde lyst i vårt innerste. Teksten forteller om en som var stum fordi han var besatt av djevelen.

Sal 58:5 – de er døve som en orm når den lukker øret.

Lignende tekster i Nytestamentet er skrevet til advarsel, formaning og trøst. De advarer oss fordi det gjelder å være på vakt, så man ikke blir overrumplet av den ondes angrep. De formaner oss til å bruke Guds nådemidler og ikle oss Guds fulle våpenrustning. De trøster oss med Kristi eviggyldige seier, fullbrakt i hans død på korset, og stadfestet med hans oppstandelse fra de døde.

Vantroen bagatelliserer Guds advarsler - det går nok bra til sist. Likevel anerkjenner menneskene Guds gode skapervilje og synes budet om nestekjærlighet er en god regel. Men problemet består: Født med den onde lyst, vender vi det døve øret til Guds evangelium, og kan heller ikke snakke om det.

Bønnen i Jesu Navn er for mange et fremmed språk.

Da Jesus forkynte evangeliet, sa tilhørerne: «Det er en hard tale» (Joh 6:60) Vi har vel hørt noe lignende: «Dæm e så fæl å dømme!» Og kanskje har vi selv en gang svart: «Dette forstår jeg ingenting av». Det svaret er et godt utgangspunkt for samtale om kristentroens begrunnelse. Hvorfor?

Ingen kan av egen fornuft kjenne den levende Gud, åpenbaringsordets Gud. Vi lærer Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Med den gudgitte gudskunnskap kjenner vi vår skaper og gjenløser som en trofast venn å stole på i liv og død. Påminnelser har vi i kirkens rom, nemlig det inventar som minner oss om de handlinger som døpte skal lære å bruke.

Bønnen i Jesu Navn forutsetter den barnlige tillit til ham. Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver», osv.

Denne tillit fremgår av Jesu under. Den stumme var fullstendig hjelpeløs. Like lite som vi kan omvende oss selv, kan andre medvirke til vår frelse med sine påfunn.

«Guds finger.»

Guds finger er Den Hellige Ånd, virksom med Guds ord.

Mt 12:28 – Jesus sa: «er det ved Guds Ånd jeg driver ut de onde ånder, da er jo Guds rike kommet til dere.

Så skal dog satans rike
Aldeles kastes om.
Gud vil det selv bekrige
Ved Jesu makt og dom.
Om satans makt er stor,
Så skal han dog beskjemmes,
Ved Herrens finger temmes
Og skjelve for hans Ord.

Den oppstandne Kristus kommer oss til unnsetning i de handlinger som innstiftet og befalte. Vi kaller dem «nådemidlene». De er prekenen, dåpen, syndsforlatsen og Herrens Nattverd. I disse handlinger er den oppstandne Kristus virksom med sitt ord og Den Hellige Ånd. Vi bekjenner:

«Når som helst og hvor som helst det behager Gud virker Den Hellige Ånd troen i dem som hører evangeliet.» (CA qrt 5.)

Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død er fullbrakt, men dermed ikke gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen i Jesu død.

Kol 1:13, 2:13 – han har fridd oss ut av mørkets makt og satt oss over i sin elskede Sønns rike. /.../ i dåpen ble dere begravet sammen med (Kristus), og i den ble dere også reist opp med ham ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. (Rom 6:4)

«Guds finger» – Den Hellige Ånd, er virksom med Guds ord I dåpen. Der er Guds ord innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Der må djevelen vike for badet til gjenfødelse og fornyelse i Den Hellige Ånd. I skriftemålet må djevelen vike for Guds nådetilsagn, tilsagt i Guds tjeners munn: «Jeg forlater deg dine synder.» I Herrens Nattverd må djevelen vike for Guds synlige nådepant – Kristi legeme og blod i brødet og vinens skikkelser. Her har Gud samfunn med oss og vi med ham. Men selv i disse hellige stunder er den onde på ferde med listige tanker. Derfor synger vi i en nattverdsalme:

O Jesus, hjelp at når jeg går
Fra dette bord hvor jeg deg får,
Jeg kaster da all verden hen
Og lenges til ditt samfunn hen.

Teksten viser tre reaksjonsmåter.

Den første gruppen er *troens mennesker*. De stiller seg undrende til Guds veldige gjerninger. Det står ofte i Bibelen at de undret seg.

Josef og Maria undret seg over de ord som ble sagt dem. Og da Jesus som tolvåring satt i templet blant skriftlærde, undret de seg over de ord som gikk ut av hans munn. (Lk 4:20) Troens mennesker blir aldri ferdig med å undre seg og gjerne prate om Guds gjerninger til frelse. De er alltid godt nytt. Apostelens undring er også vår:

Fil 3:12-14 – Jeg mener ikke at jeg allerede har nådd dette eller allerede er full-kommen, men jeg jager fram mot det for å gripe det, fordi jeg selv er grepet av Kristus Jesus. Brødre, jeg tror ikke om meg selv at jeg har grepet det. Men en ting gjør jeg: Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg etter det som ligger foran, og jager fram mot målet og den seierspris som Gud fra det høye har kalt oss til i Kristus Jesus.

Den andre gruppen er *Jesu motstandere*. De oppfattet ham som en magiker i djevelens tjeneste. Beelsebul er et hånsord, brukt om djevelen – «fluenes herre». Jesu motstandere var ikke redd for ham. Denne innstilling den gang er vanlig også i vår tid. Med overtro på seg «selv» later man som om man er fri til å leve det selvbestemte liv med krav på andres respekt. Men livets vitnesbyrd forteller om et liv bundet til djevelens gjerninger og alt hans vesen, bundet til døden i egne synder.

Den tredje gruppen er de *religiøst interesserte*. «Gi oss et tegn fra himmelen», sa de under skinn av gudsfrykt. Men Jesus visste hva som bor i mennesket:

Mt 16:4 – En ond og utro slekt krever tegn, men den skal ikke få noe annet tegn enn Jona-tegnet.

Jona-tegnet er Jesu Kristi oppstandelse fra de døde. Den er Guds eviggyldige bevis for sin forsoning med verden, fullført i Jesu død på korset. Guds bevis er i absolutt mening enestående. Men for religiøst interesserte er alt like gyldig, og Jesu oppstandelse og virksomme nærvær likegyldig for dem. De vender ikke om. De søker ikke himmelriket, kommer oss nær med Guds nådemidler i den forsamlede menighet. De religiøst interesserte krever flere tegn, men får ikke flere.

Frafallets fare.

I Åpenbaringsboken har Jesus tegnet bildet av endetiden før hans gjenkomst som verdens Dommer. Den største kirketrussel er ikke katastrofer i natur og folkeliv. De skjer stadig oftere og øker i omfang, som varslet i Guds ord. Den største kirketrussel er allikevel antikristens virksomhet i den kirkeorganiserte virksomhet.

Antikrist er hva navnet sier – en mot-Kristus, og hans kirke en motkirke i kraft av de reformer som folket vil ha. Derfor ber vi i Herrens bønn: «*Led oss ikke inn i fristelse.*» Hva denne bønn betyr, sier forklaringen i Lille Katekisme:

«Gud frister ganske visst ingen, men vi ber i denne bønn at Gud må bevare oss, og holde oss oppe, så djevelen, verden og vår onde menneskenatur ikke skal bedra oss og forføre oss til vantro, fortvilelse og andre store synder og laster, men at vi – om vi blir anfektet på den måten, likevel må seire til sist og holde fast på seieren.

I denne kirkekamp har antikrist en allianse i den onde lyst i menneskets innerste. Desto viktigere er det å påkalle den levende Gud og be ham komme oss til hjelp. Med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. I troens gode strid du-ger ikke vårt forsvar, men kun Guds veldige kraft og fulle rustning: (Ef 6:10ff)

Frelsens årsak.

I folkemengden ropet en kvinne: «*Salig er det morsliv som har båret deg og det morsbryst som du har diet!*» Hun lovpriste jomfru Maria, men forsto ikke hva Elisabet visste: Jomfru Maria var salig kun ved tro, uten gjerninger. Jesu svar angår også oss: «*Si heller: Salige er de som hører Guds ord og tar vare på det.*

Vi får hver for oss fritt anvende Guds frelse, gitt av nåde i vår dåp. Vi får alle dager fritt anvende syndenes forlatelse, ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet. Men det skjer ikke uten å høre Guds ord og ta vare på det.

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Far, deg takker vi for Sønnen du lot bli menneske for å gjøre ende på djevelens tyranni. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd i alle fristelser, og bevar oss i din tro, så vi med Kristus til gave får se din herlighet sammen med alle dine hellige, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Midtfastesøndag

Prekenutkast 1. rekke: Joh 6:1-15. Livets brød

Jesus metter de fem tusen

Jesus gjorde brødunderet før den andre påsken i sin offentlige virksomhet. Fremdeles var han så populær at folket ville gjøre ham til konge. Men motstanden lot ikke vente på seg. Da han senere besøkte synagogen i Kapernaum, møtte han innvendingen mot en lidende Messias – det Guds Lam som bærer verdens synder.

Vi tror på den Gud som gjør under.

Med brødunderet viste Jesus at han er den Gud som ledet folket gjennom ørkenen til det lovede land – som skystøtte om dagen, som ildstøtte om natten.

Sal 78:19f, 23-25 – De talte mot Herren og sa: «Kan Gud dekke bord i ødemarken? Han slo på berget så vannet rant, og bekkene flommet. Men kan han også gi oss brød og skaffe kjøtt til sitt folk? /.. / Så gav han befaling til skyene og åpnet himmelens dører, han lot det regne manna til føde for dem, gav dem korn fra himmelen. Englebrød fikk mennesker spise. Gud sendte dem mat så de ble mette.

Apg 14:17 – han lot sine velgjerninger vitne om seg. Fra himmelen sendte han regn og grøde i rett tid, han har gitt dere føde og fylt hjertene med glede.

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedre-ne gjennom profetene, men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Han har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og et bilde av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Jesus viste med brødunderet sin persons hemmelighet - den Gud som gjør under (Sal 77:15), barmhjertig og trofast alle dager. Han lar sin sol gå opp over gode og onde. (Mt 5:45).

«Gi oss i dag vårt daglige brød.»

Forklaringen til denne bønn i Lille Katekisme forklarer hva hensikten med denne bønn er:

«Gud gir vel daglig brød endog til alle onde mennesker, også uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at han vil la oss fatte at det er en gave fra ham og ta imot vårt daglige brød med takk.

Vi ber ikke til en gudsforestilling, heller ikke til en lunefull skjebnegud. Vi ber i Jesu Navn til den gode Skaperen. Vi ber fordi vi kjenner hans trofaste kjærlighet gjen-

nom den han utsendte, Jesus Kristus. Derfor frembærer vi vårt takkoffer for mat på vårt bord.

Gud er virksom i sitt skaperverk. Han sørger for vårt livsopphold i denne verden. I sin kirke på jorden sørger Gud for vårt barnekår i sitt nåderike. I menighetens samling om Ord og Sakrament er den oppstandne Kristus til stede, virksom med ord som høres og sakramenter som ses.

Guds forsyn ble gjort anskuelig med Jesu brødunder i ødemarken. Da lød Filipps innvending lik et ekko fra israelittenes ørkenvandring. Det trengs mye mer enn to hundre denarer, skal vi kjøpe mat nok til å mette fem tusen!

Jesu brødunder leder også tanken hen på syndefallsberetningen: «Med svette i ansiktet skal du spise ditt brød». Med Jesu brødunder slapp folket å svette for maten. Den fikk de gratis. Jesus handlet som sann Gud. Han viste Guds godhet for sin egen skyld. Han oppfylte Messias-profetien:

Sal 8:8f - Du gjorde ham lite ringere enn Gud og kronet ham med ære og herlighet. Du gjorde ham til Herre over dine hendes verk, alt la du under hans føtter: Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fugler i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes på havets stier.

Den falske åndelighet.

Kirkens gudgitte tro har en *jordisk* side. Troens årsak er Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Den treene Gud viste seg på en indirekte måte i Jesu tjenerskikkelse. På lignende vis er Gud virksom til stede i den forsamlede menighet, virksom med ord som høres og sakramenter som ses.

Den falske åndelighet kjennes på falske Messias-forventninger, imponerstatus, tankespinn, overgivele og opplevelsesmystikk. Jesus-i-hjerte-religionen gjorde mange døpte immune mot «den sunne lære».

1 Tim 1:10 – (Guds lov) er god så sant den brukes etter sin hensikt. Vi må huske at loven ikke er gitt for rettferdige, men for lovbrytere og oppsetsige, for ugudelige og syndere, folk uten respekt for det hellige, verdslige som slår sin egen far eller mor, mordere, menn som driver hor eller har utuktig omgang med menn, for sla-vehandlere, løgnere og dem som sverger falskt, og hva det ellers kan være som strider mot den sunne lære.

1 Tim 6:3f – Om noen farer med en annen lære og ikke holder fast ved vår Herre Jesu Kristi sunne ord og den lære som hører gudsfrykten til, da er han hovmodig og skjønner ingenting.

2 Tim 4:3f – det skal komme en tid da folk ikke lenger kan tåle den sunne lære, men slik de finner det for godt, skal de ta seg lærere i mengdevis, for de vil ha det som kllør i øret.

Jesus Kristus – Guds mellommann i ennessidig historie.

Han er den samme mellommann som under skapelsen, da han «bød og det stod der», og den samme som med sitt ord over fremsatt brød og vin sier: «Dette er...». Han skaper av ingenting, så det som ikke fins, det er. - Han er i nåtid den samme mellommann som lot syndfloden komme, den samme mellommann som mettet israelittene under ørkenvandringen, og den samme mellommann som med sin dåp i Jordan helliget seg selv i selhengivende kjærlighet til sin kirkebrud. Han ga seg selv for å «*hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet*». (Ef 5:26. Sv Kyrkobib) Et skyggebilde var Noa, som med sine venner om bord i arken, førte dem trygt i havn. I kirken handler alt om dåpen til Jesu død (Rom 6:3), han som led, døde og oppstod for alle, og i nåtid virksom med sitt ord i den forsamlede menighet.

Kristus er også i nåtid mellommannen for rettferdiggjørelsen ved tro. Jesus erklærte tolleren rettferdig. Da var tolleren hva Jesus sa han var. Det var ikke fariseeren, men tolleren som gikk rettferdiggjort hjem. Når syndenes forlatelse blir tilsagt en synder, blir Guds barns frihet stadfestet hos Gud. De er hva de er: Guds kjære barn, frikjent hos Gud. Med borgerskap i Guds rike venter vi Kristus som vår frelser på Dommens dag. (Fil 3:20)

«Han er sannelig Profeten som skal komme til verden.»

Folket ventet den Profeten som Gud hadde lovt Moses, men tok feil av Profetens kjennetegn:

5 Mos 18:18f – Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham. Den som ikke hører på de ord jeg taler i mitt Navn, ham vil jeg kreve til regnskap.

Folket forvekslet profetien med verdslige forventninger. De ventet en Messias-konge som bringer velferd og det gode liv. Men Jesus var Guds ord i egen person, sendt for å tale Guds ord til folket. Samme hensikt hadde mannaunderet under israelittenes ørkenvandring:

5 Mos 8:3 – Han ydmyket deg og lot deg sulte. Så gav han deg manna, en mat som hverken du eller dine fedre kjente til. Slik ville han la deg forstå at mennesket lever ikke bare av brød, men av hvert ord som går ut av Guds munn.

Herren Jesus var ingen frigjører fra arbeid, fattigdom og hungersnød, ingen samsfunnsreformator innordnet yndlingsideer i samtiden. Kirkens Herre utøver sin kirkeomsorg i prekenembetets gjerning. Derfor utsendte han apostlene, og med dem deres etterfølgere, utsendt med Kristi lære fra Gud Faderen. Derfor ble

evangeliske prester innsatt i menighetene slik apostelen Paulus befalte Titus å gjøre på Kreta. (Tit 1:5). Årsaken er den samme:

2 Kor 5:19f – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og har betrodd oss forsoningens ord. Så er vi sendebud i Kristi sted, så Gud formaner gjennom oss. I Kristi sted ber vi: La dere forsones med Gud.

Folket gjorde den feil å ville gjøre Jesus til konge. Samme feil folket med sitt krav til Samuel, 1 Sam 8:5 – *Sett en konge over oss, en som kan styre oss! Det har jo alle de andre folkene.* Dermed forkastet de Herren som kongen over sitt folk. Samme feil begås i nåtid, hvor man lar stats- og folkemakt råde over Guds kirke i et parlamentariske system.

Det var feil å gjøre Jesus til konge. Han var allerede Kongen i et rike som ikke er av verden. Der er han «*konge over Jakobs hus til evig tid*». (Lk 1:33)

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Fader, deg takker vi, du som med Jesu brødunder i ødem-arken viser oss til ham som er det evige livs ord. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, når vi hører ditt ord, så vi velsignet med all Åndens velsignelse i himmelen, flyr gjerrighet og dette livs bekymringer, og med Kristus til gave tjener deg i din evige rettferdighet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

26. Jomfru Maria budskapsdag (25.3)

Prekenutkast 1. rekke: Lk 1:26-38.

Kristi unnfangelse ved Den Hellige Ånd

(Kan feires på nærmeste lørdag.)

Vi feirer Maria Budskapsdag ni måneder før Juledagen den 25. desember. Enkelte ganger faller Maria Budskapsdag i Den stille uke. Da har man fra gammelt av feiret dagen forut for Palmesøndag.

Vi feirer ikke denne dagen på grunn av Jomfru Maria. Vi samles til gudstjeneste fordi Gud tjener oss med Ord og Sakrament, og for å motta Guds gaver med takk og lovprisning, og be til ham som Guds kjære barn. I vår midte står den oppstandne Kristus, virksom til stede, han som ved Den Hellige Ånd ble unnfanget i jomfru Marias morsliv.

«I den sjette måned ble engelen Gabriel utsendt av Gud.» Det var gått seks måneder siden engelen Gabriel ga budskapet til Sakarias om Johannes Døperens fødsel. Da ble engelen Gabriel utsendt «til en jomfru som var trolovet med en mann som het Josef av Davids hus og jomfruens navn var Maria.»

Hvem var Maria?

Svaret fremgår av engelens hilsen (Lk 1:30): «Frykt ikke, Maria! Du har funnet nåde hos Gud.» Gud hadde i nåde kalt Maria til det høyeste morskall som tenkes kan – å føde Jesus, Guds lovede Messias, «sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av Jomfru Maria.

Selv var hun en benådet synder, «velsignet blant kvinner» (Lk 1:42). Hun var ikke Jesu mor fordi hun fortjente det, men kun av Guds nåde. Her er ingen forskjell: Enhver som har et kall fra Gud, er kalt av nåde. Et eksempel blant alle kalte er apostelen Paulus:

Rom 1:5f – Ved ham har jeg fått nåde og apostelembete /.../ Blant dem er også dere, som er kalt til å høre Jesus Kristus til.

2 Tim 1:9 – Gud har kalt dere med et hellig kall.

Hvor man lærer om Maria at hun med Guds hjelp var kvalifisert til sitt kall, må man i siste omgang påkalle Maria som himmeldronningen med Jesus-barnet i sitt fang. Hun truer endog Kristi frelserposisjon. Vi bekjenner:

«La gå at den salige jomfru Maria ber for kirken, men tar hun imot sjeler i døden, gjør hun dem levende? Hva gjør Kristus, hvis Maria gjør alt dette? Selv om hun er verd den største berømmelse og heder, så vil hun likevel ikke bli likestilt med Kristus. Hun vil heller at vi oppfatter hennes tro og ydmykhet som eksempel til etterfølgelse. Men vi vet av erfaring at man på grunn av falsk lære har plassert den salige jomfru i Kristi sted.» (Apol art 21:27)

Jesu undervisning om sin person og sitt verk er årsaken til Guds kirkes lære om Jomfru Maria. I sentrum for Maria Budskapsdag står sønnen hun fødte.

Joh 1:16 – Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde.

Rom 11:6 – Men er det av nåde, er det ikke lenger av gjerninger, for ellers er det ikke av nåde.

Salig kalles hun som trodde,
I Marias skjød han grodde;
Gud har hun til verden båret,
For oss ble han pint og såret.
All skyld han tok i døden bort,
Og han oppsto rettfærdiggjort.

Willy Abildsnes. Credo.

Engelens hilsen forteller hvem Jesus fra Nasaret er:

«- du skal gi ham navnet Jesus. Og han skal være stor og kalles Den Høyestes Sønn.»

Like fra fra unnfangelsen var han sann Gud og sant menneske. Han ble født og levde med kropp og sjel lik alle mennesker, men uten synd. Han levde i lidende lysighet under Guds lov, lydlig til døden på korset i alles sted.

Engelen Gabriel sa at barnet skulle kalles Jesus «*Den Høyestes sønn*». Han er hva navnet sier: Født av Gud fra evighet. Og født av Gud, er han selv Gud, av samme guddommelig natur som Gud, like evig, allmektig, hellig og rettferdig som Gud. Derfor bekjenner vi «*Gud er han av samme vesen som Faderen.*»

«- han skal være konge over Jakobs hus til evig tid...»

Kong David døde, og deretter døde Salomo og alle de andre kongene på Davids trone. Men barnet som jomfru Maria fødte, skal være «*konge over Jakobs hus til evig tid*». Hovedunderet i Guds frelsesverk er denne forening av Gud og menneske i Jesu person. Vi bekjenner «*unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria*».

I det fullbrakte frelsesverk døde Jesus som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Den ene skyldfrie døde vår død som er «*syndens lønn*» (Rom 6:23). Og forenet med Jesu menneskenatur i Jesu person var Gud delaktig i Jesu død. Uten denne forening ville Jesu død vært uten betydning. I så fall hadde han selv trengt en frelser og gjeløser. Men Gud forlikte verden med seg selv i Jesu død.

Joh 3:16 - Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne...

2 Kor 5:19: Gud var i Kristus Jesus og forlikte verden med seg selv.

Da apostelen Paulus tok farvel med prestene i Efesus, minnet han dem om at de var satt til hyrder for Guds menighet som han vant seg «*ved sitt eget blod*» (Apg 20:28). Apostelen forklarer ikke, men viser til en kjensgjerning i frelseshistorien.

Da Gud reiste Jesus opp fra de døde den tredje dag, stadfestet Gud at forsoningen med verden var fullført i Jesu Kristi død. Gud døde i forening med Jesu menneskenatur. I forening med sin guddoms natur ble Gud reist opp fra død og grav. Gud stadfestet at han er en forsonet Gud, forsonet med verden i Sønnens lidende lysighet. Derfor ble han oppreist fra de døde.

Sal 16:10 – Du skal ikke overlate meg til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener se forråtnelse.

Rom 4:25 – Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse. (E Sv Kyrkobib.)

Rom 1:2-4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.

Guds glede og fred til menneskene ble kunngjort over Betlehemsmarkene med englesang i natten. Sammen med Guds gode engleskarer tilber vi det slaktede Guds Lam, den evige Konge og alles bror, nå ved Faderens nådeside. Nå kan han fritt utfolde den guddommelige egenskap - å være til stede med handlende allmakt i tid og rom. Han er til stede i den forsamlede menighet, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Gud tjener oss. Derfor samles vi for å påkalle ham og med takk og bønn høre hans ordog tilbe ham.

Vi tilber ham som med sitt ord i Herrens Nattverd velsigner fremsatt brød og vin. Han skaper av ingenting, så det som ikke er, det er: «Dette er mitt legeme...» Vi mottar med munnen Guds Golgata-offer, gitt på korset for verdens synder.

Åp 7:12 – All lov og pris og visdom, takk og ære, makt og velde tilhører vår Gud i evighet. Amen.

Hvordan ble Jesus unnfanget?

«Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.»

Vi er henvist til engelen Gabriels svar. Dette lyder underlig i våre ører, for Maria var jo «trolovet» med Josef. Var en mann og kvinne den gang trolovet, var de rettslig forpliktet til å inngå ekteskap, det vil si dele seng, bord og barn. Ekteskap er noe annet enn såkalt «partnrskap». Det er Guds skaperordning, offentlig inngått med løftet mellom brudgom og brud.

Oversettelsen «vært sammen med» tilslører den gammeltestamentlige talemåte å «kjenne», brukt om seksuelt samliv. Det står om Adam at han «kjente» sin hustru Eva (1 Mos 4:1). Det samme ord bruker evangelisten Matteus om Josef, som ikke «kjente» sin hustru før hun fødte Jesus. (Mt 1:25) Også Maria bruker samme ord i teksten: hun hadde ikke «kjent» noen mann, hverken Josef eller noen annen.

«Jeg er Herrens tjenerinne.

«La det skje med meg, slik du har sagt». Jomfru Maria bøyde seg i tillit til Gud. Guds vilje fikk skje. Hun trodde tiden var kommet da Guds løfte ved profetene skulle gå i oppfyllelse. Hun trodde profetien gitt under syndefallet, om den sønn skulle bli født og knuse slangens hode (1 Mos 3:15). Hun trodde Jesaja-profetien, at hun var den jomfru som skulle føde en sønn (Jes 7:14). Og med sin lovsang viste hun sin glede. Gud ville i sin handlende allmakt fullføre hva han hadde lovt i sitt ord.

Med sine løfter, gitt ved profetene, virket Gud den tillitsfulle tro. Derfor ble Maria et forbilde, et forbilde også for oss som lever i det sekulær-liberale samfunn. Vi erfarer vantroens frukter i et pågående gudsopprør. Dets avgud er mennesket «selv». Men Kristus er den Sterkere. (Lk 11:20f) Maria oppmuntrer oss til å stole på Guds nådeløfter. Gud har påtatt seg vår menneskenatur i Jesu skikkelse og blitt vår bror.

Heb 2:14-15 - Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, og befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg priser vi for din forening av guddom og manndom i Jesu person. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi i Jesu lidende lydighet lærer deg å kjenne. Bevar oss i din nåde, så vi reist opp fra døden i våre synder, lever med Kristus til gave, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

28. Femte søndag i Faste

Prekenutkast 1. rekke: Joh 8:46-59

Fiendskapen mot Kristus

Ikke alle jøder var Jesu fiender. Evangelisten Johannes var selv jøde, og Jesu disiplerkrets var jøder. Og født av jomfru Maria, var Jesus jøde av Davids ætt.

Heb 7:14 - Det er en kjent sak, at vår Herre er utgått fra Juda stamme.

Rom 9:5 – fra dem er Kristus kommet som menneske, han som er Gud over alle ting, høylovet i all evighet.

Når apostelen Paulus kom til et sted hvor det var en synagoge, besøkte han den først. Der fikk han lov til å fremlegge Det gamle testamentes Messias-løfter, og forkynne at de var oppfylt i Kristus Jesus. Men denne åpne innstilling varte ikke lenge. Den fiendskap som rammet Jesus, rammet også Paulus og hans følgesvenner.

Etter Jerusalem's ødeleggelse i år 70, ble fariseerne det rådende parti innen jødedommen. Siden har ikke kristne hatt adgang til å fremlegge Jesu utleggelse av

Messias-profetiene. Den opprinnelige lydørhet betød ikke at Kristi kirke var en del av jødedommen. Kristi kirke er den *sanne* jødedom. (Rom 9-11)

Etter det åpne skillet mellom jødedom og kristendom, gikk det et par tiår før apostelen Johannes skrev ned sitt evangelium, trolig tidlig i 90-årene. Kap 8 i Johannes-evangeliet gir et utslørt bilde av motsetningen mellom partene. Den var på visse punkter uoverstigelig. Fariseerne la vekt på «hva de gamle har sagt». Ved siden av Moses og Profetene hadde de en sideordnet tradisjon og påstod Moses var dens kilde. Til dem sa Jesus:

Joh 5:46 – Hadde dere trodd Moses, hadde dere også trodd meg, for det er om meg han har skrevet.

Andre jøder holdt fast ved Moses og Profetene, og leste og studerte det som var forutsagt om Messias. De var ikke Jesu fiender, t eks Sakarias, Elisabeth, Simeon og Hanna, eller gjeterne utenfor Betlehem. De fant at «det er om ham det er skrevet» (Mt 11:10)

Kirkens nytestamentlige tro er Abrahams tro.

Sett i dette perspektiv, er jødedommen den frafalne jødedom. De sier at de tror Moses og Profetene, men leser og leser likevel ikke, ser og ser likevel ikke, hører og hører likevel ikke (Jes 6).

«Dere hører ikke, fordi dere ikke er av Gud.» Jesus anklaget motstanderne, som hver sabbat hørte lesningene fra Det gamle testamente. Paulus kommenterer av egen erfaring denne form for høring:

2 Kor 3:14-16 – De ble forherdet. For helt til i dag er dette sløret blitt liggende når det leses fra den gamle pakts bøker, og det blir ikke klart for dem at pakten er opphevet i Kristus. Ja, helt til denne dag ligger sløret over deres hjerter hver gang Moseloven blir opplest. Men når de vender om til Herren, blir sløret tatt bort.

Tross dette skarpe skillet mellom kristendom og jødedom, var farséerne og Jesus enige om loven i dens hovedsum – det doble kjærlighetsbud: «*Du skal elske Herren, din Gud, av hele ditt hjerte*», og «*du skal elske din neste som deg selv*». Også fariséerne anerkjente «den gyldne regel» i Tobits bok: *Hva du vil at menneskene skal gjøre mot deg, det skal du gjøre mot dem fordi det er Loven og Profetene.*

Jesus og fariséerne var også enige om den legemlige oppstandelse fra de døde. De fornuftstroende saddukéerne avviste oppstandelsen. Denne motsetning utnyttet Paulus da han stod anklaget for Det høye råd. Han henviste til farisèernes tro på engler og oppstandelsen fra de døde. Da skrek saddukeerne i protest og det ble stort spetakkel. Kommandanten så Paulus i livsfare og fikk berget ham i sikkerhet. (Apg 23:6-10)

Hva var årsaken til fiendskapen mot Jesus?

Fiendskapen mot Jesus gjelder hans persons hemmelighet og verk. Jesus talte om Gud som sin Fader og likestilte sine ord med Guds ord. Fariseerne påstod Jesus var besatt av en ond ånd, fordi han sa: «*Amen, amen sier JEG ER: Om noen tar vare på mitt ord, skal han aldri se døden.*» (Sv Kyrkobibel) **JEG ER** – det er Guds underfulle Navn: Fra den levende Gud utgår livets kilde. Med li-vets ord skaper han liv av ingenting. Vi lever av hvert ord fra Gud.

Motstanderne protesterte: Han opphøyer seg selv over Abraham og profetene. Abraham og profetene er døde, men du sier «*JEG ER. Om noen tar vare på mitt ord, skal han aldri se døden.*» Jesus sa om sin persons hemmelighet: «*JEG ER før Abraham ble til.*» Han brukte om seg selv det Navn som Gud åpenbarte for Moses i den brennende busken. Jesu motstandere hørte en gudsbespottelse. Dommen var klar.

3 Mos 24:16 – Den som spotter Herrens Navn, skal lide døden. Hele menigheten skal steine ham. (2 Mos 23:21)

Senere skulle de anklage ham for landshøvdingen Pilatus og kreve dødsdom. Hvorfor, ville han vite. «*Fordi han har gjort seg selv til Gud Sønn.*» Men anklagen var falsk:

«Om jeg ærer meg selv, er det ingenting verdt. Min Fader som dere sier er deres Gud, er den som ærer meg. Dere kjenner ham ikke, skjønt jeg kjenner ham, og om jeg sier at jeg ikke kjenner ham, blir jeg en løgner liksom dere. Men jeg kjenner ham og tar vare på hans ord.

Falske anklager var prisen Guds Sønn måtte betale for fornedrelsen i Jesu tjener-skikkelse. Kristus var utsendt for å gjøre sin himmelske Fars vilje som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Derfor måtte han også bære synden mot det andre bud: «*Du skal ikke misbruke Herren din Guds Navn, for Herren vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans Navn.*»

Jes 53:5, 7 – han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjeringer. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. /.../ han åpnet ikke sin munn, lik lammet som føres bort for å slaktes...

1 Pet 2:22f - Han gjorde ingen synd, og det fantes ingen svik i hans munn. Han skjelte ikke igjen da han ble utskjelt, han truet ikke da han led, men overlot sin sak til ham som dømmer rettfærdig.

Født av Faderen fra evighet, steg Sønnen frivillig ned for å gjøre sin himmelske Faders vilje og oppfylle Guds lov i alle deler og i alles sted:

Sal 40:8f – Da sa jeg: «Se, her kommer jeg, i bokrullen er det skrevet om meg: Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst; jeg har din lov i mitt hjerte.»

Derfor var Guds Sønn i tjenerskikkelsen lydige til døden på korset:

Heb 9:12 – Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og slik vant han en evig forløsning.

«Den som holder fast ved mitt ord, skal aldri i evighet kjenne døden.»

Det levde liv gir anledning til å minnes avdøde med takknemlighet, men minnene gir ingen sann trøst mot døden og dommen, eller salighet hos Gud. Det gir «mitt ord» - Jesu Kristi ord. Uttrykket «mitt ord» sikter her til den rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro – uten noen vår kvalifikasjon:

Jes 57:15 – Så sier han som er høyt opphøyet /.../ I det høye og hellige bor jeg, og hos den som er knust og nedbøyd i ånden.

Mt 5:3 – Salig er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Troen holder fast ved Kristi ord. Gud har beredt oss frelsen i den enbårne Sønnens lidende lydighet, lydige til døden på korset. Dette stadfestet Gud da han reiste Jesus opp fra de døde. Da hører frydetonen fra det dype gi gjenlyd i Guds himmelhall.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for din nådepakt i vår dåp, med løfte om salighet for hver den som tror. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, når vi hører ditt ord, så vi ikke vet noe annet til frelse enn din enbårne Sønn, Jesus Kristus og ham korsfestet, og med ham til gave tjener deg i din evige rettferdighet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Den stille uke:

PALMESØNDAG

Prekenutkast 1. rekke: Joh 13:1-19

Kristus rir inn i Jerusalem

Evangelisten Johannes nevner at seks dager før påske kom Jesus til Betania, hvor Jesus hadde oppvekket Lasarus fra de døde. Hvorfor nevner han dette forut for sitt inntog i Jerusalem, ridende på en asenfole?

Guds visdom i tjenerskikkelsen.

I Betania hadde Jesus vist sin Guddoms makt til å skape liv hvor liv ikke fins. Johannes lar oss forstå Jesu inntog i lys av hans guddoms natur. Han som rir inn i Jeresalem, er Oppstandelsen og Livet i tjenerskikkelsen. Nøkkelen til å forstå hendelsene som deretter fulgte, Guds visdom stilt fram for verden i en lidende Kristus og ham korsfestet. Den udødelige Gud – Oppstandelsen og Livet - i forening med Jesu menneskenaturm, han red inn i Jerusalem for å fullføre sin frelsesplan.

Ord 8:1, 22f, 35 – Hør hvordan visdommen roper /.../ Jeg var den første som Herren frembrakte, hans første verk i fordums tid. I opphavet ble jeg formet, i begynnelsen, før jorden ble til. /.../ den som finner meg, finner livet og får nåde hos Herren.

1 Kor 2:7f – Guds visdom som er en hemmelighet, den var skjult, men før tidenes begynnelse hadde Gud bestemt den til å føre oss fram til herligheten. Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de kjent den, ville de ikke ha korsfestet herlighetens Herre.

Kol 1:19f – Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham forsone alle ting med seg selv. -

Det Guds Lam som bar verdens synder, bar den som sine egne. Slik skulle han kjøpe oss fra syndens lønn som er døden, slik vi hørte i dagens episteltekst:

Fil 2:6-8 – (Kristus) var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydige til døden, ja, korsets død.

2 Kor 5:19-21 – Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjerninger, og han overgav ordet om for-

soningen til oss. Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er som om Gud selv formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne: La dere forsone med Gud! Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.

«Han er verdig all takk»

Det er også vår lovprisning under Nattverdens Liturgi. Under festmåltidet i Betania «kom Maria med et pund ekte kostbar nardussalve, og med den salvet hun Jesu føtter og tørket dem med sitt hår». Ifølge Judas Iskariot var den verdt 300 denarer. En denar var den gang en dagarbeiders lønn. Judas protesterte. Var det ikke bedre å selge nardussalven og gi pengene til fattige? Ifølge Matteus, var de andre disiplene enig med ham.

Om Kristus bare var et menneske, var Marias salving med nardussalven et forkastelig sløseri. I så fall var det all grunn til å si med profeten Amos:

Am 6:6 – (De) salver seg med den beste olje, men sørger ikke over Josefs skade.

Men tar vi i betraktning *hvem* Maria salvet, må vi se hennes sløseri i et annet lys. Det var Gud hun salvet, som om hun forberedte Guds begravelse etter Jesu menneskenatur. Hendelsen i Betania står, da Jesus med handlende allmakt oppvekket den døde Lasarus, åpenbarte ham som er Oppstandelsen og Livet, i skarp motsetning til allmenreligion:

Rom 1:20-25 – (Guds) usynlige vesen, både hans evige kraft og hans guddomme-lighet, har menneskene helt fra skapelsen kunnet se og erkjenne av hans gjerninger. Derfor har de ingen unnskyldning. De kjente Gud, men likevel gav de ham ikke den ære og takk som Gud skal ha. Med sine tanker endte de i tomhet, og det ble mørkt i deres uforstandige hjerter. De sier de er kloke, men endte i dårskap, og istedenfor å gi den uforgjengelige Gud ære, dyrket de bilder av forgjengelige mennesker, fugler, fribente dyr og krypdyr. Derfor gav Gud dem urenheten i vold, så de i sitt hjertes begjær skulle vanære kroppen sin. For de har byttet ut Guds sannhet med løgn og æret og dyrket det skapte istedenfor Skaperen, han som er priset i evighet. Amen.

Det var med gudskunnskap Maria salvet Jesus før han red inn i Jerusalem. Derfor sa Jesus om henne, at der evangeliet blir forkynt, der skal hennes salving av Jesus bli omtalt til minne om henne. (Mt 26:13)

Lik Maria, har Kristi kirke tilbedt Jesus med den tilbedelse som bare tilkommer den levende Gud. Det står skrevet om de kvinner som etter Jesu oppstandelse kom til graven, at de «rørte ved hans føtter og tilba ham.» (Mt 28:9) Ja, han er verdig all takk i himmelen og på jorden.

Åp 5:12f – Verdig er Lammet som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære, pris og takk. Og enhver skapning i himmelen og på jorden og under jorden og på havet, hørte jeg si: Han som sitter på tronen, han og Lammet, skal ha all takk og ære, pris og makt i all evighet.

Kristus skal tilbes og ha den ære som tilkommer den levende Gud i forening med Jesu menneskenatur. «Velsignet være han som kommer i Herrens Navn, Israels konge!» Derfor tilber vi også hans legeme og blod, rakt fram og mottatt med munnen i sakramentets skikkelser.

Gjestebudet i Betania gir anledning til å betrakte foreningen av Gud og menneske i Jesu person, og anledning til å betrakte ham som Israels konge under inntoget i Jerusalem. Disiplene så ham komme over Kedron-bekken, ridende på en asenfole. De forstod av Skriftens ord at her holdt Guds lovede Messias sitt inntog.

Sak 9:9 – Rop høyt av glede, Sions datter, bryt ut i jubel, Jerusalem! Se, din konge kommer til deg. Rettferdig er han og seier er gitt ham, ydmyk er han og rir på et esel, på den unge eselfolen.

Sal 24:7f – «Løft hodene, dere porter, ja, løft dere, eldgamle dører, så ærens konge kan dra inn!» «Hvem er denne ærens konge?» «Det er Herren, den veldige helt, Herren, den sterke i strid!

Ordene om «den sterke i strid» var dunkle, liksom sett på lang avstand. Først etter oppstandelsen forstod disiplene at «den sterke i strid» var den korsfestede Jesus. Under inntoget i Jerusalem hadde de hyllet Kongen i Guds rike, seierherren over Guds fiendemakter - synd og død og djevel. Han kom ikke for å legge folk under seg og straffe misgjerninger. Med sin uskyldige lidelse og død var han menneskehetens løsepenge fra syndens og dødens og djevelens tyranni. Dette skjedde skjult for mennesker, men ikke for Guds engleskarer: Den saktmodige Kongen seiret i kraft av Guds blod.

Sak 9:11f – Ja, for ditt paktsblods skyld vil jeg la dine fanger slippe ut av brønnen som det ikke er vann i. «Vend hjem til borgen, dere fanger som ikke har håp. Ja, la det være forkynt i dag at jeg vil gi dere dobbelt igjen.»

Åp 12:10 – «Seieren og Kraften og Riket tilhører fra nå av vår Gud, og hans Salvete har herredømmet. For våre brødres anklager er styrtet, han som anklager dem for Gud, dag og natt.»

I den natt han ble forrådt, innstiftet han sin hellige Nattverd og sa om kalken at «den er den nye pakt i mitt blod». Den som mottar Guds Golgata-offer i sakramentets skikkelser, har samfunn med ham og samfunn med Guds Ene Hellige kirke i himmelen og på jorden, og dermed syndenes forlatelse, liv og salighet.

Hver gang vi feirer Herrens Nattverd, blir det forklart for oss hva Jesu inntog i Jerusalem og hans kongsembete betyr. Og hver gang forkynner vi i ord og handling

Kristi død: «*Velsignet være han som kommer i Herrens Navn. Hosianna i det høyeste.*» Han kommer, indirekte synlig og virkelig til stede i jordiske skikkelser. Hva Kristus sier han gir, det gir han.

Det er viktig å hylle ham som sann Gud og sant menneske. Men viktigere er det å motta gaven: «*Ta og et! Dette er mitt legeme som gis for dere*», osv. Vi mottar med munnen hva han gir av nåde - samfunn med ham og dermed samfunn med Guds Ene Hellige kirke.

1 Kor 10:16 – Velsignelsens kalk som vi velsigner, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Fordi det er ett brød, er vi ett legeme, enda vi er mange, for vi har alle del i det ene brød. (NO 1930)

Sal 1:12 – Hyll Sønnen, så han ikke blir vred og dere går til grunne på veien.

Ef 2:8f – Av nåde er dere frelst ved tro, og det ikke av dere selv. Guds gave er det, ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg selv.

Guds lov og evangelium har motsatte virkninger.

Guds lov virker anger av frykt for straff. Angeren er alltid ufullkommen. Guds evangelium tilsier syndenes forlatelse kun på grunn av Kristi lidende lydighet – og den er evig fullkommen. Troen mottar hva Guds evangelium tilsier. Med syndenes forlatelse tilsagt for Kristi skyld, lever vi oppreist fra døden i våre synder.

Rom 4:5 - Den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. (Sv Kyrkobib.)

Den virkelighet som evangeliet tilsier, er den oppstandne Kristus ved Guds nåde side, til stede i vår midte. Om troen enn er svak og skrøpelig, den har Kristus og mangler ingenting.

Prekestolbønn:

Gud Fader i himmelen, deg priser vi for Sønnen du gav til soning for verdens synder. - Høylovet er du Gud Sønn for din lidende lydighet, du vår rettferdighet hos Faderen. – Og høylovet er du Gud Hellige Ånd for kall og opplysning ved evangeliet, så vi ikke vet noe annet til frelse enn Jesus Kristus og ham korsfestet. Din er æren, Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, som i begynnelsen, så nå og alltid, og i all evighet. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen

---

SKJÆRTORS DAG: ALTERETS SAKRAMENT

Evangeliet etter første rekke: Joh 12:1-20

Jesus vasker disiplenes føtter

Evangelisten Johannes nevner «måltidet», men ikke Kristi testamentord. Allikevel er denne teksten prekenteksten på Skjærtorsdag. Hvorfor?

Da Johannes skrev sitt evangelium en gang på 90-tallet, hadde menighetene i aposteltiden feiret Herrens Nattverd gjennom et par generasjoner. Derfor var det ikke nødvendig for Johannes å gjenta hva de andre evangelistene hadde skrevet om Herrens Nattverd. Typisk for Johannes, utfyller han de andre evangeliene med undere og hendelser som er unevnt hos dem. Johannes kaller Jesu undere for «tegn». De vitner om Jesu persons hemmelighet – sann Gud og sant menneske.

Jesus viste et tegn da han vasket disiplenes føtter.

Etter måltidet reiste han seg, tok av seg kappen og vasket disiplenes føtter. Han gjorde en tjeners arbeid. Tegnet peker på ham som fornedret seg selv og gav seg selv til løsepenge for verdens synder.

Med seg selv som bilde viste han i handling det disippelliv vi er kalt til å leve med ham til gave og eksempel. Tegnet er ikke et hvilket som helst bilde. Et foto peker ut over seg selv og minner oss om personen det avbilder. Det tegn Jesus viste, var den virkelighet som han selv er – både gave og eksempel.

Jesus som gave hadde han visst med sitt liv forut for fotvaskingen. Det markerer Johannes med de innledende ord til teksten: «*Han hadde elsket sine egne som var i verden og han elsket dem like til det siste.*» Denne kjærlighet er Guds selvhengivende kjærlighet «like til det siste» på korset. Hva denne virkelige Jesus-historie innebærer, er den gave han gir under Herrens Nattverd, skjult i jordiske skikkelser.

Hva gaven er, sier hans tydningsord presist og likefram: «*dette er mitt legeme*», osv. Gaven han lar rekke fram og nattverd gjestene motta med munnen, den er en *virkelighet*. «mitt» legeme og blod som gis for dere til syndenes forlatelse. Gaven er virkelig samfunn med Guds Golgata-offer. Det er denne virkelige gave som er kristenlivets årsak.

Hva er *hensikten* med frelsens gave? Det markerer Johannes med å sitere Jesus: «*Jeg har gitt dere et forbilde. Slik jeg har gjort mot dere, skal dere gjøre.*»

Mt 20:28 - Han var ikke kommet til verden for å la seg betjene, men for å tjene og gi sitt liv til løsepenge for mange.

Uttrykket «for mange» er en hebraisk talemåte som betyr alle (Jes 53:12). Peter skulle senere skrive om hensikten med det nye livet, i dåpen, født på ny «ved Guds levende ord, som er og blir» (1 Pet 1:23): Vi er kalt til å etterfølge Kristus som forbilde.

1 Pet 2:21 – Det var jo dette dere ble kalt til, for Kristus led for dere og etterlot dere et eksempel for at dere skal følge etter i hans spor.

I Jesaja-profetiene om «Herrens Tjener» er Kristus beskrevet i tjenerskikkelsen, han som Gud har behag i. Han er Guds rettferdighet i egen person, den som i sin lidende lydighet bringer Guds nåderett til folkene.

Jes 42:1, 6 – Se, min tjener som jeg støtter, min utvalgte som jeg har behag i. Jeg har lagt min Ånd på ham, han skal bringe retten ut til folkene. /.../ Jeg Herren har kalt deg i rettferd og grepet din hånd. Jeg har formet deg og gjort deg til en pakt for folkene, til et lys for folkeslagene.

Jes 52:13 og 53:5 – Se, min tjener skal ha fremgang, han skal stige, løftes og opphøyes. /.../ såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom.

Guds forsoning med verden i Jesu død er fullført, men dermed er ikke frelsen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. Fra dåpen kom vi med barnerett hos Gud. Vi fikk adgang til Gud ved bønner i Jesu navn, kalt til å etterfølge Kristus som forbilde i livets vitnesbyrd. Rekkefølgen gave og eksempel lar oss forstå meningen med en liturgi: å verne om døptes nåderett hos Gud.

Da utbrøt Peter: «Herre, ikke bare føttene mine, men også hendene og hodet!» Den nåderett som Jesu fotvasking avbilder, omfatter hva vi tror av hjertet og gjør med hendene: «Den som er badet, er helt ren og trenger bare å vaske føttene.» Altså er det nødvendig å være «badet».

Jes 1:5f – Hvert hode er sykt og hvert hjerte er svakt. Fra fot til hode er ingen ting helt, bare flenger og skrammer og åpne sår.

Her synes Jesus å motsi seg selv: Hvorfor trenger den som «helt ren» å «vaske føttene»? Forklaringen gav han i avskjedstalen:

Joh 15:3 – Dere er alt rene på grunn av det ord jeg har talt til dere.

Senere gjentok apostelen Peter denne forklaring, da han med henvisning til beretningen om Noas ark skrev om frelsen, gitt den enkelte i dåpen:

1 Pet 3:21 – (Noas ark) som i sitt motbilde – dåpen, nå frelser dere. Dåpen er ingen renselse fra ytre urenheter, men en god samvittighets bekjennelse til Gud, i kraft av Jesu Kristi oppstandelse.

Jesu fotvasking er en stadig påminnelse om frelsens gave, gitt i dåpen, og i livets vitnesbyrd etterfølge hans eksempel i selvhengivende kjærlighet, ved troen ikledd Krisit hellighet og rettferdighet.

Hjelperen Den Hellige Ånd

Under etterfølgelsen erfarer vi arvesyndens motstand i vårt innerste, og må påkalle Gud om hjelp. «*Herre Jesus, miskunne deg!*» Vi erfarer at en kristen består av to deler: Den ene del det gamle menneske, innkrøkt i seg selv, den andre del det nye menneske, som Gud Helligånden skaper med Guds ord, oss til oppmuntring:

Gal 5:16f, 25 – Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår syndige natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står imot vår onde natur. De to ligger i strid, slik at dere ikke er stand til å gjøre det dere vil. Blir dere drevet av Ånden, er dere ikke under loven. /.../ Har vi fått livet ved Ånden, så la oss også leve ved Ånden.

Hva vi er ved troen i Jesus Kristus, det skal vi en gang bli, fullt og helt. Underveis trenger vi syndenes forlatelse hele veien. Med syndenes forlatelse stadfester Gud vårt barnekår hos ham.

Ef 2:5f – Av nåde er dere frelst. I Kristus Jesus har (Gud) reist oss opp fra døden sammen med ham og satt oss i himmelen sammen med ham.

Som benådede syndere blir vi utsendt til gode gjerninger, utsendt til en verden som lider under syndefallets kår. Her er vår neste alltid i nød.

Ef 2:9f – Det hviler ikke på gjerningen, for at ingen skal rose seg. For vi er (Guds) verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skal gå inn i dem.

Den tro som Gud virker med sitt ord, har Kristus og mangler ingenting. Han alene er troens årsak og innhold. Så sant gjerningene holdes utenfor frelsens årsak, trives troen sammen med gjerningen, det vil si gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

To grøfter å falle i

I den ene grøften havner vi *med forbehold* om ydmyke og sanndru hjerter. Virkningen er tapt frimodighet, konfrontert med den onde menneskenatur, virksom i eget liv. I den andre grøften faller vi med «*billig nåde*», som om et liv i strid med Guds gode skapervilje gjør Guds nåde desto større. Begge avvik saboterer Kristi marsjordre: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle mennesker (Lk 24:47). Annen begrunnelse trenger ikke kirkens virksomhet. Vi istemmer kirkens bekjennelse:

”Den som nå vet at han ved Kristus har en nådig Fader, han kjenner i sannhet Gud, han vet at Gud har omsorg for ham, kan kalle på ham og er, kort sagt, ikke uten Gud, slik som hedningene”. (CA 20:24)

Ved troen ikledd Kristi fullkomne rettferdighet, er vi kalt til å forsake djevelen og alle hans gjerninger. Men fremdeles trenger vi å vaske føttene, det vil si erkjenne den onde lyst i vårt hjerte, og få stadfestet syndenes forlatelse.

Denne lære ”skiller kirken fra alle øvrige mennesker og deres overtro. Ja, dette stykket er liksom hele den kristne læres og religions høyborg og hovedfeste. Om dette punkt fordunkles, forvrenges eller omstyrtes, er det umulig å bevare læren ren i andre stykker” (Martin Chemnitz, Loci II, 545f).

Hensikten med Guds frie nåde blir tydelig når troen øves i omgang med vår neste. Foreldre og barn skal tjene hverandre med Kristus som forbilde. Samme regel gjelder i menighetens fellesskap – i Guds familie og husfolk (Ef 2). Vi samles til gudstjeneste fordi Gud tjener oss med Ord og Sakrament, og herfra blir vi utsendt for å øve troen, enhver i sitt daglige kall.. Menneskepåfunn er overflødig.

Vi er henvist til de to delene i Guds kirkeorden: Den ene delen - Guds tjeneste for oss med med frelsens gave, den andre delen Kristus som eksempel i livets vitnesbyrd, og med hjelperen Gud Helligånden. Hva vi er i Kristus Jesus, det skal vi en gang bli – fullt og helt.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for frelsens gave i dåpen til Jesu død, og for samfunn med ditt Golgata-offer, rakt frem og mottatt i jordiske skikkelser. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, så vi med Kristus til gave tror syndenes forlatelse og øver troen i gjerninger med Kristus som eksempel, deg til evig ære, takk og pris. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

LANGFREDAG

Prekenutkast 1. rekke: Joh 18-19

Vår Herres Jesu Kristi lidelse, død og begravelse

Tre ting skal vi nå betrakte i Jesu lidelseshistorie: utsagnet «Se, mennesket», Guds Sønnns legemlige lidelse og – til sist - anklagen mot ham.

«Se mennesket!»

Jesus kom ut med tornekronen på hodet og ikledd en purpurfarget kappe. Da utbrøt Pilatus: «Se, mennesket!» *Ecce homo!* Hva han mente, vet vi ikke. Vi ser Jesus i den bibelske sammenheng, og ser det Guds Lam som bærer verdens synder.

Pilatus spurte ham: «Er du jødernes konge?» Uten bibelkunnskap, forstod ikke Pilatus hva han spurte om. Derfor spurte Jesus, om han sa dette av seg selv. Pilatus svarte: «Jeg er ikke jøde.» Jødedommen var ham fremmed, og han var ikke jødernes venn. Pilatus spurte: «Hva er sannhet?» Men ingenting tyder på at han søkte sannheten om Jesus i Det gamle testamentes Messias-løfter.

Og likevel sa Pilatus en bibelsk sannhet, da han utbrøt: «Se, mennesket!» Ordet men-neske er på hebraisk «adam». Den første Adam var representant for hele menneskeheten, da han brøt Guds bud og dro alle med seg i syndefallet og dets lønn.

1 Mos 2:17 - Den dag du spiser derav, skal du dø døden.

Pilatus så den andre Adam – Jesus Kristus. Han så Guds Sønn i Jesu skikkelse, lydig oppfylte han Guds lov i alle deler og i alles sted, like til døden. Pilatus så menneskehetens syndebærer, den ene for alle. Han så førstegrøden, eller begynnelsen til den nye menneskehet i den kommende verden.

Rom 5:18 – Likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører èn manns rettfærdige gjerning til frifinnelse og liv for alle.

Se mennesket! Se, i Jesus Kristus hvilket som helst menneske, deg selv medregnet. Hvem du enn er, har du rett til å sette ditt navn på ham som står for Pilatus i alles sted.

Jes 53:5 – straffen lå på ham for at vi skulle ha fred.

2 Kor 5:14 – En er død for alle. Derfor er alle døde.

Hele Guds Sønnns liv i Kristi lidende lydighet, like fra begynnelsen i jomfru Marias morsliv til sin død på korset, er han alles stedfortreder for Guds domstol. Den

store lidelse begynte han i Getsemane, fortsatte den på Helleplassen og fullførte den i sin død på korset.

Jes 52:13 - 53:3 – Se, min tjener skal ha fremgang, han skal stige, løftes og opp-høyes /.../ Hvem trodde det budskap vi hørte, for hvem ble Herrens kraft åpenbart? Han skjøt opp som en kvist for Guds åsyn, som et rotskudd av tørr jord. Han hadde ingen herlig skikkelse, vi gledet oss ikke ved synet av ham. Han var ringeaktet, forlatt av mennesker, en smertenes mann.

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Fil 2:6-8 – Han var i Guds skikkelse, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død.

1 Pet 2:24 - Han bar våre synder i sitt legeme opp på korstreet.

1 Kor 1:18f, 24 – ordet om korset er dårskap for dem som går fortapt, men for oss som blir frelst, er det Guds kraft. /.../ for dem som er kalt, både jøder og grekere, er Kristus Guds kraft og Guds visdom.

Guds Sønn led en legemlig lidelse.

Guds enbårne Sønn led ifølge sin menneskenatur i Jesu skikkelse. Han led av torne kronen, led av piskeslag, led av korset han bar, led av naglene i hender og føtter, og led av tørst.

Sal 22:16f – Min strupe er tørr som et potteskår, og tungen klistrer seg til gannen /.../ de gjennomborer mine hender og føtter.

Og for at Skriften skulle bli oppfylt, sa han: «Jeg tørster.» Det stod en stamp der med vinedikk, og med en svamp lesket de Jesu tunge.

Sal 69:22 – for tørsten gav de meg eddik å drikke.

Som menneskenes syndebærer måtte Kristus underkaste seg legemlige lidelser, for sykdom, lidelse og død er syndens lønn. Også de to røverne led, men de led for sine onde gjerninger og fikk erfare at syndens lønn. Guds Sønn i Jesu skikkelse led etter sin menneskenatur, «mennesker lik» (Fil 2:k7)

Jes 53:4 – Sannelig, våre sykdommer tok han på seg, og våre smerter bar han.

Anklagen: «- han har gjort seg til Guds Sønn.»

Pilatus fant at Jesus ikke var skyldig etter romersk rett. Da fremmet jødene sin anklage etter mosaisk lov.

3 Mos 24:16 – Den som spotter Herrens Navn, skal straffes med døden.

Det var en anklage i strid med Skriftens ord om Guds lidende Messias.

Sal 2:2, 4-7 – Jordens konger reiser seg, fyrstene rådslår sammen mot Herren og hans Salvete. /.../ Han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem. Så taler han til dem i sin vrede, med brennende harme skremmer han dem: «Det er jeg som har innsatt min konge på Sion, mitt hellige fjell.»

Derfor svarte Jesus: Det var sant at han var konge, og dertil født for å vitne om sannheten, og at hver den som er av sannheten, hører Jesu røst. Og allikevel var det sannhet i jødernes anklage: Kristus måtte dø, ifølge loven. Han måtte dø som Guds rene Lam og verdens syndebærer.

5 Mos 27:26 – Forbannet er den som ikke holder fast ved ordene i denne loven og ikke lever etter dem!

Det samme sted anfører Paulus i Galaterbrevet (Gal 3:10). Visselig var ikke Kristus selv skyldig etter loven. Han var kommet for å oppfylle loven (Mt 5:17). Han var født under loven for å lyde den i alles sted. Født til syndebærer, måtte han dø døden i alles sted. sted.

Sal 40:9, 12f – Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte. /.../ Herre, du vil ikke ta din barmhjertighet fra meg. Din miskunn og din sannhet skal stadig verne meg. For jeg er omgitt av talløse trengsler, mine misgjerninger tar meg igjen, - jeg kan ikke lenger løfte blikket, de er flere enn håret på mitt hode. Motet har sviktet meg.

Jesus møtte den falske anklage med taushet - «lik et lam som føres bort for å slaktes» (Jes 53:7). Denne rettergang inngikk i Guds frelsesplan fra evighet av.

Åp 13:8 – Guds slakede Lam fra verdens grunnvoll ble lagt.

Rom 3:26 - i vår tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han erklærer dem rettferdig som tror på Jesus.

Sal 60:5b – Nå må jeg gi vederlag for det jeg ikke har røvet.

Jes 50:5f – Herren min Gud har åpnet mitt øre. Jeg satte meg ikke imot og trakk meg ikke tilbake. Min rygg bød jeg fram til dem som slo, mitt kinn til dem som dro meg i skjegget.

Guds frelsesplan lar oss forstå Jesu svar til Pilatus: «Du hadde ingen makt over meg, uten at den var gitt deg ovenfra.» Ikke visste Pilatus at han gjennomførte Guds frelsesplan.

2 Kor 2:7f – vi taler Guds visdom, som er en hemmelighet. Den var skjult, men før tidenes begynnelse hadde Gud bestemt den til å føre oss fram til herligheten. Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de kjent den, ville de ikke ha korsfestet herlighetens Herre.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg priser vi for din forsoning med verden i Jesu Kristi død, og for forsoningen, gitt oss til del i den hellige dåp. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, når vi hører ditt evangelium, så Kristus alene er vår hellighet og rettferdighet hos deg, og med ham til gave avstår fra noen synd, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

LØRDAG FØR PÅSKE

Tekst ved aftensang: Mt 27:57-66

Jesu sabbatshvile

(3. rekke)

Jesu sabbatshvile i graven er til stor trøst for oss.

På langfredagskveld kom Josef av Arimatea til Pilatus og ba om å få utlevert Jesu le-geme. Josef var et vel ansett medlem av Det høye råd, og var ikke blant dem som krevde dødsdom over Jesus. Josef var en av Jesu venner, og til og med en disippel, skjønt i stillhet.

Josef fikk utlevert Jesu legeme svøpt i et linklede, og la det i sin nye grav. Hendelsen ligner Jesu inntog i Jerusalem. Han red inn i Jerusalem på en asenfole som ingen andre hadde ridd på, og han ble lagt i en grav som ingen hadde ligget i. Jesu gravsted beviser at Jesus virkelig var død, til sann trøst for oss.

Hvor er nå dine synder?

Verdens synder ble tilregnet ham på korset og skyldbrevet betalt med Guds blod. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Han døde for alles skyld, ingen unntatt, for «*syndens lønn er døden*» (Rom 6:23). Alt hva du kan bebreide deg selv for, hva du enn har tenkt, sagt, gjort eller forsømt i strid med Guds bud, det ble lagt i Jesu grav.

Og døpt til Jesu død, ble Guds forsoningsverk gitt deg til del i din dåp, med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16a) Guds nådepakt i dåpen til hans død er den sanne trøst mot døden og dommen. Alt annet er falske trøstegrinner.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Eller sagt med forklaringen til andre trosartikkel:

«Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død».

Den «skyldfrie» Jesus ble lagt i grav. Fullbrakt er Guds forsoning med verden i Jesu død. Fullført er Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu tjenerskikkelse. Han ble lagt i graven,, erklært rettfærdig i alles sted. Våre synder begravet med ham. Selv oppstod han rettfærdiggjort den tredje dag, for døden kunne ikke holde på ham – sann Gud og sant menneske i alles sted.

Gud er en forsonet Gud. Men dermed er ikke forsoningen utdelt og blitt mennesker til del. Det skjer i dåpen til Jesu dåp, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16) Troen favner ham og vet ingen annen årsak til frelse, enn Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Han er alles eneste rettfærdighet og hellighet hos Gud.

Jes 44:22 – Jeg stryker dine overtredelser bort som en tåke og dine synder som en sky. Vend om til meg, jeg løser deg ut.

Mika 7:19 – Herren skal igjen vise barmhjertighet mot oss og trå våre misgjeringer under fot. Du skal kaste alle våre synder i havets dyp.

Dan 9:24 – Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettfærdighet, profetenes sy-ner blir stadfestet og Det aller helligste blir salvet.

Guds løfter om den lidende Messias er oppfylt og fullbrakt i Kristi død

Rom 10:4 – Lovens endemål er Kristus til rettfærdighet for hver den som tror.

Rom 6:6-8 – Vi vet at vårt gamle menneske er korsfestet med ham, for at syndele-gemet skal tilintetgjøres, så vi ikke lenger er trelles for synden. Den som er død er rettfærdiggjort fra synden. Om vi nå er døde med Kristus, så tror vi også at vi skal leve med Kristus.

O Jesus Krist,
Sann trøst for visst,
Jeg må deg be med smerte:
Hjelp at jeg inntil min død
tror på deg av hjertet.

Jesu tomme grav er sann trøst i møte med vår egen grav.

1 Kor 15:55.57 – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

Kristus i graven har gjort våre graver til hvilekammer. På den ytterste dag skal han gi alle som tror på ham, inngang til Guds fullendte rike på den nye jord. Guds trøst er det levende håp, reist opp fra død den tredje dag. Guds trøst lar oss synge ved graven:

Vi nå begraver denne kropp,
Og dog det er vårt faste håp:
Den skal på Dommens dag oppstå,
Og uforgjeng'lig da fremgå.

Troen har Kristus og overvinner alt. Josef av Arimatea ville ikke istemme dødsdommen over Jesus. Den som samtykker, korsfester Jesus på nytt. Josef sørget for at Jesus ble begravet. Med ham til eksempel ber vi Gud komme oss til hjelp, så Jesus har et hvilested ved troen i våre hjerter.

Pilatus avsto ikke Josefs bønn. Den forsonede Gud avslår ikke den som søker ham. Troen kan være svak, men har Kristus, og har Oppstandelen og Livet. Derfor ble Jesu grav forseglet og bevoktet til ingen nytte, annet enn å stadfeste: Jesus var virkelig død. Hva teksten sier, minner om Daniel i løvehulen.

Dan 6:17f – Kongen befalte at de skulle hente Daniel og kaste ham i løvehulen. Kongen sa til Daniel: «Måtte din Gud, som du stadig dyrker, frelse deg!» De hentet en stein og la den over åpningen til hulen. Kongen forseglet den med sitt eget og sine stormenns segl, så det ikke kunne gjøres noen forandring med Daniel.

Lik Daniel, som kom levende fra løvehulen, oppstod Jesus fra død og grav. Ingen forandring kunne skje med Guds forsoningsverk i Jesu Kristi død. Er Kristus Guds fred med verden, så er han Guds fred også til oss. Kristus er Guds løfters ja og Amen.

Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord – og kanskje en skriftestol i kirkerommet. De påminner oss om de handlinger og fullmakter som den oppstandne Kristus befalte. Ved dem er den oppstandne Kristus virksom til stede i den forsamlede menighet.. Derfor skal dømte lære å bruke dem, slik Kristus befalte. Også vi har all grunn til å istemme apostelordet:

Rom 8:38f - Jeg er viss på at hverken død eller liv, hverken engler eller krefter, hverken det som nå er eller det som kommer, eller noen makt, hverken det som er i det høye eller i det dype, eller noen annen skapning, skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.

Prekestolbønn:

O Jesus Krist, Sann trøst for visst, / Jeg må deg be med smerte: / Hjelp at jeg inntil min død tror på deg av hjertet. Ære være Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, en sann Gud, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. Amen.

Påsketiden

PÅSKEDAG

Prekenutkast 1. rekke: Mk 14:1-8

Kristus er oppstanden

«Kristus er oppstanden!» - Ja, han er sannelig oppstanden!

Denne hilsen er frydetonen gjennom kirkeårets gudstjenester på søndagene. De er «Herrens dag» (Åp 1:10), dagen uten begynnelse (Heb 7:3). Den oppstandne Jesus er etter sin guddomsnatur udødelig, født av Faderen fra evighet. Han er Oppstandelsen og Livet i forening med sin menneskenatur, så hver den som tror på ham, har evig liv. Derfor går frydetonen mot tronen, «*Gjenlyd gis i himlens hall*».

Denne påskeglede er i seg selv et under. Årsaken er et bevitnet under. Et under lar seg ikke bevise – bare *konstatere*. Det skjedde. Evangelistene har dokumentert elleve disippelmøter med den oppstandne Jesus. De kunne ta på ham, lytte til hans undervisning i Det gamle testamente og ha måltidsfellesskap med ham. En gang var de samlet over fem hundre på en gang.

Og likevel er Jesu oppstandelse *begripelig*. Guds løfter ved profetene er oppfylt i Jesu Kristi lidelse, død og oppstandelse. Så er kristentroens begrunnelse den samme for oss i nåtid som for de første kristne i begynnelsen.

Ja, han er sannelig oppstanden! Gud har stadfestet Jesu persons hemmelighet: Sann Gud og sant menneske. Gud har stadfestet at Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Gud er en forsonet Gud - forsonet med verden i Jesu Kristi død. Beseiret er Guds fiendemakter synd og død og satans velde. Den oppstandne Jesus angår hvert eneste menneske i dypet av vår eksistens. Det gjør også gudstjenesten på Herrens dag, da den oppstandne er til stede i den forsa menighet, virksom med sitt ord. Vi samles om vårt levende håp.

Kristus er oppstanden! Påminnelser i kirkens rom er prekestol, døpefont og Herrens bord - og kanskje en skriftestol. De påminner oss om Kristi virksomme nærvær i prekenembetets gjerning, innstiftet og befalt av den oppstandne selv. Kristentroens unike begrunnelse fortsetter i vår midte, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte og døypte lære å holde.

1 Kor 15:54-57 – Døden er oppslukt seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

Gal 3:27 – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Rom 6:3f – Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til han død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft.

Tit 3:5-7 – Gud frelste oss ikke på grunn av rettferdige gjerninger som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser. Så skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp. Det er et troverdig ord.

Øyenvitnenes troverdighet.

Troverdige vitner oppfyller to nødvendig vilkår: At de selv har vært øyenvitner, og at de ikke har fordel av å fortie noe og dermed avgi falske vitnesbyrd.

De tre første vitnene var Maria Magdalena, Maria Jakobs mor og Salome. De tilhørte Jesu disippelkrets og hadde understøttet hans virksomhet med penger. De var på vei til graven for å gjøre det de ikke hadde rukket før sabbaten. De skulle salve liket med velluktende urter. Men de hadde et problem: Hvordan få rullet til side den steinen som stengte inngangen til gravkammeret? Hvem skulle kunne hjelpe dem?

De tre viste samme uforstand som de to Emmaus-vandrerne. Den oppstandne Jesus bebreidet dem fordi de var så trege til å tro alt det som profetene hadde talt om ham. (Lk 24:25)

Sal 16:10 – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener gå til grunne.

Hos 6:2 – Han vekker oss til liv etter to dager, den tredje dagen reiser han oss opp så vi kan leve for hans ansikt.

De tre kvinnene hadde hørt Jesu undervisning i Skriftene om sin lidelse, død og oppstandelse. Og likevel ventet de ikke annet enn å finne en død Jesus. De kommer fram og finner graven tom. Den første tanke slo dem: Noen har røvet liket! Da ser de en ung mann sitte til høyre side for graven. Han var kledd i en fotsid og skinnende hvit kledning. Hvite klær tilhører den himmelske verden. De forstod han var en Guds budbærer. (Jf Åp 3:2)

De tre kvinnene ble forferdet. Det ble også de hellige i gammeltestamentlig tid. Forferdet ble også Maria da hun hørte engelen Gabriels ord. Forferdet ble også hyrdene utenfor Betlehem, da Guds herlighet strålte omkring dem. Da forkynte Guds budbærere, engelen ved siden av Jesu grav: «Vær ikke forferdet! Dere søker Jesus fra Nasaret, den korsfestede. Han er oppstått, han er ikke her. Se, der er stedet hvor de la ham.»

Vi merker oss to ting: De så engelen sitte ved den høyre side av graven. Den høyre side er gledens side. Herren Jesus ved Gud Faders høyre side er hans «Benjamin», navnet som betyr «gledens sønn» eller «den høyre sides sønn».

Engelen kalte Jesus for «Nasarèeren, den korsfestede»

Navnet Nasareer kommer av det hebraiske ordet for rotskudd.

Jes 53:1f – Hvem trodde det budskap vi hørte, for hvem ble Herrens kraft åpenbart? Han skjøt opp som en kvist for Guds åsyn, som et rotskudd av tørr jord.

Åp 5:5 – Løven av Juda stamme, Davids rotskudd, han har seiret og er den som kan åpne boken og de sju segl.

Lik et rotskudd av tørr jord, fremstod Guds Sønn i forening med vår menneskenatur, hvor døden rår. Og likevel står Guds triumferende kirke for Guds trone. Hvorfor? Den oppstandne Jesus forklarte for apostelen Johannes: De har sine navn skrevet i Livets bok fordi de har seiret i kraft av Lammets blod. Livets Bok kan bare Jesus - «Da-vids rotskudd», åpne. Dagen kommer da han skal dømme verden med rettferdighet:

Apg 17:31 – Det har han gjort troverdig for alle ved å oppreise (Jesus) fra de døde.

«Han går forveien for dere til Galilea»

Engelen sendte de tre av sted for å fortelle Jesu disipler og si til Peter: «Han går i forveien for dere til Galilea. Der skal dere få se ham, slik han sa til dere.» De tre fikk et oppdrag som tilhører de troendes prestedømme: Å vitne om den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus.

1 Pet 2:9 – Dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et eien-domsfolk, for at dere skal forkynne hans veldige gjerninger som har kalt dere fra mørket til sitt underfulle lys.

Ifølge sluttordene i teksten turte de ikke å fortelle om det de hadde sett og hørt ved Jesu tomme grav. De tidde. Kvinner ble den gang ansett som tvilsomme vitner. Men ifølge de andre evangelistene har de bekreftet hva andre fortalte.

På lignende vis befalte Jesus de tolv å være i stillhet inntil Pinsedagen. Underelig er denne stillhet. Til forskjell fra andre religioner og livssyn, mangler kirkens tro en uklar overgang til kirkens fremtreden på Pinsedagen. Ingen diskusjon forekom av typen hva skal vi nå gjøre? Hinsedagens hendelser var svar den praktiske fornuft. Den oppstandne Jesus hadde med sine befalinger gjort alt ferdig i samsvar med Guds løfter om den nye pakt . En bevitnet Jesus-historie er «*en sikkerhet for det som håpes, visshet om ting en ikke ser*» (Heb 11:1).

Prekestolbønn:

Herre Jesus, deg takker vi, du vår evige rettferdighet og hellighet hos Gud! Bevar oss i din tro, så vi frelst av nåde får kjenne kraften av din oppstandelse, oss til evig salighet. Verdig er du til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære, pris og takk, nå og alltid og i all evighet. I Jesu Navn. Amen.

---

2. PÅSKEDAG

Prekenutkast 1. rekke: Lk 24:13-35

De to på vei til Emmaus

Jesu tomme grav bekymret fiendene. De spredte ryktet: Jesu disipler hadde stjålet liket. Underlig nok, ryktet bekreftet at Jesu grav var tom. «*Han er ikke her, han er oppstått*», sa den himmelske budbærer. Den tomme graven er i seg selv intet bevis for Jesu oppstandelse. Det trengs øyenvitner til den oppstandne Jesus.

Dokumentasjonen omfatter ti-elleve øyenvitne-møter med ham. Ved en anledning var de over fem hundre til stede, og av dem lever de fleste enda, skrev apostelen Pau-lus (1 Kor 15). Øyenvitnene bragte videre kristentroens begrunnelse.

Til begrunnelsen hører også den Oppstandnes befalinger. Han innstiftet og befalte de handlinger som døpte skal lære å holde og bruke: Prekenembetet, dåpen, nå-detilsagnet og Herrens Nattverd, innstiftet «i den natt da han ble forrådt». Disse handlinger er Guds kirkes underfulle kjennetegn, også kalt nådemidler. Forvaltet slik han befalte, er den oppstandne Jesus til stede i den forsamlede menighet, virksom «alle dager».

Uten den Oppstandnes befalinger, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden. Si-den Pinsedagen begrunner disse handlinger menighetens sendelse og virksomhet. Annen begrunnelse trengs ikke.

Samtale på bibelsk vis.

Det står om de to Emmaus-vandrerne at de samtalte med hverandre på hjemveien. Ordet for samtale er her *homilia*. En homilie er en preken eller et lengre foredrag om kristentroens begrunnelse og innhold.

De to samtalte med hverandre om det som var hendt under påskehøytiden i Jerusalem. De tilhørte dem som ventet på forløsning for Israel, og håpet at det skulle skje ved Jesus. Og nå hadde de hørt om den tomme graven og om englebudskap, og hørt at Jesus levde. En tredje person slo da følge med dem – den oppstandne Jesus. De kjente ham ikke igjen, men han fulgte dem i tråd med løftet:

Mt 18:20 – Hvor to eller tre er samlet i mitt Navn, der er jeg midt iblant dem.

Skriftens klarhet og Jesu bebreidelse

De var så trege til å fatte «*alt hva profetene hadde sagt*». Vi merker oss denne sammenheng. De forstod ikke det som stod skrevet om ham. Jesus fremhever at kristentroens begrunnelse, forutsagt i det som stod skrevet om ham. Den oppstandne Jesus fremhever Skriftens klarhet, gitt i og med ordlyden. Denne lære er et gjennomgangstema i det apostoliske ord, gitt i Nytestamentet. De to manglet læren om Skriftens klarhet, gitt i og med ordlyden. Den vitner om Kristus, om hans person og verk.

Også Peter og Johannes fastslo den kjensgjerning at Jesu grav var tom. Men heller ikke de forstod Skriftens vitnesbyrd. I samme situasjon hadde apostelen Paulus vært, den gang han var fariseer. Han hørte lesningene i synagogen, og hørte likevel ikke. Derfor sa Jesus:

Joh 5:46 – Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han.

Lk 16:31 – (Abraham:) Hører de ikke Moses og Profetene, så lar de seg heller ikke overbevise om noen står opp fra de døde.»

Når Jesus underviste i Skriftene om sin person og sitt oppdrag, innskjerpet han at det var «*etter Skriftene*». Denne undervisning fortsatte han de førti dagene fram til Himmelfartsdagen. «*Han begynte med Moses og Profetene og forklarte for dem ut fra alle Skriftene det som gjaldt ham.*»

Den oppstandne Jesus gjennomgikk «*Moses*», også kalt «*Loven*». Den bestod av de fem Mosebøkene og «*Profetene*» skrevet på hebraisk. *Profetene* bestod av de tidlige profetene – Samuelsbøkene og Kongebøkene, og de senere profetene – de fire store og de tolv skriftprofetene. Også Jobs bok og Salmene ble regnet med til «*Skriftene*».

Alle disse bøkene er *påskeprofetier*. Mange er de utsagn og skyggebilder som peker framover mot Jesu person og hans lidelse, død og oppstandelse. En påske-

profeti er allerede *sjudagersskjemaet i skapelsesberetningen*. Den første dag i uken er den vi kaller søndag. Da oppstod Kristus som «førstegrøden» av den kommende verden. Han er også «den andre Adam», som døde på en fredag – den dag da den første Adam ble født.

På den sjuende dag i uken – på sabbaten, hvilte Gud fra sitt verk. På den dagen hvilte Kristus i graven etter å ha fullført sitt verk som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Jesu hvile i graven er «den store sabbat» før oppstandelsen fra de døde den tredje dag, det vil si den første ukedag, med ham selv som førstegrøden av den kommende verden.

En påskeprofeti er også beretningen om Abraham som var villig til å ofre sønnen Isak. Tydningen har vi i Hebreerbrevet:

Heb 11:19 – Han regnet med at Gud endog har makt til å vekke opp døde. Derfor fikk han sønnen tilbake. – I dette ligger et forbilde (skyggebilde).

Eksemplene var nok flere i Jesu samtale med de to Emmaus-vandrerne, t eks:

Hos 6:2 – Han vekker oss til liv etter to dager, den tredje dagen reiser han oss opp så vi kan leve for hans ansikt.

Job 19:25 – jeg vet at min gjenløser lever, og som den siste skal han stå frem på jorden.

Sal 118:17f – Jeg skal ikke dø, men leve og fortelle om Herrens gjerninger. Hardt har Herren tuktet meg, men han overgav meg ikke til døden.

Sal 16:10 – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener gå til grunne.

Jes 53:9f – De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann da han var død. /.../ Men fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge.

Den fremmedes undervisning gjorde dem ivrige.

De nødet ham til å bli med på veien, enda de ikke kjente ham. Den som har fått smaken på Guds visdom, vil gjerne ha mer. Den fremmede fulgte med dem, og da han under kveldsmåltidet brøt brødet og fremsa *velsignelsesbønnen*, kjente de ham igjen.

Holdt de Herrens Nattverd? Nei. Velsignelsesbønnen var den bønn jødene fremsa ved hvert måltid: «*Velsignet være du vår Gud, verdens konge, som lar brød komme av jorden*». Samme bønn fremsa Jesus under brødunderet i ørkenen.

Under Herrens Nattverd skal presten fremsi Kristi innstiftelsesord, høyt og tydelig over fremsatt brød og vin. Vi hører Kristi befalingsord: «Gjør dette...» Underet skjer i kraft av Kristi ord, som også er et tydningsord: «*Dette er mitt legeme*» (1 Kor

11:24). «*Han byr det som ikke er, å bli til*» (Rom 4:17). Han sier likefrem og pre-sist hva det er han lar dele ut og nattverdgjestene motta med munnen.

Luther betraktet de to Emmaus-vandrerne som rette nattverdgjester: De har fått smaken på evangeliet, men ikke frimodighet til å delta i nattverden. De kjenner seg ikke sterke nok i troen. De tenker at de andre er verdige nattverdgjester men ikke jeg. De kjenner seg svake og vil gjerne bli svakheten kvitt. Men det er typisk for kristentroen at man erkjenner sin mangel og vil gjerne være den foruten. (Fritt e PJonsson)

Da de kjente ham igjen, forsvant han for dere øyne. Kleopas og vennen hadde fått smaken på den bibelundervisning som evangelistene dokumenterer. De ville høre mere. Jesu skriftbevis virket troens glede. Kristentroens kilde er han som selv er Guds Benjamin – gledens sønn ved Guds nådeside.

Slik går det til. Når man lytter til Jesu undervisning, formidlet i prekenen. Kristi ord virker først en lengsel. Når han åpner Skriftene, vil man gjerne høre mer. Det klarer. Nytestamentets Kristus-vitnesbyrd stadfester Guds løfter ved profetene i den gamle pakt. Oppfylt er Guds løfter i en bevitnet Jesus-historie, stadfestet med Kristi opp-standelse fra de døde. Tegnene følger samlingen om Guds ord og sakramenter. Ved dem er han virksom med sin Hellige Ånd. Sannelig har kristne fått noe å prate om!

De to måtte tilbake til Jesu venner i Jerusalem. Og før de rakk å fortelle om sitt møte med Jesus, ble de møtt med hilsenen: «*Herren har virkelig oppstått og har vist seg for Simon!*» Jesus hadde også tenkt på dem.

De ble så glade at de knapt våget å tro hva de hadde sett og hørt. Da står plutselig den oppstandne midt i blant dem og hilser: «*Fred med dere!*» Han som i sin person er Guds fred til alle, hilste dem. Han viste dem sårene etter naglene i hender og føtter, og de forstod det var han. Han fortsatte så med den undervisning han hadde gitt de to to på vei til Emmaus. Vi merker oss sammenhengen:

Lk 24:45 – Da åpnet han deres forstand, så de kunne forstå Skriftene.

Kleopas og vennen ba ham inntrengende: «*Bli hos oss! Dagen heller og det lir mot kveld.*» Denne bønn må også være vår i en tid da alt peker mot Kristi gjenkomst. Alt synes å være i oppløsning. Dagen er nær.

Det sikreste tegn er antikristens forførelser i den organiserte kirkevirksomhet. Forførelsene tiltar. Varselet har Jesus gitt med sine åpenbaringer for apostelen Johannes. Under skinn av kristendom motsier antikrist apostelordets lære fra Bibelen Herre. Antikrist er virkelig en antihyrde og antibiskop.

Bli hos oss, Herre! Bevar oss i ditt ord! Da gikk han inn og ble hos dem!

Prekestolbønn:

Herre Jesus, du vårt levende håp, deg takker vi for din undervisning i Skriftene, gitt også til oss. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, så vi med opplyst forstand holder fast ved din undervisning, bekjenner deg, vårt levende håp, og med deg til gave, praktiserer vår dåp med deg til eksempel i forsakelse og tro, deg til evig ære, takk og pris. I Jesus navn. Amen.

Første s. e. PÅSKEDAG

Prekenutkast 1. rekke: Joh 20:19-31

Løse- og bindemaktens embete

Teksten forteller om to hendelser. Den første hendelsen skjedde samme dag som Jesus var stått opp fra de døde. Den handler om om ham som er *Guds fred* til oss. Den andre hendelsen skjedde en uke senere. Den handler om *menneskers tvil* – og hvordan den overvinnes.

«Fred være med dere!»

Jesu hilsen var den som fremdeles er vanlig blant jødene: Schalom! Men da den oppstandne Jesus hilste sine utvalgte tolv, var det ikke et ønske om fred. Han dem sine naglemerkede hender. Han viste dem hva Gud hadde gjort da han forsonte verden med seg selv i Jesu Kristi død. Han er Guds fred egen person. Kristus gir hva han er – Guds fred som overgår all forstand. Dermed oppfylte han sitt løfte, gitt under avskjedstalen med de tolv.

Joh 16:33 – Dette har jeg sagt dere for at dere skal ha fred i meg. I verden har dere trengsler. Men vær frimodige, jeg har seiret over verden.

Ef 2:13f –i Kristus Jesus er dere som var langt borte, ved Kristi blod kommet nær, for han er vår fred...

Fil 4:7 – Da skal Guds fred, som overgår all forstand, bevare deres hjerter og deres tanker hos Jesus Kristus.

Forsoningens embete.

Prekenembetet i Guds kirke er «forsoningens embete» - en fast tjeneste. Guds forsoning med verden angår alle mennesker. Den må bli forkynt og gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Det skjer ved Kristi trofaste delegater gjennom kir-

kens historie. «Den som hører dere, hører meg» (Lk 10:L16). «Guds fred» til oss er virksom med sitt ord. Han tilsier oss hva han er:

2 Kor 5:18, 20 – alt er av Gud, han som ved Kristus forsonte verden med seg selv og gav oss forsoningens embete /.../ han overgav ordet om forsoningen til oss. Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er som om Gud selv formanner ved oss: Vi ber dere på Kristi vegne: La dere forsones med Gud.

1 Kor 4:1f – Så skal dere da se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. Nå kreves det av forvaltere at de viser troskap.

Ef 4:11f – (Kristus) satte noen /.../ til evangelister, noen til hyrder og lærere. Han gjorde det for å utruste de hellige, så de kan utføre sin tjeneste og Kristi legeme bygges opp...

Årsaken til kirkens virksomhet er prekenembetets gudgitte oppdrag og fullmakter. Guds kirke fremstår ikke med verdslig makt og myndighet. Midlet er «Åndens sverd», som er Guds ord. Da Peter hadde avgitt Kristus-bekjennelsen på vegne av de tolv, sa Jesus:

Mt 16:18 – Du er Peter; på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over den.

Men hvordan skulle skrøpelige apostler kunne utføre dette veldige oppdrag? Kristus utrustet skrøpelige apostler med Helligåndens gaver. Kirkens prekenembete er «Åndens embete» (2 Kor 3:8) i motsetning til lovens embete. Åndens embete har en større herlighet enn lovens bud. Åndens embete forkynner ham som er Guds fred og meddeler den enkelte syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste. Derfor innstiftet Jesus det nådemiddel som kalles «himmelrikets nøkler» - med myndighet til å løse- og binde synder.

Joh 19:21 - «Liksom Faderen har sendt meg, sender også jeg dere. Da han hadde sagt dette, åndet han på dem og sa til dem: Ta imot Den Hellige Ånd! De som dere forlater syndene, er forlatt. De som dere binder i syndene, er bundet i dem.»

Det hører med til prestens kall i menigheten å være skriftefar i det hemmelige skriftemål. Etter syndsbejennelsen tilsier skriftefaren syndenes forlatelse med ordene: «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens osv.»

Da innvender den falske åndelighet, lik fariseerne den gang: Kan et menneske forlate synder? Hvem kan forlate synder uten Gud alene? Den listige djevel spurte under syndefallet: «Har Gud virkelig sagt?» (1 Mos 3:1) Denne tilslørens virksomhet gjør som Israels folk i den gamle pakt:

2 Kong 17:9 - Israels folk tilhyllet Herren sin Gud med ord som ikke var rette. (NO 1930)

Med tilslørende ord overser man den løse- og bindemakt som Gud ved Jesus Kristus har gitt sin menighet på stedet – så også her hos oss.

Jesus sa ikke: *Om dere sier til noen at dine synder er forlatt.* Han sa: **De som dere forlater syndene**, er forlatt. La oss ta Jesu fullmaktsord på alvor. Det er aldeles unødvendig å drasse på en byrde som Kristus har båret. Når samvittigheten anklager og røver troens frimodighet, da Guds medisin syndsforlatelsen, tilsagt den enkelte i skriftemålet (2 Kor 10:5) Frifinnelsens ord virker troens glede.

En innvending sier: Det er for lett vint å si «ja» når presten spør: Tror du min forlattelse er Guds forlattelse! Ja, visst er det lett vint! Gud forbarmer seg over hver og en, men ikke for lett vint. Det gjør han gratis – av nåde, for prisen er betalt i Jesu Kristi blod. Hva Guds ord sier, det skjer.

Rom 3:27 – *All ros er utelukket! Ved hvilken lov? Ved gjerningenes lov? Nei, etter troens lov!*

«Salige er de som ikke ser og likevel tror».

Tekstens andre del handler om Tomas. Det var han som under Jesu avskjedstale hadde sagt: *«Herre, vi vet ikke hvor du går. Hvordan skal vi da finne veien?»* (Joh 14:5) Den samme Tomas hadde sagt, da Jesus ville gå tilbake til Judea for å oppvekke Lasarus: *«La oss gå med, så vi får dø med ham!»* (Joh 11:16) En lignende frimodighet viste Peter da han sa seg villig til å følge Jesus, om så i fengsel og død. Men overmot er ikke mye verdt i prøvens stund.

Tomas var ikke til stede da den oppstandne Jesus oppsøkte de tolv. Tomas fikk høre de andre fortelle om Jesu møte med dem. Men Tomas ville ikke tro før han fikk se naglemerkene i hendene og stikke handa i Jesu side. Han måtte vente til den åttende dag. Det var Mose-lovens bestemmelse om berøring av et lik. Da han rørte ved den oppstandnes legeme, bekjente han: *«Min Herre og min Gud!»*

En selvbestemt kristentro er null verdt. *«Hovmod står for fall»* (Ord 16:18). Kristentroen er Guds tro. Den kommer til oss med evangeliet om Guds velgjerninger i Jesus Kristus, slik Skriftene har sagt. Og den som hører, får opplyst forstand og kommer til Guds tro.

Eksemplet Tomas viser at de tolv var ikke villig til å tro hva som helst, for kristentroens årsak er hverken opplevelsesmystikk eller meninger. Årsaken er en bevittet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter. Begrunnelsen er den samme for oss som for de første kristne – Guds løfter ved profetene, oppfylt i kjensgjerninger, sett og hørt (Apg 4:20).

1 Kor 15:1-3,5-8 - *Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet*

til tro. /.../ Kristus viste seg for Kefas, og deretter for de tolv. Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang, men noen er døde. Deretter viste han seg for Jakob, deretter for alle apostlene. Aller sist viste han seg for meg...

«Salige er de som ikke ser og likevel tror»

Jesu ord til Tomas har adresse til alle som i ettertid møter den oppstandne Jesus, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte. Anvendt på oss selv, må vi istemme Tomas sine ord: «Herre og min Gud».

Jesus-historien fortsetter med den oppstandne Jesus i menighetens midte. Her er han virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er døpefont, prekestol, skriftestol og alterbord. De minner oss om de handlinger som døpte skal lære å holde. Da kommer tilhørere til den tro som med Tomas må bekjenne: «Min Herre og min Gud.

Rom 1:4 - som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.

Vi merker oss *rekkefølgen*: Først den kjensgjerning som øyenvitnene så og hørte, deretter troen på Kristi ord uten å se ham. Slik er korsets teologi. Samme rekkefølge medbestemmer liturgien: Først Ordets liturgi, deretter Nattverdens liturgi.

Rekkefølgen Ord og Sakrament begrunner den kristne gudstjeneste. Dens troverdighet beror på den oppstandnes befalinger, formidlet i troskap mot det apostoliske ord fra Herren Jesus. Derfor hilser presten på Kristi vegne: Guds menighe! «Nåde være med deg, og fred fra Gud vår Far, og Herren Jesus Kristus». (1 Kor 1:3, osv.)

Lk 12:42f – Hvem er en tro og klok forvalter, en som herren betror oppsynet med de andre tjenerne, så han skal gi dem mat i rette tid? Det er den tjeneren som Herren finner i ferd med dette når han kommer tilbake. Lykkelig er han!

Ef 2:20 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. Han holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig i Ånden.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Den gamle Johannes innskjerpet denne troverdighet da det led mot slutten av aposteltiden. Da var falsk åndelighet i ferd med å trenge inn i menighetene. Kjenetegnet på falsk åndelighet er overtro på egne evner i troens saker, som om Guds ord var kommet til dem eller utgått fra dem. Da ble apostelordets lære av underordnet betydning, slik tilfelle var i Laodikea-menigheten (Åp 3:14fff). Guds Ene

Hellige Kirke har ytre, gudgitte kjennetegn, Evangeliet og sakramentene, forvaltet i samsvar med Herrens ord og befaling: Det kirkebeskrivende ord er en «APOSTOLISK» kirke, en senere beskrivelse.

Apostelen Johannes innskjerpet hensikten da han som gammel var vitne til de farer som truer Guds kirke i den apostoliske læretradisjon. Johannes-evangeliet utfyller de andre evangelistene med hendelser, unevnt hos dem, og utfyller dem med sin innsikt, lært av Herren Jesus. Hvorfor? Hans svar er dette:

- «for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans Navn».

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for din forsoning med verden i Jesu Kristi død, og for himmelrikets nøkler til bruk også i vår menighet. Hør oss i nåde: Gi din kirke hyrder som forvalter evangeliet og sakramentene, trofast mot apostelordets lære fra deg. Og gi oss nåde til å leve med Kristus til gave, og med ham til eksempel fly ulver i saueham. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Andre s. e. Påskedag

Prekenutkast 1. rekke: Joh 10:11-16

Våre sjelers hyrde og biskop

«JEG ER den gode hyrde. Den gode hyrde gir sitt liv for sauene.»

Med disse sier Jesus hvem han er og hvorfor han var kommet til denne verden.

JEG ER – det er Navnet over alle navn. Med dette navn ga Gud seg til kjenne for Moses. Med navnet «JEG ER» ga Jesus sin guddom og sitt oppdrag til kjenne.

Gud kalte Moses til å være hyrde for Israels folk, og føre folket ut av trelldommen i Egypt. Men hva skulle Moses si, når han ble spurt hvem utsenderen var? Da lød Navnet fra en brennende tornebusk.

2 Mos 3:14 – *Slik skal du svare israellittene: JEG ER har sendt meg til dere.*

Da Jesus ga til kjenne hvem han er, lød gudsnavnet fra ham selv. Da var den brennende tornebusken Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet.

I Getsemane hage kom en flokk fiender for å gripe ham. De spurte ham hvem han var. «JEG ER», svarte han. Da falt de forferdet til marken. Men spør vi hva Den gode hyrde *gjorde*, er svaret: Han ga sitt liv for sin hjord.

Den gode hyrdes liv fra unnfangelsen til hans død var en fornedrelse i frivillig lydighet.

Gal 4:5 - for å kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Av fri vilje skulle han oppfylle Guds frelsesplan både aktivt og passivet: På den ene side oppfylle Guds lov i alle deler og i alles sted. På den annen side være Guds lam og verdens syndebærer.

Jes 53:6, 11 – Vi før alle vill som sauer, vi vendte oss hver til sin vei. Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham. /.../ Min rettfærdige tjener skal gjøre de mange rettfærdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Mt 5:17 – Tro ikke at jeg er kommet for å oppheve loven eller profetene. Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle. (Rom 3:31.)

1 Pet 2:24f – Han bar våre synder på sitt legeme opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra synden og leve for rettferdigheten. Ved hans sår har dere fått legedom. Dere var som bortkomne sauer, men har nå vendt om til ham som er hyrde og biskop for deres sjeler.

Den gode hyrdes lydighet er høydepunkt og sentrum i Guds frelseshistorie. Derfor blir han tiljublet og lovprist av Guds engleskarer og den triumferende kirke i himmelen, og vi istemmer deres lovprisning:

Åp 5:9f – *De sang en ny sang: Verdig er du til å motta boken og åpne seglene på den. For du ble slaktet og har med ditt blod frikjøpt for Gud mennesker av alle stammer og tungemål, av alle folk og nasjoner. Til et kongerike har du gjort dem, til prester for vår Gud, og de skal herske på jorden.*

Guds kirke på jorden påkaller Gud og ber med takksigelser mot trusler utenfra og innenfra. Innenfra truer leiekarene, de som flyr når ulven kommer. Kirkene unngår ikke leiekarene. De hører med til kirken under korset, for i denne verden må kirken leve i kors og trengsel. På reformasjonstiden var religionsfrihet ukjent. Med stort alvor sang man «og tok de enn vårt liv, gods ære, barn og viv...»

Den åpne kristenforfølgelse forekommer også i vår tid, men vanlig er kristenforfølgelse i fordekte former. Vanlig er relativismens terror under skinn av toleranse og kultur mangfold. Man underslår kristentroens unike begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie og dens fotsettelse i den kristne gudstjeneste, innordnet den oppstandnes befalinger og virksomme nærvær. «Man følger regelen: Enhver blir salig i sin tro, og forfører barn og unge med sidestillingen «kristendom, religion, livssyn og etikk». Relativismens terror gjør barn og unge fremmede for kirkens underfulle

kjennetegn, med troskap forvaltet i den apostoliske læretradisjon fra aposteltiden og den gamle kirke.

En rest er tilbake.

Den er en blandet flokk. Blant munnkristne fins leiekarere. Når stats- og folkemakt krever tilpasninger i lære og liv, vet de å tilpasse seg yndlingsideer i samtiden. Kristus advarer mot ulvene. De sprer og splitter med menneskepåfunn.

I Jesu samtid var ulvene hans motstandere - farisèerne og saddusèerne. Farisèerne fornektet Kristi guddom og gjenfødselen ved vann og Ånd. Saddusèerne fornektet oppstandelsen og englenes eksistens. Jesu advarer mot surdeigen - deres lære. (Mt16:6) Tilpasning i en tilsynelatende liten sak, vil på lengre sikt gjennomsyre et helt kirkefelleskap med forfalskende virkning.

Veltilpassede leiesvinner går åpent fram i frafallets tjeneste. Farligere er *fordekte* ulver. De opptrer i saueham. Lik Guds motstander – djevelen, opptrer de i den gode hensikt til alles beste, som om ulven er «lysets engel». Apostelen Paulus advarte prestene i Efesus, da han tok farvel med dem.

Apg 20:29f – *Vær hyrder for Guds menighet, som han vant ved sitt eget blod. For jeg vet at når jeg har dratt bort, vil glupske ulver trenge inn hos dere, og de skåner ikke hjorden. Og blant dere selv skal noen menn stå fram og fare med vrang lære for å trekke disiplene med seg.*

Gud kjenner sine

Tross den kirkeforfalskende virksomhet, blir en rest bevart. Åpenbaringsordets Gud kjenner sine, og de kjenner ham på apostelordets lære fra kirkens Hyrde og Lærer. (2 Tim 2:19) Det er avgjørende for oss å være kjent blant dem som Gud vedkjenner seg som «sine». Hvordan gjør han det? Utelukket er vår kvalifikasjon- Jesus svarer:

«- likesom Faderen kjenner meg og jeg kjenner Faderen, og jeg gir mitt liv for sauene.»

Med sitt hellige blod har han kjøpt oss fri fra trelldom til barnekår hos Gud i hans nåderike. Guds lille hjord kjenner Guds selvhengivende kjærlighet. Korset er dens kjennemerke. Med Kristus til eksempel praktiserer de dåpen i forsakelse og tro.

Den gode Hyrde gav sitt liv for hjorden. Den er dyrt kjøpt. Derfor forsaker de djevelen, hans gjerninger og alt hans vesen, og med Kristus som gave etterfølger de ham, hjordens Hyrde og fremste korsbærer. Han kjenner sine, og de kjenner ham blant verdens dårende røster.

De kjenner kirkens Herre på apostelordets lære fra Sønnen og Faderen. De følger den gode Hyrde som hans egne, kjøpt med hans hellige og dyre blod. Frelst av

nåde, tjener de ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Slik øver de troen, ikledd Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Fil 3:8-10 – *For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap, for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den av lov, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. Da kjenner jeg ham og kraften av hans oppstandelse, og samfunnet med ham i hans lidelser og blir ham lik i hans død. (Sv Kyrkobibel)*

«Jeg har også andre sauehus som ikke tilhører dette sauehus.»

Jesu ord sikter til hedningene. I bibelsk språkbruk er alle de hedninger som ikke er israelitter eller jøder. Altså var det to sauehus – Israel og folkene. Dette forhold ble opphevd da Gud forlikte verden med seg selv i Jesu Kristi død. Han er Guds fred til alle.

Guds nådepakt i Kristi blod forener de to sauehusene til ett gudsfolk. Slik ble Guds løfte til Abraham oppfylt. Ved Abrahams tro er Abrahams barn forenet i «det åndelige Israel» - i Guds Ene Hellige Kirke, bygd opp på Guds kirkes ubeskårne grunnmur. Der er Kristus den levende hjørnestein.

Ef 2:14-16 – *Han er vår fred, han som gjorde de to til ett og rev gjerdet som skilte, fiendskapet. Ved å gi sitt legeme avskaffet han loven med dens bud og forskrifter. Slik skulle han stifte et nytt menneske av de to. I ett legeme skulle han forsonne dem begge med Gud da han døde på korset og der drepte fiendskapet.*

Jesu bønn - «att de alle må bli ett», ble oppfylt da Gud forlikte verden med seg selv i Kristi død. Guds kirke har aldri vært delt. Guds Ene Hellige Kirke er og blir til evig tid. Årsaken er Kristi ord fra Faderen. Sagt med en katekismeforklaring:

«Den Hellige Ånd underviser hele kirken med Kristi ord fra Faderen. Kirken har èn Gud, èn dåp, èn gjeløser, èn tro, ett og samme håp og samme bekjennelse.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for Sønnen du gav til hyrde og biskop for oss. Hør oss i nåde: La oss aldri savne Den gode hyrdes stemme, men gi oss nåde til å følge ham, hvor enn han går, og gi tålmodighet til å bære de omkostninger du tillater, og til sist bli frelst fra ditt Ords røvere og alt ondt. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Tredje s. e. Påskedag

Prekenutkast 1. rekke: Joh 16:16-22

Kristus går til Faderen

I Jesu avskjedstale for de tolv lovte han gjensyn «om en liten stund». Det gikk ikke lenge. Han ga gjensynsløftet kvelden før sin store lidelse. Han skiltes fra dem da han døde på korset. Gjensynet skjedde på den tredje dagen, da han var oppstått fra de døde.

Slike gjensyn skjedde flere ganger i løpet av de førti dagene før Kristi Himmelfartsdag. Elve gjensyn er dokumentert. Uten disse gjensyn ville den kritne gudstjeneste ha vært ukjent i menneskehetens historie. Også vi samles om de handlinger han befalte, for med dem tjener han oss med forsoningens goder. Begrunnelsen gjør kirkens gudstjenete unik.

Vi ser Jesu avskjed i ettertid, og syns vel «en liten stund» er svært så kort. Da de så ham lide, dø og lagt i graven, kunne de ikke fatte at han skulle møte dem «om liten stund».

De to Emmaus-vandrerne hadde trodd at Jesus var den kommende Messias - «Israels håp og frelser» (Jer 14:8, 17:13). De ga uttrykk for det jødiske håp: «Vi hadde håpet at han var den som skulle utfri Israel.» (Lk 24:21) De to var tydeligvis uvitende om Jesu avskjedsløfte - gjensyn «om en liten stund». Også vi kan havne i lignende situasjoner. I sykdom, lidelse og motgang er det lett å glemme Jesu gjensyn om «en liten stund».

1 Pet 1:3 – (Gud) har gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse.

Rom 12:12 – Vær glade i håpet, tålmodige i trengsler.

2 Kor 4:17 – De trengsler vi nå må bære, er lette, og de skaper for oss en evig rikdom av herlighet som er uendelig mye større.

«Hva er det som har hendt?»

De forstod ikke. Mennesker har gudsforestillinger, men uten kunnskap fra åpenbaringsordets Gud, er vi fremmede for Gud, kjenner ham ikke, avmektige som vi er i troens saker.

1 Kor 2:14 – slik et menneske er av naturen i seg selv, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til. Det er uforstand og kan ikke fatte det som bare kan bedømmes på åndelig vis. (E Sv Kyrkobib.)

Joh 3:6 – Det som er født av kjøtt, er kjøtt; det som er født av Ånden, er ånd.

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av menneskenes onde natur, det gjorde Gud.

Evangeliet bringer godt nytt. Evangeliet bringer *Guds tro* til oss. Troens årsak er Guds løfter ved profetene, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Den fortsetter på indirekte vis – ikke synlig, men virksom til stede hvorsom helst dømte mennesker samles til Guds tjeneste for oss og holder hans befalinger. Begynnelsen er radikal. Jesus sa til Nikodemus, at man må bli født på ny for å komme inn i Guds rike. En forsonet Gud gir i dåpen til Jesu død det nye livet med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16).

Guds nidkjærhet for sitt verk, utelukker forhandlinger og kompromiss. Vår onde menneskenatur setter sin lit til avguder av mange slag. Vantroen føder et mangfold av synderarter, men drømmer likevel om en hinsidig tilværelse uten lidelse og ondskap. Åpenbaringsordets Gud – vår Skaper og Gjenløser – hevner seg kjærlig. Gud har oppfylt sine løfter ved profetene og forsonet verden med seg selv i Jesu død. Det endelige sluttoppgjør er bare for et raid å nevne. (Åp 19:11ff) Nå er nådens tid og Gud å finne:

Mt 18:2 – Sannelig, jeg sier dere: Uten at dere vender om og blir som barn, kan dere ikke komme inn i Guds rike.

Mt 11:25 – «Jeg priser deg, Fader, himmelens og jordens Herre, fordi du har skjult dette for kloke og forstandige, men åpenbart det for enfoldige.»

Gud gjør allting nytt.

teksten anvender Jesus en lignelse: Smerten er snart glemt i en mors glede over barnet som er født. Den sorg som Guds lov virker, er snart glemt i den glede som evangeliet gir. Guds evangelium gleder med syndenes forlatelse og evig liv, tilsagt med Ord og Sakrament for Kristi skyld. Troens glede er Kristi daglige komme. Det foregriper den glede, fred og hvile som i den kommende verden overgår all forstand.

Sal 94:19 – Er mitt hjerte fullt av urolige tanker, blir din trøst til glede for meg.

2 Kor 7:10 – Når sorgen er slik Gud vil, virker den omvendelse og frelse, og det angre ingen. Men verdens sorg fører til død.

Jesu løfte under avskjeden med de tolv lar oss betrakte gjenksynet i et lengre perspektiv. Han er det levende håp som foregriper de saliges glede: Å få skue Gud i all hans herlighet. Vårt levende håp – den oppstandne Kristus, lar oss istemme apostelens ord:

Rom 5:1-3 – *Da vi er blitt rettferdige ved tro, har vi fred med Gud ved vår Herre, Jesus Kristus. Gjennom ham har vi også fått adgang til den nåde vi*

står i. Vi priser oss lykkelige fordi vi har det håp at vi skal få del i Guds herlighet. Ja, ikke bare det: Vi priser oss lykkelige over våre trengsler.

Paulus visste av erfaring at prøvelser kommer for den som tror. Underveis til Antiokia formante han og Barnabas de kristne: Hold fast ved troen, for «vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler.» (Apg 14:22)

Formaningen er nødvendig, for årsaken er vår trang etter fremmede guder å sette vårt håp lit. Nyttige påminnelser er tre eksempler fra bibelhistorien:

Det første eksemplet er kong **David**, som etter sitt syndefall tok ansvar for sin synd og bekjente: «Jeg har syndet mot Herren.» Da tok David sitt liv på alvor. Profeten Natan tilsa ham uten forbehold Guds tilgivelse. Da utbrøt David i lovsang til Gud, Salme 32: «Salig er den som har fått sine synder tilgitt og sine synder skjult.» Her beskriver David hvordan det gikk til at han tok seg selv på alvor og tok ansvar for sitt liv. Han beskriver forholdet mellom loverfaring og nådeserfaring.

Sal 32:5-7 – (Loverfaring) - *din hånd lå tungt på meg dag og natt. Min livskraft svant som i sommerens hete. Da bekjente jeg min synd for deg og dekket ikke over min skyld. Jeg sa: «Jeg vil bekjenne mine synder for Herren». Og du tok bort min syndeskyld. /.../ (Nådeserfaring) Hos deg kan jeg skjule meg, du bevarer meg mot trengsel og lar frelsesjubel lyde omkring meg.*

Det andre eksemplet er **Job**. Under sine store prøvelser fikk han nåde til å bekjenne troen: «Jeg vet at min gjenløser lever.» Men flere prøvelser gjenstod.

Det tredje eksemplet er apostlene **Peter og Paulus**. Peter fikk oppreisning for fornektelsene i øversteprestens forgård. Men i Antiokia falt han for fristelsen å hykle. Da forkynte Paulus lovens straffedom for ham. Paulus på sin side ble straffet med «en torn i kjødet». Den tjente til å bevare ham i ydmykhet, tross høye åpenbaringer.

Alle Guds barn må erfare både lov og evangelium. Hva hensikten er, fremgår av Heb 12:

Heb 12:7-11 – *At dere må lide, tjener til å oppdra dere, for Gud behandler dere som barn. Finnes det en sønn som ikke blir tuktet av sin far? Hvis dere ikke får tuktet som alle andre, er dere ikke sønner, men uekte barn. Vi har hatt våre jordiske fedre som tuktet oss og vi hadde respekt for dem. Har vi ikke mye større grunn til å bøye oss for ham som er åndenes Fader, så vi kunne vinne livet? For fedrene tuktet oss bare en kort tid, slik de fant det for godt. Men han gjør det til vårt beste for at vi skal få del i hans hellighet. All tuktet synes vel i øyeblikket å være mer til sorg enn til glede. Men siden gir den fred og rettferd som frukt hos dem som er blitt oppøvd i den.*

Derfor sier Jesus: «Dette har jeg sagt dere for at dere skal ha fred i meg. I verden har dere trengsler, men vær frimodige. Jeg har seiret over verden.»

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for Sønnen du gav i Jesu skikkelse, lydig til døden, oss alle til et levende håp. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi med Kristus til gave tjener deg i din evige rettferdighet, og med hans nattverd kommer din glede i hu, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Fjerde s. e. Påskedag

Prekenutkast 1. rekke: Joh 16:5-15

Den Hellige Ånds embete

Jesus hadde fortalt at han skulle gå bort. Da sørget disiplene lik barn som brått var blitt foreldreløse. Da var det Jesus lovte dem en hjelper og talsmann – Den Hellige Ånd. Altså var det bra for disiplene at Jesus forlot dem. Jesu avskjed med disiplene inngikk i Guds frelsesplan, da tiden var inne:

Joel 2:27, 3:1 – Dere skal få sanne at jeg bor midt i Israel. Jeg og ingen annen er Herren, deres Gud, og mitt folk skal aldri bli til skamme. En gang skal det skje at jeg utøser min Ånd...

Ef 1:9f – han kunngjorde oss sin viljes hemmelighet, den frie beslutning han hadde fattet om å fullføre sin frelsesplan når tiden var inne.

Guds løfte ble oppfylt. Ordet ble menneske i Jesu skikkelse. Jesu legeme ble Guds tempel i forening med Jesu person. Gud tok bolig i Israel. Dette fikk Peter, Jakob og Johannes se. Da de var sammen med Jesus på forklaringsberget, fikk de se den herlighet som den enbårne Sønnen har fra sin Fader. (Mt 17:2).

Jesus forklarte disiplene at han *måtte* gå til Jerusalem for der å lide, dø og oppstå på den tredje dag. Men de forstod ikke Guds frelsesplan. Enda gjenstod Den Hellige Ånds komme på Pinsedagen. Da skulle Guds løfte ved profeten Joel bli oppfylt i den nye pakts gudsfolk.

«Jeg «går til Faderen»»

Jesu bortgang den gang gjaldt langt mer enn de tolv. Den omfattet Guds frelsesverk. Da han utgjøt sitt blod på korset, gikk han lik øverstepresten inn i det aller helligste – inn til Faderen i himmelen. Senere skulle Peter si i sin tale på Pinsedagen:

Apg 2:33 – *Han ble opphøyd til Guds høyre hånd og mottok av Faderen Den Hellige Ånd, som var lovt oss, og utøste den. Dette er det dere ser og hører.*

I Guds frelsesplan har Den Hellige Ånd *tre oppgaver*: «Når han kommer, skal han overbevise verden om synd og om rettferdighet og om dom.»

«Om synd fordi de ikke tror på meg.»

Hvilken synd overbeviser han om? Ordet «synd» omfatter alt som strider mot Guds gode skapervilje. Mennesket ble skapt i Guds bilde som mannkjønn og kvinnekjønn. Grunnsteinen i det sosiale liv er gjennom historien forholdet mellom far, mor og barn. Dunkelt aner menneskene Guds skapervilje, nedfelt i ordspråkenes erfaringer, gjort tydelig for oss i Tibudsloven - om kjærligheten til Gud og vår neste som oss selv.

«*Du skal ikke ha andre guder utenom meg.*» Dette første bud omfatter alle Guds bud, gitt til rettledning for menneskene. Vantroen – eller avgudsdyrkelsen, er kalt «alle syndearters mor». Vantroen er det mørke hvor man ikke oppfatter synden som synd mot den hellige Gud, vår Skaper og Gjænløser. Folkeopplysning må til, skal barn og unge unngå farene som truer den kultur som gjør livet verdt å leve.

«*Ved loven lærer vi synden å kjenne*», Rom 3:20. Denne kjennskap avslører den onde menneskenatur. Det fikk Paulus erfare den gang han var kristenforfølger:

Rom 7:18 – *jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode, makter jeg ikke.*

Syndserkjennelse rører ved selve rotskaden: Den onde lyst, alltid en motstander mot den levende Gud. Kristus skaffet legedommen da han med sin offerdød «*gikk bort*» - «*inn i selve himmelen*» (Heb 9:24).

Nå er han ved Guds høyre hånd – ved Guds nådeside. Synden er betalt, lovens anklager er uten brodd, og beseiret er djevelen med sin helvethær, beseiret med Guds hellige blod i Jesu Kristi død. Derfor er årsaken til menneskers fortapelse – ikke Gud. Mennesker er årsak til sin egen fortapelse med et liv innordnet den onde lyst i sitt innerste fortapt i den virkelighet hvor ingen Jesus fins. Der rår Guds vrede over fiendemaktene synd, død og djevel med all sin helvedhær.

Den doble utgang på menneskelivet – evig liv eller evig død, medfører den endelige løsning på lidelsens og ondskapens problem. Jesu billedbruk om himmelriket på den nyskapte jord, lar oss ane en tilværelse nær Gud, i en fred, hvile og glede som lar oss ane det ubeskrivelige.

Åp 21:3f – «*Se. Guds bolig er hos menneskene. Han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal bo hos dem. Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne, og døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller skrik eller smerte. For det som før var, er borte.*

19:9 – *Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid.*

Joh 3:18, 36 – Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke tror på Guds enbårne Sønnns Navn. /.../ Den som tror på Sønnen, har evig liv, Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

Den Hellige Ånd overbeviser om rettferdighet.

Hvilken rettferdighet kan det være? Jesus forklarer at den hører med til hans død og oppstandelse: «- jeg går til Faderen og dere ser meg ikke lenger». Han er ved Faderens nådeside den rettferdighet som Gud tilregner troen uten vederlag. Denne tilregnede rettferdighet består i Kristi lidende lydighet, født under loven for å kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår hos Gud. (Gal 4:4f). Gud er en forsonet Gud, uavhengig av vår kvalifikasjon. Vi er dyrt kjøpt. En påminnelse er krusifikset.

Rom 3:21 – *nå er Guds rettferdighet blitt åpenbart uavhengig av loven. Om den vitner loven og profetene. Dette er den rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus.*

Rom 5:12, 15 – Døden rammet alle mennesker fordi de syndet. /.../ Men Guds nåde er uendelig mye større. Den er en gave og gis til de mange i rikt mål på grunn av det ene menneske Jesu Kristi nåde.

Guds lov avslører den onde menneskenatur. Evangeliet åpenbarer Guds kjærlighet til en fallen verden:

Joh 3:16 - «Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Guds kjærlighet strider mot den allmenreligiøse frelsesvei: Å blidgjøre Gud med overgivelse, bønn og menneskepåfunn. Vi har lettere for å sette lit til våre dyder enn å tro på Guds velgjerninger i Jesus Kristus. I denne nød kommer Gud oss til hjelp med Den Hellige Ånd, virksom med Guds ord fra Faderen og Sønnen.

Den Hellige Ånd opplyser vår forstand med evangeliet, og kaller med Guds velgjerninger i Kristi lidende lydighet for alle og i alles sted. Han er troens opphavsmann og fullender, nå ved Faderens nådeside, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. I dåpen til Jesu død ble vi ikledd hans rettferdighet, uskyldighet og salighet, og gitt løftet om salighet for hver den som tror. Hva vi er ved troen i ham, det skal vi en gang bli – fullt og helt.

Rom 10:4 – Lovens endemål er Kristus til rettferdighet for hver den som tror. (E sv Kyrkobibel.)

Den Hellige Ånd overbeviser om dom.

Jesus forklarer: «fordi verdens fyrste alt er dømt.» Jesus forberedte disiplene på verdens motstand. Verden tåler ikke Kristus-bekjennelsen – tåler ikke kongenes Konge og herrenes Herre, og tåler ikke Guds visdom, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Guds visdom gjør verdens visdom til dårskap.

Motstanden vitner om menneskenes nød på syndens hav. Guds gode skaperverk er okkupert av Guds fiendemakter - synd og død og djevel. Men sterkere er Guds nidkjærhet for sitt verk. Dommen er avsagt og seieren allerede vunnet i Kristi død.

1 Kor 15:54-57 – Døden er oppslukt og seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus.

Guds eviggyldige vitnesbyrd er Kristi oppstandelse fra de døde den tredje dag. Guds fiendemakter er slagne fiender. De huserer fremdeles under syndefallets kår, men Gud har dem under kontroll, lik hunder i bånd.

2 Kor 4:18 – Derfor mister vi ikke motet. Og selv om vårt ytre menneske går til grunne, blir vårt indre menneske fornyet dag for dag. De trengsler vi nå må bære, er lette, og de skaper for oss en rikdom av evig herlighet som er uendelig mye større. Vi har ikke det synlige for øye, men det usynlige. For det synlige tar slutt, men det usynlige er evig.

Den Hellige Ånd leder til hele sannheten.

Hvordan veileder Den Hellige Ånd? Det fremgår av hendelsene på Pinsedagen. Kristi utvalgte apostler ble utrustet med Åndens gaver til å gi videre den rett utlagte Skrift fra dens Herre.

Bibelen er Åndens enhetlige verk. Det fremgår av den rett utlagte Skrift fra dens Herre Jesus Kristus. Det som står skrevet, sier *hvem* Jesu person er og *hva* han har gjort til verdens frelse. Kirkens gudskunnskap er gitt i og med apostelordets lære fra Bibelens Herre. Kunnskapen er gitt oss i og med apostelordets lære. Gjennom det som der står skrevet, er Kristus sin kirkes Hyrde og Lærer. Derfor er Nytestamentet kirkens rettesnor for kristnes lære og liv, og troskap mot det apostoliske ord kjennetegnet på bibel- og bekjennelsestroskap.

2 Tim 3:16 – *Den hele Skrift er inspirert av Gud, nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettledning og oppdra i rettferdighet.*

Hva har Helligånden hørt?

Jesus sa at Ånden «skal ikke tale av seg selv, men alt hva han har hørt, skal han tale, og det kommende skal han forkynne dere.» Jesus sier: «Han skal ta av mitt og forkynne dere.»

Ånden har hørt hva Faderen har sagt til Sønnen. Ånden utgår fra Faderen og Sønnen, og hva han har hørt, det har han talt ved Moses og Profetene, og til sist ved Jesus Kristus til de tolv. Faderens vitnesbyrd er gitt med Moses og Profetene. De vitner om Jesu person og verk. Faderens vitnesbyrd «er mitt», sier Jesus.

Jesus sier han enda har *mye* å si de tolv, men Den Hellige Ånd skal forherlige ham ved å «ta av mitt» (v 14). Han skal ikke forkynne noe annet. «Mye» betyr ikke noe annet. Den Hellige Ånd skal forherlige Kristus med hans ord fra Faderen. Det er denne gudskunnskap det siktes til med uttrykket «Guds ord», brukt om den rett utlagte Bibel fra dens Herre.

Den Hellige Ånd herliggjør Kristus.

Det er hensikten med Bibelens to deler – å herliggjøre Kristus. Det er også hensikten med prekenembetets gjerning i den forsamlede menighet:

1 Kor 2:1f, 4 – Da jeg kom til dere, brødre, var det ikke med fremragende talekunst eller visdom jeg forkynte Guds vitnesbyrd. For jeg hadde bestemt meg for at jeg ikke ville vite av noe annet hos dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet. /.../ Jeg la ikke fram mitt budskap med overtalende argumenter og visdomslære, men med Ånd og kraft som bevis.

Apostelen Paulus med sin undervisning hadde malt den korsfestede Kristus for galaternes øyne. Dette Kristus-bilde var Åndens verk, malt med Sønnens ord fra Faderen. Men noen tok forbehold. Kristne av mannkjønn må la seg omskjære, påstod noen. Med dette forbehold om lydighet mot Mose seremonilov, måtte apostelen spørre:

Gal 3:2 – Fikk dere Ånden på grunn av lovgjerninger, eller var det ved å høre og tro?

Ånden opplyser med Guds evangelium uten lovgjerninger. Et annet evangelium fins ikke. Troen har Kristus, og med ham alt som trengs til lov og salighet.

Den Hellige Ånd tar «av mitt», sier Jesus. Vi lever som kristne på barnerektens vilkår, gitt i vår dåp, og tjener vi ham som Guds kjære barn. Med Kristus som gave praktiserer vi dåpen med ham til eksempel i forsakelse og tro. Vi tjener ham ved troen ikledd hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for Sønnen du ga til løsepenge for verdens synder. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi ikke vet noe annet til frelse enn Jesus Kristus og ham korsfestet, og med ham til gave, tjener deg i troens lydighet, og venter ham som vår Frelser på Dommens dag. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Femte s. e. Påskedag

Prekenutkast 1. rekke: Joh 16:23-33

Kristus lærer oss å be

Bønn er ikke det samme som lukke øynene, folde hendene og ramse opp en ønskeliste for Gud. Kristen bønn er ikke magi. Bønn er ikke et pressmiddel overfor Gud. Våre bønner virker ikke i kraft av det rette formular tilgjengelig for de få. Vi forsterker ikke bønnene, slik hedninger gjør med offergaver, sjamanromming, bønnevimpler, bønneruller, osv. Kristen bønn er heller ikke underkastelse under en skjebnegud.

Bønn er Guds verk i dem som hører Guds ord og tar vare på det.

Liksom Gud virker troen med sitt ord, så virker han også troens bønn i Jesu navn. Da Jesus lærte disiplene å be, brukte han et ord som betyr å *lese en bønn* eller *forrette* en fast bønn, f eks under liturgien. Alle gudfryktige israelitter var vant til å lese bønner fra Salmenes Bok. Det gjorde også Jesus. Den var Jesu bønnebok.

I Jerusalems tempel foregikk tidebønner på skift gjennom hele døgnet. De første kristne overtok noe av denne praksis, især morgenbønn og aftenbønn. Tidebønn er en bønnepraksis overtatt fra Jerusalems tempel. Med tidebønn markerer vi at Kristi kirke er den nye pakts tempel, bygd av levende steiner.

Det står om Peter og Johannes at de gikk opp i templet i den niende time og *forrettet* bønn. Og det heter om urmenigheten i Jerusalem at den holdt fast ved *bønnene*. Paulus formante Timoteus til å *forrette* slike bønner. Og Jakob formaner: Om noen har det vanskelig, skal han *lese en bønn*. (Jak 5:13)

Vi bør vokte oss for den åndelighet som foretrekker frie bønner fremfor skrevne bønner, og prekenes uten manuskript. Tidebønn bør inngå i programmet når kristne samles til stevner med gudstjenester, taler, bibeltimer o. l.

I dagens evangelium bruker Jesus også et annet ord – å *begjære* noe. Jesu løfte om bønnehørelse gjelder begjæringer. Jesus lover at hva vi enn ber Faderen om, det skal han gi dere i mitt Navn. Slike løfter er det mange av i Det gamle testamente. De vitner om bønn i tillit til Guds løfte.

T eks Jer 29:12f – Når dere kaller på meg og kommer til meg med deres bønner, vil jeg høre på dere. Når dere søker meg, skal dere finne meg. Ja, søker dere meg med et helt hjerte, lar jeg dere finne meg, sier Herren.

1 Mos 32:12 (patriarken Jakob)– Du har jo selv sagt at du alltid vil gjøre vel mot meg.

Jes 30:19 – Ja, du folk som bor på Sion, i Jerusalem, du skal ikke gråte mer! Herren vil være nådig mot deg, når du roper til ham. Så snart han hører det, svarer han.

Gjennom Jesus Kristus har vi lært Guds innerste hjertelag å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Virkningen er den tro som ber til til den levende, hellige Gud lik en venn å stole på i liv og død. Vi ber som Guds kjære barn, og denne kjennskap driver oss til påkallelse og bønn med takksigelse – også i trengsler.

Jesus sier: «*Dette har jeg talt til dere, for at dere skal ha fred. I verden har dere trengsler. Men vær frimodige! Jeg har seiret over verden.*»

Et eksempel: Elihu ga den hardt prøvede Job det trøsterike råd:

Job 36:15 – dem som er i nød, kan (Gud) berge gjennom nøden, gjennom trengsler åpner han deres øre.

Guds løfter får vi anvende, enhver på oss selv, også når egen uverdighet tynger oss. I *botssalmene* fins mange slike eksempler:

Sal 51:1, 3f (kong David) - Vær meg nådig, Gud, etter din trofasthet, slett ut mine overtredelser i din store barmhjertighet /.../ - For mine overtredelser kjenner jeg, min synd står alltid for meg. Mot deg alene har jeg syndet, hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort.

Sal 143:2 – Stevn ikke meg, din tjener, for retten! For ingen som lever er rettferdig for deg.

Sal 138:2f – Jeg kaster meg ned for ditt hellige tempel og priser deg for din miskunn og trofasthet. Du har gjort ditt Navn og ditt ord større enn alle ting. Den dagen jeg ropte, svarte du meg, du gav meg mot og kraft i sjelen.

Bønnens forutsetning: å kjenne Gud gjennom Jesus Kristus

«Jeg er gått ut fra Faderen og kommet i verden. Jeg går tilbake til Faderen.»

Sønnens komme i Jesu tjenerskikkelsen su ord peker her på bønnens forutsetning: Å kjenne Gud gjennom Guds selvhengivende kjærlighet i Jesu Kristi lidende lydighet. Elsket av Gud, trer vi fram på nåderettens grunn som Guds kjære barn.

Jesu gang tilbake til Faderen gjelder hans gjerning som vår *øversteprest*. Han gikk tilbake som sann Gud og sant menneske. Han gikk inn i himmelen med sitt blod, som vår *øversteprest* og Guds rene Lam til samme tid.

Et skyggebilde var *øverstepresten* i den gamle pakt, da han på forsoningsdagen gikk inn i templets aller helligste. Han representerte Guds folk. På brystplaten var Israels tolv stammer skrevet. Da Kristus gikk inn i Guds tronehimmel, gikk han inn

som representant for Guds kirke i den nye pakt, kjøpt med hans hellige og dyre blod. Hos Faderen går Kristus i forbønn for sine.

Bønn i Jesu navn.

Guds evangelium virker bønn i Jesu navn. Han er bønnens kraft.

Jak 5:16-18 – Bekjenn da syndene for hverandre og be for hverandre, så dere kan bli helbredet. Et rettfærdig menneskes bønn er virksom og utretter mye. Elia var et menneske under samme kår som vi. Da han ba at det ikke måtte regne over landet, falt det ikke regn over landet på tre år og seks måneder. Da bad han på ny, og da gav himmelen regn på ny og jorden bar atter sin grøde.

Løftet om bønnehørelse går som en rød tråd gjennom Det gamle testamente. Hva er så *nytt* i Jesu undervisning om bønner? Nytt er bønner i *Jesu Navn*. «Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt Navn /.../ På den dag skal dere be i mitt Navn.» Og: «Hva vi enn ber Faderen om vil han gi oss det i mitt Navn».

Vi avslutter gjerne våre bønner med «*ved din Sønn, Jesus Kristus vår Herre*». Denne avslutning må vi forstå i lys av hans ord, sagt tidligere i avskjedstalen.

Joh 15:7 – *Hvis dere blir i meg og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det.*

Å be i Jesu Navn er å be *i tillit til Jesu Kristi verk for oss*. Da ber vi som Guds *kjære barn med barnerett hos ham*: «*Faderen selv elsker dere, fordi dere har elsket meg og trodd at jeg er gått ut fra Gud*».

Betyr dette at man må ha en sterk tro for å bli bønnehørt? Apostelen Jakob skriver jo at man må tro og ikke tvile. Den som tviler, ligner bølgen som drives hit og dit av vinden. Et slikt menneske kan ikke vente bønnesvar. (Jak 1:6f)

Til forskjell fra tvilen, er en svak tro også en rett tro. I evangeliene har vi et eksempel – mannen som kom til Jesus med sønnen som var besatt av en stum ånd. Han ba: «*Jeg tror, hjelp min vantro!*» (Mk 9:24) Det var en rett bønn. Han vendte seg til Jesus for å få hjelp – også mot sin vantro.

Vi kan ikke av oss selv prestere tro, hverken svak eller sterk. Gud virker sin tro med sin godhet for sin egen skyld – og ikke av noen annen grunn. I erkjennele av vår egen avmakt vi går bønnens vei i Jesu Navn og venter alt godt fra vår Far i himmelen. Vi er ikke annet enn tiggere for ham, vår Skaper og Gjensløser. Vi trer fram for vår Far i himmelen, ved Sønnen Jesus Kristus og med vår hjelper Den Hellige Ånd, barnekårets Ånd. Slik er bønnens bane i Jesu navn.

Hva mener han med ordene at han «ikke skal be til Faderen for dere»?

Han ber ikke bare for apostlene, men for hele Guds troende kirke i denne verden (Joh 17) Han ber for alle dem som ved *apostlenes ord* er kommet til tro på ham (Joh 17:20). Han hadde allerede bedt for Peter, at hans tro ikke skulle bli til intet. Og på korset ba han: «*Fader, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør.*» (Lk 23:34) Ja, han ba også for det ufruktbare tre: «*La det stå også dette år.*» Med Jesus som forbilde, ber kristne for den troende og kjempende kirke i en fallen verden, og for Guds lidende skaperverk under syndens og døens og den ondes okkupasjon, og for vår neste, alltid i nød – som vi selv er.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, du som gjerne hører dine barns bønner, deg takker vi for barneretten hos deg. Hør oss i nåde: Hellige ditt Navn på oss, så vi ikke vanhelliger ditt Navn, men frelst av nåde, tror og lever etter din gode vilje, og til sist se din herlighet, og sammen med alle dine hellige lovprise deg på den nyskapte jord i all evighet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

KRISTI HIMMELFARTSDAG

Prekenutkast 1. rekke: Mk 16:14-20

Kristi tronstigning

Vantro er menneskers tro begrunnet i spekulasjon og føleri.

Hverken spekulasjon, føleri ellere terapi løser menneskets grunnproblem – bundet til egen synd og skam og håpløshet. Denne binding er grunnstemningen i det terapeutisk-liberale samfunn med dets overtro på individet «selv».

Jesus «bebreidet dem at de var så vantro og forherdet at de ikke hadde trodd dem som hadde sett at han var oppstått».

De hadde ikke trodd øyenvitnene til den oppstandne som en rekke gangere underviste dem i Skriftene og spiste sammen med dem. Vantroen avviser kristentroens begrunnelse i en en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeteer i den gamle pakt.

Konsekvent nok, må vantroen overse kirkens gudgitte kjennetegn: Evangeliet og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet, slik han befalte. Hvor det

skjer, er den oppstandne til stede, virksom med sitt ord i det prekenembete han ga sine befalinger.

Et eksempel er Paulus som måtte forsvare sitt apostelembete i konfrontasjon med kvinnefrigjørere og superapostler i Korint-menigheten. De opptrådte med sine ideer som om Guds ord var kommet til dem, eller utgått fra dem. Han skrev:

1 Kor 15:1-8, 17 – *Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.*

For først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter skriftene, og at han viste seg for Kefas og de tolv. Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang. Av dem lever de fleste, men noen er døde. (Kristus) stod opp den tredje dag etter Skriftene, og at han viste seg for Kefas og deretter for de tolv.

Den oppstandne Jesus ga de tolv oppdraget å *forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk* (Lk 24:47). Oppdraget omfatter «Herrens bud» som døpte skal lære å holde. Han som er gitt all makt i himmel og på jorde befalte: *«(døp dem) i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn, og lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»*

Menighetens troverdighet beror på troskapen mot det apostoliske ord som Guds ord, «som det i sannhet er» (1 Tess 2:13). Den apostoliske lære fra Herren Jesus begrunner kristnes frelse i tidens løp, så sant vi holder fast ved og gir videre hva vi har mottatt fra Skriftens Herre.

«Salige er de som ikke ser, og likevel tror.»

Inntil videre har Jesu ord til Tomas adresse også til oss: Guds rike er ingen «skueartikkel», men en trosartikkel. Guds troende kirke er universell og samtidig lokal. Hun lar seg finne på stedet. Kristi befalinger gjør Guds kirke gjenkjennelig i prekenembetets gjerning. Synlige påminnelser er kirkerommets inventar: Prekestol, døpefont, skriftestol og alterbord. De er tause påminnelser om de midler Kristus bruker for å gi oss forsoningens goder.

Disiplene hadde spurt den oppstandne Jesus, om han var den som skulle «forløse Israel». (Apg 1) De trodde fremdeles at Guds rike var et verdslig rike, og forventet derfor en verdslig Messias-konge. Jesus viste med sin undervisning at i med ham og hans virksomhet var himmelrike allerede i ferd med å komme, men ikke på en slik måte at man kan se det.

Da Jesus var opptatt til himmelen, var han ikke lenger *synlig* til stede blant sine venner. Nå er han til stede på en indirekte måte. Han er virksom med sitt ord i de handlinger som er Guds kirkes kjennetegn - evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte.. Først på den ytterste dag skal han komme i sin guddoms herlighet, synlig for alle.

De midler han bruker i den forsamlede menigheter kaller vi med ett ord for «nådemidler». Ved dem er han virksom til stede i Guds Ene Hellige Kirke i tidens løp. Derfor bekjenner vi «èn hellige, allmenn, *apostolisk kirke*» (Nicenum). Liksom i aposteltiden, står kampen også i vår tid om Guds kirkes rene kjennetegn i den apostoliske læretradisjon. Det står skrevet om urmenigheten i Jerusalem: «Trofast holdt de seg til apostlenes lære.» Kan det sies om oss?

Kirken utgikk fra Jerusalem som den *rettroende kirke*, og lever gjennom skiftende generasjoner som «apostolisk kirke». Der kommer mennesker til Guds tro ved aposelordets lære fra kirkens Herre, Jesus Kristus. Vi har kirkens kjennetegn – de handlinger som den oppstandne befalte, men den troende kirke ser vi ikke. «Salige er de som ikke ser, men men likevel tror», sier Jesus.

Vi ser *teksten* fremfor oss, og kan *høre* den opplest, utlagt og forkynt, men vi ser ikke Den Hellige Ånd, virksom med Kristi ord i hjertene.

Vi ser *dåpsvannet* utøst over den som døpes, og hører døpeordene, men Åndens gjerning ser vi ikke. Sagt med vår barnelærdom: «- *dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det som Guds løfte lover.*» (Lille Katek. 4. parten)

Vi hører under *nattverden* presten fremsi Kristi ord over fremsatt brød og vin, og ser ham løfte kalken og deretter fatet. Oppløftingen lar den som ser dårlig, markere Kristi under, og ordene markere underet for dem som ser dårlig. Kristi allmaktsord virker underet i messen – Guds Golgata-offer skjult til stede i jordiske skikkelser. Ordene presenterer ingen forvanlingsteori, og sier heller ingenting om et ublodig offer som stadig på nytt må frembæres for Gud. Kristi tydningsord sier presist og rett frem hva han lar rekke fram og nattverd gjestene motta med munnen: «*Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod.*»

Den falske åndelighet vil vite mer enn det ordene sier, og se inn i ting som Gud holder skjult for oss. Guds kirkes gudgitte kjennetegn er nok for oss. Med tegn som høres og ses virker Gud troen, stadfester vår barnerett hos Gud, gitt i vår dåp, og styrker troen med alterets sakrament. Gud er trofast: «*Den som tror og blir døpt, skal bli salig.*» Guds nådepakt i dåpen omfatter hele den døptes liv, og hans løfte er til å stole på for gammel og ung.

Allerede i dåpen gir Gud den rettferdighet som evangeliet åpenbarer og troen mottar av nåde. Troen henger fast ved Guds løfte. Det gjør dåpen til «rettferdiggjørelsens sakrament gjennom hele livet.

Guds kirke i denne verden ligner Noas ark, underveis til det lovede land. Om bord er den troende kirke med det levende håp om bord. Faller noen over bord, er redningsbøyen syndenes forlatelse, tilsagt i den treene Guds navn. Guds kirke går ikke til grunne. Alt i kirken handler om dåpen.

*Jeg er frelst og dyrekjøpt
Og til saligheten døpt
I det guddomsnavn hvorved
Alle kne skal knele ned.
Blant Guds venner er jeg talt
Og til saligheten kalt
Ved hans Ånd som styrer alt.*

Dåp av spedbarn – praktisert siden aposteltiden, forutsetter en kristen familiesammenheng. Mangler denne sammenheng, blir spørsmålet om *primsigning* igjen aktuelt, nå i et sekulær-liberal samfunn, en gang vanlig under misjonstiden i vårt land. Etter en velsigneshandling følger dåpsundervisning med sikte på deltagelse i kirkens samfunn under Herrens Nattverd.

Jesus nevner også ekstraordinære kjennetegn: «*I mitt Navn skal de drive ut onde ånder, de skal tale nye tungemål, og de skal ta slanger i hendene, og om de drikker dødelig gift, skal den ikke skade dem. På syke skal de legge sine hender, så de skal bli friske.*»

Apostlenes Gjerninger viser at nevnte undere fulgte apostlenes virksomhet. De helbredet mange syke, og Paulus ble ikke skadet da en hoggorm bet seg fast i hans hånd. På Pinsedagen bablet ikke apostlene, men talte ord som tilhørerne forstod. Underet på Pinsedagen var et høreunder. De som gjør det ekstatiske babbel til et kirketegn, har et problem: Å bevise Guds kirkes nærvær uten det ekstatiske babbel fram tilslutten av 1800-tallet.

Kristen bønn er «sammen-med—andre- bønn»: «Herre Krist, miskunne oss. Kyrie eleison». Vi ber sammen med den troende kirke gjennom alle tider, og markerer dette bønnefellesskap i innledningen til høymessen. Vi istemmer ordene fra den blinde Bartimeus: Herre, miskunne oss!

Ordene ««før opp til himmelen»

Ordene handler om Jesu Kristi kroning i Guds nåderike. Guds Sønnns menneskenatur ble opphøyet til Guds høyre side. Da ble profetordet i oppfylt:

Sal 110:1 – *Herren sa til min herre: «Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender som skammel for dine føtter.»*

Her taler Gud Faderen med handlende allmakt. Han taler til den enbårne Sønnen i Jesu tjenerskikkelse. «*Herren sa til min herre*». Allerede i den gamle pakt visste man om en trehet i åpenbaringsordets Gud. Det var under Jesu dåp de ga seg åpent til kjenne, og siden bekjent gjennom aposteltiden, slik Nytestamentet viser. Og med bekjennelsen til det apostoliske ord istemmer vi:

«Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Guddom er èn, i herlighet like stor, i majestet like evig. /.../ Således er Faderen Herren, Sønnen Herren og Den Hellige Ånd Herren, og allikevel er det ikke tre Herrer, men èn Herre.»
(Den atanasianske trosbekj. pkt 6, 17.)

Jesus «sitter» ved Guds høyre side

Han sitter som Kongen i Guds nåderike – sitter på tronen ved ved Guds nådeside. Gud og menneske forenet i Jesu person, «*har all makt i himmelen og på jorden*».

Han er ikke innestengt i et rom fjernt fra oss. Nå er han fri til å virke med handlende allmakt når og hvor som helst han vil. I sitt nåderike er han til stede i den forsamlede menighet, hvor døpte holder hans befalinger, slik han befalte. Himmelen er midt iblant oss (Lk 17:21). Gud tjener oss med frelsens goder. Sagt med en katekismeforklaring:

Nå er han skaperverkets herre og kirkens hode: Med guddommelig myndighet, makt, ære og majestet rår han over alt det skapte, synlig og usynlig. På jorden er han til stede i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene inntil den dag han kommer som verdens dommer i synlig herlighet.

Apostelordets lære stadfestet med «de tegn som fulgte

Tegnene omfatter nådemidlene i den forsamlede menighet. Gud virker suverent med sitt ord omvendelse og tro. Oppdraget medfører mye arbeid. «*Det er Guds verk at dere tror*», sier Jesus (Joh. 6). *Gud selv virker i dere*, skriver Paulus (Fil. 2). Kristentroen er Guds tro til oss, begrunnet i bevitnede kjensgjerninger og gitt av nåde dem som hører og tar vare på Guds ord.

Hensikten er livet som Guds kjære barn under Kristi nådige herredømme. Med ham til gave, tjener vi ham, ved troen ikledd Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Vi øver troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt kall.

Ef 1:18-23 – Måtte han gi deres hjertes øye lys, så dere forstår hvilket håp han har kalt dere til, hvor rik og herlig arven er for de hellige, og hvor veldig hans kraft er blant oss som tror.

Med denne veldige makt og styrke reiste han Kristus opp fra de døde og satte ham ved sin høyre hånd i himmelen, over alle makter og myndigheter, over

alt velde og herredømme og over alle navn som kan nevnes, ikke bare i denne verden, men også i den kommende. Alt la han under hans føtter, og ham som er hodet over alle ting, har han gitt til kirken, som er Kristi legeme, fylt av ham som fyller alt i alle.

Prekestolbønn:

Herre Jesus, deg priser vi, du evige Konge og alles bror ved Faderens nådeside, og virksom med ditt Ord i vår midte. Hør oss i nåde: Gi hyrder og lærere som forvalter ditt Ord med troskap på apostolisk vis. Hold satan i tømme og bind alle sjelermordere inntil alle dine fiender er lagt under dine føtter. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

6. s. e. PÅSKEDAG. FØRPINSESØNDAG

Prekentekest 1 rekke: Joh 15:26-16:4

Den Hellige Ånds komme

Førpinesøndag peker framover mot Kirkedelen i kirkeåret, da tekstene handler om *hensikten* med Kristi komme og Guds forsoningsverk. Hensikten er Kristus-bekjennelsen i livets vitnesbyrd. Dagens tekst handler om Hjelperen Den Hellige Ånd og det kors som Kristus-bekjennelsen medfører.

Hvem er Den hellige ånd?

Teksten sier han utgår fra Faderen. Det fremgår av Joh 20 at Ånden også utgår fra Sønnen. Den oppstandne Kristus åndet på disiplene og sa: Ta imot Den Hellige Ånd (v 22). Derfor bekjenner vi om Den Hellige Ånd at han «*utgår fra Faderen og Sønnen, tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen*». (D nicenske bekj.)

Det bibelske vitnesbyrd om den levende Gud tvinger oss til å bekjenne dette mysterium. Allerede I gammeltestamentlig tid visste man om den trehet i Gud, som først ga seg til tydelig til kjenne under Jesu dåp i Jordan. Følgelig tilbes og æres Ånden sammen med Faderen og Sønnen. Det betyr ikke at de er tre guder, men tre personer i den ene sanne Gud.

«Altså er det en Fader - ikke tre fedre, en Sønn – ikke tre sønner, en Hellig Ånd – ikke tre helligånder.» (D atanasianske bekj, pkt 32.)

Døpeordene nevner Den Hellige Ånd sammen med Faderen og Sønnen - tre personer i den ene Guddom. Dette bekreftet apostelen Peter med sine ord til magikeren Ananias:

Apg 5:3f – «Ananias, hvor har satan fylt ditt hjerte, så du kan lyve for Den Hellige Ånd /.../ Du har ikke løyet for mennesker, men for Gud.»

I likhet med Faderen og Sønnen er også den Den Hellige Ånd en skaper og fornyer, og lik dem utfører han visse oppgaver. Han vitner med Guds ord - underviser, forkynner og påminner, veileder og vitner. Disse oppgaver utfører Helligånden i menigheten og bygger den virkelighet som kalles Herrens tempel, hvor Ånden «bor».

Ef 2:21f - Herren holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

1 Kor 3:16f – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham, for Guds tempel er hellige, og dette tempel er dere.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Den Hellige Ånd er Sannhetens Ånd. Løgnen derimot motsier sannheten, gitt kirken i og med apostelordets lære fra Kristus Jesus - Skriftens Herre og kirkens Lærer.

1 Joh 4:3, 6 – enhver ånd som ikke bekjenner Jesus, er ikke av Gud. Det er anti-kristens ånd, som dere har hørt skal komme. Og den er allerede nå virksom i verden. /.../ Den som kjenner Gud, hører på oss; den som ikke kjenner Gud, hører ikke på på oss. Slik kan vi skjelne mellom Sannhetens Ånd og villfarelsens ånd.

Sannhetens Ånd og løgnens ånd utelukker hverandre gjensidig. Løgnens ånd er djevelens ånd.

Joh 8:44 – Han har vært en morder fra begynnelsen og står ikke i sannheten; det finnes ikke sannhet i ham. Når han lyver, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.

De tolv apostlene er Jesu utvalgte vitner. «Dere skal vitne, for dere har vært hos meg fra begynnelsen». Jesus utrustet dem på Pinsedagen med Åndens gaver til å vitne om ham. De skulle stadfeste Det gamle testamentes vitnesbyrd med det som står skrevet om ham, og gi videre Jesu undervisning til kirken. Hvor liturgi og preken istemmer apostelordets lære, fremstår menigheten som apostolatets kirke med troverdighet.

1 Tess 2:13f – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det – ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror. Brødre, dere har gått i samme spor som Guds menigheter i Judea, de som har sitt liv i Kristus Jesus, for dere har måttet tåle det samme av egne landsmenn, som de har måttet tåle.

Prekenembetet - «Åndens embete» (2 Kor 3:8).

Det er Åndens oppgave å bygge Guds kirke på den ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen (Mt 16:18). Det skjer ikke uten lærestrid med Guds fiendes løgner. Under skinn av kristendom, vil ulver i saueham forføre kristne med villfarelser.

Eksempler: Den som påstår at jomfrufødselen ikke hører med til kirkens bekjennelse, har ikke Den Hellige Ånd. - Den som sier om Kristi død på korset at den var ingen offerdød for verdens synder, har ikke Den Hellige Ånd. – Den som sier om Jesu legemlige oppstandelse, at den er ingen nødvendig del av kirkens tro, har ikke Den Hellige Ånd. – Kvinner som utfører prekenembetet, fremstiller Kristus og hans kirke i et lesbisk parforhold, har ikke Den Hellige Ånd. - Og slik kan vi fortsette. Reservasjonene mot apostelordets lære vitner falskt om åpenbaringsordets Gud, som ikke godtar falske vitner). Uten omvendelse, er de forgjeves kommet til troen. Desto viktigere er det å kalle og innsette menn, funnet skikket til prekenembetet «Åndens embete». (1 Kor 14:34, 15:1-3.)

1 Joh 4:6 – den som kjenner Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens Ånd og villfarelsens ånd.

Hvor Helligånden bygger menigheten med Kristi ord, fremstår den Kristus-virkelighet som kalles Guds tempel, Guds hus eller Kristi legeme. Der «bor» Ånden.

Ef 2:21f - Herren holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

1 Kor 3:16f – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham, for Guds tempel er hellig, og dette tempel er dere.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Små korsbærere etterfølger Kristus – den store korsbærer

Jesus sa: «De skal utstøte dere fra synagogen. Ja, det kommer en tid da enhver som slår dere i hjel, skal tro at han utfører en tjeneste for Gud. Det skal de gjøre fordi de hverken kjenner Faderen eller meg.».

Etter Pinsedagen gikk Jesu ord snart i oppfyllelse. Da *Peter og Johannes* hadde helbredet en mann, ble de fengslet til neste dag og fikk forbud mot å undervise og tale i Jesu navn. (Apg 4:2f) Da ga de følgende tilsvar:

Apg 4:19f– Dere får selv avgjøre om det etter Guds vilje er rett å lyde dere mer enn ham. Men vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt.

De gikk ut fra forhøret med glede fordi de var aktet verdige til å bli spottet for Navnets skyld. (Apg 5:43) De forstod å anvende Jesu undervisning på seg selv:

Lk 6:23 – Gled dere da og hopp av fryd, for stor er lønnen dere har i himmelen. Det samme gjorde jo fedrene mot profetene.

Senere sørget Herodes for at *Jakob*, Sebedeus-sønnen, ble drept. Samme skjebne led Jakob, Herrens bror, da han sammen med flere jødekristne led martyrdøden år 62. Initiativtager var øverstepresten Ananias d. y. - en av saddukeerne, som trodde han gjorde Gud en tjeneste.

Det var perioder i kirkens historie da makthaverne skjermet kirken og folket sluttet opp om kirkens gudstjenester. Slike perioder synes å motsi Jesu ord om kirkens framtidsutsikter. Ofte var årsaken tilpasninger til verdslige interesser og yndlingsideer i samtiden. I stedet for å stole på Åndens sverd som er Guds ord, vitner kildene om knefall for den djevlelske fristelse å tilpasse lære og liv i bytte mot fordeler i denne verden.

Lk 4:6f – Jeg vil gi deg makten over alt dette og la deg få denne herlighet. For det er gitt i min hånd, og jeg gir det til hvem jeg vil. Om du bare faller ned og tilber meg, skal det være ditt.

Med slike knefall opptrer kirkeledere i strid med kirkens gudgitte rett. Kirkens historie gir mange eksempler: - Helligdagene ble innordnet den kongelige straffelovgivning. – Kirkens liturgier ble innordnet den kongelige enevoldsmakt. Oversett ble Guds kirkes handlende subjekt – den bekjennende menighet på stedet og dens i verksettende myndighet. – Kallsretten og kirkens møter ble innordnet folkeviljen. Osv.

Knefall for denne verdens myndigheter skjer av helhetlige hensyn, men i strid med i strid med apostelordets lære, er de uten gyldighet i Guds kirke. (Apg 15:14-21) Med hjemmel i menneskelig rett forfalsker de kirkens fremtreden med ødeleggende virkning.

Lk 6:26 – (Jesus) Ve dere, når alle taler vel om dere, for det samme gjorde fedrene med de falske profeter.

Guds profeter fikk lide forfølgelse, blant dem Amos som fikk prekenforbud:

Am 7:13 – Profeter ikke mer i Betel, for det er kongens tempel og rikets hus.

Da profeten Jeremia ble forfulgt og satt i fengsel, klaget han sin nød for Herren:

Jer 20:8f – Så ofte jeg taler, må jeg skrike og rope: «Vold og overfall!» For Herrens ord er dagen lang blitt til spott og skam for meg. Men når jeg tenkte: «Jeg vil glemme ham og ikke lenger tale i hans Navn», da ble det som flammende ild i mitt indre, innestengt i mine ben. Jeg strevde for å holde det tilbake, men greidde det ikke.

Kristi etterfølgere gjennom endetidens trengsler

Han forklarte hvorfor: «*Dette skal de gjøre fordi de ikke kjenner Faderen, og heller ikke meg.*»

Trengselstider fulgte da arianerne fornektet at Kristus er «av samme vesen som Faderen». Kirkefader Athanasius ble drevet i landflyktighet. Og Chrysostomos ble flere ganger landsforvist fordi makthaverne i Konstantinopel avviste kirkens gudgitte Kristus-bekjennelse. Senere lyste paven Martin Luther i bann, og keiseren truet Luther med dødsdom. Alt dette og mere til hadde Kristus forutsagt.

«Jeg har sagt dere dette, for at dere når tiden kommer, skal komme i hu at jeg har sagt dere dette.»

Gud hjelpe oss, at vi da minnes Jesu ord og etterfølger ham!

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi for din nådepakt i vår dåp. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, for den onde menneskenatur og verdens fiendskap står deg imot. Gi oss nåde til å tro syndenes forlatelse kun for Kristi skyld, og med ham til gave bli fornyet i ditt bilde, deg til evig takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Kirkeårets kirkedel

Vi har lagt bak oss kirkeårets Juledel og Påskedel, juledelen som handler om Jesu persons hemmelighet, og påskedelen som handler om hans verk. I dag går vi inn i kirkeårets Kirkedel. Den handler om HENSIKTEN med Guds forsoning med verden, og forsoningen gitt den enkelte tildel i dåpen til Jesu død. Sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet.»

PINSEDAG

Prekenutkast 1. rekke: Joh 14:22-31

Den Hellige Ånds utgytelse

Flere av de tolv var opptatt av Jesu forhold til «verden». Under bryllupet i Kana hadde han gjort vinunderet. Ryktet gikk, og en far kom og ba Jesus gjøre sønnen frisk. Jesus svarte:

Joh 4:48 - Uten at dere ser tegn og under, tror dere ikke.

Den Judas som kalles «Herrens bror», stilte Jesus spørsmålet: «Hva kommer det av at du vil åpenbare det for oss og ikke for verden?» Ordet «verden» er her brukt i motsetning til Kristi bekjennere.

Joh 17:16 – De er ikke av verden, likesom jeg ikke er av verden.

Hvordan gjøre kirken tiltrekkende for «verden»?

Mange kirkeledere har gjennom historien vært opptatt av denne problemstilling. Tiltakene fulgte to linjer: På den ene siden vise til de *fordeler* som et kirkemedlemskap gir, på den annen side *tilpasse* lære og praksis til yndlingsidéer i samtiden. Sett i ettertid er tre virkninger åpenbare:

For det første: *Verdsliggjøring* - en indrekirkelig prosess. Jesu marsjordre blir sabotert: «Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk» (Lk 24:47).

For det andre: *Fremmedgjøring*. Det underfulle ved kirkens gudstjeneste ble underkjent og kirkens merkevare tilslørt.

For det tredje: *Relativismens terror*. Kristendomskunnskap ble sideordnet med religion, livssyn og humanetikk. Intetanende barn og unge ble manipulert inn i den liberal-terapeutiske kvasireligion, hvor avguden er mennesket «selv». «Min tro» erstattet Guds tro, gitt verden i en bevitnet Jesus-historie.

Guds åpenbaringsord ble tilslørt, liksom plassert under et kar. (Mt 5:15.) Kirketilpasningene slo tilbake med kirkeødeleggende virkning. Barn og ungdom glimret med sitt fravær i benkene, eller ble forført av aktiviteter under skinn av kristendom.

Kirkens kjennetegn i audiens hos kongenes konge

Kirkens kjennetegn er ikke trosytringer i samtale og debatt, men de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet og befalte. Den forsamlede menighet trer fram for Gud som Guds kirke, trofast mot hans ord i sakssvarende ord i handling. Trofast Kristi befalinger er han til stede, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Med sin liturgi istemmer menigheten apostelordets lære fra kirkens lærer og hyrde, Herren Jesus. Jesus sier:

«Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord. Min Fader skal elske ham og vi skal komme til ham og ta vår bolig hos ham.»

Jesus har ikke forpliktet kristne på velmente læretilpasninger. Gamle sedvaner kan være gamle fordi de er gode, men forplikter ikke. Han sier: *«Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord.»* Han sier ikke «holder mitt ord», som om det er bud vi skal holde. Han sier: Den som elsker meg, *tar vare på «mitt ord»*.

Det er å anvende Kristi ord, enhver på seg selv under skiftende omstendigheter. Den treene Gud har beredt oss den frelsesvei som er Guds enbårne Sønn i hans lidende lydighet for oss alle, virksom til stede med ord som høres og ses i nådemidlenes bruk, forvaltet slik han befalte. Denne trofasthet skjer ikke for kirkens skyld, men for menneskenes skyld.

Guds kirke er en Ordets tjenerinne. Kristi bekjennere tar vare på hans ord, i og med apostelordets lære fra ham som er kirkens Lærer og Hyrde. De tar vare på hans ord i de handlinger han befalte. De er Guds tempel i egentlig mening.

1 Kor 3:16-18 – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham. For Guds tempel er hellig, og dette tempel er dere. Ingen må bedra seg selv. Hvis noen regner seg for å være vis i denne verden, la ham da bli uforstandig, for at han kan bli virkelig vis.

1 Joh 3:18 – Mine barn, vår kjærlighet må være sann, ikke tomme ord, men handling.

Den som tar vare på evangeliet, tar vare på Kristi ord. Og den menighet som viser trofasthet i liturgisk handling, tilpasser ikke læren etter omstendighetene, men

istemmer apostelordets lære og avpasser den etter tid og sted. En menighet lever av de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet og befalte – og ingenting annet.

Den liturgiske ordning har ingen annen hensikt enn den å verne om Guds barns nåderett hos Gud. Den kirkerettslige utfordring består i sakssvarende ord og uttrykk, uavhengig av menneskers interesser, ideer og selvbekreftende behov, av Jesus kalt «tomme ord».

Hvor menigheten samles om den oppstandne Kristus i sin midte, gir de ham gjen-svar med påkallelse og bønn med takksigelse. Ordet liturgi betyr egentlig «det som folket gjør» i møte med sin herre. Brukt om den forsamlede menighet, hand-ler liturgien om det vi gjør i audiens hos herrenes Herre og kongenes Konge, Jesus Kristus.

Han er etter Kristi Himmelfartsdag til stede på *indirekte* måte. Han er virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte.

«Dette har jeg sagt dere mens jeg ennå er hos dere. Men talsmannen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, han skal lære dere alt og minne dere om alt som jeg har sagt dere.

Vi merker Den Hellige Ånds nærvær med Kristi ord. Han opplyser, kaller og virker ganske suverent den tro som anvender Guds velgjerninger, enhver på seg selv. Med Kristi ord skaper han og fornyer det menneske som skal leve evig for Gud. Hva vi er ved troen i Kristus, – hellige og rettferdige for Gud, det skal vi en gang bli - fullt og helt. Denne livgivende fornyelse begynner med Guds kirkes underfulle merkevare:

«- kirken er de helliges forsamling, der evangeliet blir lært rent og sakramen- tene forvaltet rett. (CA 7:1)

Mange forveksler den kirkeorganiserte virksomhet med Guds kirke i nytestamentlig mening. Hun holder fast ved Kristi ord og befalinger i den apostoliske læretradi-sjon. Hun er Guds Ene Hellige, Allmenne og Apostoliske Kirke. Gud kjenner sine (2 Tim 2:19)

Kjennetegnet «apostolisk» blir lett oversett. Det ble tilføyd da menneskers over-høyhet truet i den apostoliske læretradisjon siden aposteltiden. Avgjørende ble li-turgiens vern om Guds barns nåderett i audiens hos kongenes Konge.

Vi går ikke med på deres påstand, at de er kirken. Heller ikke vil vi høre på det som de i kirkens navn påbyr. For hva kirken er, vet selv et syv år gam-melt barn, nemlig de hellige troende og «de sauene som hører sin hyrdes røst» (Joh 10:3). (SA 12. Om kirken.)

Kristus Jesus - Guds fred til oss

«Fred etterlater jeg dere, min fred gir jeg dere, ikke den som verden gir. La ikke hjertet bli grepet av angst og motløshet.»

Etter oppstandelsen fra de døde, hilste Jesus de tolv: «*Fred være med dere!*» (Joh 20:19) Ordet «fred» omfatter syndenes forlatelse i barnekår hos Gud.

«Fred er kirkens velkomstord / og farvel på denne jord. / I vår dåp det til oss lød, / er vår trøst mot synd og død, / Fred med dere, Herrens fred, / nå og i all evighet!»

Hva slags fred er det her tale om? Lærestrid følger kirkens historie, og – merkelig nok – særlig i blomstringstider. I aposteltiden gikk striden høyt om omskjærelsen – skulle kristne praktisere den eller ikke? Deretter stred man gjennom flere århundrer om Kristi guddom. Resultat: *De tre oldkirkelige bekjennelser* – en gave til kirken i den apostoliske læretradisjon. Med dem istemmer vi Jesu persons hemmelighet og verk, istemmer den gudskunnskap som Gud har gitt gjennom sin enbårne Sønn, Jesus Kristus. Guds tro til oss er troen på åpenbaringsordets tre éne Gud Fader, Sønn og Helligånd, i den ene guddoms herlighet like stor, i majestetet like evig.

På reformasjonstiden gjaldt striden *frelseslæren*. Da ble de bekjennelser formulert, som på bibelsk vis istemmer den nytestamentlige tro med en hel Bibel. Kirkens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden ble samlet og utgitt i Konkordieboken. Dens økumeniske gyldighet består i bekjennelsen til apostelordets lære fra Bibelens Herre, Jesus Kristus.

Selv om apostelen fant grunn til å refse Korint-menigheten, konstaterte han:

1 Kor 11:19 – Det må være partier blant dere, så det kan bli klart hvem som holder mål.

Den moderne økumenisme kjennes på avtaler om prekestol- og alterfelleskap «på tilstrekkelig grunnlag». Trosytringer blir forvekslet med kirkens gudgitte kjennetegn. Avtalene ble iverksatt på en beskåret kirkegrunn uten offentlige bot for vrang lære. Den består med kirkeødeleggende virkning.

Veiskillet.

Alle kristne er enige om å gjøre gode gjerninger, men i spørsmålet om *frelsens årsak*, skilles veiene. Til den ene siden går de som lar seg nøye med kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag» - i klartekst: på en beskåret grunn, beskåret av hensyn til allmennyten. Til den andre siden går kirkefelleskap som holder fast ved Guds kirkes kjennetegn, gitt i begynnelsen.

Guds fred med oss er syndenes forlatelse kun for Kristi skyld, mottatt uten forbehold om fornyelse eller medvirkning.

Rom 5:1 – Da vi altså er blitt rettferdige ved tro, har vi fred med Gud ved vår Herre, Jesus Kristus.

Syndenes forlatelse, tilsagt uten forbehold, fins ikke andre steder enn i Guds kirke på jorden. Andre forsøk på å tilsløre eller fri seg fra skam og skyld og håpløshet løser ikke problemet. Det består. Derfor bekjenner vi i den tredje trosartikkel:

Jeg tror på Den Hellige Ånd, en hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn, syndenes forlatelse og det evige liv.

Guds kirke og Guds syndenes forlatelse er uadskillelige. Uten forbehold av noe slag, frikjenner Gud syndere og reiser oss opp fra døden i våre synder. Det gjør han kun for sin godhets skyld. Årsaken er kun Guds forsoning med verden i Kristus Jesus. Sagt med forklaringen til tredje trosartikkel:

«I denne kirke forlater han daglig meg og alle troende alle synder.»

Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesu Kristi død, og derfor reist opp fra de døde. Nå er han ved Faderens nådeside virksom i med sitt ord.

Guds nåde og fred være med dere alle fra Gud vår Far og Jesus Kristus, vår Herre. Da trenger ikke vårt hjerte være «urolig og motløst.»

Prekestolbønn:

Gode Gud, deg takker vi for din selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus og ham korsfestet. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord. Trøst og gled oss med din forsoning med verden, gitt oss til del i vår dåp. Gi oss nåde til å tjene deg ved troen frelst av nåde, og følge Kristi eksempel i livets vitnesbyrd. Deg til evig ære, takk og pris. Ved Jesus Kristus, vår Herre. *Amen.*

ANDRE PINSEDAG

Prekenutkast 1. rekke: Joh 3:16-21

Guds nådige vilje om menneskenes salighet

Teksten avslutter Jesu samtale med rådsherren Nikodemus. Samtalen viser motsetningen mellom Jesus og farisèismen, den gang en retning innen jødedommen.

Guds suverenitet

Teksten viser at Jesu samtale med Nikodemus blant annet gjaldt et sentralt lærestykke: *Guds suverenitet*. Farisèerne lærte at mennesket har evnen til å velge det gode fremfor det onde. Denne valgfrihet er tema for neste søndag.

Med handlende allmakt har Gud grepet inn til verdens frelse. Gud er den suverene. Han gir et nytt liv med utspring i ham som er fra evighet og til evighet. Begynnelsen til det nye livet kalles med et ord for »gjenfødelse». Det nye livet kommer med evangeliet om Jesus Kristus – hvem han er og hva han har gjort med sin lidende lydighet for alle – ingen unntatt.

Hvor evangeliet slår rot og virker troen på Kristi person og verk, der blir Guds rike utbredt. Troens innhold er Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Født under Guds lov, har han oppfylt loven i alles sted, lydig til døden på korset. I ham har Gud forsonet verden med seg selv, og stadfestet forsoningen med Jesu oppstandelse fra de døde.

Med evangeliet virker Gud den den tro som favner Gud i Kristus Jesus, og har i ham syndenes forlatelse og evig liv allerede. Utelukket er overtroen på menneskets evner i troens saker. Denne suverenitet var vanskelig for Nikodemus å fatte. Gud. Hvem kan det? Dette Nikodemus-problem er godt utgangspunkt for undring og samtale. Nikodemus var nysgjerrig. Han oppsøkte i hemmelighet Jesus for å få vite mer om livet i det gudsrrike som Jesus bringer.

Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Joh 11:23 – Jeg er Oppstandelsen og Livet, den som tror på meg skal leve, om han enn dør.

Jesus kalte seg selv med gudsnavnet **JEG ER**. Det lød som gudsbespottelse i farisèernes ører. Nikodemus oppsøkte i all hemmelighet ham som ifølge Mose lov var skyldig til døden:

Joh 19:7 - «Vi har en lov, og ifølge loven må han dø fordi han har gjort seg selv til Guds Sønn.»

Også farisæerne trodde på en kjærlig Gud og takket ham for Guds omsorg. I lignelsen om fariseeren og tolleren i templet takket farisæeren Gud for sin lovlydighet.

Den avgrunnsdype forskjell mellom fariseisme og kristentro

Den kommer til uttrykk i det lille ordet «så»: «**SÅ** har Gud elsket verden at han gav sin Sønn den enbårne...» Denne forskjell viste Jesus i ord og handling. Han sa ikke til den lamme: «Gud elsker deg og tilgir deg dine synder». Han sa: «**JEG** forlater deg dine synder.»

Da Jesus tok imot tollere og syndere og spiste sammen med dem, tegnet han ikke bilde av en kjærlig Gud, men viste Guds selvhengivende kjærlighet i egen person. I lignelsen om den bortkomne sønnen er Jesus etter sin guddoms natur den hjemvendte sønnens far.

Jesus fremstod ikke som en lærer blant andre, men som sann Gud. Han som Guds profeter hadde varslet, var kommet i Jesu person, lys levende blant dem. Han omtalte seg til vanlig som «Menneskesønnen». I konfrontasjon med fariseere og skriftlærde omtalte han seg med Guds Navn, det navn som Gud gav Moses da stemmen lød fra den brennende tornebusken. Nå lød navnet fra ham som i sin lidende lydighet, billedlig talt er den brennende busken, nidkjær for sitt verk, okkupert av synd og død og satans makt. Da åpenbarte han sin persons hemmelighet: «**JEG ER** veien, sannheten og livet. (Joh 14:6). Veien er han i egen person, og derfor Sannheten og Livet. Derfor gav han marsjordren til de tolv og deres etterfølgere i prekenembetet:

Luk 24:46f – Så er det skrevet at Kristus måtte lide og oppstå fra de døde på den tredje dagen, og at i hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folk og først i Jerusalem.

Mt 28:20 – døm dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt jeg har befalt dere, og, se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

Apostlene ble ikke forfulgt fordi de forkynte en kjærlig Gud. De ble forfulgt fordi de forkynte *hvordan* Gud hadde vist sin kjærlighet i nidkjærhet for sitt verk. Gud hadde forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død.

Sett med vår menneskelige fornuft, er Guds forsoning med verden den rene dårskap – forsonet i Kristus Jesus og ham korsfestet som gudsbespottet mellom to røvere! Denne dårskap er en fornærmelse mot den kultivrte dannelse og humanismens tro på mennesket som sin egen lykkes smed. Er virkelig menneskets evner null verdt i troens saker? Også apostelen Paulus fikk erfare at grekere søker visdom – fornuftens visdom. Guds tro til oss i en korsfestet Kristus er uforenlig med menneskers tanker om Gud.

Jes 55:8f – mine tanker er ikke deres tanker, og deres veier er ikke mine veier, lyder ordet fra Herren. /.../ Som himmelen er høyere enn jorden, er mine veier høyere enn deres veier og mine tanker høyere enn deres tanker.

Guds visdom er en korsfestet Kristus, reist opp fra de døde tredje dag, slik Gud hadde lovt ved sine profeter. Åpenbaringsordets Gud er i sin handlende allmakt ganske suveren. Den eneste sanne Gud er en forsonet Gud (1 Kor 2:2). Guds vitnesbyrd er Jesu legemlige oppstandelse, reist opp av graven tredje dag.

Kristentroens årsak er hverken føleri, spekulasjon eller selvbestemt tro, men viten om en virkelighet stilt frem for verden i ord og handling. Denne viten er Guds tro til oss alle, men dermed ikke gitt den enkelte til del. Den blir gitt den enkelte i dåpen til Jesu død. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen er ikke bare alminnelig vann, men vann som er innesluttet i Guds befaling og innfattet i Guds Ord. /.../ Den virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds Ord og løfte lyder. /.../ Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.»

Gud frelste oss ganske suverent i dåpen til Jesu død. Det gjorde han for sin godhets skyld, uten noen vår prestasjon. Så har Gud vist sin godhet også mot oss.

2 Tim 1:12 – Jeg vet på hvem jeg tror.

Tause påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. Kirkerommets interiør påminner om de handlinger som den oppstandne Jesus innstiftet og befalte til vår frelse. Den korsfestede og oppstandne Kristus er Guds fred til oss alle, uavhengig av all verdens lykkesmeder. Gud gav sin enbårne Sønn. Av egen fri vilje sted han ned i tjenerskikkelsen, lydig til døden på korset.

Apg 5:30f – Våre fedres Gud oppreiste Jesus, han som dere hengte på et tre og drepte. Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding, for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. Vi er vitner om alt dette, vi og Den Hellige Ånd, som Gud gav dem som lyder ham.

Apg 4:12 – Det fins ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det ikke gitt noe annet navn som vi kan bli frelst ved.

Kristentroen begrunnelse er Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død, stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde, slik Skriftene vitner om ham. Annen begrunnelse trenger ikke kirkens virksomhet. Kristentroen beror på kvalifikasjon, men på viten. Jesu ord markerer den avgrunnsdype forskjell mellom fariseisme og kristentro:

«Gud sendte ikke sin enbårne Sønn til verden for å dømme verden, men «for at verden skal bli frelst ved ham».

Også Paulus, en gang fanatisk farisээр, forkynte hensikten med Kristi komme:

1 Kor 2:2 – Jeg hadde bestemt meg for at jeg ikke ville vite noe annet blant dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet.

2 Kor 5:19 – Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv og gav oss forsoningens embete.

Guds selvhengivende kjærlighet i Jesu korsdød var «for jøder en snublestein, for greker en dårskap». (1 Kor 1:23) Derfor ble også Paulus forfulgt og til sist henrettet. Troen tar tilflukt til ham som er troens årsak, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Den som tror på ham, blir ikke dømt. Troen anvender Guds forsoning, enhver på seg selv, har evig liv, om så midt i døden.

Frelsen gitt i dåpen til Jesu død

Frelsens årsak er Kristus i sin lidende lydighet, lydig til døden på korset. Så har Gud elsket verden... Denne ble din i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror.

Rom 6:3 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham i denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens verdige kraft.

Dette blir i dåpsliturgien stadfestet med ordene etter selve dåpshandlingen:

«Den allmektige Gud, vår Herre Jesu Kristi Fader, som har gjort deg til sitt barn i den hellige dåp og tatt deg inn i sin troende menighet, han styrke deg med sin nåde til det evige liv. Fred være med deg!»

Guds løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16), gjør dåpen til «rettferdiggjørelsens sakrament», ikke bare i begynnelsen, men gjennom hele livet. Guds nådepakt består. Denne lære utvikler Paulus i Romerbrevet:

Rom 3:21-24 (e Sv Kyrkobib.) – Nå er uten lov Guds rettferdighet blitt åpenbart, stadfestet av loven og profetene: Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus for alle som tror. Her er ingen forskjell. Alle har syndet og står uten Guds herlighet og blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved gjenløsningen i Jesus Kristus.

Kristentroen er Guds tro til oss. Vår hellige tro er ingen tro på min tro. Guds tro til oss er Guds suverene verk med Den Hellige Ånd, virksom med evangeliet i dem som hører og tar vare på det. Troen kan være sterk eller svak, men dens innhold og kraft er den oppstandne Kristus. Han kom ikke for å dømme verden, men for at menneskene skulle bli frelst ved ham.

Gudstjenestens årsak

Underfull er årsaken til vår felles gudstjeneste. Årsaken er kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Den fortsetter i nåtid. Vi samles om den oppstandne Jesus i vår midte, virksom med med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte.

Han oppmuntrer oss alle: «Vend om, for himmelriket er kommet nær!» Hjelperen Den Hellige Ånd utgår fra ham og vår Far i himelen. Virksom med Kristi ord opplyser han vår formørkede forstand, kaller med evangeliet og skaper Guds tro av ingenting i våre hjerter. Han er hjelperen – ikke bare i begynnelsen, men fører oss inn i Guds tro på disiplers vis. Sagt med vår barnelærdom:

«I denne kristenhet gir han hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd, og på den ytterste dag skal han oppvekke meg og alle døde, og gi meg og alle som tror på Kristus, et evig liv.»

Uttrykket «syndenes forlatelse» sikter til privatskriftemålets bruk, da skriftefaren først spør: «Tror du at min forlatelse er Guds forlatelse?» Her nytter det ikke å gjøre et unntak for seg selv, for så å trekke seg tilbake. Her gjelder Guds ord og fullmakt fra den oppstandne Kristus: «*De som dere tilgir syndene, er tilgitt.*» (Joh 20:23)

Heb 10:39 – Men vi er ikke av dem som trekker seg tilbake og går fortapt, vi er av dem som tror og berger vår sjel.

Jesus kristus - «lyset som er kommet i verden»

Med sitt ord er Kristus virksom med sin Hellige Ånd. Han opplyser vår forstand og kaller ved evangeliet. Tror du det, så har du det.

Joh 1:9f – bekjenner vi våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss fra all urett. Sier vi at vi ikke har syndet, da gjør vi ham til en løgner, og hans ord er ikke i oss.

Rom 3:31 – Opphever vi så loven ved troen? Slett ikke! Vi stadfester loven.

Mt 5:16 – Slik skal også deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerninger dere gjør, og prise deres Far i himmelen.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for din forsoning med verden i Jesu død, og for din nådepakt i dåpen. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi ikke vet noe annet til frelse enn Jesus Kristus og ham korsfestet. Gi oss nåde til å tjene deg med Kristus til gave, og med ham til eksempel bevitne din tro i livets vitnesbyrd, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

DEN HELLIGE TREFOLDIGHETS FEST

Prekentekest 1. rekke: Joh 3:1-15

Den nye fødsel

Også Guds folk i den gamle pakt var kjent med en trehet i Gud. Den var dunkel, men ble gjort tydelig i Jesu dåp. Fra da av er den nytestamentlige tro en bekjennelse til den treene Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd. Derfor passer det i dag – på Den Hellige Trefoldighets fest, å bekjenne vår tro med veksellesning av **Den athanasianske trosbekjennelse**, den siste av oldkirkens tre bekjennelser (vi reiser oss. ....)

Også denne dagens prekentekest handler om motsetningen mellom kristendom og fariseisme. Motsetningen tilspisser deg i læren om Guds universelle forsonings gitt den enkelte til del i dåpen.

Dåpen er nødvendig til frelse

Nikodemus hadde kjennskap til dåpen, kanskje fra Johannes Døperen, som døypte i Jordan. Da ville flere farisèere bli døypt av ham. En annen kilde kan ha vært Jesu disipler, for også de døypte. Disiplene praktiserte dåp på Kristi vegne. Det er praksis den dag i dag. Nikodemus hadde hørt at dåpen var et *middel* til en ny fødsel, og derfor *nødvendig* til frelse (3:5). Hvorfor, ville Nikodemus vite.

Farisèerne lærte at mennesket kan velge fritt mellom rett og galt, og dermed bli frelst ved gode gjerninger. Beretningen om syndefallet (1 Mos 3) var for dem et eksempel på hvordan det kan gå, når man velger feil. Dette menneskesyn er velkjent også i nåtid. I en synagogebedønn heter det: «*Min Gud, den sjel du har gitt meg, er ren.*» (Sit Hugo Odeberg.) Har du synd å bekjenne? Jeg? Å, nei!. Med sin tro på viljens frihet måtte Nikodemus spørre: «*Hvordan kan et menneske bli født, når det er gammelt?*»

Jesus viser til menneskets avmakt i troens saker. Bare den levende Gud kan gripe inn til frelse og gi det nye livet i Guds rike. Guds tro kommer til oss med Guds ord. Utelukket er menneskets evne i troens saker.

Guds suverene frelseshandling i dåpen

Fariseismens menneskesyn tislører Guds suverene frelseshandling i dåpen. Vanlig er synet på dåpen som navneseremonii og en høytidelig start på livet. Under

skinn av kristendom, oppfatter andre dåpen som gjenfødselsens middel for spedbarna, mens omvendelsen er gjenfødselen for voksne. En forenklet utgave lærer overgivelse med bønn i en bestemt prosedyre. Tross denne erstatningslære fortsetter man å døpe spredbarn fordi dåpen har Guds befaling til trøst for dem som tviler. Er ikke barna Guds barn allerede fra mors liv av? Man døper til trøst for dem som tviler.

I siste omgang ender noen opp med gjendåp, for å være helt sikker. Med overtro på menneskets evner i troens saker, blir dåpen en selvbekreftende lydighetshandling for Gud. Denne lære fikk nedslag i bibeloversettelser, hvor dåpen er kalt «en ren samvittighets bekjennelse for Gud». (1 Pet 3:21) Oversettelsen motsier den nytestamentlige lære om dåpen. Oversettelsen må være: «*en god samvittighets pakt med Gud*»

Tit 3:5f - Ved badet til gjenfødselse og fornyelse ved Den Hellige Ånd, som han rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser, for at vi – rettfærdiggjort ved hans nåde, ifølge håpet skal bli arvinger til det evige liv.»

Det er sant at dåpen også er en bekjennelseshandling. Gud virker ved evangeliet den tro som gjennom Jesus Kristus kjenner den ene sanne Gud i all hans trofasthet og kjærlighet. Han er Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd – tre personer i den ene guddom, i majestet like stor. Det bibelske vitnesbyrd tvinger oss til denne bekjennelse, gjort tydelig under Jesu dåp i Jordan-elven og siden bekjent.

Da apostelen Filip døpte den etiopiske hoffmannen, bekjente han: «jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn». Da de kom til et sted hvor det var vann, kunne ingen hindre ham i å bli døpt. (Apg 8:35ff.)

Dåpen til Jesu død er Guds suverene frelseshandling. Vår bekjennelse eller tro gjør ikke dåpen til dåp. Men vår bekjennelse er ikke dåpens innhold. I dåpen til Jesu død blir Guds fullbrakte frelse for alle gitt den enkelte til del. Sagt med vår barnelærdom:

Vann gjør det visselig ikke, men Guds Ord som er med og hos vannet, og troen som ligger trygt på det Guds Ord som er innfattet i vannet.

Uten Guds ord er vannet bare vann og ingen dåp, men med Guds Ord er det en dåp; et nåderikt livets vann, og «et bad til gjenfødselse ved Den Hellige Ånd».

Guds døpeord «i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånd gir vannet frelsende kraft. Guds ord er innfattet i vannet lik perlen i ringen. Men uten Guds ord er vannet bare vann. I dåpen til Jesu død er Den Hellige Ånd livgiveren. Han frelser fra døden i våre synder og reiser opp til evige liv hos den treene Gud. Slik kom vi fra dåpen som Guds kjære barn, ved Guds tro ikledd Guds evige rettferdighet. Dåpen rettferdiggjørelsens sakrament med gyldighet for hele livet, ikke bare i begynnel-

sen, men gjennom hele livet inntil vår siste stund. Gud er trofast. Hans løfte er stole på i liv og død.

Et eksempel fra bibelhistorien er Na'aman – den arameiske høvedsmannen kom til profeten Elisa og ba om å bli helbredet fra sin spedalskhet. Han fikk til svar at han skulle bli ren ved å vaske seg sju ganger i Jordan. Men Na'aman vegret seg. Ikke var vel vannet i Israel renere enn elvene i Syria? Han oppfattet ikke det guddommelige løfte som ble knyttet til vannet i Jordan. (2 Kong 5:10, 12)

Guds Ord var forent med vannet også da Døperen Johannes døyte i elven Jordan. Der var det Jesus lot seg døyte med *synderes* døy. Dermed stadfestet han sitt oppdrag som Guds utsendte: Å oppfylle den lovrettferdighet som Guds lov krever. Jesus lot seg døyte som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Kristi døy i Jordan ble fullført i hans død på korset. (Mk 10:38f, Lk 12:50)

Johannes vegret seg først, men døyte på Guds befaling: «*La det nå skje!*» De tre personene i Guds Treenhet – Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd, var da virksomme i Jesu døy. Eller sagt med den gamle «syndflodsbønnen»:

«Du som også ved din Sønn's døy i Jordan helliget vannet til en salig syndflod, der syndene vaskes vekk i Jesu Navn ...»

På Pinsedagen avslørte apostelen Peter at tilhørerne med sine synder var medskyldige i Guds Sønn's død på korset. Det er også vi. De ble i villrede: «*Brødre, hva skal vi gjøre?*» De ble ikke avkrevd et valg mellom rett og galt. De ble oppmuntret med Guds frelse, gitt den enkelte til del i døyen:

«Vend om, og enhver av dere la seg døyte i Jesu Navn til syndernes forlatelse. Da skal dere få Den Hellige Ånds gave.»

Det fortelles i Apostlenes Gjerninger (Apg 19:1ff) at Johannes-disiplene var døyte med omvendelsens døy og oppmuntret til å tro på ham som kommer etter Johannes, det vil si Jesus. De manglet døyen til Jesus død, og derfor døyte i Jesu navn. Deretter la Paulus hendene på dem og Den Helige Ånd kom over dem. Da profeterte de og talte på fremmede tungemål. Hvorfor var ikke Den Hellige Ånd virksom da Johannes-disiplene ble døyte i Jordan-elven? Det er her tale om tre hendelser da rekkefølgen varierte. De markerer overgangssituasjoner i frelseshistorien. De andre to var evangeliets ubredelse til samaritanerne (Apg 8:14-17) og utbredelsen til hedningene (Apg 10:44ff).

Senere ble Guds forsoning med verden, gitt den enkelte til del i døyen til Jesu død, og med ham reist opp til fra døden i våre synder til barnekår hos Gud.

Rom 6:3f – vet dere ikke at alle vi som ble døyte til Kristus Jesus, ble døyte til hans død? /.../ for at vi skal leve det nye livet likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft.

Kristus formaner: «*Søk først Guds rike og hans rettferdighet!*» (Mt 6:33) Da krever noen en ekstra kvalifikasjon om åndsåp med tungetale, forstått som et ekstatisk babbel. Da har tilhengerne av gjendåp et uløselig problem: Uten dette kirketegn, har kirken har Den Hellige Ånd vært fraværende gjennom kirkens historie fram til slutten av 1800-tallet. Det greske ordet for språk (glossa), handler ikke om et uforståelig babbel. Folkemengden på Pinsedagen *hørte* apostlene tale *begripelige* ord på tilhørernes fremmede tungemål.

Vårt frelsesproblem – vår avmakt i troens saker

Intet urent øye kan se Gud og leve. Stilt overfor Guds hellige lov, må vi istemme Davids ord: «*Se, i synd er jeg født.*» Løsningen har Gud beredt oss i Den hellige dåp, til bruk gjennom hele livet. Sagt med vår barnelærdom:

Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det. Slik Guds ord sier og løftet lyder /.../ Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.

Gud kan. Guds nådepakt i dåpen består gjennom hele livet. Derfor er dåpen «rettferdiggjørelsens sakrament», gitt til salighet for hver den som tror.

Ef 5:26f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å hellige henne i vannets bad ved ordet, og for at han skulle stille kirken fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller annet slikt, nei, hun skulle være hellig og feilfri. (E. Sv Kyrkobibel)

1 Kor 6:11 – Dere er blitt renvasket, dere er blitt helliget, dere er blitt erklært rettferdige ved Herrens Jesu Kristi navn og vår Guds Ånd.

Dåpen praktiseres i daglig anger og bot.

Treffende er Luthers ord «*troens øvelse*». Vår omgang med andre medfører alltid en utfordring. Vi merker mer eller mindre vår egen svakhet. Da er det vår *nåderett* påkalle Gud Helligånden til hjelp (Gal 5:17ff), og med Åndens hjelp tro syndenes forlatelse *allikevel*.

Med Kristus til gave er han alene vår hellighet og rettferdighet hos Gud. Denne gudgitte tro øver vi i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. Kristi daglige komme er troens glede. Han er et «levende håp».

1 Pet 1:3 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde- Vi skal få en arv som aldri forgår og ikke flekkes ti eller visner. Den er gjemt i himmelen for dere som gjennom Guds kraft blir bevart ved troen.

Prekestolbønn:

Hellige, treène Gud, all godhets kilde. Høylovet er du Gud *Fader*, som satte mennesket til å forvalte ditt skaperverk, og høylovet er du Gud *Sønn*, vår evige rettferdighet hos Faderen, og høylovet er du Gud *Hellige Ånd*, vår trøster og livgiver som gjør oss likedannet med Sønnen etter sin menneskenatur. Hellige, treène Gud! Gi oss nåde til å søke deg fremfor dine gaver, og fly avgudene. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen. Halleluja.

---

1. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 16:19-31

Den rike mann og Lasarus

Hvordan gikk det med dem?

Den rike mann levde «*i fest og glede hver dag*», uten tanke på det som senere måtte komme. Hvordan gikk det med ham? Kroppen døde og ble begravet, og deretter står det at han pintes «*i denne lue*».

Hvordan gikk det med Lasarus? Guds gode engler førte Lasarus til hvilen i «*Abrahams fang*». Bildet lar oss ane de saliges liv hos Gud. Der gikk Asafs bønn i oppfyllelse,

Sal 73:26 – Du leder meg med ditt råd, og siden tar du meg opp i herlighet.

Nå var Lasarus hjemme i den virkelighet hvor Guds løfte er oppfylt. Vi aner det uutsigelige. Guds glede, fred og hvile i den kommende verden overstiger mennesketankens muligheter.

1 Kor 2:9 – Det intet øye så, og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte, alt det som Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham.

Den folkelige språkbruk vil vel si om den rike mann at han «*havnet i helvetet*». Men grunntekstens ord (*apoleia*) betyr at noe eller *noen kom bort*, omkom, gikk til grunne, eller ble ødelagt eller fordervet. Sorg og savn vitner om noe som en gang var verdifullt, men ugjenkallelig borte.

Jesu billedbruk gjenspeiler Det gamle testamente. De fortapte er i det evige utenfor, utenfor Guds fullendte rike på den nyskapte jord. Men de som kom bort for Gud, vår skaper og gjeløser, befinner seg i den virkelighet hvor ingen Jesus fins – i den virkelighet som rammer Guds fiendemakter, synd og død og djevel med sine

onde engler. Jesus advarer med drastisk billedbruk, men oppmuntrer også: Vend om, for himmelriket er kommet nær.

Den oppstandne Jesus er virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Han opplyser forstanden og kaller med evangeliet, skaper troen og gir ny vilje, lyst og kraft til å gjøre hans gode vilje. Noen river himmelriket til seg. Andre trosser ham og forblir under Guds fiendemakters okkupasjon. De dør døden i en virkelighet hvor ingenting gjør livet verdt å leve. Livsmulighetene er ødelagt. Guds skaperverk er ødelagt. Alt er mislykket, forfeilet, ødelagt og forapt, uten skjønnhet, kraft og glede, uten en kultur som gjør livet verdt å leve, uten sunnhet, utfoldelse og fred. (Fritt e Sverre Aalen. Ewig liv – ewig død. Oslo 1953. 2. oppl.) Andre har vært i situasjoner opplevd som «et helvete». Men også hører Gud bønnen i Jesu navn: «Herre Jesus, forbarme deg!»

Syndens lønn er døden, og til sist det evige «utenfor», så fullstendig meningsløst. Åpenbaringsordets Gud er en forsonet Gud. Han sparte ikke engang sin enbårne Sønn, men gav ham for oss alle.

Sal 80:17 – De /.../ skal gå til grunne for din trussel.

Mt 10:28 – Vær ikke redd for dem som kan drepe legemet, men ikke kan drepe sjelen. Frykt heller for ham som kan ødelegge både sjel og legeme i helvete.

Når vi i Nytestamentet møter sammenstillingene død og fortapelse, liv og frelse, er det tale om to absolutt motstående virkeligheter.

2 Kor 2:15f – vi er en Kristi vellukt for Gud, blant dem som blir frelst og blant dem som går forapt: en duft av død til død, blant dem som blir frelst, en duft av liv til liv.

Lasarus i «Abrahams fang» beskriver hva frelse er – evig liv hos den levende Gud. Det motsatte er «evig død», skilt fra den levende Gud, han som er livets kilde.

Jer 2:13 – de har gått bort fra meg, kilden med det levende vann.

Rom 6:23 – Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Åp 7:17 – Lammet /.../ skal være deres hyrde og føre dem til kilder med livets vann.

Den rike mann var kommet bort fra Gud. Livets vitnesbyrd fortalte om syndens og dødens og djevelens okkupasjon.

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som er ulydig mot Gud, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

Mange forestiller seg en kjærlig gud som med utrakte armer venter alle velkommen. Man lever som om bare det er sant som er sant for meg, og lever som om syndenes forlatelse er syndenes tillatelse. Den største villfarelse i vår tid er forestillingen «billig nåde». Den gir ikke trøsten. Den overser Guds evige løsning på lidelsens og ondskapens problem.

Hva mener Jesus med «lue» eller «ild»?

Denne billedbruk anvender Det gamle testamentes uttrykk for Guds vrede og handlemåte i møte med sine fiender (Esek 34:9f, 1 Mos 19:24f. Jf Åp 14:10f, Mt 25:41, osv).

Gud er kjærlighet, men på en slik måte at han er *nidkjær* for sitt verk, så nidkjær at han ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle (2 Mos 20:5, Rom 8:32). Men vil man ikke høre Guds ord, motsetter man seg Guds tro til oss og forblir i mørket, fortapt uten Jesus Kristus, det levende håp (1 Pet 1:3).

Det gudløse samfunn avviser gudskunnskapen gitt i en bevitnet Jesus-historie. Man sidestiller Guds tro med religion, livssyn og etikk, som om åpenbaringsordets Gud er en fiende og relativismens terror et gode som må være oppsedingens mål. Man unngår Guds løfter gjennom bibelhistorien, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie og stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Man unngår årsaken til kirkens gudstjeneste, unngår de handlinger som den oppstandne befalte og dømte skal lære å bruke. Alternativene beror på uvitenhet, begrunnet i føleri, selvbekreftende behov eller resignasjon. Da gjenstår håpløshetens understrøm i det terapeutisk-liberale samfunn. En kristen tror fordi han vet, og derfor istemme apostelens ord: «Jeg vet på hvem jeg tror» (2 Tim 1:12). Jeg kjenner ham som er «det levende håp».

Det uoverstigelig juv

Det uoverstigelige juv avbilder menneskets nød under syndefallets kår. Det fins ingen bru fra den verdslige livsstil over til Lazarus i Abrahams fang. Det fins ikke noe evangelium etter døden, for et annet evangelium fins ikke.

«- født med synd, det vil si uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og med begjær /.../ (som) nå fører den evige død med seg for dem som ikke blir gjenfødt ved dåpen og Den Hellige Ånd» (CA 2).

Det er Gud som i dåpen «frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det (Mk 16:16. LK, Fjerde parten.) Hva da med dem som dør uten dåp? Intet bibelsted sier noe om dem. Kirken gransker ikke skjulte ting. Apostel-tidens dåpspraksis omfatter småbarnsdåp, men i en sammenheng hvor kirkens gudgitte tro blir bekjent og praktisert. En prest har ingen myndighet til å avvise

dem som bringer sitt barn til dåpen, annet enn å samtale med dem om dåpen og den forpliktelse som dåp medfører for prest, foreldre, faddere og biskopens visitas.

Uttrykket «Abrahams tro»

Uttrykket handler om et gjenopprettet gudsforhold. En kristen har samme tro som Abraham, og kalles derfor «Abrahams barn». Et eksempel er tolleren Sakkeus. Jesus sa om ham at frelse var kommet til hans hus fordi han var en «Abrahams sønn», det vil si en som hadde Abrahams tro.

Rom 10:17 – Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord. (Jes 53:1)

Den som hører Guds ord, anvender det på seg selv, enten det anklager eller oppreiser. Virkningen er den samme: Guds frelsesgoder «er til meg også». Slik virker Guds ord et nytt sinnelag.

Rom 1:16 – jeg skammer meg ikke over evangeliet. Det er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi for din nådepakt i vår dåp til Jesu død, og for barnerett hos deg. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd, når vi hører ditt ord. Hellige oss i ditt Ords Sannhet, så vi med Kristus til gave tjener deg med Kristus til eksempel, og etter evne hjelper vår neste i nød. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

2. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 14:15-24

Det store måltid

Det var gjestebud på en sabbatsdag. Verten var en ledende farisèer, og blant de innbudne var Jesus. Da utbrøt en av gjestene: «*Salig er den som spiser brød i Guds rike.*»

Denne hendelse danner bakgrunnen for Jesu lignelse om det store måltid. Dermed vil Jesus ha sagt at hele Israel var innbudt, men siden det takket nei, skal innbydelsen gå til hedningfolkene. Denne regel fulgte Paulus og Barnabas i synagogen i Antiokia i Pisidia, hvor de forkynte og ble motsagt med hånsord.

Apg 13:46f – Det var nødvendig å forkynne Guds ord til dere først. Men siden dere avviser det og selv ikke finner dere verdige til det evige liv, så går vi nå til hedningene. For dette er Herrens befaling til oss: Jeg har satt deg til et lys for folkeslag, for at du skal bringe frelse helt til jordens ende.

Vi har ingen grunn til å opphøye oss over jøder og hedninger, selv om lignelsen om det store måltid angår oss i nåtid.

Rom 11:17f – Noen av grenene er nå brukket av, og du som var en vill oljekvist, er blitt podet inn blant grenene og har fått del i sevjen fra roten. Men innbill deg ikke at du er bedre enn grenene! Men gjør du det, så husk at det er ikke du som bærer roten, men roten som bærer deg!

Jesus gikk i rette med jøder og farisèere den gang. Vi er av samme menneskenatur. Også vi har en iboende trang til å rettferdiggjøre oss selv for Gud, fremfor å søke troens rettferdighet i Kristus. Hvor denne trang vinner fram, forfalsker den kirken med forbehold om fornyelse eller helliggjørelse. Liturgiske ordningene forfaller til allmenreligiøse seremonier, tilpasset overtroen på menneskers evner i troens saker. Jesu ord i lignelsen markerer Guds forsoningsverk: «Kom, nå er alt ferdig!» Profetien er oppfylt:

Ord 9:1-5 – Visdommen har bygd sitt hus og hogd til sine sju søyler. Hun har slaktet fe, blandet vin og dekket sitt bord. Hun har sendt sine piker av sted og roper oppe fra by-ens høyder: «Den uerfarne kan vende seg hit!» Og til den som er tankeløs, sier hun: «Kom og spis av min mat, og drikk av den vin jeg har blandet!»

Guds forsoningsverk i Kristi død er også forutsagt i Salme 22. Dens innledende bønnerop er troens rop: «*Min Gud, min Gud! Hvorfor har du forlatt meg?*» Troens rop avsluttes med ordene til slutt:

Sal 22:22ff – Du bønnhører meg. Jeg vil forkynne ditt Navn for mine brødre, llovsynge deg i menigheten: «Pris Herren, dere som frykter ham, all Jakobs ætt, gi ham ære!».

Vår medvirkning til vår frelse er utelukket. All takk og lovprisning tilkommer den treene Gud for hans godhet mot oss for sin egen skyld.

Visdommen har gjort alt ferdig.

Hvem er denne visdom? Den er Guds visdom, åpenbart i Jesus Kristus og ham korsfestet (1Kor 4:2). Innbydelsen er begripelig, sett i lys av Jesu ord på korset: «*Alt er fullbrakt!*» (Joh 19:30) I sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted – like fra unnfangelsen i jomfru Marias morsliv inntil sin død. Han er Guds fred med verden. Alt er gjort ferdig! Dette er absolutt å forstå:

Rom 8:23 - Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Like fra begynnelsen i Guds frelseshistorie har Gud forberedt sitt gjestebud i sitt evige nåderike. Gjennom hele Det gamle testamente gikk innbydelsen ut. Et eksempel er Noa og hans familie. Om bord i arken ble de frelst fra syndfloden, da Guds straffedom rammet syndens herredømme. Et annet eksempel: Abraham, som trodde Guds løfter og satte all sin lit til Gud. Han hadde lært Gud å kjenne i hans trofasthet.

Innbyderne var Guds profeter, like fra Samuel til Malaki. Da tiden var inne, innbød Døperen Johannes med ordene: «*Vend om, for himmelriket er nær!*» Deretter fullførte Jesus innbydelsen, for med ham var himmelriket til stede i Guds Sønnens tjenerskikkelse.

Mk 1:15 – Tiden er kommet- Guds rike er nær. Vend om og tro på evangeliet!

Jesus forklarte først at han var ikke sendt til andre enn til de fortapte får av Israels hus. (Mt 15:24) Etter sin oppstandelse befalte han de tolv å begynne hos jødene; først i Jerusalem, og derfra forkynne i Jesus navn omvendelse og syndenes forlattelse for alle folk, like til verdens ende.

De som ble innbudt først, takket nei. Blant dem var kristenforfølgeren Saulus, den senere apostel Paulus. Men ikke alle sa nei til innbydelsen. Den første kristne menighet bestod av flere titusen jøder. Også fariséeren Nikodemus ble regnet med blant dem.

Våre prioriteringer avslører vårt gudsforhold

Hvilke unnskyldninger hadde de som takket nei? De unnskyldte seg med gjerninger innen jordbruk og husdyrhold, eller med forberedelser til ekteskap. De unnskyldte seg med gjerninger som tilhører menneskets gudgitte kulturoppdrag og er gode i seg selv, til eksempel ekteskapet mellom, enn mann og en kvinne. Ekteskapet er Guds gode skaperordning for familie- og samfunnsliv. (1 Mos 2:24)

Ekteskapet mellom en mann og hustru er en skaperordning. Den er også en profeti om Kristus og hans kirke. Men en kvinne som utøver prekenembetet, avbilder forholdet mellom Kristus og kirken i et lesbisk partnerskap. Mennesker forledes til å tro på en gudsforestilling i likhetsideens bilde, som om lik verdi er lik funksjon. Likhetsideen virker ødeleggende på forholdet far – mor – barn. Far er opphavet til det barn som mor føder. Dette forhold er grunnsteinen i det sosiale liv. Dermed virker likhetsideen ødeleggende i den sekulær-liberale kultur.

Hvordan kan i og for seg gode gjerninger hindre inngangen til Guds rike? Svaret blir avslørt med spørsmålet: *Hva er viktigst for meg i mitt liv?* Svaret avslører våre avguder. Guds første bud korrigerer: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg.*»

Jesus viser med sin lignelse at et liv innordnet selvbestemte «grunnverdier» blokkerer livets mening: Å søke Guds rike og hans rettferdighet *først*. Denne søken er

ingen forestilling, men gjelder en *virkelighet* - vår skaper og gjenløser. Derfor for-
maner apostelen umiddelbart før Nattverdens liturgi:

*1 Kor 10:14 – Hold dere altså borte fra avgudsdyrkelsen /.../ Jeg taler til dere
som til forstandige mennesker. (1 Joh 5:21)*

Herrens Nattverd – troens fest

Jesus sier til slutt at *ingen av disse innbudte «skal få smake mitt måltid»*. Hvorfor?
De innbudne takket nei med velmente prioriteringer og gjerninger som i og for seg
er gode. Men prioriteringene medførte at de takket nei til det gjestebud som nå er
troens fest - Herrens Hellige Nattverd. Troens fest foregriper bryllupsgleden i den
kommende verden.

Åp 19:9 – Salig er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid.

Innbydelsen er ingen belønning. Årsaken til Lammets bryllup er Guds selvhengi-
vende kjærlighet – Guds forsoning med verden i Jesu Kristi, Guds Sønnns hellige
og dyre blod. Innbydelsen drar oss med Guds godhet, som er god for sin egen
skyld.

*Jer 9:23f – Så sier Herren: Den vise skal ikke rose seg av sin visdom, den
sterke ikke av sin styrke, og den rike ikke av sin rikdom. Men den som vil ro-
se seg, skal rose seg av dette: at han har forstand og kjenner meg, vet at jeg
er Herren, som viser miskunn og øver rett og rettfærd på jorden. For slik vil
jeg ha det, lyder ordet fra Herren.*

Innbydelsen er gått ut til «fattige og lamme, blinde og halte». Apostelen Paulus
beskriver adressatene med følgende ord:

*1 Kor 1:26-29 – Brødre, tenk på hvem dere selv er, dere som ble kalt: ikke
mange vise, menneskelig talt, og ikke mange med makt eller av fornem ætt.
Men det som går for å være uforstandig i verden, utvalgte Gud seg for å gjøre
de vise til skamme. Det som regnes som svakt i verden, utvalgte Gud seg for
å gjøre de sterke til skamme. Det som står lavt i verden, det som blir foraktet,
det som ingenting er, det utvalgte Gud seg for å gjøre til intet det som er noe,
for at ikke noe menneske skal rose seg overfor Gud.*

Gud er suveren i sin selvhengivende kjærlighet. Ingen er kvalifisert til Lammets
bryllupsmåltid.

*«- med Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som
virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud,
ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettfærdiggjør (el frikjen-
ner) dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld.» (CA art 4)*

Om vi enn har forspilt gudsarven, gitt i vår dåp, står Guds løfte fast. Vi står som tiggere for den hellige Gud, ikke verd å bli kalt et Guds barn. Men lik faren i Jesu lignelse, er Guds forbarmende kjærlighet ufattelig: Den lokker og drar oss.

Den sønnen som hadde forspilt arven, ble ikledd de fineste klærne, gitt ring på fingeren og sko på føttene Sønnen, gjøkalven slaktet og et festmåltid stelt i stand. For sønnen som var død, var blitt levende, bortkommen og funnet igjen.

Prekestolbønn:

Herre Jesus, deg takker vi for innbydelsen til din gleden, hvilen og freden i ditt fullendte rike. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi tror Kristi ord om sine himmelske gaver i jordiske skikkelser. Bevar oss i dåpens nådepakt, så vi kledd i din tros rettferdighet er gjester ved ditt bord, og sammen med din kirke i himmelen og på jorden har vår glede i deg, nå og alltid og i evighet. I Jesu Navn. Amen.

---

3. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 15:1-10

Den bortkomne sauene

Den første del av teksten handler også den om motsetningen mellom kristentro og fariseisme. Den andre delen handler om Guds kirke i denne verden.

Første del forteller at tollere og syndere søkte fellesskap med Jesus. Dette forarget farisèerne og de skriftlærde: «*Denne mannen tar imot tollere og syndere, og spiser sammen med dem!*»

De fikk høre Jesus tilsi dem syndenes forlatelse uten forbehold. Det samme fikk den lamme høre: «Dine synder er forlatt.» Det fikk også hun høre som ble anklaget for hor: «Dine synder er forlatt.» (Mt 9:2, Joh 8:11) Dette fikk de høre *uten forbehold* om egen fortjeneste. De fikk høre Guds godhet for sin egen skyld.

Farisèerne kjente ikke til evangeliet om Guds tilgivelse, gitt av nåde. De var opp-tatt av lovens påbud og forbud. De overså problemet: Du skal elske Herren din Gud av *hele* ditt hjerte og din neste *som deg selv*. Guds morallov krever mer enn utvortes hellighet.

Joh 5:45 – Den som anklager dere, er Moses, han som dere setter deres håp til.

To frelsesveier

Forholdet Jesus og fariseismen handler om to frelsesveier. Til den ene siden går de som med Guds hjelp medvirker til sin frelse. Avgjørende blir fariseernes frelsesvei, kalt lovgjæringer. Farisèerne lærte at mennesket er fri til å velge det gode fremfor det gode fremfor det onde. Samme forutsetning ligger til grunn for såkalt «appell-forkynnelse» under skinn av kristendom. Med appeller til tilhørernes vilje, blir med stor konsekvens oppsedingens formål - å elske Gud av hele ditt hjerte og fri til å elske sin neste som seg selv.

Til den andre siden går de som tar tilflukt til Guds godhet for sin egen skyld, stilt fram i Kristi tjenerskikkelse. Han er Guds enbårne Sønn i tjenerskikkelsen under Guds lov. Han er menneskenes eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde. Gud er en forsonet Gud, og Kristus er alles grunn til frifinnelse hos Gud. Men dermed har ikke alle latt seg forlike med Gud, eller mottatt frifinnelsen.

Hos Jesus får vi høre at vår frihet er begrenset til *verdslige* saker. Vår frihet er en *bunden* frihet. Vi kan ikke av egen fornuft eller kraft tro på Jesus Kristus og komme til ham. Men Gud kan. Med handlende allmakt virker han sin tro med den rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro – uten lovgjæringer

Mt 5:5 – Salig er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Rom 1:16 – Jeg skammer meg ikke over evangeliet. Det er en Guds kraft til frelse for alle som tror.

Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi lidende lydighet. Men dermed er ikke frelsen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror. Gud er nådig for sin egen skyld. Vår medvirkning er utelukket. Lignelsen om *den bortkomne sau* og de nittini handler om Guds suverene frelsesvilje. Guds enbårne Sønn fornedret seg selv for menneskenes skyld og steg ned i en tjeners skikkelse.

Fil 2:6-10 – Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske: Han fornedret seg selv, og ble lydig til døden, ja, korsets død.

Tollere og syndere møtte hos Jesus Guds tilgivelse uten forbehold. Hos ham blir vi oppreist fra døden i våre synder uten noen medvirkning eller kvalifikasjon. Av nåde er vi frelst.

Denne nåde er årsaken til kirkens gudstjeneste. Den oppstandne Kristus er i vår midte og tjener oss med sitt ord, virksom til stede i de handlinger som den opp-

standne Jesus innstiftet og bealte. Forvaltet på troskapens vilkår, er de kirkens kjennetegn. De lokker og drar oss til ham, lik tollere og syndere den gang.

Den samme uforbeholdne godhet møtte apostelen Paulus, da han som kristenforfølger var underveis til Damaskus. Da lignet Paulus den bortkomne sauene, som den oppstandne Jesus fant utenfor Damaskus. «Saul, Saul! Hvorfor forfølger du meg?» Det var Guds kirke - «Kristi legeme», han forfulgte. Møtet med Guds selvhengivende kjærlighet i den oppstandne Jesus ga livet en ny begynnelse.

Mt 5:3 - Salig er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Rom 3:28 - Et menneske blir erklært rettfærdig ved tro uten lovgjæringer.

Fil 3:7, 13f – det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som et tap på grunn av Kristus. /.../ Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg etter det som ligger foran, og jager fram mot målet og den seierspris som Gud fra det høye har kalt til i Kristus Jesus.

Guds evangelium åpenbarer den rettfærdighet som er oss fremmed - uten noen vår kvalifikasjon. Guds godhet for sin egen skyld endevender livet. Da Gud kalte Paulus til sitt utvalgte redskap blant hedningfolkene, var årsaken den samme som for oss alle, uavhengig av vår kvalifikasjon eller fortjeneste den samme som for oss alle: Guds forsoning med verden, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Her er ingen forskjell.

Rom 5:18 – likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører èn manns rettfærdige gjærning til frifinnelse og liv for alle.

Jesu lignelse om den bortkomne sauene og de nittini tegner bildet av Guds barmhjertighet, virksom i Jesu Kristi oppsøkende gjærning. Han er sann Gud i sin oppsøkende gjærning. Hans oppdrag er å oppsøke å bringe den bortkomne til Guds troende kirke. Denne oppsøkende gjærning begrunner menighetens virksomhet på ethvert sted.

Jes 53:6 – Vi før alle vill som sauer, vi vendte oss hver til sin vei. Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.

Heb 13:20f – Fredens Gud, som førte den store hyrde for hjorden, Jesus Kristus, opp fra de døde, i kraft av en evig pakts blod, måtte han gjøre dere skikkelst til alt som godt er, slik at dere gjør hans vilje.

Guds kirke er Guds ords tjenerinne

Den andre del av teksten handler om en kvinne. Hvem kan hun være? Og hva gjorde hun? I Bibelen er Guds folk sammenlignet med en kvinne. I den nye pakt fremstår Kristus som forbilde for kristne menn, formant til å elske hver sin hustru med Kristus som forbilde: «Kristus gav seg selv for kirken» (Ef 5:25).

Kirken i egentlig mening er ingen organisasjon blitt til av mennesker. Guds troende kirke er den virkelighet som kalles «Kristi legeme» (Ef 5:30). I Åpenbaringsboken er hun kalt «Lammets hustru». Hun er vår mor som i dåpen føder Guds barn, og den mor som fostrer oss med Guds ord og leter etter sine bortkomne barn. Og hver gang et forvillet menneske kommer tilbake, blir gleden stor. Årsaken er klar:

1 Pet 1:18 – Dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene; det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

1 Kor 7:23 - Dere er kjøpt og prisen betalt.

Hva gjorde kvinnen da hun lette?

Hun tente et lys. I den bibelske sammenheng er lyset Guds Ord. Gud opplyser vår forstand med sitt ord. Altså må vi fremholde Guds evangelium når anledningen byr seg.

Sal 119:105 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Opplyst av skriftene i Det gamle testamente, sang Simeon om «Ordet som ble menneske» i Jesu skikkelse. Han så med Skriftens ord Jesus-barnets hemmelighet i armene: Guds lovede Kristus - sann Gud og sant menneske. Guds ord opplyser Guds kirke, som i denne verden fremstår som Ordets tjenerinne. Hun er misjonerende, på stadig leting etter bortkomne.

Mt 5:14f – Dere er verden lys. En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. Og når man tenner et lys, setter man det ikke under et kar, men i en stake, så det kan lyse for alle i huset.

Den gamle Simeon sang om Jesus-barnet (Lk 2:32): - «*et lys til opplysning for hedningene og en herlighet for ditt folk, ditt Israel.*» Med sin bibelutleggelse opplyser Kristus med sitt ord om sin persons hemmelighet og den gjerning han var sendt for å utføre i lidende lydighet. De undergjæringer han gjorde, pekte på ham – Guds ord kommet i kjøtt og blod. Til sist gjenstod Guds eviggyldige vitnesbyrd: Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag, forutsagt ved Guds profeter i det som skrevet om ham.

En illustrasjon er apostelen Paulus, som i møte med den oppstandne Kristus hørte hans ord og fikk opplyst forstand. Kalt til apostel, ble han utsendt med Kristi ord til opplysning for andre.

Apg 26:18 - Du skal åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys, og fra satans makt til Gud, for at de ved troen på meg skal få syndenes forlatelse og arvelodd blant dem som er helliget.

Teksten illustrerer hva «opplysning» betyr, brukt om Guds ord. Med opplyst forstand vender vi om fra mørke til lys. Denne opplysning omfatter den døptes liv i

forsakelse og tro. Uten Guds ords opplysning, famler vi i blinde, prisgitt blinde veiledere.

Teksten har adresse til de Guds barn som er kommet bort fra livet i dåpens nådepakt. Gud oppsøker dem med sitt ord, oppmuntrer dem og oss alle til å høre Guds og ta vare på det. Det fins ingen ferdige kristne. Vi blir kristne i kraft av Kristi ord. Med Den Hellige Ånds hjelp blir vi hva vi er ved troen allerede – likedannet med Kristus. Gud gir med sitt ord omvendelse og syndenes forlatelse.

Apg 5:31 – Gud har opphøyd (Kristus) til sin høyre hånd /.../ for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse.

Apg 11:18 – de priste Gud og sa: «Så har da Gud også latt hedningene få vende om og vinne livet.

Åp 15:3-4 – Store og underfulle er dine gjerninger, Herre Gud, Allmektige. Rettferdige og sanne er dine veier, du folkenes konge. Hvem skulle ikke frykte deg, Herre, og ære ditt Navn? For du alene er hellig. Alle folkeslag skal komme og tilbe for ditt åsyn, fordi dine rettferdige dommer er blitt åpenbare.

*«Velsignet være han som kommer i Herrens Navn;
Hosianna i det høyeste!»*

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, vår Far i himmelen! Deg takker for din nådepakt i dåpen til Jesu død. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd og bevar oss i din tro, så vi med Kristus til gave etterfølger ham med opplyst forstand følger hans eksempel i livets vitnesbyrd, og til sist få se deg i din guddoms herlighet og lovprise deg i den kommende verden. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

4. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 6:36-42

Splinten og bjelken

Hva slags dømming er det Jesus forbyr?

Jesus sier: «Døm ikke, så skal dere ikke bli dømt! Fordøm ikke, så skal dere ikke bli fordømt!»

Forbyr han å anvende Guds ord i spørsmål om rett og vrang lære? Eller forbyr han å anvende Guds ord i spørsmål om et menneskes evige skjebne? I så fall motsier han seg selv. Han dømte farisèerne og de skriftlærde hardt. De holdt seg ikke kun til Skriftens ord, men også til en mengde forbud og påbud en sideordnet tradisjon. Også Guds profeter og apostler har avsagt strenge dommer om lære og liv.

Altså må det være en viktig oppgave å bedømme lære og liv med Guds ord som målestokk og med Kristus som veileder. Og når et menneske avviser evangeliet, eller avviser Guds frelse i dåpens nådepakt, da vil Jesus at det får høre Guds advarsel, at *«den som ikke tror, skal bli fordømt»* (Mk 16:16).

Mt 7:15 – Vakt dere for de falske profeter! De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.

Mt 18:6 – den som fører på avveier en av disse små som tror på meg, for ham var det bedre at han var senket i havets dyp med en kvernstein om halsen.

Kristus har gitt kirken to nøkler, løse- og bindenøkkelen. Følgelig kan ikke Jesu forbud mot å dømme gjelde den løse- og bindemakt han har gitt sin kirke på jorden. (Mt 16). Jesus gjorde det samme som Guds profeter i den gamle pakt.

Esek 33:7-9 – jeg har satt deg til vaktmann for Israels ætt. Når du hører et ord fra min munn, skal du gi dem en advarsel fra meg. Hvis jeg sier til en ugudelig mann: «Du skal sannelig dø», og du ikke advarer ham mot det livet han fører, da skal han dø, for han har syndet. Men deg vil jeg kreve til ansvar for hans død. Men advarer du ham /.../ og han likevel ikke vender om, da skal han dø på grunn av sin synd. Men du har berget livet.

Jesu advarsel mot dømming hører sammen med vår egen skyld

«Forlat oss vår skyld, slik også vi forlater våre skyldnere.» Vi som har den nåde å bekjenne troen, har ikke valgt hverandre til trossøsken. Vi er en skrøpelig flokk, bedømt med Guds øyne, og allikevel hører vi hjemme i Guds nåderike uten noen kvalifikasjon. Bruker vi De ti bud som skriftespeil, skjønner vi hvorfor.

Sal 19:13 – hvem kan merke sine feiltrinn? Tilgi meg hver synd jeg ikke vet om.

Ef 4:2 – Vær ydmyke, ta dere ikke til rette, strekk dere langt, så dere bærer over med hverandre i kjærlighet.

Eller sagt med forklaringen til det 8. bud:

«Vi skal frykte og elske Gud så vi ikke lyver på vår neste, forråder ham, baktaler ham eller fører et dårlig rykte på ham, men unnskylder ham, taler vel om ham og tar alt i beste mening.»

Den som dømmer andre, blir selv fordømt av Herren med samme målestokk. Han ser ikke bjelken i sitt eget øye, og ligner en blind veiviser for en blind. Jesus advarer mot den *syndige dømming*, for tungen er vanskelig å styre. Men også denne syndeart har han båret i selvhengivende kjærlighet til alle-

Jak 3:5 – (Tungen) er et lite lem, men kan skryte av store ting. Tenk på at en liten ild kan sette den største skog i brann.

1 Joh 4:10f, 21 – Kjærligheten er ikke det at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder. Mine kjære, har Gud elsket oss slik, da skylder vi å elske hverandre. /.../ dette er det bud vi har fra ham: Den som elsker Gud, må også elske sin bror.

Så vil Jesus lære oss å betrakte hverandre fra et lavere trinn, og med Jesus som eksempel ha vår glede i Guds selvhengivende kjærlighet. Gud sparte ikke sin enbårne Sønn, men gav ham for oss alle.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for din selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Hør oss i nåde: Den onde lyst og verden frister med selvklok åndelighet. Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, så vi med Kristus til gave tjener deg frelst av nåde, og med Kristus som eksempel, tilgir vår neste, taler vel om ham og tar alt i beste mening. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

5. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 5:1-11

Den store fiskefangst

Teksten om den store fiskefangst viser at også våre daglige gjøremål skal være en gudstjeneste til Guds ære. Der skal vi øve troen i gjerninger som har Guds ord for seg.

5 Mos 6:6 – Disse ord og bud som jeg gir deg i dag, skal du bevare i ditt hjerte. Du skal gjenta dem for dine barn og tale om dem når du sitter hjemme og når du går på veien, og når du legger deg og når du står opp.

De fleste av Jesu tolv disipler var fiskere av yrke. Arbeidsdagene bød også på prat om Guds ord, og dessuten samvær da Jesus underviste i «Moses og Profetene».

Før syndefalle var mennesket satt til å forvalte Edens hage til sitt livsopphold. Etter syndefallet ble forvalteroppgaven et strevsomt kall. (1 Mos 3:17-19). Poenget er ikke strevet, men *kallet*. Menneskets forvalteroppdrag medfører strev, men også glede. Kallets gleder må den savne som ikke lenger orker strevet.

Pred 3:22 – Jeg så at ingenting er bedre for mennesket enn at det er glad under sitt arbeid.

1 Tess 4:11 – Dere skal sette deres ære i å føre et stillferdig liv, passe deres egne plikter.

Hva betyr det å kaste garnet ut på dypet?

De hadde arbeidet hele natten uten fangst. Allikevel befalte Jesus dem å gå til sitt arbeid. «*Legg ut på dypet, og kast noten til fangst!*» «*Ja, på ditt ord vil jeg kaste noten*», svarte Simon Peter. Arbeidet er vår skyldighet for Gud og mennesker. Gud står ansvarlig for resultatet.

Men hvilket dyp er Jesus taler om? Det er *dypet i kirkens tro*. Kristentroen bevitner dybdene i Gud, verdens skaper og gjeløser. Gud Helligånden vitner med Skriftens ord «*for at vi skal forstå hva Gud i sin nåde har gitt oss*» (1 Kor 2:12).

Kristentroens begrunnelse er lett å lære: Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Men vi trenger en hjelper for å trenge inn i dypet av Jesu person og verk. Hjelperen er Den Hellige Ånd. Han lar trofaste hørere forstå stadig mer av Jesu ord og verk. Vi ser ham i sammenheng med Guds løfter ved profetene i den gamle pakt. Derfor skal vi ikke unngå dypet i kirkens tro. Istedenfor en tro rotfestet og grunnfestet i det som står skrevet om ham, blir døpte mennsker hengende igjen i sin barnslige tro, og trøster seg med barnslige forestillinger om Gud.

Den barnlige tro stoler på åpenbaringsordets Gud, legger ut på dypet og kaster garnet til fangst! Da følger den kristne samtale om det underfulle i en bevitnet Jesus-historie, begrunnet i Guds løfter ved profetene i en hel Bibel. Det dype er guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Gud er en forsonet Gud, forsonet i Jesu Kristi død, og forsoningen stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag, slik Skriftene vitner om ham.

Underlig er Jesu livshistorie. Den er evig og samtidig jordisk. Og underlig er fortsettelsen: Den fortsetter med den oppstandne Kristus i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i nådemidlenes bruk. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbordet med den hvite duken. De minner oss om de handlinger som døde mennesker skal lære å bruke slik han befalte.

Mt 18:20 – hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem.

1 Kor 4:1 – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Guds godhet og vår uverdighet

Teksten forteller om en hendelse, da noten holdt på å revne og to båter ble fulle av fisk. Peter ble forskrekket. Han falt han ned for Jesu føtter og sa: «*Gå fra meg, Herre, for jeg er en syndig mann!*» Han stod overfor den hellige Gud, og ble overveldet av kontrasten til eget liv. Den samme erfaring gjorde profeten Jesaja, da han i templet ble vitne til englesangen for Guds trone:

Jes 6:3, 5 – Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot. All jorden er full av hans herlighet. /.../ Boltene ristet i dørtersklene når ropet runget, og huset ble fylt av røk. Da sa jeg: Ve meg! Det er ute med meg, for jeg er en mann med urene lepper...

Lik profeten Jesaja, hadde Peter rett i å erkjenne sin egen uverdighet, men ikke var det rett av ham å si: *Gå fra meg, for jeg er en syndig mann.* Samme fristelse ligger nær under Herrens Nattverd. Han innbyr sine venner til troens fest, men ikke er det rett å takke nei med begrunnelsen egen uverdighet. Verdige altergjester fins ikke.

Her skal vi legge merke til Peters ord, da Jesus ba ham kaste garnet på den andre siden av baren: «*Ja, på ditt ord, Herre.*» På Herrens ord mottar vi syndsforlatelsen, tilsagt i det hemmelige skriftemål. På Herrens ord mottar vi Kristi legemes og blods sakrament. På Herrens ord går vi til vår gjerning.

Mt 8:8 – Herre, jeg er ikke verdig at du kommer inn i mitt hus, men si bare et ord så blir gutten min frisk!!

Dette ord kaller Paulus for «*et troverdig ord*». Det omfatter Guds ord i handling:

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, vel verdt å ta imot: Kristus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem er jeg den største.

Jes 43:25 – jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld: Dine synder kommer jeg ikke mere i hu.

Det dype i kirkens gudstjenste samler oss

Peters svar er ingen sukseoppskrift. Ja, på ditt ord, Herre – handler om trofasthet. Kristi delegater er gitt oppdraget å forvalte Guds hemmeligheter med trofasthet. Trofaste tilhørere venter å få høre Kristus utlegge det dype i Guds tro.

Ja, på ditt ord, Herre, samles vi, enhver i sitt kall. Vi samles om Guds ord i de handlinger som den oppstandne Kristus befalte. Vi samles for å holde dem med påkallelse og bønn. Vi samles for å høre Kristi undervisning i Skriftene og motta hans ord, virksomt i de handlinger han befalte.

Den oppstandne Kristus er virksom med sitt ord og sakramenter forvaltet og mottatt på troskapens vilkår. Ja, på ditt ord, Herre! Det er nok. Med påkallelse, bønn og takksigelse forventer trofaste menighet ingenting annet enn å legge ut på det dype i vår hellige tro. Ja, på ditt ord; Herre!

Beretningen om den store fiskefangst har også en dypere mening, sagt med kirkefader Augustin: Kristus er Ordet, kommet i kjøtt og blod, og virksom med sitt ord er også *Kristi handlinger Guds ord til oss*. Guds nådemidler, prekenen, syndsforlatelsen, dåpen og alterets sakrament er Guds virksomme ord iblant oss.

Et advarende eksempel fra bibelhistorien er Guds befaling til profeten Jeremias - å grave ned kappen sin. Da Jeremias gravde opp kappen, var den ødelagt. Herren forklarte: Han ville gjenfgjelde med ødeleggelse hovmodet i Juda og Jerusalem. (Jer 13:9)

Den store fiskefangst handler også om Guds ord forvaltet med trofasthet i preken-embetets gjerning. Den oppstandne Kristus sendte apostlene ut på dypet for å fange mennesker i himmelrikets garn (Mt 13:47). Arbeidet kan virke forgjeves. Da ligger fristelsen nær: Å tilpasse prekenen til det folk vil høre, eller finne på noe som trekker folk til kirken. Men marsjordren står fast: Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Legg ut på dypet! Det underfulle i Guds nådemidler er kirkens merkevare. Gud tjener oss med sitt ord i handling. Hvor tilhørere hører og tar vare på Kristi undervisning, der virker Gud virker sin tro i tilhørernes hjerter. Resultatet er Guds sak, enten Guds ord forherder eller virker den sanne trøst og glede: Det er til meg også.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for ditt ord, virksomt i blant oss. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord. Vokt oss mot selvklok åndelighet. Ditt er resultatet, du som våker over ditt ord. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

6. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Mt 5:20-26

Jesus underviser i loven

Jesus viser her at han med sin lydighet mot Guds lov er den rettferdighet som Gud tilregner troen. Vår kvalifikasjon er utelukket. En fristelse ligger da nær: Å se ned på farisèerne og betrakte dem som fordømmende hyklere. Men vi har ingen grunn til å takke Gud for at vi ikke er som dem. (Lk 18:11)

Hvorfor underviser Jesus om fariseismens lære om loven?

Jesus opphevet ikke loven, men oppfylte den. Han var enig med fariseerne om det største bud i loven - det doble kjærlighetsbud om kjærligheten til Gud og vår neste.

Tibudsloven gjør tydelig normene for et sunt familieliv, samfunnsliv og myndighetenes maktbruk. Budene om nestekjærlighet er vernebud, nyttige for dette liv. Det ville vært bra, om alle levde etter budene «du skal hedre din far og din mor, du skal ikke slå i hjel, ikke bedrive hor og bryte ekteskapet, ikke stjele, ikke vitne falskt i retten, og ikke begjære noe som hører din neste til.

Jesus sa om farisèerne: «*Alt hva de sier til dere, det skal dere gjøre*» (Mt 23:3). Men gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, de kvalifiserer ikke til himmelriket. Da trengs den rettferdighet som *overgår* fariseernes lovrettferdighet. Derfor underviste Jesus om loven. Vi må kunne skjelne mellom lovrettferdighet og den rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro – uten gjerninger.

Guds gaverettferdighet

er Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, lovens oppfyller og verdens syndebærer. Denne rettferdighet ble fullbrakt i Jesu død. (Joh 19:30) Han er Guds *evige* rettferdighet, stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag (Dan 9:24). Årsaken er den uutgrunnelige: Guds godhet for sin egen skyld, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2).

Joh 3:16 - Så har Guds elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. » (Joh 3:16).

Guds nådige rettferdighet åpenbarer Guds selvhengivende kjærlighet. Utelukket fra frelsens årsak er vår kvalifikasjon eller prestasjon. Evangeliet åpenbarer en forsonet Gud, forsonet med verden i den enbårne Sønnens død etter sin menneskenatur. Men dermed er ikke frelsen gitt den enkelte til del. Guds forsoning med verden gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Fra dåpen kommer vi som Guds kjære barn, ikledd Jesu Kristi, Guds Sønnens hellighet og rettferdighet. Vi fikk barnerett hos Gud med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16) Derfor er dåpen «rettferdiggjørelsens sakrament» gjennom hele livet. Annet duger ikke. Det fikk også Paulus erfare:

Fil 3:7-9 – Det som før var en vinning for meg, akter jeg nå som et tap på grunn av Kristus. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Jesus Kristus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg akter alt som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham. Her har jeg ikke min egen rettferdighet, den som loven gir, men den rettferdighet som jeg får ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved tro.

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av den onde menneskenatur, det gjorde Gud

Landshøvdingen Pilatus toet sine hender, for ikke kunne han avsi dødsdom over en uskyldig mann. Han overlot til jødene å dømme Jesus etter deres egen lov. Men under den romerske okkupasjon var jødene uten myndighet til å avsi dødsdommer.

«Det brennende Gehenna».

Jesu billedbruk er den brennende søppelplassen uten Jerusalems bymurer. Der brant søppelet døgnet rundt. Bildet handler om Guds straffedom over sine fiendemakter synd, død og djevel. Guds evangelium handler om Guds selvhengivende kjærlighet til verden under syndefallets levekår. Med Kristi lidende lydighet til eksempel, er allerede vrede over vår neste en stor synd. Det var Jesus og fariseerne enige om, for drap omfatter vreden i hjertet. Men Guds gaverttferdighet var fariseerne fremmed.

De kunne utstøte fra synagogen den som ikke oppfylte deres krav til et lovlydig liv. De utstøtte ble tiltalt med ordene «raka» eller «morè». Jesus avviste denne justis. Den rammet dem som ikke godtok deres forskrifter. Denne vilkårlighet forklarer hvorfor den blindfødtes foreldre fryktet for å bli utstøtt av synagogen.

Denne vilkårlighet forklarer hvorfor rådsherren Nikodemus trodde på Jesus, men ikke turte å bekjenne troen. Han fryktet for å bli utstøtt av synagogen. Frykten for

den sosiale utstøting angår oss. Barn og unge frykter den, for hva vil «de andre si» si? Det samme gjør mange voksne.

Jesus vender blikket en annen retning og advarer. Den som taler nedsettende om andre, lik farisèerne, er selv skyldig «til det brennende Gehenna». Guds straffedom rammer Guds fiendemakter i en virkelighet hvor ingen Jesus fins. Derfor advarer Kristus med to utganger på dette liv. Han advarer med en drastisk billedbruk og ber oss inntrengende å ta vårt eget liv på alvor og Guds lov og evangleium på alvor.

Den som avviser Guds frelse, gitt i dåpen, stiller seg på Guds fiendemakters side, og selv årsak til sitt evige «utenfor». Guds vrede over synd, død og satans makt er løsningen på lidelsens og ondskapens problem. Derfor har Gud elsket vrden så høyt at han gav sin enbårne Sønn til hver den tror, og lik tiggeren rekker hatten fram.

Mt 7:13 – Gå inn gjennom den trange port! For vid er den port og vid er den vei som fører til fortapelsen, og mange er de som går inn gjennom den.

1 Tim 2:4 – (Gud) vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Joh 3:36 - Den som tror på Sønnen, har evig liv. Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

Forlik mellom motstandere

Farisèerne verdsatte forlik mellom motstandere. Det gjorde også Jesus. Han priser dem salig som praktiserer Guds forsoning ved å forsones motstandere (Mt 5:9). Men Jesus ser fredsstifterne i en større sammenheng: Han er Guds fred i egen person, virksom med syndenes forlatelse i vår midte.

Han hilser nåde og fred fra en forsonet Gud og tilsier syndenes forlatelse, vunnet for oss alle med Guds blod, utgytt i Kristi død på korset. Guds forsoning med verden, ble gitt oss til del i dåpen til Jesus død. Ser vi hverandre i forsoningens sammenheng, må vi betrakte hverandre i forsoningens sammenheng.

Mt 5:9 - Salige er de som stifter fred, for de skal kalles Guds barn!»

Det er hva vi gjør under høymessen, når presten hilser «Herren være med dere», og menigheten svarer «og med din ånd». Vi konstituerer oss som rettsforsamling i Guds nåderike, og opphever forsamlingen med samme hilsen. Vi samles for å bruke vår barnerett hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død, og blir utsendt herfra for å leve forsonet med hverandre.

Men den som avviser Guds nåde og fred, må betale til siste øre. Det har Kristus gjort. Må Guds fred, som overgår all forstand, bevare deres hjertes tanker hos Kristus Jesus.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi for barneretten hos deg, kjøpt med ditt hellige og uskyldige blod. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord. Skriv din lov i våre hjerter, så Jesus Kristus er vår rettferdighet og hellighet hos deg, og med ham til gave følger hans eksempel og lever forsonet med hverandre. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

7. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Matt 17:1-8

Kristi Forklaringsdag

Gamle bibeloversettelser sier om Jesus at han ble «forklaret». Derfor ble denne søndagen i kirkeåret kalt «Kristi Forklaringsdag». Nyere oversettelser sier han ble «forvandlet». Hva denne forvandling består i, fremgår av Lukas-evangeliet:

Lk 9:29 – Mens han forrettet bønnen, ble ansiktet hans helt forvandlet og klærne ble blendende hvite.

Jesus ble ikke forvandlet til noe annet enn det han var fra før, sann Gud og sant menneske. Som regel holdt han sin guddomsnatur skjult. Han kom i en tjeners skikkelse og ble mennesker lik (Fil 2:7). Også i det ytre fremstod han som menneske. Det var altså *utseendet* som ble forvandlet på Forklaringsberget. En kort stund ble ansiktet og klærne gjennomlyst av hans guddomsnatur.

Må vi gjøre et skittent arbeid, skifter vi til arbeidsklær,. Guds Sønn kom i tjenerskikkelsen for å være verdens syndebærer og oppfylle Guds lov i lidende lydighet. Tjenerskikkelsen holdt hans guddomsnatur skjult. Ja, han forbød de tre disiplene å fortelle hva de hadde sett. Først etter Jesu oppstandelse fra de døde fortalte de hva de hadde sett.

1 Joh 1:14, 18 – vi så hans herlighet, den herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet. /.../ Ingen har noensinne sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er.

2 Pet 1:16-18 – Det var ikke oppdiktete sagn vi holdt oss til da vi kunngjorde for dere vår Herre Jesu Kristi kraft og hans komme. Vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet. For han fikk ære og herlighet av Gud Fader den gang røsten lød fra den høyeste herlighet: «Dette er min Sønn, den elskede,

som jeg har behag i.» Vi hørte selv denne røsten lyde fra himmelen, da vi var sammen med ham på det hellige fjell.

Da Guds Sønn fremstod i tjenerskikkelsen, ble profetordet oppfylt, som sier at han ble ringeaktet av mennesker (Jes 53:3). Hvis han i Getsemane hage hadde fremstått som den hellige Gud, lik en fortærende ild, og med tolv legioner engler, hva ville da ha skjedd med dem som var utsendt for å gripe ham? De ville ha lidd samme skjebne som de soldater som var utsendt for å gripe profeten Elias på fjellet Karmel. Ild slo ned fra himmelen og fortærte dem. (2 Kong 1:9-14) Men Guds Sønn i sin lidende lydighet overlot til fiendene å gjøre med ham som de ville. Hans oppdrag var et et annet.

Da Johannes var forvist til øya Patmos, fikk han gjensyn med Jesus i sin guddoms glans:

Åp 1:14-17 – Hans hode og hår var hvitt som hvit ull eller som snø, og øynene som flammende ild, føttene var som bronse glødet i en brennende ovn, og røsten lød som bruset av veldige vannmasser. I sin høyre hånd holdt han sju stjerner, og fra hans munn gikk det et skarpt, tveegget sverd. Ansiktet var som solen, når den skinner i all sin kraft.

I nåtid opplyser han vår formørkede forstand med sitt ord. Han gir sin guddoms natur til kjenne med ord, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Han opplyser vår forstand med den samme guddomsnatur som gjennomstrålte Kristi ansikt og klær:

Mal 4:2 – rettferdighetens sol skal gå opp med legedom under sine vinger. (NO 1930)

2 Kor 4:7 – For Gud som sa: «Bli lys i mørket», han lyste i våre hjerter til opplysning om Guds herlighets kunnskap i Kristi ansikt.

Det gåtefulle samtaleemnet

Hva var det Jesus, Moses og Elias samtalte om? Matteus lar svaret fremgå av sammenhengen. Forut for hendelsen på Forklaringsberget hadde Jesus fortalt de tolv at han «*måtte*» gå til Jerusalem for der å lide, dø og oppstå på den tredje dagen» (Mt 16:21). Lukas opplyser at han talte om sin bortgang som han skulle fullføre i Jerusalem (Lk 9:31).

Hvorfor «*måtte*» han - den skyldfrie – lide og dø? Det står jo i Moseloven (5 Mos 27:26): *Forbannet være den som ikke holder denne lovs ord og ikke gjør etter dem!* Allerede Jobs lidelse var ubegripelig. Vennen Elifas fra Teman undret seg:

Job 4:7 – Tenk etter! Når mistet en skyldfri mann livet, hvor gikk rettskafne folk til grunne?

De som så den korsfestede Jesus, så en ugjerningsmann få sin fortjente straff. Det overstiger all forstand at den udødelige Gud skulle lide døden i Jesu tjener-skikkelse. «Herlighetens Herre» ble korsfestet», skrev Paulus (1 Kor 2:8).

Da har noen forsøkt å avgrense lidelsen til Guds Sønnns menneskenatur. Derfor unngikk de å kalle jomfru Maria for «gudføderneske». De fremstiller man Jesu død som en helledød, som om han var en av mange som ofret livet for en god sak. Da gjenstår Skriftens vitnesbyrd: Gud forsonet verden *med seg selv* i Jesu Kristi død på korset. Problemet er det største av alle under: Den historiske Jesus, sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person.

Peter, Jakob og Johannes fikk se hans guddoms herlighet stråle fram av Jesu ansikt og klær, og dertil høre røsten fra himmelen. De så den herlighet som Jesus bevitnet med de undere han gjorde, når han ville og når hans oppdrag var tjent med dem. De så, men fikk ingen forklaring. Den holder Gud skjult også for Guds gode engler – inntil videre.

Vi er henvist til bevitnede kjensgjerninger, og til dem hører Guds eviggyldige vitnesbyrd: Jesu oppstandelse fra de døde. Åpenbaringsordet Gud har oppfylt sine løfter ved profetene. Gud er en forsonet Gud, forsonet i Jesu Kristi død, og forsoningen gitt den enkelte i dåpen til Jesu død. Guds tro til oss er grunnfestet i en bevitnet Jesus-historie etter Skriftene.

Kristi ord skal ha prioritet. «Hør ham!»

Her var det godt å være, tenkte Peter, og foreslo at det skulle bygges tre hytter for Moses, Elias og Jesus. Kort tid i forveien hadde Jesus sagt til Peter at han tenkte mennesketanker (Mt 16:23). Da var det en sky overskygget dem og de hørte *en røst tale ut av skyen: «Dette er min Sønn, den elskede, i ham har jeg behag. Hør ham!»* Skyen minner oss om hendelsen da Moses mottok steintavlene:

Mos 24:16-18 – Herrens herlighet senket seg ned på Sinai-fjellet. Skyen skjulte fjellet i seks dager. Den sjuende dagen ropte Herren på Moses fra skyen. For israelittene var Herrens herlighet å se til som en fortærende ild på fjelltoppen. Moses gikk inn i skyen og steg opp på fjellet.

Der talte Gud til Moses. Noe lignende skjedde på Forklaringsberget. Gud talte ut av skyen. Etterpå så de ingen andre enn Jesus alene.

Hør ham! Ordene har adresse også til oss. Guds kirke på denne jord lever av Kristi ord og må holde fast ved dem. Det er å høre i bibelsk mening: å høre og motta Kristi ord og holde dem i livets vitnesbyrd. Denne formidling i nåtid handler om liv eller død. Guds løfte om den kommende Profeten er oppfult i Jesus Kristus:

5 Mos 18:18-20 – Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham. Den som ikke vil høre på de ord han taler i mitt navn, ham vil jeg kreve til regnskap. Men våger en profet å tale noe i mitt navn som jeg ikke har befalt ham, eller taler han i andre guders navn, da skal den profeten dø.

Det er denne advarsel apostelen Paulus minnet kvinnene om, forført av likhets-ideer i Korint-menigheten.

1 Kor 14:36-38 – har Guds ord utgått fra dere? Eller er det kommet bare til dere? Hvis noen mener å være profet eller åndsbegavet, så skal han vite at det jeg skriver til dere, er Herrens bud, men om noen ikke godtar dette, blir han ikke selv godtatt. (E Sv Kyrkobibel)

Sammenstillingen *Moses og Elias* handler om Loven og Profetene. Det var om dem Jesus sa: «*De vitner om meg.*» (Joh 5:39)

Peter, Jakob og Johannes representerer de tolv apostlene. Til dem skulle den oppstandne Jesus si, da han utsendte dem: «*Dere er vitner om dette.*» (Lk 24:28) De tre var øyenvitner til det som skjedde på forklaringsberget. «*Etter to eller tre vitners utsagn skal en sak stå fast*» (5 Mos 19:15).

Jakob ble den første apostel som led martyrdøden, og dermed den første som fikk skue Guds herlighet i himmelen. Før Peter led martyrdøden, var han i flere år Jesu vitne om Guds løfter oppfylt i Jesu lidelse, død og oppstandelse. Johannes levde til han døde i begynnelsen på 90-tallet. Han skriver i sitt første brev:

1 Joh 1:4f - Og livet ble åpenbart, vi har sett det og vitner om det, og forkynner dere det evige liv, som var hos Faderen og ble åpenbart for oss. Det som vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere, for at dere skal ha samfunn med oss, vi som har samfunn med Faderen og hans Sønn, Jesus Kristus. Og vi skriver dette for at vår glede skal være fullkommen.

Ordet «*samfunn*» handler her om kirkesamfunn i egentlig mening – de helliges gudssamfunn i de hellige ting, mottatt med munnen under Herrens Nattverd. Johannes-brevets sluttord gjenspeiler overgangen til Nattverdens Liturgi:

1 Joh 5:20f – Vi vet at Guds Sønn er kommet, og han har gitt oss forstand så vi kjenner Den Sanne. Og vi er i ham, Den Sanne, vi som er i hans Sønn, Den Sanne, Jesus Kristus. Han er den sanne Gud og det evige liv. Mine barn! Vær på vakt mot de falske guder!

Kristi legemes og blods sakrament, mottatt med munnen, bevitner de troendes samfunn med «*den sanne Gud og det evige liv*». Utelukket er falske guder. «*Du skal ikke ha andre guder utenom meg.*» Budet er menighetslivets rettesnor. «Hør ham!»

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen! Deg takker vi for ditt synlige vitnesbyrd da du lot din herlighet gjennomskinne Jesu ansikt og klær, din kjempende kirke til evig trøst. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører Kristi ord, så vi lærer hans persons hemmelighet. Og hva vi enn måtte lide for ditt Ords skyld, trøst oss med din sanne trøst, at i den kommende verden skal vi få se din herlighet som også tilhører din Sønnns menneskenatur. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

8. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Mt 7:15-21

Advarsel mot falske profeter

Jesu advarsel mot falske profeter er hentet fra Bergprekenen: «*Vokt dere for falske profeter! De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.*»

Advarselen har adresse til alle kristne: Alle har vi ansvar for det som blir forkynt og lært over prekestoler og lærekatetre. Alle døpte skal lære å holde Jesu befalinger gjennom skiftende generasjoner. Vi skal lære å bruke prekenen, dåpen, Herrens Nattverd og dertil syndsforlatelsen tilsagt i det private skriftemål.

1 Tim 3:15 - (Døpte) skal vite hvordan en skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Gal 1:7 – det finnes ikke noe annet evangelium; det er bare noen som forvirrer dere og vil forvrengte Kristi evangelium. Men om vi selv eller en engel fra himmelen skulle forkynne dere et annet evangelium enn det vi har forkynt, så skal han være forbannet.

2 Tim 3:14ff – (apostelen formaner Timoteus) du skal holde fast på det du har lært og er blitt overbevist om – du vet jo hvem du har lært det av. Helt fra barndommen kjenner du de hellige skrifter, de som skal gi deg visdom som leder til frelse ved troen på Kristus Jesus. Alle skrifter som er inngitt av Gud, er også nyttige til å gi opplæring og tale til rette, hjelpe på rett vei og oppdra i rettferd. Slik skal det menneske som hører Gud til, settes i stand og bli rustet til all god gjerning.

Jesus Kristus er det evige Guds Ord som ble menneske i Jesu tjenerskikkelse. Den lære han ga videre fra sin Far i himmelen, den er evig og uforanderlig, lik den treene Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd - evig og uforanderlig.

Mt 5:18 – før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav, eller en eneste tøddel i loven, forgå.

Jak 1:17f – hos ham er det ingen forandring eller veksing mellom lys og mørke. Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord, for at vi skal være en første frukt blant dem han har skapt.

Vi har all grunn til å ta på ramme alvor Jesu advarsel mot lære i strid med hans ord. Vi er omgitt av skeptisismen i den sekulær-liberal kultur. Man stiller seg tvilende til påstander om objektivt gitte sannheter. Om de finnes, må de sidestilles med andre påstander av samme art. Hvorfor ta Jesu advarsel på ramme alvor?

Svaret beror på hvem Jesus er: Sann Gud og sant menneske forenet i samme person, stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Åpenbaringsordets Gud har oppfylt sine løfter i en bevitnet Jesus-historie. Kirkens gudstro er ikke et sosialt produkt av meningsytringer, men Guds tro til verden, gitt i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

Vi har mottatt Guds tro gjennom apostelordets lære, uavhengig av trosytringer i dialog og samtale. Utrustet på Pinsedagen med større gaver enn andre kristne, har de overgitt Guds tro med Kristi ord fra Faderen, forutsagt i Det gamle testamente. (1 Pet 1:8-12)

Den kanskje strengeste advarsel i Nytestamente er det sendebrev som den gamle Johannes overgav til menigheten i Laodikea, èn av de sju menighetene som representerer kristenheten i all etertid. Advarselen gjelder likegyldighet for apostelordets lære fra Herren Jesus:

Åp 3:16- 19 – du er lunken, ikke kald og ikke varm. Derfor vil jeg spytte deg ut av min munn. «Jeg er rik», sier du, «jeg har overflod og mangler ingen ting». Men du vet ikke at nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken. Derfor gir jeg deg det råd, at du kjøper gull av meg, lutret i ild, så du kan bli rik, og hvite klær som du kan kle deg med og skjule din nakne skam, og salve til å ha på øynene dine, så du kan se. Alle som jeg har kjær, dem refser jeg og tukter jeg. La det bli alvor og vend om!

Et annet eksempel: I Bergprekenen taler Jesus om Guds gode skapervilje for mann og kvinne (Mt 5:27-47). Skeptikeren tilpasser ordene til mennesket betraktet som ide. Omsatt i praksis, må likeverd være lik funksjon. Hvordan kan det som er, være det som bør være?

En kvinne som utøver det offentlige prekenembete, avbilder Kristus og kirken i et lesbisk parforhold. Praksis vitner falskt om Guds gode skapervilje, og virker ødeleggende på den sosiale grunnrelasjon mellom far – mor og barn. En kristen kvinne bekjenner troen med sitt morskall og vitner sant om den gode Skaperen.

Et tredje eksempel: Jesu advarsel mot å samle seg skatter på jorden, for det ditt hjerte henger fast ved, er din gud. (Mt 6:19ff) Med synet på mennesket som «sin egen lykkes smed», blir livshistorien bedømt etter kriteriene prestasjon, karriere, velstand og popularitet. Følgelig må man rangere krøplinger, idioter og brysomme menneskeliv som meningsløse liv. Overgangen til et drapssamfunn ligger nær.

Et fjerde eksempel: Jesu advarsel mot falske profeter rammer kirkefelleskap på såkalt «tilstrekkelig grunnlag», som om om mennesker evner å legge en annen grunnvoll enn den som er lagt – Kristus Jesus. Begrunnelsen innskrenker kirkens grunn, lagt i begynnelsen, og tilslører den vranglære som består.

Eksemplene viser at troskap mot det apostoliske ord er fort sagt, men utsatt for den motstand som kirkens Herre avviser.

Mt 10:34-36 – Tro ikke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille: Sønn står mot far, datter mot mor, svigerdatter mot svigermor, og en manns husfolk er hans fiender.

Skeptisismen åpner for bekvemme lærevedtak, begrunnet i allmennyttens – «det vi alle er best tjent med. Trosytringer vedtatt med flertall trer i stedet for kirkens gudgitte kjennetegn. Jesus advarer: «Vokt dere!» Og Herrens apostel formaner i tråd med Jesu ord:

Rom 16:17 – Jeg formaner dere, brødre: Hold øye med dem som volder splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt imot. Hold dere unna dem.

1 Joh 4:1 – Prøv åndene, om de er av Gud.

Jesu advarsel utelukker kirkefelleskap på den beskårne kirkegrunn. Formaningene hører sammen med kallsretten. Den medfører også retten til å gjenopprette kirkefelleskap på kirkens ubeskårne grunn.

Hva mener Jesus med ulver ikledd «sauehamen»?

Jesu billedbruk gjelder det fariseiske hykleri: Det ordet kan også bety skuespill. Godt skuespill gir inntrykk av å være virkelig. Men Jesus gjennomskuet sauehamen. Gud ser i hjertene. Bak fasaden så Jesus rovgriske ulver, men den kirkeødeleggende virkning avslører.

Derfor advarer Jesus mot *surdeigens virkning i det skjulte*. Den begynner med tilsynelatende ufarlige forbehold mot apostelordets lære. Lik den fariseiske overtro, forutsetter man at mennesket evner å velge mellom rett og galt i troens saker. Den læren var Paulus fortrolig med fra sin fortid som fariseer: *En liten surdeig kan gjennomsyre hele deigen*. (Mt 16:6, 1 Kor 5:6)

Da forveksler man trosytringer med kirkens kjennetegn, fri til å rangere mellom splittende lære og den uenighet som er til å leve med. Overført til praksis, rangerer man høyest hensynet til det organiserte *tjenestefellesskap*, viktigere enn trofasthet mot det apostoliske ord. I praksis kan hensynet til allmenntjenesten gi rom for hva som helst i strid med Herrens bud.

Et annet eksempel: Påstanden «*vi bygger på Bibelen*». Påstanden tilslører det *faktiske* brudd med apostelordets lære fra kirkens Herre. Tilsørende ordbruk er gammel nytt:

Jer 23:28, 30, 32 – Den profet som har en drøm, kan fortelle drømmen, men den som har mitt ord, skal i sannhet tale mitt ord. /.../ Derfor vender jeg meg mot profetene, sier Herren, de som stjeler mine ord fra hverandre. (.../ De fører mitt folk på villspor med sine løgner og sitt skryt. Jeg har ikke sendt dem.

Hva er kirkefellesskap etter «min faders vilje»?

Uttrykket «*min Faders vilje*» er i bibelsk sammenheng det samme som «Guds ord», sannhetens ord fra Jesu Far i himmelen. Troskapen mot det apostoliske ord er det *nødvendige* vilkår for kirkefellesskap (1 Kor 4:2). Den som gjør «*min Faders vilje*», følger ikke den praktiske fornuft, men apostelordets lære fra Herren Jesus.. Kirkens kjennetegn er den uforbeholdne bekjennelse til kirkens rene, gudgitte kjennetegn, innstiftet og befalt av den oppstandne Jesus Kristus. Trosytringer i samtale og dialog må vike for kirkens kjennetegn.

2 Joh 8-11 – Vær på vakt, så dere ikke mister det dere har vunnet med arbeidet deres, men får full lønn! Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. Den som holder seg til læren, har samfunn med Faderen og Sønnen. Om noen kommer til dere og ikke fører denne lære, så ta ikke imot ham i deres hjem, og hils ham ikke vel møtt. For den som hilser ham, blir medskyldig i det onde han gjør.

Årsaken til menighetens felles gudstjeneste er Guds tjeneste for oss. Det som samler oss er ikke flertallsmeninger og trosytringer, men de handlinger som den oppstandne Jesus innstiftet og befalte, og døpte skal holde. På dette vilkår er den oppstandne Kristus virksom med sitt ord i vår midte. Gud tjener oss med sitt ord.

Dette markerer vi i liturgien med hilsener mellom prest og menighet. «*Herren være med dere! - Og med din ånd!*» Vi konstituerer oss som rettsforsamling i Kristi kirke for å utøve vår barnerett hos Gud, gitt i vår dåp. Til slutt hever vi rettsforsamlingen med samme hilsen.

Gud tjener oss med forsoningens goder. Vi trer fram og tjener Gud med påkallelse, takk og bønn med lovprisning. Vi har kirkefellesskap på Guds vilkår.

Herrens Nattverd - Guds kirkes samfunn i de hellige ting.

Herren over enhetens sakrament utelukker lærdommer i strid med hans ord.

1 Joh 1:6f – Sier vi at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og følger ikke sannheten. Men dersom vi vandrer i lyset, slik han er i lyset, da har vi samfunn med hverandre, og Jesu, hans Sønnns blod, renses oss for all synd.

Troskap mot apostelordets lære medfører lærestrid. Troskapen medfører ordnet læretukt i et ja- og nei-forhold til apostelordets lære. Stridens årsak er velmente og bekvemme forbehold mot læren etter sin ordlyd. Da gjelder det fremfor alt å bevare Åndens enhet på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.

Ef 2:20, 4:15 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. /.../ – la oss holde oss til sannheten og i alle ting vokse opp i kjærlighet til ham som er hodet, Kristus. (E Sv Kyrkobib)

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, du vår venn å stole på i liv og død, deg takker vi for ditt ords kunnskap. Hør oss i nåde: Gi din kirke hyrder og lærere som holder fast ved apostelordets lære og nåde til å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle. Gi trofaste prester et langt liv, og forèn oss på din kirkes grunnvoll, hel og ubeskåren. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

9. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 16:1-9

Den utro forvalteren

Jesu bruk av lignelser er et spesielt innslag i Jesu undervisning. Med lignelser formidler han kunnskap ved hjelp av *billedbruk*.

Et eksempel er iignelsen om den utro forvalteren. Meningen kommer fram i v 9: Det er ikke Gud, men den urettferdige Mammon som roser stortyven. Mammon stjeler fra Gud, den gode Skaperen. Det er noe av det mest dårkilige man kan gjøre – å berike seg på bekostning av det skapergitte livsgrunnlag for alt levende.

Sal 24:1 – Jorden og det som fyller den, /.../ alt hører Herren til.

Hagg 2:8, – Sølv er mitt, og gullet er mitt, lyder ordet fra Herren.

Vi mennesker har ingenting som vi kan kalle vårt i egentlig mening.

Job 1:21 – Naken kom jeg fra mors liv, naken vender jeg tilbake, Herren gav og Herren tok, Herrens navn være lovet.

Rom 11:35f – Hvem gav ham noe først, så han skulle få vederlag? Fra ham og til ham og ved ham er alle ting.

Fork 5:18 – Når Gud lar en mann få rikdom og gods, og gir ham lov til å nyte det, og ta sin del og glede seg midt i sitt strev, da er dette en gave fra Gud.

Men den som samler til seg selv, får til sist høre:

Lk 12:20 – Uforstandige menneske! I natt kreves ditt liv tilbake. Hvem skal så ha det du har samlet?

Ofte blir de beundret, de som vet å samle store rikdommer til seg selv. Vanlig er det å utnytte mangler ved skattelovgivningen, eller snyte på skatten, lure og bedra uten å bli oppdaget og straffet for det. De som lykkes, blir ofte respektert som dyktige. Martin Luther sier et sted at de største kjeltringene bærer gullkjede om halsen. Og i Store Karekisme:

«Tyveri er det vanligste håndverk på jorden. /.../ (Tyvene) hilser man som store herrer og som gode og hederlige medborgere, som under fagert skinn stjeler og røver.»

Med lignelsen om den utro forvalteren beskriver Jesus mennesket under syndefallets kår: Det faller oss naturlig å tjene Mammon, som om vi står i gjeld til *ham*. Men skjult bak pengejag og havesyke står den onde selv, han som har den hele verden i sin vold (Joh 5:19). Vi er satt til å forvalte det vi eier, men Mammon innbil-ler oss at vi virkelig eier det vi har. Men tingene vi eier, har vi til låns. Også barna er foreldrenes «gudslån».

Hvilken klokskap er det mammon roser?

Den som tjener Mammon, tjener djevelen, den virkelige stortyven, og fremmer hans interesser. Da roser Mammon den utro forvalteren for klokskap uttrykt i hardhet, overmot, hensynsløshet og forakt for andres verdier. Men før eller siden blir en mammons forvalter avsatt som utro tjener.

Hva vil det si å ødelegge for mammon?

Det er å etterleve budet «du skal ikke stjele». Den som etterlever budet, stjeler fra mammon. Eller sagt med vår barnelærdom:

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke tar penger eller gods, og ikke drar det til oss med falske varer eller annen svik, men hjelper ham til å berge sin eiendom og bedre sine kår.

Ef 4:28 – Tyven skal ikke lenger stjele, men arbeide og gjøre noe nyttig med hendene sine, så han kan ha noe å gi til dem som trenger det.

Jesus sa til den rike unge mann, at han skulle selge det han eide og gi det til de fattige. Jesus oppfordret ham til å ødelegge for Mammon. Da ble han dystert til sinns, for han var en Mammons trell.

Hvordan skaffe seg venner med utsikt til «de evige boliger»?

Tjeneren i teksten var utro, men han hadde en plan med sin utroskap. Han ville skaffe seg venner i denne verden, og med dem sikre sin egen fremtid.

Jesus vil lære oss noe annet: Vi kan ikke ta med oss noe ved siste avgang, men forvalte det vi eier på en slik måte at vi skaffer oss venner med utsikt til «de evige boliger». Vårt levende håp er Jesus Kristus, men han tilhører også andre. Denne livsstil søker Guds rike først. Det er å ødelegge for den urettferdige Mammon.

På Dommens dag vil ikke Kristus dømme etter denne verdens suksékriterier. Han spør etter troens frukter. Troen har Kristus og mangler ingenting. Han gav seg selv for sine minste brødre, «de som tror på meg». Med ham til gave og eksempel, oppildner vi hverandre til gode gjerninger.

Ef 1:7 – I ham har vi gjenløsningen som ble vunnet ved hans, blod.syndenes forlatelse. Så stor og rik er hans nåde.

Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus utelukker vår kvalifikasjon og prestasjon. Et advarende eksempel er Peters bann over magikeren Ananias, han som ville utnytte kristentroen til egen vinning:

Apg 8:20f Måtte både du og pengene dine forgå, du som tror at du kan kjøpe Guds gave for penger! Du har ingen lodd eller del i dette, for ditt hjerte er ikke oppriktig for Gud.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for daglig brød og gaver ufortjent. Hør oss i nåde: Lær oss å akte trofaste hyrder for ditt Ords skyld, så de med glede kan berede oss til din store regnskapsdag. Og lær oss av din gavmildhet å skaffe oss venner som mottar oss i dine evige boliger. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

10 S. E. TREF.

JESU GRÅT OVER JERUSALEM

Prekenutkast 1. rekke: Lk 19:41-48

Teksten stiller oss overfor et merkelig sammentreff i frelseshistorien. Jerusalem ble ødelagt av babylonerne år 586 f Kr, og av romerne i år 70 e Kr – begge ganger ble templet ødelagt på *samme dato* - den tiende dagen i måneden Av, som omtrent tilsvarer vår måned august. Salomos første tempel ble gjenoppbygd etter 70 år.

Senere - under Herodes den Store, ble templet delvis ombygd og fikk et tilbygg (Joh 2:20). Da bygget stod ferdig etter 47 år, ble templer beundret av alle for sin skjønnhet. Jesu disipler sa til ham: «Se, *slike steiner og bygninger!*» (Mk 13:1). Da varslet Jesus med tårer at templet skulle brytes ned, og stein på stein ikke være tilbake. (Lk 21:5f)

Guds nidkjærhet for sitt folk.

Jesus gråt ikke over den kommende ødeleggelse, men over folkets uforstand, som ikke forstod at Herren hadde gjestet sitt folk (Lk 19:44). Med tårer viste han Guds nidkjærhet for sitt folk, som måtte straffe sitt folk for dets vantro, og samtidig vise nåde og barmhjertighet mot dem som søkte ham.

Gud hadde for lenge siden varslet kong Salomo at templet skulle bli ødelagt, hvis Israel forlot Herren sin Gud. I dagens tekst forutsier Jesus at hele Jerusalem ville bli ødelagt.

Jer 1:12 - Jeg (Herren) skal våke over mitt ord og la det gå i oppfyllelse.

Jesus hadde forberedt disiplene på katastrofen. De skulle rømme opp i fjellene. Det rådet fulgte urmenigheten i Jerusalem.

5 Mos 5:9f – For jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud. Jeg lar straffen for foreldrenes synd komme over barn i tredje og fjerde ledd, når de hater meg, men jeg viser miskunn i tusen ledd mot dem som elsker meg og holder mine bud.

Esek 33:11 – Så sant jeg lever, sier Herren Gud, jeg vil ikke at den ugudelige skal dø, men at han skal vende om fra sin onde ferd og leve. Vend om, vend om fra det onde livet dere fører!

Denne nidkjærhet for sitt verk stadfestet Gud da han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. (Joh 3:16.)

Den romerske hæren omringet Jerusalem og bygde skanser. Den 14. april (etter vår tidsregning) ble Jerusalem angrepet. Templet ble ødelagt og alle prestene drept. I september lå hele byen i ruiner. Det gikk som Jesus hadde varslet:

«Om også du på denne dagen hadde forstått hva som tjener til din fred! Men nå er det skjult for dine øyne. Det skal komme dager da dine fiender kaster en voll opp omkring deg, omringer deg og trenger inn på deg fra alle kanter og slår deg og dine innbyggere til jorden. Det skal ikke bli stein tilbake på stein i deg fordi du ikke forstod at tiden var kommet da Herren gjestet deg.»

Vår levetid er en nådetid.

Jerusalems ødeleggelse er en alvorlig påminnelse om vår nådetid:

- Det er nådetid å få høre evangeliet om Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død.
- Det er nådetid å få høre og lese Guds ord med Kristus som veileder.
- Det er nådetid å få anvende på seg selv Guds løfte, gitt i vår dåp: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig.» (Mk 16:16)
- Det er nådetid å få anvende på seg Guds tilgivelse tilsagt i det private skriftemål. :
- Det er nådetid å få motta hva Kristus sier han gir i sin nattverd. Han gir sitt ofrede legeme og blod i sakramentets skikkelser. Og hver den som i dette måltid mottar han gave, har sammen med Guds kirke i himmelen og på jorden samfunn med ham som er Guds fred til alle. (Mt 26:26-28)

Hva mener Jesus med ordet «røverhule»?

«Så gikk Jesus inn på tempelplassen og gav seg til å jage ut dem som drev handel der.» På tempelplassen ble det kjøpt offerdyr. Ifølge Moseloven skulle israelittene tre ganger i året tre fram for Herren, men ikke tomhendte. Langveisfarende kunne få kjøpt det dyr som trengtes til offeret. Dermed oppstod handelen for vinnings skyld. Tempelbruken ble en markeds plass (Joh 2:16):

Med ordet «røverhule» siktet Jesus til et ord ved profeten Jeremia.

Jer 7:9-11 – Er det ikke så at dere stjeler, slår i hjel, bryter ekteskapet og sverger falskt, at dere tenner offerild for Ba'al og holder dere til andre guder som dere ikke kjenner. Så kommer dere og trer fram for meg i dette huset som bærer mitt Navn, og sier: «Vi er frelst». Og enda holder dere på med disse avskyelige ting! Mener dere at dette huset som bærer mitt Navn, er en røverhule? Også jeg kan se, sier Herren.

I den tid Jeremia levde, søkte folk til templet samtidig som man fortsatte med åpenbare synder. På Jesu tid satte gjerrighet preg på tempelbruken, og gjerrighet

er avgudsdyrkelse. Med ordet «røverhule» satte Jesus navn på Guds strenge reaksjon da han drev kremmerne ut av tempelplassen. Problemet er gammelt nytt.

Kirkens reformasjon begynte med angrep på avlatshandelen, fordi den blandet sammen forretningsvirksomhet og frelseslære. Dette samrøre var verre enn den gang man gjorde templet i Jerusalem til markeds plass.

Guds tempel i den nye pakt er den troende kirke, oppbygd av levende steiner på profetenes og apostlenes grunnvoll. Den hjørnestein som holder templet sammen, er den oppstandne Kristus Jesus. Han sammenføyer kirken med apostlenes lære fra ham.

1 Tim 3:15 – Guds hus er den levende Guds kirke.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til /.../ bønnene.

Det jordiske kall må skjøttes. Likevel kan de fleste avsette tid til daglig bønn.

Sal 119:147f – Før daggry roper jeg om hjelp og venter på dine ord. Herre, du som er trofast, hør når jeg roper, hold meg i live etter dine dommer.

Sal 55:17f – Men jeg vil rope til Gud, og Herren vil frelse meg. Både kveld og morgen og midt på dagen må jeg klage og sukke.

Urmenigheten – et forbilde for kristne til alle tider.

Teksten sier tii slutt at Jesus underviste i templet og folket hørte på ham. Urmeenigheten fortsatte denne praksis – den holdt fast ved apostlenes lære fra Herren Jesus (Apg 2:42). Det skal også vi gjøre når vi samles. Apostelens formaning omfatter også prester i nåtid:

1 Tim 4:13 – du skal særlig ta deg av skriftlesningen, formaningen og undervisningen.

Også nattverden er en Ordets gudstjeneste. Kristus gjør med sitt allmaktsord det det sakramentale under, og tjener oss med gaven han gir: «*Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod*»

Når Kristus taler, gjelder det å høre, og med takksigelse motta hva han gir.

Jes 55:6 - Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær!»

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, verdig er du all takk for din forsoning med verden i Kristi død. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi holder fast ved din frelse, gitt i dåpen til Jesu død, vokser i din kunnskap og til sist får se din herlighet i den kommende verden. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

11. S. E. TREF.

Førsterekkes evangelium: Lk 18:9-14

Fariseeren og tolleren

Hva er årsaken til vår frelse?

Jesus gir svaret med lignelsen om fariseeren og tolleren i templet. Begge ba i templet, på det sted som Gud hadde anvist til bønn og tilbedelse. Begge tilba den levende Gud, ifølge budet: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg.*»

Farisèeren mente seg kvalifisert til frelse med gode gjerninger, kanskje med Guds hjelp. Han kunne vise til gjerninger som gjelder forholdet til vår neste: Han var ingen horkar, men levde i samsvar med Det sjette bud. Han var heller ingen røver eller tyv, men levde etter det sjuende bud. Kort sagt: Her fremstod en mann som i menneskers øyne var uklanderlig i all sin ferd. Det gjorde han rett i, men dermed var ikke Guds lov og skapervilje oppfylt.

Jesus var ikke kommet for å oppheve loven, men for å oppfylle den. Når noen spurte: Hvordan kan man bli stående i Guds dom, da stilte han et motspørsmål: «*Hva står skrevet i loven?*» Der står det: «*Gjør det, så får du leve!*» (Lk 10:26)

Heb 10:28 – Når noen forkaster Moseloven, møter han ingen barmhjertighet, men må dø på to eller tre vitners ord.

Kristus har i sin lidende lydighet oppfylt Guds gode skapervilje. Det har han gjort i alle deler og i alles sted. Men setter vi vårt håp til andre trøstegrupper enn ham, må vi dø som røvere alle sammen.

Rom 3:31, 10:4 – Opphever vi da loven ved troen? Slett ikke! Vi stadfester loven. /.../ Kristus er lovens siktemål til rettferdighet for hver den som tror. (Sv Kyrkobib)

Guds lov er hellig liksom Gud, som krever et liv deretter.

Jesus ser med sitt guddomsblikk bak fasaden. Han gjennomskuer mennesket. Han ser den onde lyst i vårt innerste. Fariseeren søkte trøst i utvortes hellighet, men denne trøstegrunn avslører avgudene – de ting vi setter all vår lit til.

Farisèerens bønn viser med sitt hovmod at han også brøt *nestekjærlighetsbudet*. Han takket Gud for at han ikke var som andre mennesker. Han opphøyet seg selv over andre istedenfor å elske sin neste som seg selv.

Rom 2:1 – Derfor har du ingen unnskyldning, du menneske som dømmer, hvem du så er. For når du dømmer en annen, fordømmer du deg selv. Du

gjør jo det samme selv, og vi vet at Guds dom med rette rammer dem som gjør slikt.

Vi har åpenbaringsordets Gud å takke for barnerett hos ham, gitt i vår dåp. Likevel blir vi fristet til avguderi i mange former. Vi faller for denne fristelse allerede ved å gjøre vårt gudsforhold avhengig av vår egen kvalifikasjon og prestasjon inn i vårt gudsforhold.

Tolleren gikk hjem frikjent for Gud, men ikke fariseeren. Hvorfor?

Tollerne ble den gang mislikt på grunn av grådighet når de krevde toll. Med tolleren som illustrasjon viser Jesus at omvendelsen består av to deler – *anger og tro*.

Angeren kommer av Guds lov, som virker frykt for straff. Troen kommer av evangeliet, som virker tro på Guds Sønnns fortjeneste i Jesu lidende lydighet. Han er årsaken til frifinnelsen hos Gud og barneretten hos ham.

Det er altså feil å gjøre angeren til frelsens årsak, som om angeren kvalifiserer til tro. Denne villfarelse har fulgt kirken gjennom historien. Noen har ved hjelp av bibelsteder forsøkt å fremstille omvendelsen i et psykologiserende frelsesskjema gjennom ulike stadier. Men dette skjema fins ikke i beskrevet i Bibelen.

Hos tolleren kom omvendelsen til uttrykk i anger og tro. Guds lov virker den selv-erkjennelse som søker Gud i tillit til hans nåde for Kristi skyld. Han er Guds fred til alle mennesker – han og ingen annen.

Tolleren stod langt borte og ville ikke en gang løfte blikket. Han slo seg for brystet og kalte seg med det rette navn: «*en synder*». Det kunne vel også en fariseer si om seg selv. Også apostelen Paulus kalte seg selv med dette navn. Lik tolleren, var det en oppriktig erkjennelse. Kunne Gud være nådig mot forfølgeren Paulus, kan han være nådig mot enhver av oss, uavhengig av synder i tanker, ord og gjerninger. (1 Tim 1:15)

Troens bønn

Tolleren ga omvendelsen til kjenne med bønne: «*Gud, vær meg, en synder, nådig*». Det er troens bønn, i tillit til Guds nåde for Kristi skyld - og ingen annen. I grunnteksten står et ord som direkte oversatt sier «*nådestol meg*». Et slikt ord fins ikke på norsk. Ordet nådestol er brukt i Romerbrevet.

Rom 3:23-25 – Alle har syndet og står uten Guds herlighet og blir rettfærdiggjort gratis av hans nåde ved gjenløsningen i Kristus Jesus. Ham har Gud satt fram som en nådestol ved troen i hans blod for å vise sin rettfærdighet derved at han forlater forut begåtte synder som han har hatt tålmodighet med. (E Sv Kyrkobib)

I templet stod «nådestolen» i det aller helligste. Hit inn gikk øverstepresten på forsoningsdagen og bestenket nådestolen med syndebukkens blod. Denne handling tok ikke bort syndene, men var en påminnelse om folkets synder. Ordet nådestol innholdsrikt og samtidig begripelig.

Den virkelige nådestol: har Gud fremsatt i Jesus Kristus – det Guds rene Lam som i sin død tok bort verdens synder. Gud er i Jesus Kristus Jesus en forsonet Gud – virkelighet. Jesus Kristus er Guds fred til oss alle. (Ef 2:14)

Jesus erklærte tolleren for rettferdig.

Han var hva Jesus erklærte: Frikjent. Jesus tilregnet ham den rettferdighet som Gud er, en *virkelig* rettferdighet, stilt fram for verden i Kristi lidende lydighet. Det er denne virkelige rettferdighet evangeliet åpenbarer og tilsier kun for sin godhets skyld, uten forbehold om angerens dybde, antall synder og godgjøring. Tolleren gikk hjem erklært rettferdig for Gud.

Tit 3:5 – (Gud) frelste oss ikke på grunn av rettferdige gjerninger som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig. (Sv Kyrkobib.)

Jes 53:11 (det salige bytte) – Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Rom 4:5 – (Den) som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. (E Sv Kyrkobib)

1 Pet 3:18 – Kristus led døden for syndere, en gang for alle. Den rettferdige led for urettferdige for å føre dere fram til Gud.

Sal 32:1 – Salig er det menneske som Herren ikke tilregner skyld.

Syndsforgatelsens årsak står fast i evighet: Guds selvhengivende kjærlighet til verden, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde – rettferdiggjort i alles sted. Så fulgte den oppstandnes marsjordre til de tolv, og med dem deres etterfølgere i prekenembetets gjerning:

Lk 24:47 – forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Troens sirkel

Luther brukte bilde av en sirkel for å illustrere forholdet mellom tro og gjerninger. De dreier seg om frelsens årsak, fullbrakt i Kristi lidende lydighet, lik et matematisk midtpunkt som ikke kan deles. Innenfor sirkelen er troen alene. Utenfor står gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Uten sammenblanding trives troen godt sammen med gjerningene i livets vitnesbyrd. Men trer vi innenfor sirkelen

med med forbehold om et hellig liv levnet, er vi skilt fra Kristus og falt ut av nåden (Gal 5:4). Et annet evangelium fins ikke.

Men holder vi gjerningene utenfor troens sirkel, trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Men trer gjerningene inn i troens sirkel, er det ikke lenger tale om synderens frifinnelse, erklært rettferdu kun for Kristi skyld.

Sal 73:26 – Om kropp og sjel forgår, er Gud for evig min klippe og min del.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud! Deg takker vi for din forsoning med verden i Jesu Kristi død, og for forsoningen gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd, når vi hører ditt ord, så vi tror fullt og fast våre synders forlatelse kun for Kristi skyld, og med ham til gave tjener deg som dine kjære barn, og bære frukt i tålmodighet, deg til evig ære, takk og pris. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

12. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Mk 7:31-37

DEN DØVSTUMME

Gud skapte mennesket i sitt bilde, med evnen til å høre, tale og se.

Sal 94:9 – Hører ikke han som plantet øret, og ser ikke han som formet øyet?

I Lille katekismes forklaring til første trosartikkel har vi lært:

«Jeg tror at Gud har skapt meg og alle andre skapninger, at han har gitt meg legeme og sjel, øyne, ører og alle lemmer, fornuft og alle sanser, og fremdeles holder alt dette ved lag.»

Den som har god helse og knapt vært syk, kan bli fristet til å tenke: andre blir syke og dør, men ikke jeg. Nei, ingen slipper unna *syndens lønn*: sykdom lidelse og død.

Et eksempel er den gudfryktige *Job*. Gud tillot satan å sette Job på prøve, men spare livet hans. Da slo satan Job med byller fra isse til såle. (Job 2:6f)

Et annet eksempel: Kong *Nebukadnesar*. Gud straffet hans overmot og utstøtte ham av det menneskelige fellesskap, men gav ham etter en tid forstanden tilbake.

Et tredje eksempel: *Herodes Agrippa*, sønnesønnen til Herodes den store. Han satte seg på en ærestribune og lot seg hylle som en gud.

Apg 12:22f – Mengden hyllet ham og ropte: «Her taler en gud, ikke et menneske.» Øyeblikkelig slo en Herrens engel ham fordi han ikke hadde gitt Gud æren. Han ble oppspist av ormer og døde.

Også apostelen *Paulus* fikk erfare Herrens tukt. Han ble plaget av «en torn i kjødet», så han ikke skulle opphøye seg på grunn av høye åpenbaringer. Det er hva herlighetsteologer gjør med tanker om Gud istedenfor Guds tanker om oss, slik korsteologer gjør. Gud viser omsorg når han med tukt minner oss om den altavgjørende hovedsak: Guds kraft blir fullendt i svakhet. (2 Kor 12:7-9)

Verre enn kombinasjonen døvstum og blind er den onde lyst i vårt innerste. Den onde lyst – også kalt «gammeladam», vil styre evnen til å høre, tale og se - alltid i opposisjon til Gud Skaperen. Underlig er det, at dette denne erfaring gjør de som gjennom Jesus Kristus har lært Gud å kjenner i hans trofaste kjærlighet. Den onde trenger bare å hviske løgner i øret, så hører vi. Men når Gud lar *sitt* ord høre, da blir vi fristet til å gjøre som Adam og Eva i paradiset – å vende det døve øret til Guds ord og gjemme oss.

Jer 6:10 – Deres ører er uomskåret, de kan ikke høre etter. De driver spott med Herrens ord og bryr seg ikke om det.

Sak 7:11f – de nektet å høre, de var stivnakket og gjorde sine ører døve så de skulle slippe å høre. Hjertet gjorde de hardt som flint, så de lot være å høre på loven og de ord som Herren, Gud Sebaot, hadde sendt ved sin Ånd gjennom de tidligere profeter.

2 Tim 4:3 – Det skal komme en tid da folk ikke lenger vil tåle den sunne lære, men slik de finner det for godt, skal de ta seg lærere i mengdevis, for de vil ha det som klør i øret.

Matt 13:13-15 – Derfor taler jeg til dem i lignelser. For de ser, og likevel ser de ikke; de hører, og likevel hører de ikke og forstår ikke. På dem er denne profetien hos Jesaja blitt oppfylt: Dere skal høre, og ikke høre og forstå, se og se, men ikke skjelne. For dette folks hjerte er blitt sløvt, tungt hører de med ørene, øynene har de lukket til, så de ikke ser med øynene, ikke hører med ørene, ikke forstår med hjertet og ikke vender om, så jeg får lege dem. (Jes 6:9f)

Syndefallet påvirket både hørselen og taleevnen. Derfor skriver apostelen Jakob:

Jak 3:6-9 – Vi legger jo bittelitt i munnen på en hest for at den skal lystre oss, og da kan vi styre hele hesten. Ja, selv store skip som drives av vinden, kan styres med et lite ror, dit styrmannen vil. Slik er det også med tungen. Den er et lite lem, men kan skryte av store ting.

Tenk at en liten ild kan sette den største skog i brann. Også tungen er en ild, som en verden av ondskap står den blant våre lemmer. Den smitter hele legemet, og setter livshjulet i brann. Men selv settes den i brann av helvetet. Mennesket er slik skapt at det kan temme alle andre skapninger, både villdyr og fugler, krypdyr og fisk. Men ikke noe menneske makter å temme tungen, skiftende og ond som den er, full av dødbringende gift. Med den lovpriser vi Herren og Faderen, og med den forbanner vi menneskene som er skapt i Guds bilde.

Jesu sukket av medynk

Jesu sukk er Guds sukk av medynk med menneskenes livssituasjon under syndefallets kår.: Vi blir hver for oss født til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd, død og djevel. Jesu sukk omfatter oss mennesker som av naturen vende det døde øret til Guds ord, og taleevnen brukt til å misbruke Guds navn.

I Jesu medynk ligger også Guds nidkjærhet for sitt skaperverk under syndens tyranni. Jesu sukk er den enbårne Sønnens sukk, utsendt for å fri oss fra syndens nød, den han har båret som sin egen. Jesu sukk innledet hans bønn i Getsemane hage: «*Min sjel er dypt bedrøvet inntil døden.*» (Mk 14:34)

Sal 40:13 – jeg er omgitt av talløse trengsler, mine misgjerninger tar meg igjen – jeg kan ikke lenger løfte blikket, de er flere enn hårene på mitt hode.

Selv oppfylte Jesus budene om både å høre, tale og se, slik Gud vil.

Jes 50:4 – Herren min Gud har gitt meg en disippels tunge, så jeg med mitt ord kan styrke den trette. Hver morgen vekker han mitt øre. Jeg satte meg ikke imot og trakk meg ikke tilbake.

Joh 8:26, 43 – han som har sendt meg, taler sant; og det jeg har hørt av ham, det taler jeg til verden. /.../ Hvorfor skjønner dere ikke det språk jeg taler? Fordi dere ikke tåler å høre mitt ord.

Jesu bruk av et jordisk middel

Jesus satte fingrene i ørene hans, spyttet og rørte ved tungen. Var nå det nødvendig, da? Den falske åndelighet søker Gud i det umiddelbare føleri og tar anstøt av jordiske midler. Innvendingen kjenner vi: Hvorfor må Gud anvende vann for å gjenføde et menneske? Er ikke Guds ord nok? Hvorfor bruke usyret brød og vin for å gi samfunn med Kristi legeme og blod? Er det ikke nok å spise og drikke på åndelig vis!

Den falske åndelighet tar lett på kristentroens begrunnelse i en dennesidig, jordisk Jesus-historie. Den falske åndelighet tar også lett på Guds tjeneste for oss med midler som høres og ses i den forsamlede menighet. Selvkloke hoder ender opp

med lære og liv styrt av «den praktiske fornuft» (Immanuel Kant). Man foreskriver Gud hvordan han skal handle med oss.

Rom 12:16 – vær ikke selvkloke!

Jes 5:21, 55:8f – (Herren sier) Ve dem som er vise i egne øyne, og kloke i egne tanker! /...) mine tanker er ikke deres tanker /.../ mine tanker er høyere enn deres tanker.

Apostelen spør: «Menneske, hvem er du som vil trette med Gud?» (Rom 9:20) Avgjørende for oss, er ikke hva vi føler, mener og gjør, men Guds handlemåte i en dennesidig, bevitnet Jesus-historie. Ordet ble menneske og trådte fram i Jesu tjenerskikkelse. Og siden Pinsedagen bruker han de nådemidler som han befalte og dømte skal lære å holde. Opphøyet til Faderens nådeside, er han fri til å være til stede i den forsamlede menighet, og med handlende allmakt virke med sitt ord som høres. Under nattvemåltidet lar han sine himmelske gaver rekke fram i jordiske skikkelser. Han sier presist og rett fram hva vi mottar – «mitt legeme /.../ mitt blod som gis for dere...».

«Effata – lukk opp!»

Kristus helbredet med et guddommelig skaperord, like kraftig som ved verdens skapelse. Med sitt ord skaper han av ingenting, så det som ikke er, det er. (Rom 4:17) Med sitt ord reiser han opp fra døden i våre synder. Med sitt ord handler han i dåpen – med ordet innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Med sitt ord handler han under Herrens Nattverd – fremsagt over fremsatt brød og vin.

Når vi hører Kristi ord, skal vi ikke vente på den store opplevelse. Føleri og snusfornuft er ingen «lykt for min fot og et lys på min sti». Det er Guds ord. (Sal 119:105). Troen kan være svak og mangelfull, men anvender Guds ord på seg selv og stoler på Guds løfte. Gud handler med oss ved bruk av midler som høres og ses i den forsamlede menighet. Slik lar han oss motta forsoningens goder, uavhengig av vår kvalifikasjon eller fortjeneste og verdighet.. Evangeliet kan virke sterke følelser, men de er ikke troens årsak.

Jesu «Effata» åpner våre døde ører, så vi hører hans ord og bekjenner ham med begripelige ord. Folk ble overveldet og forundret. De sa: «*Han har gjort allting vel!*» Og vi istemmer under nattverdlovprisningen: «*Han er verdig all takk!*»

Han talte rent

Jesus helbredet den døvstumme, og han som hadde hadde vondt for tale, han «*talte rent*». Han kunne ikke la være. Jesus forbød ham å snakke om underet, men desto mer snakket han om Jesus og underet han hadde gjort. Folk ble overveldet og forundret: «*Alt han har gjort er godt. Han får døde til å høre og stumme til å tale.*»

I sentrum stod Jesu person. «*Alt han har gjort er godt.*» Sentrum i sentrum for vår barnelærdom står ordene i forklaringen til den andre trosartikkel: «*Han er min Herre*». Hvor vi enn er katekismen, drerer alt Jesus Kristus «min Herre», lik navet i hjulet. Bekjennelsen kan være svak, men den har Kristus og mangler ingen ting. Hos ham er kristendom nok. Derfor samles vi om ham som er virksom til stede med sitt ord.

Kristus innstiftet ikke prekenembetet for å lytte til innvendinger, men for å handle med oss gjennom sitt virksomme ord. Det høres i lesningene, og prekestolen er stedet for hans undervisning. Kristi ord virker sammen med vann og brød og vin. I *dåpen* gir han den enkelte del i Guds forsoning med verden, og reiser opp fra døden i våre synder til det nye livet under Kristi herredømme. I *skriftemålet* tilsier han Guds tilgivelse med ord i et menneskes munn: «*Jeg forlater deg dine synder*». I *Herrens Nattverd* gir han virkelig samfunn med sitt ofrede legeme og blod, rakt fram og mottatt i jordiske skikkelser.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Åpenbaringsordets Gud handler med oss med ytre midler – med sitt ord som høres sammen med midler som ses. Virkningen høres hvor tilhørere bekjenner: «*Alt han har gjort, det er godt. Han får døve til å høre og stumme til å tale.*»

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for ører å høre med og tunge til å tale med. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, når vi hører ditt ord, så vi tar ditt ord til oss og snakker om dine velgjerninger, deg til evig takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. *Amen.*

---

13. S. E. TREF.

Første rekkes evangelium: Lk 10:23-37

Den barmhjertige samaritan

«Gå du og gjør likeså!»

Jesu oppfordring hører sammen med budet: «Du skal elske din neste som deg selv.» Altså er det ikke feil å anvende denne lignelse som om den handler om nestekjærlighet. Problemet er barmhjertighet i praksis. Derfor handler teksten om både lov og evangelium

Den lovkyndig hadde spurt Jesus om hva han skulle gjøre for å arve evig liv. Jesus svarte med å henvise til loven, og lot ham fremsi loven, sammenfattet i det doble kjærlighetsbud. Denne sammenfatning ble opplest i synagogen på hver sabbat:

«Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv.»

Evangelisten Markus forteller om den skriftlærde som spurte Jesus om det fremste bud i loven. Da henviste Jesus til synagogens liturgi, hvor det blir sagt: *«Hør Israel! Herren vår Gud, Herren er én. Og du skal elske Herren din Gud /.../ Det andre er dette: Du skal elske din neste som deg selv.»*

Vi merker oss at Jesus først henviste til Guds morallov, tydeliggjort i Tibudsloven. Dens løfte er klart: Den som holder loven, skal leve ved den (3 Mos 18:5).

Rom 10:5 – Moses skriver om den rettferdighet som er av loven: «Det menneske som holder den, skal leve ved den.»

Det er alles skyldighet for Gud å leve etter Guds gode skapervilje, som menneskene dunkelt aner, men gjort tydelig for oss i Tibudsloven. Problemet er praksis. Da var det Jesus fortalte lignelsen om den barmhjertige samaritan. Den har flere detaljer som trenger en nærmere forklaring.

«En mann gikk ned fra Jerusalem til Jeriko, da han falt i hendene på røvere.»

Jerusalem – «den evige stad»

Ordet Jerusalem brukt i overført betydning, betegner det evige liv hos Gud. Paulus nevner i Galaterbrevet «det Jerusalem som er der oppe» (Gal 3:26).

Jeriko er i Bibelen den by som det hviler en forbannelse over.

Jos 6:26 – Forbannet for Herrens åsyn skal den være som våger å bygge opp igjen denne byen.

Uttrykket «gikk ned»

antyder menneskets livssituasjon under syndefallets kår. Mannen som havnet i hendene på røvere, er Adam. Han falt i synd, og med ham havnet menneskeheten i klørne på Guds fiendemakter synd og død og djevel. Under deres herredømme er vi alle på nedtur, bort fra Gud.

Mt 11:23 – (Jesus sa): du som vil opphøyes like til himmelen, til helvetet skal du styrtes ned!

Jesu billedbruk advarer oss: Hvis vi innbiller oss at vi av egen fornuft og kraft er underveis til himmelen, tar vi feil. Vi er på nedtur. Da ligner vi den sårede, overfalt av djevelens løgner – at vi hver for oss kan reise oss opp fra døden i våre synder. Nei, da er vi underveis til det evige «utenfor», utelukket fra gleden, hvilen og freden i Guds fullendte rike.

Hvorfor gikk en prest og en levitt forbi?

De to er i lignelsen representanter for Guds lov. I Jerusalem hadde de utført den gudstjeneste som Moseloven påla dem. De så den sårede, men gikk forbi. Guds lov frelser ikke. Det er ingen feil ved Guds gode skapervilje. Feilen sitter i mennesket. Sett fra Guds side, er vi alle døde i våre synder, også den som setter sin lit gjort gjerning og egen kvalifikasjon.

Rom 8:3 - Guds lov er hellig og god, men «maktesløs på grunn av menneskets onde natur».

Gal 3:21f – Hvis det overhodet var gitt en lov som kunne gi liv, da kunne vi vinne rettferdigheten ved loven. Men Skriften har lagt alt under synden, for at løftet skulle gis ved troen på Jesus Kristus til dem som tror. (E Sv Kyrkobib)

Den barmhjertige samaritan

Jesu lignelse illustrerer den himmelvide forskjell mellom lov og evangelium:

Rom 8:3f – Det som var umulig for loven /.../ det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur.

Hva presten og levitten ikke kunne gjøre av egen fornuft eller kraft, det har Gud gjort i ham som er den barmhjertige samaritan for oss alle, Jesus Kristus.

Mt 13:16. Salige er deres øyne som ser og deres ører som hører. Sannelig sier jeg dere: Mange profeter og rettferdige lengtet etter å få se det som dere ser, men de fikk ikke se det, og å få høre det som dere hører, men de fikk ikke høre det. (E Sv Kyrkobib)

Rom 10:17 – Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord.

Det ord som er oversatt med «preken», betyr direkte oversatt «det hørte». I Nytestamentet er også evangeliet kalt «det hørte». En meningsgivende oversettelse er «prekenen i kraft av Kristi ord».

Troen kommer av evangeliet om Guds velgjerninger i Kristus Jesus. «Hør ham!» Røsten de hørte på Forklaringsberget, høres gjennom kirkens historie: Vil du vende om og tro evangeliet, må du høre Kristi ord. «Hør ham!» Apostelen Johannes markerte veiskillet, tydelig for alle:

1 Joh 4:6 – den som kjenner Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens Ånd og villfarelsens ånd.

Evangeliet handler om ham som er «Guds kraft til frelse», Jesus Kristus i hans lidende lydighet under loven i alles sted. Døden kunne ikke holde på ham som er Guds rettferdighet i egen person. I kraft av sin guddoms natur er han Oppstandelsen og Livet, og derfor Guds kraft til frelse for hver den som tror (Rom 1:16). Han er den Guds kraft som reiser opp fra døden i våre synder, frelst av nåde.

Han helte olje og vin i sårene og forbandt dem

Den barmhjertige samaritan gjorde det som trengtes. Han helt olje og vin i sårene, forbandt ham og la den sårede på eselet og fraktet ham til herberget. Ordene minner om Jesaja-profetien:

Jes 53:5 – Han ble såret for våre overtredelser /.../ ved hans sår har vi fått legedom.

Han bragte den sårede til herberget hvor pleie var å finne, men dermed var ikke den sårede frisk og rørig. Pleie trengtes.

Denne handling tegner bildet av Guds Sønn i Jesu tjenerskikkelsen, virksom med sitt ord i sin kirke på jorden. Guds kirke på hvert sitt sted ligner et lasarett hvor pleie gis for syke sjeler. Det er menighetens kall å være det fellesskap hvor sjelepleie gis. Her kaller Den Hellige Ånd med evangeliet og med sine gaver opplyser han vår formørkede forstand, helliggjør og bevarer oss i Guds tro – den rette tro. Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliggjort og bevart meg i den rette tro, likesom han kaller, samler, opplyser og helliggjør kristenheten på jorden og holder den fast hos Jesus Kristus i den rette tro. I denne kristenhet gir han hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd» osv.

Betalingen for pleie og stell

Den er Kristus er i sin lidende lydighet i alles sted. Vi er dyrt kjøpt.

1 Pet 1:18f – Dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene: det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

Det synlige pant på løsepenge er alterets sakrament i den forsamlede menighet: Guds Golgata-offer rakt fram og mottatt i brødet og vinens skikkelser. Trofaste tjenere sørger for at Guds husfolk får sin mat i rette tid, inntil han kommer tilbake (Mt 24:45). Da venter nådelønnen.

«Gå du bort og gjør likeså!»

Jesu ord treffer oss, for evnen har vi ikke. Kristus må komme oss til hjelp med Den Hellige Ånd. Kristus alene er frelsens gave, gitt oss for å følge hans *eksempel* i barmhjertighet. Ved troen på ham skaper Gud ny vilje, lyst og kraft til å tjene ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Fra gudstjenesten blir vi utsendt som frikjente syndere, fri til å tjene Gud som hans kjære barn, kalt til å vise det forsonlige sinnelag som var i Kristus Jesus.

Joh 13:15 – Slik jeg har gjort mot dere, skal dere gjøre.

Fil 2:5 – Vis det samme sinnelag som Kristus Jesus!

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen! Deg takker vi for evangeliet om din selvhengivende kjærlighet og kunnskapen om din gode vilje. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi anvender din kjærlighet, enhver på seg selv, og med Kristus til gave følger hans eksempel og lever forsonet med hverandre, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

14. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 17:11-19

De ti spedalske

Gud skapte med sitt ord verden av ingenting. Guds ord er tilværelsens grunnelement. Uten Guds ord er ingenting.

Sal 33:9 – Han talte og det skjedde, han bød og det stod der.

Jesus sa en gang til en spedalsk: «Jeg vil. Bli ren!» (Mt 8:3) Ordene vitner om ham som reiser opp fra døden i våre synder, frelst av nåde. Han tilregner syndere den renhet og hellighet som han selv er. Det gjør han kun for sin godhets skyld, uten forbehold kvalifikasjon og godtgjøring. Han er Guds virkelige gaverettferdighet, den Gud tilregner troen, så det som ikke er, *det er*.

Med sitt ord i den hellige dåp gjør Gud dåpsvannet til gjenfødelsens bad – en virkelighet. Med sitt ord i det private skriftemål forlater Gud synder. De tas bort. Frifinnelsen er en virkelighet. Med sitt ord under Herrens Nattverd gjør Kristus sitt ofrede legeme og blod til stede i brødets og vinens skikkelser. Vi mottar med munnen det som virkelig er – samfunn med Guds Golgata-offer. Og med sitt ord skal han på den ytterste dag vekke opp alle døde og dømme verden med sitt ord. Da skal han føre sitt velsignede folk inn den virkelighet hvor Guds glede, fred og hvile overgår alle forstand.

Handler teksten om Guds nåde mottatt med forbehold?

De ti spedalske stod langt borte da de ropte: «Jesus, mester! Miskunne deg over oss!» De overholdt Moselovens bestemmelse:

3 Mos 13:45f – Den som er angrepet av denne sykdommen, skal flerre klærne sine og la håret henge fritt. Han skal skjule skjegget og rope: «Uren, uren!» Så lenge han er syk, er han uren. Han skal bo for seg selv. Utenfor leiren skal han ha sitt tilhold.

Også Jesus overholdt Moseloven. Han befalte de ti: Gå av sted og vis dere for prestene. Jesus opphevet ikke Moselovens bestemmelse om rensesseremonier. Prestene var pålagt å stadfeste om helbredelse hadde funnet sted, og deretter gjøre rensesseremonier. (3 Mos 14:2f) De ti skulle vise seg for prestene, men denne lydighet mot Moseloven var ikke årsak til helbredelsen.

Moseloven sier ingenting om hvordan helbredelsen skulle skje. Ingenting! Prestens oppgave var å bevitne en kjensgjerning. Var den spedalske blitt frisk, skulle

han eller hun overholde forskriftene om renselse. Alle disse seremonier hører med til det Hebreerbrevet kaller «*et bilde på den nåværende tid*»:

Heb 9:9f - De gaver og offer som her bæres fram, er ikke i stand til å gjøre den som dyrker Gud, fullkommen, slik at samvittigheten blir ren. Likesom reglene om mat og drikke og om alle slags renselser, er dette bare ytre forskrifter som gjelder inntil den tid da alt skulle settes i den rette skikk.

Problemet er den onde lyst i vårt innerste. Lik den spedalske, er vi uten evne til å frelse oss selv. Jesu befaling om å vise seg for prestene, er av den største betydning i spørsmålet om troens rettferdighet for Gud. Årsaken til vår frelse er ikke lovgjerninger. Årsaken beror på Jesu persons hemmelighet – sann Gud og sant menneske forenet i tjenerskikkelsen. Han alene er med sin lidende lydighet menneskenes hellighet og rettferdighet hos Gud.

2 Tim 1:9f – Gud har frelst oss og kalt oss med et hellig kall, ikke å grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde. Det er den nåde som er gitt oss fra evighet av, og som nå er blitt åpenbart da vår frelser, Kristus Jesus, kom til jord.

Forskriftene om renselse gjaldt ikke forholdet til Gud, men *forholdet til mennesker*. Også dette forhold er av stor betydning for oss. Etter rensesseremoniene var den rene fri til å omgås andre – og omvendt. Lærdommen er denne: Det har liten betydning å bekjenne troen for andre, hvis livets vitnesbyrd motsier munnens bekjennelse.

Jak 2:18 – Noen kan si: «Den ene har tro, den andre har gjerninger». Vis meg da din tro uten gjerninger, så vil jeg vise deg min tro av mine gjerninger.

Overfor Gud gjelder tro alene, for Gud ser i hjertene. Gud virker med syndsforlåtelsens ord den tro som setter all sin lit til Guds barmhjertighet, stilt fram for oss i Kristi lidende lydighet i alles sted.

Rom 10:4 - «lovens siktemål er Kristus, til frelse for hver den som tror.»

De ti spedalske kunne ha tenkt som så: Hvorfor skal vi gå og vise oss for prestene? Vi får jo høre at vi er urene. De stolte på Jesus og gjorde som han befalte. De tok ham på ordet, og underveis ble de rene.

De tok også Moselovens forskrifter på alvor som Guds ord. I Moseloven fins også Guds løfter, «for om meg skrev han», sier Jesus (Joh 5:46). Forskriftene om renselse pekte fram mot den ordning som gjelder i den nye pakt – i nytestamentlig tid:

1 Joh 1:7, 9 – dersom vi vandrer i lyset, slik han selv er i lyset, da har vi samfunn med hverandre, og Jesu, Guds Sønnns blod renser oss for all synd. /.../ bekjenner vi våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss synderne og renser oss for all urett.

Den ene som vendte tilbake

Han var en samaritan som priste Gud med høy røst. Hvorfor med *høy røst*? Gud er ikke tunghørt! Han som vendte tilbake, takket høylydt for at folket skulle høre at han var helbredet. Det var han skyldig til, men han ropte også for at folk skulle høre hva Jesus hadde gjort.

Den ene som vendte tilbake, var en samaritan. Han tilhørte ikke Guds eiendomsfolk. Men til ham sa Jesus: «*Din tro har frelst deg!*» Gud gjør ikke forskjell på folk. Troen favner ham som er Guds fred til alle folkene. Døpt til Jesu død, har vi fått borgerrett i Guds rike og barnerett hos ham. Vi er ikke lovens treller, men løftets barn - Abrahams barn. Guds kirke er like fra Pinsedagen et fleretnisk folk.

Ef 2:13 – i Kristus Jesus er dere som før var langt borte, ved Kristi blod kommet nær.

Når det sammenkalles til gudstjeneste, er den åpen for alle, for vi er alle barn av Adams falne ætt, født med formørket forstand og den onde lyst i vårt hjerte. Den merkes i tanker, ord og gjerninger, langt mer enn vi merker, husker og kan telle. Her er vi samlet fordi Gud kommer oss til hjelp med sitt ord i de handlinger som den oppstandne Kristus befalte. Forvaltet slik han beflate, er den oppstandne i vår midte, virksom med sitt ord. Vi søker kirkens samfunn med ham som som er Guds fred og hellighet hos Gud, og den som renser for syndens spedalskhet.

Rom 7:18 – jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode, makter jeg ikke.

Sal 19:13 – hvem kan merke sine feiltrinn? Tilgi meg hver synd jeg ikke vet om.

Sal 130:3 – Hvis du vil gjemme på syndeskyld, Herre, hvem kan da bli stående?

Hvordan se andres frinnelse hos Gud?

Evangeliet åpenbarer den gaverettferdighet som Gud tilregner troen uten gjerninger. Vi ser ikke hva Gud ser. Vi må *høre troen bekjent*, og -siden vi alle er skrøpelige kar, med overbærenhet holde oss til livets vitnesbyrd, unnskyldte hverandre og ta alt i beste mening..

Joh 15:3 – Dere er allerede rene på grunn av det ord jeg har talt til dere.

Når vi drister oss til å anvende Guds gaverettferdighet, enhver på seg selv, da er vi rene på grunn av hans ord som frikjenner syndere for Kristi skyld. Troens rettferdighet er Kristus i sin evige rettferdighet, uskyldighet og salighet, gitt oss til frelse i vår dåp. Løftet står fast: *Den som tror og blir døpt, skal bli frelst* (Mk 16:16).

Han har frelst oss for at vi skal være hans egne, og tjene ham ved troen ikledd hans evige rettferdighet og hellighet. *Enestående* er Guds velgjerninger i en bevitnet Jesus-historie, og *enestående* er Guds nærvær i den forsamlede menighet, virksom med jordiske midler.

En kristen gudstjeneste

begynner ikke med renseseriter og frembæring av offergaver. Evangeliet lar oss begynne med påkallelse, fortsette med bønn og takksigelse. Årsaken er hele veien syndenes forlatelse for Kristi skyld.

I inngangen til vår liturgi istemmer vi englesangen: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, hos mennesker Guds velbehag!» Vi svarer hver tekstlesning med «Gud, vi takker deg!» Eller: «Gud være lovet! Halleluja!» Og Nattverden er takksigelsens måltid.

«La oss takke HERREN, vår Gud! Han er verdig all takk! Sannelig, rett er det at vi nå og alltid og i evighet priser deg, hellige HERRE, allmektige Fader, evige Gud, ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre!» -

Heb 13:15f – La oss da ved ham (Jesus Kristus) stadig frembære for Gud vårt lovprisningsoffer, det vil si frukt av lepper som priser hans navn. Men glem ikke å gjøre godt og dele med andre, for slike offer er til Guds behag.

Hvordan gikk det med de ni?

Også de ble helbredet, tross utakknemlighet. Slik handler Gud til vår frelse. Guds forsoning med verden skjedde ikke på grunn av verdens takknemlighet. Gud er god fordi han ER god mot alle uten hensyn til vår kvalifikasjon. De ni var tilfreds med offerprestens gjerning, forpliktet på Moselovens forskrifter om rensesoffer og syndoffer. Slike offer har ingenting med vår gudstjeneste å gjøre i den nye pakt.

Men fristelsen er der - å kalle pengeinnsamlinger for offer, eller si at vi med vår nattverdfeiring gjør Kristi legeme og blod nærværende i sakramentet. Risikoen er der – å tenke for stort om det vi gjør under gudstjenesten. I sentrum står Guds tjeneste for oss med sitt ord. Guds suverene handling til vår frelse gjør hele vårt liv til et evig takkoffer.

1 Pet 2:5 – Bli et hellig presteskap, og bær fram åndelige offer som Gud gjerne tar imot ved Jesus Kristus

Heb 13:14 – her på jorden har vi ingen by som består, men vi lengter etter den som kommer. La oss /.../ stadig bære fram for Gud vårt lovprisningsoffer, det vil si frukt av lepper som priser hans navn.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud! . Deg takker vi for barnerett hos deg, gitt i vår dåp. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellig Ånd, når vi hører ditt ord, så vi tror syndenes forlatelse for Kristi skyld, og med ham til gave tjener deg med glede, deg til ære, nå og i evighet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

15. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Mt 6:24-34

Å tjene to herrer

«Dere kan ikke tjene gud og mammon»

Dette Jesus-ord har adresse til alle kristne, i apostelbrevene kalt «de hellige». Troende kristne er ikke gjerningshelgener, men troshelgener, helliget ved troen i Jesus Kristus.

En kristen er består derfor av to deler - det gamle og det nye menneske - samtidig synder og rettferdig for Gud. Kort sagt: Guds kirke i himmelen og på jorden er tilgitte syndere.

Gal 5:17 - vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot. De to ligger i strid, slik at dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil.

Rom 6:3f, 11 – vet dere ikke at vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ still dere selv til tjeneste for Gud, så dere bruker lemmene for ham, som våpen for det som er rett.

Det er umulig å tjene både Gud og Mammon. De er uforenlige motsetninger. «Hvor din skatt er, der vil også ditt hjerte være» (Mt 6:21). Jordiske skatter får ikke innta den plass som Gud skal ha i våre liv. Det fremgår av brevene i Nytestamentet at formaningen mot avgudene dannet overgangen til Nattverdens Liturgi.

1 Kor 10:14 – Hold dere borte fra avgudsdyrkelsen, mine kjære! Jeg taler til dere som til forstandige mennesker.

1 Joh 5:20-22 – Vi vet at Guds Sønn er kommet, og han har gitt oss forstand så vi kjenner Den Sanne, vi som er i hans sønn Jesus Kristus. Han er den sanne Gud og det evige liv. Mine barn, vær på vakt mot de falske guder!

To eksempler fra bibelhistorien illustrerer hvor lett det er felle for avgudsdyrkelse: Det ene er *dansen om gullkalven, da Moses var oppe i Sinai-fjellet*. Da spurtte folket Aron, om han ikke kunne lage «en gud som kan gå foran oss». Da ba Aron folket om å samle sammen gullringene

2 Mos 32:4f – Han tok imot gullet, støpte det om og formet det med meiselen til en kalv. Så ropte de: «Dette er din gud, Israel, han som førte deg opp fra Egypt!»

Det andre eksemplet: Profeten Amos, som levde i en tid da Guds folk tjente både Gud og Mammon, og fattige solgt «for et par sko» (Am 2:6). Guds dom var knusende.

Am 5:21, 23 – Jeg hater og avskyr de fester dere feirer, de stevner dere holder, byr meg imot. /.../ La meg slippe dine støyende sanger, jeg vil ikke høre på ditt harpespill!

1 Tim 6:9f – De som vil bli rike, faller i mange fristelser og farer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær, som styrter mennesker ned i undergang og fortapelse. For kjærlighet til penger er en rot til alt ondt. Drevet av pengebegjær er mange ført vill og er kommet bort fra troen, og har påført seg selv mange lidelser.

Både rik og fattig fristes til å tjene både Gud og Mammon. Bønnen i Ordspråkene er en bønn som vi alle trenger å be:

Ord 30:8f – Gi meg verken armod eller rikdom, men la meg få den mat jeg trenger. Ellers kunne jeg bli så mett at jeg fornektet deg og spurte: «Hvem er Herren?»- eller så fattig at jeg stjal og forbannet min Guds navn.

To slags bekymringer –

bekymringer for vårt livsopphold og bekymringer for det ene nødvendige. Først: bekymringer for vårt **livsopphold**

«Vær ikke bekymret og si: Hva skal vi spise? Eller: Hva skal vi drikke? Eller: Hva skal vi kle oss med? Alt dette er hedningene opptatt av. Men den Far dere har i himmelen, vet at dere trenger alt dette.»

Dette Jesus-ord legger ikke stein til byrden. Jesus befaler ikke. Han oppmuntrer. Han sier ikke: Du skal ikke ha verdslige bekymringer. Nei, de angår ham. Med sitt brødunder i ødemarken mettet han de fem tusen. Og da den oppstandne Jesus første gang møtte de tolv, spurte han: «Har dere noe å spise?» (Joh 21:5) Jesus oppmuntrer oss til å kaste våre bekymringer på Gud, som har omsorg for oss.

«Så vær ikke bekymret for morgendagen; morgendagen skal bekymre seg for seg selv. Hver dag har nok med sin egen plage.»

Gud sørger for frukten av vårt arbeid, så vi har hva vi trenger. Eller sagt med forklaringen til første trosartikkel:

«Jeg tror at Gud /.../ har gitt meg klær og sko, mat og drikke, hus og hjem, ektefelle og barn, /.../ og alle gode ting, at han rikelig og daglig forsørger meg med alt jeg trenger til mitt livsopphold, verger meg mot alle farer, vokter og bevarer meg mot alt ondt. Og alt dette gjør han kun av faderlig godhet og barmhjertighet, uten noen min fortjeneste og verdighet.»

Vi ber med Herrens bønn: *«Gi oss i dag vårt daglige brød.»* Sagt med forklaringen til bønnen i Lille katekisme ber vi om

«- slikt som mat, drikke, klær, sko, hus, hjem, aker, fe, penger, gods, en god ektefelle, gode barn, gode ansatte, gode ledere som en kan stole på, gode styresmakter, godt vær, fred, helse, gode seder, godt navn og rykte, gode venner, trofaste naboer og mere slikt.»

Sal 145:15f – Alles øyne venter på deg, Herre, og du gir dem deres mat i rette tid. Du lukker opp din hånd og metter alt levende med velbehag.

En årsak til bekymring kan være at man er utilfreds med det man har, og vil ha mer. Men *»har vi mat og klær, skal vi være tilfreds med det»* (2 Tess 3:10).

Et eksempel er Jesu beretning om den lutfattige Lasarus og den rike mannen som levde i glede og fest hver dag, men gikk for evig til grunne.

Et annet eksempel: Bonden som bygde store uthus for å få plass til alt han eide.

Lk 12:19 – Min sjel, du har skaffet deg mye godt for mange år. Slå deg nå til ro, et, drikk og vær glad!

Men den sorgfrie livsnyter lever i et selvbedrag. Det visste Paulus. Han hadde rett til å motta lønn for sin apostelgjerning, men avsto og viste styrke av en annen art.

Fil 4:12f – Jeg vet hva det er å ha det trangt, og hva det er å ha overflod. I alle ting er jeg innviet, både å være mett og å være sulten, ha overflod og lide nød. Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk.

Bbekymringen for det ene nødvendige:

«Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg.»

Begrunnelsen er Guds rike og hans rettferdighet. Guds rike er et evig nåderike, alt nå i ferd med å komme. Når Kristus kommer med riket, fullendt på den nye jord, da først bor Gud hos oss med alt det andre i tillegg:

Åp 21:3f – Han skal bo hos dem, og de skal være hans folk./.../ Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne, og døden skal ikke være mere, heller ikke sorg eller skrik eller smerte, for det som før var, er borte.

Guds omsorg for sine i denne verden foregriper livet på den jord som kommer:

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i selv, for himmelriket er deres.

Jes 57:15 – Så sier /.../ Den Hellige: I det høye og hellige bor jeg, og hos den som er knust og nedbøyd i ånden. Jeg vil vekke de nedbøydets ånd til liv og gjøre de knuste hjerter levende.

Den levende Gud har foregrepet det fullendte gudsrike. Dets førstegrøde er den oppstandne Jesus Kristus, reist opp fra de døde tredje dag. Gud har stadfestet Jesu persons hemmelighet, først med de undergjerning han gjorde, når han ville og det passet hans oppdrag, og til sist med eviggyldige vitnesbyrd da han han reiste Jesus opp fra de døde. Han er det levende håp.

Guds vitnesbyrd står fast i tid og evighet. Kristus alene er alles evige rettferdighet, uskyldighet og salighet hos Gud. Troen kan være svak eller sterk, men troen har Kristus og mangler ingenting. Derfor oppmuntrer Kristus oss til å søke Guds rike framfor alt.

Guds kirkegrunn består, hel og ubeskåret hvor Kristus er hjørnesteinen. Troens innhold er gitt oss stykkevis. Ikke alt er sagt. Det er heller ikke mulig. Vi undres og samtaler om Guds tro til oss, bevitnet i kjensgjerninger, slik Skriftene har sagt.

2 Kor 4:17 – De trengsler vi nå må bære, er lette, og de skaper for oss en evig rikdom av herlighet som er uendelig mye større.

Rom 8:35, 37 – Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet? Nød, angst, forfølgelse, sult, nakenhet, fare eller sverd? /.../ i alt dette vinner vi full seier ved ham som har elsket oss.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, deg takker vi for legeme og sjel, og for gaver til livets opphold til denne dag. Hør oss i nåde: Ta ikke din velsignelse fra oss som fortjent. Bevar oss mot gjerrighet og mammons slaveri. Bevar oss i din tro, så vi med Kristus til gave, forvalter hva du gir, deg til ære og vår neste til gagn. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

16. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 7:11-17

Enkens sønn i Nain

Teksten gir anledning til å undervise om dåpens virkning og hensikt, og om den sanne trøst mot dødent.

Hensikten med dåpen - dens virkning

Dåpen er «den nye fødsels bad», også kalt en oppstandelse fra de døde, det vil si fra åndelig død til liv i Gud. Sagt med vår barnelærdom:

«- (Dåpen) virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig; men den som ikke tror, skal bli fordømt. (Mk 16:16)

I Åpenbaringsbokens 20. kapittel taler Jesus om den *første* og den *andre* oppstandelse: Den første oppstandelse skjedde i dåpen, reist opp fra den åndelige død til liv i Gud. Den andre oppstandelse skjer ved Kristi gjenkomst på den ytterste dag. Rekkefølgen markerer **hensikten med dåpen**: Å etterfølge Kristus i forsakelse og tro med den kommende verden for øye.

Joh 5:25 – Den tid kommer, ja, den er nå, da de døde skal høre Guds Sønnens røst, og de som hører, skal leve.

Rom 6:3f – alle som er døpt til Kristus Jesus, vi er døpt til hans død. Vi er altså begravd med ham ved dåpen til døden, for at også vi skal vandre i et nytt liv, likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet. (E Sv Kyrkobib)

Ut av Nain toget et følge med den døde underveis til gravstedet. Dit er vi alle underveis. Vi kommer til verden hver for oss lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter: synd, død og djevel. Da var det Jesus oppvekket enkens sønn fra den legemlige død og ga ham tilbake til moren for å leve oppreist det nye livet vi er skapt til å leve – livet etter Guds gode skapervilje

Menneskets grunnproblem er ikke uvitenhet, heller ikke overtro på egne evner i troen saker. Problemet er den onde lyst i vårt innerste. Vår beslutningsfrihet er begrenset, bundet til den onde lyst i vårt innerste, lik en hund i bånd.

Ef 2:1 – Dere var døde ved deres overtredelser og synder.

Livets tog

Utenfor byporten møtte gravfølget livets tog. I spissen gikk han som er Oppstandelsen og Livet i egen person.

Enken i Nain hadde mistet sin eneste sønn. Der møtte hun den sanne trøst mot døden. Han kan med full rett si til den sørgende: «*Gråt ikke!*»

Ubedt gikk han bort til båren, rørte ved den døde og sa: «*Unge mann, jeg sier deg: Stå opp!*» Jesus viste sin Guddoms makt. Med sitt ord i handling viste gjorde han enkens sønn levende. Det han gjorde den gang, angår oss alle i nåtid.

Like lite som den døde på båren, er vi i stand til å oppvekke oss selv fra den legemlige død. Og like lite som den døde på båren, kan vi av egen fornuft eller kraft reise oss opp fra den åndelige død og tro på Kristus Jesus – det levende håp. Men den oppstandne Kristus kan. I dåpen til Jesu død, ble vi reist opp fra døden i våre synder til livet som Guds kjære barn, frelst av nåde med barnerett hos åpenbaringsordets Gud. Troen har ham som er Oppstandelsen og Livet.

1 Kor 15: 55-57 – Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud skje takk, som gir oss seier ved vår Herre, Jesus Kristus!

Guds enbårne Sønn kom i Jesu tjenerskikkelse for å søke de bortkomne og gi verden liv (Joh 10:10). Han søker også dem som er kommet bort fra Guds nådepakt i dåpen. Han søker ubedt for sin godhets skyld. Den oppstandne Kristus er Guds kraft i egen person. Han har med sin lidende lydighet til døden beseiret synd og død og djevel. Med syndenes forlatelse reiser han opp fra døden i våre synder. Med ham til gave har vi nok å grunne på med ordene i vår barnelærdom:

«Han er min Herre som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra syndens og døden og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død...»

Kristus talte sitt ord før den døde stod opp.

Rekkefølgen er avgjørende også for oss. Gud kaller ved evangeliet før han gir oppreisning. Det nye livet ble gitt i dåpen med løftet om salighet for hver den som tror. Dåpen ligner et kirkeskip. Det går aldri til grunne. Om bord er Guds troende kirke, men skulle vi falle over bord er livbøyen Kristi ord. Om vi er troløse, er Gud trofast. Jesus sa til den døde: «*Stå opp!*»

Ef 5:14 – Våkne opp, du som sover, og stå opp fra de døde!»

Redningsbøyen er evangeliet, som tilsier syndenes forlatelse og det nye livet for Kristi skyld. Guds trofasthet gjør dåpen til frifinnelsens sakrament gjennom hele livet.

I Noas ark var Noa og hans venner, tilsammen åtte personer. Apostelen Peter sier om dem at de ble frelst «ved vann, det som i sitt motbilde - dåpen, nå frelser dere».

1 Pet 3:21 – Dåpen er ingen renselse fra ytre urenheter, men en god samvittighets bekjennelse til Gud, i kraft av Jesu Kristi oppstandelse – han som før opp til himmelen og nå sitter ved Guds høyre hånd, etter at engler, makter og myndigheter er ham underlagt.

Eller sagt med vår barnelærdom:

Uten Guds ord er vannet bare vann, men med Guds ord virker dåpen «syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det».

I dåpen var den treene Gud virksom med døpeordene: «jeg døver deg i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn». Døpeordene er skaperord. Gud kaller på det som ikke er, så det er.

Et eksempel er Paulus og Silas som oppmuntret den fortvilte fangevokteren: «Tro på Herren Jesus, så blir du og dine frelst!» (Apg 16:31) De forkynte Guds ord for ham og alle i hans familie, og i en sen nattetime ble de alle døpt.

Hva er hensikten med frelsen, gitt i dåpen?

Sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...»

Den døde reiste seg opp og begynte å tale, og Jesus gav ham tilbake til hans mor. Hva han sa, vet vi ikke. Kanskje velsignelsesbønnen, hvor det sies: «Velsignet være du, Herre, som vekker døde til live.» Men en ting er sikkert. Han gav sønnen tilbake til sin mor.

Så må også den som kommer til troen, overgis til Guds Ene Hellige Kirke, vår åndelige mor. Hun føder og fosterer Guds barn med Guds ord. Der er han virksom i de handlinger han innstiftet og befalte.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

1 Kor 15:2 – ved (evangeliet) blir dere frelst, hvis dere holder fast ved det ordet jeg forkynte dere, så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.

Rom 6:4, 11, 13 – Vi ble altså begravet med ham med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men som levende for Gud i Kristus Jesus. /.../ Still dere selv til tjeneste for Gud, så dere bruker lemmene for ham, som våpen for det som er rett. Dere var jo døde og har fått liv.

Følgelig må den som søker tilbake, søke Guds kirke med de gudgitte kjennetegn. De består ikke trosytringer i det gode fellesskap. Guds kirke kjennes på de gudgitte kjennetegn – Guds rene evangelium og sakramentene forvaltet i trofasthet mot apostelordets lære. Der kan med undring samtale med hverandre om Jesus Kristus, vårt levende håp.

Ryktet om Jesus

«*Dette ord om ham kom ut i hele judea*». Evangeliet spres lik et rykte. To eller tre deltar i samtalen om Jesu undervisning og undergjæringer. Det fremgår av Nytestamentet at slik ble kirkens tro spredt i aposteltiden, og slik blir kirkens hellige tro spredt i nåtid. Nytestamentet begynner og slutter med evangeliet om Guds rike, som kommer med frelse og liv – ikke umiddelbart, men hvor samtalen dreier seg om Jesu ord og gjæringer i fortid og i den forsamlede menighet.

Ordparet frelse og liv har i Bibelen sitt motstykke ordparet død og fortapelse. Disse ordpar danner en sammenheng gjennom hele Bibelen. Åndelig død fører til evig død i en virkelighet hvor ingen Jesus fins og alt er ødelagt som gjør livet verdt å leve.

Med sitt kraftfulle ord virket Jesus frelse og liv. Den døde stod opp fra båren og vendte tilbake til jordelivets oppgaver, og til dem hørte omsorgen for sin mor. Også han fikk erfare den onde lyst i sitt innerste og syndens lønn som er døden. Men på den ytterste dag skal Kristus vekke opp alle døde og gi det evige liv til alle som tror på ham. Kilden til denne sammenheng er den åpenbaringsordets treene Gud, vår Skaper og Gjenløser. Han var virksom med sitt ord i møte med dødens tog.

Sal 36:10 – hos deg er livets kilde, i ditt lys ser vi lys.

Guds kirkeskare «følger Lammet hvor enn det går» gjennom endetidens trengsler (Åp 14:4). Livets tog er underveis til den nye jord hvor livet utfolder seg i en glede, fred og hvile som overgår all forstand. Derfor sier Jesus:

Åp 20:6 – Salig og hellig er den som har fått del i den første oppstandelse. Over dem har den annen død ingen makt.

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Far! Deg takker vi for din forsoning med verden i Jesus Kristus, vårt levende håp. Hør oss i nåde: Bevar oss i dette håp, at liksom Jesus åpenbarte sin Guddoms herlighet på enkens sønn, så vil han også oppvekke oss og alle døde på den ytterste dag, og i den kommende verden gi den evige salighet til alle som tror på ham. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

17. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Lk 14:1-11

Kristus helbreder på sabbaten

Denne dagen handler om den kristne frihet. Jesus spurte fariseerne og de skriftlærde: «Er det tillatt å helbrede på sabbaten?» Spørsmålet gjaldt Guds sabbatsbud til jødene i den gamle pakt: *Kom sabbaten i hu så du holder den hellig.* Budet går tilbake på skapelsen.

2 Mos 20:9-11 – Seks dager skal du arbeide og gjøre din gjerning. Men den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud. Da skal du ikke gjøre noe arbeid. /.../ på seks dager skapte Gud himmelen, jorden og havet og alt som er i dem, men den sjuende dagen hvilte han. Derfor velsignet Herren hviledagen og lyste den hellig.

2 Mos 31:11-14 – Mine sabbatsdager skal dere holde, for sabbaten er et tegn på pakten mellom meg og dere fra slekt til slekt, for at dere skal vite at det er jeg, Herren, som helliger dere. /.../ Den som vanhelliger sabbaten, må dø.

I den nye pakt må vi bruke ordet «*hviledag*» istedenfor sabbat. En påminnelse er allerede Ordspråkernes bok. Den inneholder den erfarte livsvisdom – også kalt den naturlige åpenbaring om rett og galt. I denne visdom fins ikke sabbatsbudet.

Forskjellen mellom lovpakt og nådepakt.

Sabbaten var et tegn på Guds lovpakt med Israel, Guds utvalgte folk. I lovpakten har Gud alle rettigheter, og folket alle plikter. Å vanhellige sabbatne medførte dødsstraff. I nådepakten derimot har Gud påtatt seg alle plikter, og gitt sitt folk nåderett hos ham.

«*Menneskesønnen er sabbatens Herre*», sa Jesus (Mt 12:8). Gud har opprettet den nye pakt - nådepakten i Kristi blod. Han er lovens siktemål. Sabbatsordningen gjaldt inntil tiden var inne for en bedre ordning. Nådepakten har erstattet lovpakten. Det gjelder også vår bruk av søndagen som helligdag. (Rom 10:4).

Jesus tok disiplene i forsvar, da de plukket kornaks på en sabbat. De måtte ha mat. Forskjellen mellom lovpakt og nådepakt forklarer Jesu forsvar. Apostelen Paulus stadfestet Jesu forsvar:

Kol 2:16f – la ingen dømme dere for det dere spiser eller drikker, eller når det gjelder høytider, nymånedag eller sabbat. Alt dette er bare et skyggebilde av det som skulle komme: Kristi legeme.

Vi istemmer det bibelske vitnesbyrd om sabbatsbudet (ICA art 28):

«Den hellige Skrift har avskaffet sabbaten, ikke kirken, for etter at evangeliet ble åpenbart, kan man se bort fra alle de mosaiske seremoniene. (CA 28:59)

Under keiser Konstantin fikk kirkens søndagsbruk plass i statskalenderen. Sett fra kirkens side, var det en Guds gave sammen med andre lovfestede hviledager (jf almanakken) Lovfestede hviledager er uttrykk for Skaperens omsorg for oss uten noen vår verdighet eller fortjeneste. Slik Gud lar solen gå opp og lar det regne over rettferdige og urettferdige, gir han hviledager for både troende og vantro. Men den tid kan komme, da Gud gjengjelder utakk og misbruk ved å innskrenke hviledagene. Det har hendt før.

Hverken Kristus eller apostlene har anbefalt en bestemt ukedag. Vi følger eksemplet fra aposteltiden, da søndagen – «Herrens dag», etter hvert ble kirkens gudstjenestedag. Da Paulus var i Troas, holdt han gudstjeneste på den første dag i uken - søndag. Vi bekjenner:

«Fordi det likevel var nødvendig å fastsette en viss dag, så folk kunne vite når de skulle komme sammen, så er det klart at kirken har fastsatt søndagen til dette. Det ser ut til at man har syntes best om søndagen, også av den grunn at folk kunne ha et eksempel på den kristelige frihet.» (CA art 28)

De ti bud med forklaringer i Lille Katekisme er en nytestamentlig fremstilling av den kristnesandel (ethos). «Hviledagen» skal holdes hellig. Hva betyr det?

«Vi skal frykte og elske Gud så vi ikke forakter prekenen og Guds ord, men holder det hellig, gjerne hører det og lærer det.»

Store Katekisme presiserer hva det vil si å holde dagen hellig: «Sannelig ikke ved å bære en krans på hodet eller gå i fine og nye klær, men ved å betrakte Guds ord.» Slik etterlever man formaningen i Hebreerbrevet:

Heb 10:24f – La oss vise omtanke for hverandre, så vi oppgløder hverandre til kjærlighet og gode gjerninger. Og la oss ikke holde oss borte når vår menighet samles, slik som noen pleier å gjøre.

Hva er «hvilen» i den nye pakt?

Den er troens hvile i Guds nådepakt, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Troen hviler i Guds løfte om salighet for hver den som tror Kristi lidende lydighet i alles sted.

Heb 4:8-11 – Hadde Josva ført folket inn til hvilen, ville ikke Gud senere ha talt om en annen dag. Det er fremdeles en hviledag i vente for Guds folk. Den som kommer inn til hans hvile, får jo hvile fra sine gjerninger. La oss da streve etter å komme inn til denne hvilen, så ingen er ulydig og faller. Vi må ikke følge deres eksempel som var ulydige i ørkenen.

«Det er fremdeles en hviledag i vente for Guds folk.» Også den hvile Kristus innbyr til går tilbake til skapelsen, men den hvile han innbyr til, er troens hvilke hos ham:

Mt 11:28 – Kom til meg, alle dere som strever og har tunge byrder å bære, så vil jeg gi dere hvile.

Kol 1:13, 2:13 – han har fridd oss ut av mørkets makt og satt oss over i sin elskede Sønns rike. /.../ i dåpen ble dere begravet sammen med (Kristus), og i den ble dere også reist opp med ham ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. (Rom 6:4)

Guds løfte – gitt i dåpen, ble gitt til bruk hele veien gjennom livet. Reist opp fra døden i våre synder, lever vi i «ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde».

Guds løfte lar oss hvile i Kristi rettferdighet, den Gud tilsier av nåde uten forbehold om kvalifikasjon. Guds løfte er troens hvilepute. Gud har ikke kalt oss til et liv i trellefrykt, men til et liv som Guds frie barn. Kristus er vår rettferdighet og hellighet hos Gud.

Sal 23:1-3 – Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting. Han lar meg ligge i grønn enger, han fører meg til hvilens vann og gir meg ny kraft.

Innbudt av nåde til bryllupsgleden i Guds rike

Så sant det er mulig, drar vi på kirkevei for å samles med andre om Guds tjeneste for oss. Guds nådemidler lokker og drar. Kristus er virksom til stede med Ord og Sakrament. Søndagen er ingen fastedag. Bryllupsgleden i Guds rike samler oss allerede. Herrens Nattverd er troens fest.

Åp 19:9 - Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid!

Guds rike er et *nåderike*. Gud innbyr for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Gud tjener oss, virksom med sitt ord i nådemidlene. Vårt gjensvar er påkal- lelse med takksigelse og bønn. Vi samles i Jesu navn på nåderettens grunn. Hva den er, forklarte Jesus da han så farisèerne sette seg på de øverste setene og opphøye seg selv. (Mt 23) Men det fins ingen rangforskjell I Guds nåderike. Apostelen Paulus – med fortid som fariseer, stadfester.

Rom 3:22-24 – Guds rettferdighet gis ved troen på Jesus Kristus, til alle som tror. Her er det ingen forskjell, for alle har syndet og de har ingen del i Guds herlighet. Men ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettferdige på grunn av forløsningen i Kristus Jesus.

Rom 4:4f – Den som gjør et arbeid, får lønn etter fortjeneste, ikke av nåde. Annerledes er det med den som ikke har gjerninger, men tror på ham som er-

klærer den ugudelige rettferdig. Ham regnes hans tro til rettferdighet. (E Sv Kyrkobib)

Rom 2:1-3 – Derfor har du ingen unnskyldning, du menneske som dømmer, hvem du så er. For når du dømmer en annen, fordømmer du deg selv. Du gjør jo det samme selv, og vi vet at Guds dom med rette rammer dem gjør slikt. Men når du dømmer dem som gjør dette, og selv gjør det samme, mener du da at du skal unngå Guds dom?

Gud samler oss om forsoningens goder, gitt med evangeliet og sakramentene. Vi samles som Guds familie. Her hører også barna hjemme på like fot med voksne.

«Den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt.»

Det tilkommer ikke oss, men Gud å praktisere en rangorden i Guds nåderike. Guds selvhengivende kjærlighet lar oss leke trygt nær ilden (Heb 12:28f)

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen! Deg takker vi for din nådepakt i dåpen til Jesu død. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi med Kristus til gave hviler i din evige rettferdighet, frelst av nåde, og med Kristus til eksempel elsker dine bud fremfor menneskebud, deg til evig ære, takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

18. s. e. Tref.

Prekenutkast 1. rekke: Mt 22:34-46

Det største bud i loven

En farisèer spurte Jesus: Hva er det største bud i loven? Jesus svarte ved å hen-vise til synagogens liturgi. Etter det trefoldige «Hellig, hellig, hellig» følger bekjen-nelsen: «Hør, Israel, Herren vår Gud. Herren er èn!» Deretter blir De ti bud opp-lest og sammenfattet i budet om å elske Gud:

5 Mos 6:4 – Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av all din sjel og av all din makt.

Jesus la til: «Men et annet er like stort. Du skal elske din neste som deg selv. På disse bud hviler hele Loven og Profetene.»

Alle kristne er enige om å gjøre gode gjerninger. Veiskillet blir avslørt med følgende spørsmål: Hører fornyelsen (el helliggjørelsen) med til frelsens vilkår?

Veiskillet viste seg allerede i Jesu oppgjør med farisèernes frelseslære. De lærte at mennesket er født med en god lyst og en ond lyst. Derfor gjaldt det å utvikle den gode lyst, så barnet i voksenalder kunne være lydige mot Moselovens bud og forskrifter. Dette høres fornuftig ut – og fornuftig er det. I praksis gjør man «sunn fornuft» til målet for barneoppdragelsen.

Etter Jerusalems ødeleggelse i år 70 ble veiskillet mellom kristendom og fariseisme offentlig sementert. Farisèerne ble den dominerende retning innen jødedommen, og kristne ble utestengt fra synagogens gudstjeneste. Synagogens liturgi fikk senere en bønn som begynner slik: «*Min Gud, den sjel du har gitt meg, den er ren!*» Så sant lysten til det onde ikke seirer, sier denne lære at man kan oppnå å leve hellig, lydige mot loven.

Hva er problemet?

Det er uvitenhet om menneskets iboende lyst til det onde. Denne uvitenhet viste seg da Nikodemus en natt oppsøkte Jesus. Han ville ha en forklaring: Hvorfor trenger menneskelivet en ny begynnelse. Hvorfor må man fødes på ny for å komme inn i Guds rike?

Like uforstående var Paulus før han møtte den oppstandne Jesus utenfor Damaskus. Konfrontert med sin onde menneskenatur, forkastet han læren om menneskets evne til å velge mellom rett og galt i sitt gudsforhold. Han bekjente senere:

Fil 1:21 – For meg er livet Kristus og døden en vinning.

Gal 2:21, 5:19-23 – Om det fins rettferdighet ved loven, så er Kristus død forgjeves. /.../ Det er klart hva som kommer fra vår onde natur: hor, umoral, utskjelser, avgudsdyrkelse og trolldom, fiendskap, rivalisering, sinne, selvhevdelse, stridigheter, partier og misunnelse, fyll, festing og mer av samme slag. /.../ Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvbeherskelse. Slike ting rammes ikke av loven.-

Den nye begynnelse er Den Hellige ånds gjerning når livet med Kristus som gave visr seg i livets vitnesbyrd med Kristus som eksempel. En forsonet Gud bærer frukt i et forsonlig sinnelag. Man forsaker den onde lyst og bærer troens frukter i selvhengivende kjærlighet til sin neste som til seg selv.

1 Joh 4:20 – Om noen sier han elsker Gud, men likevel hater sin bror, da er han en løgner. For den som ikke elsker sin bror som han har sett, han kan ikke elske Gud som han ikke har sett.

Den som elsker sin neste som seg selv, har oppfylt loven. Den evnen har vi ikke. Derfor må hjelperen Den Hellige Ånd komme oss til hjelp. Et kjennetegn har Jesus vists oss: Det vi har gjort mot de minste små, de som tror på ham, det har vi gjort mot ham, dvs. mot Gud selv. Åndens frukter vitner om fornyelsen i sin begynnelse. Ved troen ikledd Kristi fullkomne rettferdighet øver vi troen i gjerninger som har Guds ord og befaling. Vi ber Den Hellige Ånd komme oss til hjelp, så jeg blir mindre selvopptatt og mere forsonlig neste år enn jeg var i fjord. (Mt 5:48)

Gal 5:17 – lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår syndige natur.

1 Joh 3:18 – Mine barn, la oss elske, ikke med ord og med tunge, men i gjerning sannhet.

Med den tro som Ånden virker en løsning på Nikodemus-problemet: Med Den Hellige Ånds hjelp går vi seirende fram i kampen mot den onde lyst i vårt innerste. Han gjør oss likedannet med Kristus, så det vi er ved troen i ham, det skal vi en gang bli – fullt og helt. Vår beslutningsfrihet er bundet, men løsningen har Gud gitt oss:

Rom 8:3f – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur. Slik skulle lovens krav bli oppfylt i oss som ikke lar oss lede av vår onde natur, men av Ånden.

Hjelperen Den Hellige Ånd skriver Guds lov i deres hjerter som bekjenner Jesus Kristus – Han er min Herre. Når vi erfarer den onde lyst i vårt innerste, befinner vi oss i samme nød som Jesu disipler i stormen på Genesaret-sjøen. Den synkende Peters bønn også vår bønn: «Herre, hjelp! Jeg går under!» Bønnen har rett adresse: Vår Gud han er så fast en borg, han vet oss vel å berge!» Han hjelper oss med Den Hellige Ånd, virksom med Kristi ord.

Gal 5:18, 25 – Blir dere drevet av Ånden, er dere ikke under loven. /.../ Har vi fått livet ved Ånden, så la oss også leve ved Ånden.

Fil 2:13 – Det er Gud som virker i dere både å ville og gjøre etter hans gode vilje.

Vår redning er Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu tjenerskikkelse. I sin fornedrelse har han oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted for å frelse det som er fortapt. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde, oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse, fullbrakt i Jesu død.

Gal 4:4f – I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barne-kår.

Rom 4:25 – han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse (E Sv Kyrkobib. Jf Joh 16:10, Rom 8:32, 1 Kor 15:17, 1 Joh 1:7, 2:2).

Guds løsepenge var Gud og menneske forenet i Jesu person i en bevitnet Jesus-historie, slik Gud ved sine profeter vitnet om. Det var denne hemmelighet Jesus siktet til med spørsmålet: «*Hva mener dere om Messias? Hvem er han sønnen av?*» «David», svarte de, og det er sant.

Kristus er etter sin menneskenatur av Davids ætt, født av jomfru Maria. Det er halve sannheten. Den historiske Jesus er samtidig Guds enbårne Sønn, født av evighet. Denne underfulle forening bevitnet han med sine undergjerninger. Guds endegyldige vitnesbyrd er Kristi oppstandelse fra de døde tredje dag. Et skriftbevis er kong Davids ord i Salme 110:

Sal 110:1 – Herren sa til min herre: Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender under dine føtter.

Da spurte Jesus: «*Om nå David kaller Kristus for Herre, hvordan kan han da være Davids Sønn?*» Da ble de svar skyldig. Det første ordet «Herren» er Gud Faderen. Det andre ordet «herre» er Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse.

Altså er Jesus Guds Sønn og Davids Herre til samme tid. Denne underfulle forening er av grunnleggende betydning for sann kristendom.

Joh 1:14 – Ordet ble kjøtt og tok bolig iblant oss. (E Sv Kyrkobib)

1 Joh 4:2f – Hver ånd som bekjenner at Kristus er kommet i kjøtt og blod, er av Gud. Men enhver ånd som ikke bekjenner Jesus, er ikke av Gud. Det er antikristens ånd, som dere har hørt skal komme. Og den er allerede nå virksom i verden.

Vi istemmer kirkens bekjennelse:

«Således er Faderen Herren, Sønnen Herren, og Den Hellige Ånd Herren, og likevel er det ikke tre Herrer, men én Herre. /.../ Gud er han av Faderens natur, født før alle tider, og menneske er han etter moderens natur, født i tiden.» (Athanasianum e sv overs).

Predikanter som forkynner «Gud-og-Jesus»-religion», har stilt seg utenfor Guds Ene Hellige kirke. Deres virksomhet er båret av antikristens ånd. Eller sagt med en katekismeforklaring:

Menneske måtte han være for å lide og dø. Men som menneske alene kunne han ikke forsone Gud og bortta Guds vrede og lovens forbannelse over synden, og heller ikke beseire synden, døden og djevelen. Derfor måtte han også være sann Gud.

Salme 110 sier om Guds Sønn i tjenerskikkelsen at han utøver et trefoldig embete, både *profet, prest og konge*. I disse «embeter» er han «lovens ende».

Rom 10:4 – Kristus er lovens ende til rettferdighet for hver den som tror.

Den rettferdighet som loven krever av alle, den har Gud åpenbart i Kristi lidende lydighet. Han alene er alles hellighet og rettferdighet hos Gud.

Gud er en forsonet Gud, men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. Og døpt til Jesu død, har den levende Gud gitt enhver av oss barnerett hos ham, med løfte om salighet for hver den som tror.

Tit 3:8 - Dette er et troverdig ord, og jeg vil at du skal innprente det jeg har sagt, så de som er kommet til tro på Gud, blir ivrige etter gode gjerninger.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen! Verdig er du all takk og ære for Jesu Kristi oppstandelse fra de døde, erklært rettferdig i alles sted. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd, når vi hører ditt ord. Skriv din lov i våre hjerter, så vi med Kristus til gave tjener deg, frelst av nåde, og venter ham som vår Frelser på Dommens dag. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

19 S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Mt 9:1-7

Den lamme

Teksten lærer oss at Kristus i sin lidende lydighet under Guds lov gjenopprettet syndefallet, Adams syndefall medførte sykdom, lidelse og død for hele adamsætten. Kristus er den som bringer syndenes forlatelse, liv og salighet i kraft av sin lidende lydighet under Guds lov.

Menneskets grunnproblem er ikke sykdom, lidelse og død, men den onde menneskenatur, alltid i strid med Guds gode skapervilje. Det første Jesus gjorde, var å tilsi den lamme syndenes forlatelse før Jesus helbredet ham. Med helbredelsen stadfestet Jesus at den lamme var frikjent hos Gud og grunnproblemet løst.

«Vær frimodig, mitt barn! Dine synder er forlatt. /.../ Men for at dere skal vite at Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder: Reis deg opp! Ta din seng og gå hjem.»

Allerede i Edens hage talte Gud om Sønnens verk i Jesu skikkelse, og det samme gjorde Gud senere da han ga løftet til Abraham:

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

1 Mos 22:18 – (til Abraham) i din ætt skal alle folk på jorden bli velsignet fordi du lød mitt ord.

Adam og Eva fikk barn av samme menneskenatur som de selv var. Derfor blir alle mennesker født uten frykt for Gud og uten tillit til ham. Syndens lønn er døden (Rom 6:25).

Gud lofte Abraham at en gang skulle Guds vrede over synden bli tatt bort. I teksten viser Kristus at han er den lovede Messias som oppfyller Guds frelsesløfte, kommet for å frelse det som er fortapt. Det er hos ham vi skal søke og finne Guds rike og hans rettferdighet fremfor helbredelse, sunnhet og gode dager.

Sal 73:26 – Om kropp og sjel forgår, er Gud for evig min klippe og min del.

Hvor finner vi syndenes forlatelse? Kristus har ikke etterlatt seg en rådvill kirke. Den oppstandne Kristus befalte prekenembetet, ga løse- og bindemakten, befalte dåpen og innstiftet Herrens Nattverd i den nye pakt. Kort sagt er syndenes forlatelse kirkens skatt, som ellers ikke finnes andre steder. Denne skatt oppmuntrer til omvendelse og oppreisning.

Lk 24:47 – Så er det skrevet at Kristus måtte lide og dø, og oppstå fra de døde på den tredje dagen, og at i hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse blir forkynt for alle folk.

Joh 20:21, 23 – Liksom Faderen har sendt meg, sender også jeg dere. /.../ De som dere forlater syndene, er forlatt, de som dere binder i syndene er bundet i dem. (E Sv Kyrkobib)

Guds evangelium forkynner Guds fred fra Gud, vår Far. Guds fred til verden er Kristus Jesus – og ingen annen. Han er i prekenembetets gjerning til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte.

Prekenens oppdrag er å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. - I dåpen virker Gud «syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir det evige liv til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder (Mk 16:16). - I privatskriftemålet tilsier Gud den enkelte syndenes forlatelse, tilsagt i et menneskes munn. - I Herrens Nattverd blir Kristi ofrede legeme og blod rakt frem og mottatt i brødets og vinens skikkelser, slik hans ord sier: «Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod...» Vi mottar den himmelske gave i jordiske skikkelser til pant på syndenes forlatelse og barnekår hos den levende Gud.

I disse handlinger tjener Gud oss, virksom med sitt ord. Disse handlinger skal døypte lære å holde, slik han har befalt. På dette vilkår er han hos oss alle dager. Den treene Gud gir oss forsoningens goder med ord som høres og midler som ses. Hele veien gjennom livet vil han være med oss med sitt ord for å bevare oss i barnekår hos seg.

Jes 43:25 - Jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld; dine synder kommer jeg ikke mere i hu.

Derfor har kristne under alvorlig sykdom brukt *sognebudet*. De har sendt bud på sin prest for å få del i Herrens Nattverd, og dermed del i kirkens samfunn med den treene Gud. De helliges samfunn er samfunn med Gud i de hellige ting – Kristi legeme og blod, rakt fram i sakramentets skikkelser. Slik handler Gud med oss for å styrke troen og bevare oss i barnekår hos ham. Gud tjener oss. Vår tilbakemelding er bønn med takksigelser, Gud til evig ære takk og pris.

Når presten bes komme i *sognebud*, drar han for at Gud skal bevare den syke i kirkens samfunn i de hellige ting. Sognebudet er gudstjeneste i kortform: Kristi ord fremsagt over brød og vin, og deretter sakramentet meddelt den syke. Da er den oppstandne Kristus til stede med Guds Golgata-offer gitt i sakramentets skikkelser.

«**Han spotter**», **sa de**. Hvor Guds ord mottas og blir trodd, blir det også motsagt. Slik var det også i aposteltiden og siden gjennom kirkens historie i fortid og nåtid.

1 Kor 1:18f, 21 – Ordet om korset er dårskap for dem som går fortapt, men for oss som blir frelst, er det Guds kraft. For det står skrevet: Jeg vil ødelegge de vises visdom, og de klokes klokskap vil jeg gjøre til intet. Hva da med den som er vis eller skriftlærd eller en forsker i denne verden? Har ikke Gud vist at verdens visdom er uforstand? For da verden ikke brukte visdommen til å kjenne Gud gjennom Guds visdom, besluttet Gud å frelse dem som tror, ved den dårskap vi forkynner.

Fil 3:18-20 – Jeg har sagt det ofte og må si det igjen med tårer, at det er mange som lever som fiender av Kristi kors. De ender i fortapelsen; de har magen til gud, og setter sin ære i det som er en skam for dem, kun opptatt av jordiske ting. Men vi har vår borgerrett i himmelen, og derfra venter vi Herren, Jesus Kristus, som frelser.

Jesus så den frelsessøkende tro. Jesu motstandere kunne ikke hindre den trøst som den lamme fikk. De kunne heller ikke hindre dem som bar den lamme fram til Kristus. Jesus så deres tro virksom i handling. Hos Jesus fikk den syke høre evangeliet, og ved evangeliet virket han troens gave. Evangeliet først, så troen. Det er Guds frelsesorden. «Vær ved godt mot, mitt barn! Dine synder er forlatt». Dette ord må bli forkynt til stadighet og billedlig talt bli banket fast i folket.»

Jesus så deres tro som bar den lamme. Da vil noen innvende: Kan man bli frelst ved andres tro? Innvendingen er som regel knyttet til dåpen, når man bringer spedbarn til dåpen: Barn kan ikke tro, sier man. Men det kan heller ikke voksne. Det står heller ingenting i Nytestamentet om å døpe på *andres* tro. Kristentroen er *Guds* tro, den tro som Gud virker med sitt forkynte Ord. Troen merkes når den som hører Guds Ord, anvender Guds nådetilsagn på seg selv. Det kan vekke sterke følelser, men skjer som regel uten oppstyr. Noen merker først i ettertid at jeg tror.

Bærerne viste den *frelsessøkende* tro. De bar den lamme fram til Jesus. Også spedbarn må bæres fram til Jesus. Der stopper likheten med den frelsessøkende tro, for hvordan kan man vite at det lille barnet tror? Bare Gud ser i hjertene og kjenner sine.

Et sikkert svar gir heller ikke prestens dåpssamtale med foreldrene. Gud som ser i hjertene, kjenner sine. Vi kan ikke av egen fornuft eller kraft tro, hverken idioter eller forstandige. Kan Gud virke troen hos voksne som hører evangeliet, kan han også virke troen i spedbarn som bæres fram til dåpen på Kristi ord. Det forutsetter at dåpen blir forvaltet i en sammenheng hvor man bruker Guds Ord og bønnen i Jesu navn:

Mk 10:14f – La de små barn komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike hører slike til. Sannelig sier jeg dere: Den som ikke tar imot Guds rike likesom et lite barn, skal ikke komme inn i det.

Å komme til Jesus, er det samme som å anvende evangeliet på seg selv: Det er til meg også. Gud Den Hellige Ånd kaller, opplyser og drar oss til samfunn med Gud – ikke umiddelbart, men med evangeliet om Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus.

«De priste Gud som hadde gitt en slik makt til menneskene.» Denne makt omfattet syndsforlatelsen og helbredelsen. De skriftlærde kalte denne makt for en spott.

Også vi har all grunn til å prise Gud. Den oppstandne Kristus er til stede, virksom i den forsamlede menighet. Synlige påminnelser er døpefont, prekestol og alterbord – og kanskje en skriftestol. Men var ikke Jesus stått opp fra de døde, ville den kristne gudstjeneste vært ukjent i verden. Også ville ha vært prisgitt selvbekrefte-nde ritualer begrunnet i spekulasjon og behov.

En enestående begrunnelse har kirkens gudstjeneste i den apostoliske læretradisjon. Årsaken er prekenembetets oppdrag og Herrens Nattverd, innstiftet i den natt han ble forrådt. Den oppstandnes befalinger begrunner den gudstjenstelige og diakonale virksomhet. Annen begrunnelse trengs ikke.

1 Kor 15:1-3, 12-22 – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte for dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte, så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. /.../

Men hvis det forkynnes at Kristus er stått opp fra de døde, hvorledes kan da noen blant dere si at det ikke er noen oppstandelse fra de døde? Hvis de døde ikke står opp, er heller ikke Kristus stått opp. Men er ikke Kristus stått opp, da er vårt budskap intet, og deres tro er meningsløs. Da har vi vist oss som falske vitner om Gud, for vi har vitnet mot Gud at han har reist Kristus opp fra de døde, noe han altså ikke har gjort, hvis de døde ikke står opp.

Men hvis Kristus ikke er stått opp, er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder. Da er også de fortlapt som er døde i troen på Kristus. Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder for dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker.

Men nå er Kristus stått opp fra de døde, som førstegrøden av dem som er sovnet bort. Fordi døden kom ved et menneske, er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske. For likesom alle dør på grunn av Adam, skal alle få liv ved Kristus.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi for hjelp i all nød. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi i barnlig frykt elsker deg over alle ting, og tror syndenes forlatele for Kristi skyld. Gi oss nåde til å tjene deg i troens lydighet, så vi ikke med synder ødelegger for andre. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

20. S. E. TREF.

BRYLLUPSKLÆRNE

Prekenutkast 1. rekke: Mt 22:1-14

Den verden vi ser og sanser, er kalt «Guds speil». Apostelen sier at «*nå ser vi som i et speil, på en gåtefull måte*». (1 Kor 13:12) Dette speil omfatter også Guds selvhengivende kjærlighet. En synlig påminnelse er krusifikset – den korsfestede Jesus. «*Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn den enbårne...*» (Joh 3:16)

I den kommende verden får man «spise brød» liksom i et bryllupsmåltid. En forsmak er den åndelige spising ved troen (Joh 6:51), og den synlige spising, når Kristi ofrede legeme og blod mottas i sakramentets skikkelser. Herrens Nattverd foregriper Lammets bryllup. En forsmak er «*en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse*» (1 Pet 3:21).

Himmelriket kommer til oss.

Jesus sier: «*Vend om, for himmelriket er nær!*» Himmelriket er den virkelighet hvor Guds selvhengivende kjærlighet gis den enkelte til del. Det begynte med dåpen til Jesu død, da Guds forsoning med verden blir gitt den enkelte til del, kalt til å etterfølge den oppstandne Jesus i forsakelse og tro.

Gud er trofast i sin nådepakt. Han påtok seg alle plikter og gav oss alle rettigheter i barnekår hos ham. Løftet står fast: Den som tror og blir døpt, skal bli salig. Døpt til Jesu død, er du innbudt til bryllupsmåltidet i den kommende verden.

Hos 2:19f – Jeg vil trolove meg med deg for evig. Jeg vil trolove meg med deg i rettferdighet og rett, i miskunn og barmhjertighet. Jeg vil trolove meg med deg i troskap, og du skal kjenne Herren.

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for at han skulle helige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. (E Sv kyrkobib)

Legg merke til ordet «evig» og uttrykket «rettferdighet og rett». Ingen jordisk brudgom kan love bruden evig troskap. Et brudepar gir hverandre løfter for dette liv, «inntil døden skiller dere ad». Men Kristi ektepakt med sin kirkebrud er en evig nådepakt, uavhengig av den legemlige død. Dåpsliturgien påminner oss om Kristi evige nådepakt. Umiddelbart etter selv dåpshandlingen følger ordene:

«Den allmektige Gud, vår Herre Jesu Kristi Fader, som har gjort deg til sitt barn i den hellige dåp og tatt deg inn i sin troende menighet, han styrke deg med sin nåde til det evige liv!»

Uttrykket «*rettferdighet og rett*» markerer dåpens betydning: Guds nådepakt i dåpen gir den døpte barnerechten hos ham og ved troen arverett hos ham. Men med frafall blir man skyld i det evige «utenfor», forlatt i en virkelighet bestemt for Guds fiendemakter synd og død og djevel. Der fins ingen Jesus. Nå fins han i vår midte og innbyr til troens fest – Herrens Hellige Nattverd.

Innbyderne:

De første innbyderne var Guds profeter i gammeltestamentlig tid. I nytestamentlig tid er innbyderne Kristi apostler og deres etterfølgere i prekenembetet. De skal si: Alt er gjort ferdig til bryllupsmåltidet.

Åp 19:7-10 – Tiden er komme for Lammets bryllup! Hans brud har gjort seg i stand, og hun har fått en drakt av skinnende rent lin. Linet er de helliges rettferdige gjerninger. Så sa han til meg: Skriv: Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid.

Med undring kan vi spørre: Hva er gjort ferdig? Guds Sønnns lidende lydighet ble fullført i Jesu død på korset. Han er det Guds Lam som i sin lidende lydighet har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Den levende Gud – åpenbaringsordets Gud – er en forsonet Gud. Guds vitnesbyrd om denne kjensgjerning er Kristi oppstandelse fra de døde, slik Skriften vitner om ham. Alt er fullbragt. Derfor går innbydelsen ut til alle:

Jes 55:1 – Hør, alle som tørster, kom hit og få vann! Kom, dere som ikke har penger! Kjøp korn, så dere kan spise, ja, kom og kjøp uten penger, uten betaling vin og melk!

Jesu lignelse beskriver også de utakknemlige.

De hadde andre interesser. De var opptatt av andre gjøremål. De forstod ikke å søke Guds rike først og hans rettferdighet.

Sal 49:12f – Graven blir deres hjem for evig, deres bolig fra slekt til slekt, enda de samlet seg åker og eng. Med all sin herlighet kan ikke mennesket leve for alltid, likesom dyrene må det dø.

Fork 2:11 – Jeg gav meg over til å tenke over alt det jeg hadde gjort med mine hender, det jeg hadde strevd og slitt med. Se, alt var tomhet og jag etter vind. Ja, under solen fins ingenting som kan regnes for vinning.

1 Tim 6:6-9 – gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning. For vi har ikke hatt med oss noe til verden, og kan heller ikke ta med oss noe herfra. Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det. De som vil bli rike, faller i fristelser og snarer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær, som styrter mennesker ned i undergang og fortapelse.

Jesu lignelse er fremfor alt en advarsel rettet mot skinnkristne. De fremstår som Jesu disipler, men med bekvemme forbehold mot apostelordets lære fra kirkens Herre og Skriftens rette utlegger. Andre går åpent fram og reserverer seg med gode henikter til alles beste. Da har trofasthet sin pris:

«De grep hans tjenere, mishandlet dem og drepte dem.»

Bibelhistorien gir mange eksempler på motstand for Guds Ords skyld:

- Abel ble drept sin bror Abel.
- Noa forkynte og bygde arken men bare fulgt av sin nærmeste familie.
- Lot i Sodoma led under «de lovløses løsaktige liv», det vil si homsekulturen (1 Pet 2:7f).
- Moses ble motsagt av sine egne – av Mirjam og Aron. «Er da Moses den eneste som Herren taler med? (4 Mos 12:2)
- Elia og Herrens profeter ble forfulgt på kong Akabs tid. Til slutt måtte Elia si: «Jeg alene er blitt igjen mens de står meg etter livet.» (1 Kong 19:10)
- Profeten Jeremia ble forfulgt av sine landsmenn. Presten Pashur, overopp-synsmannen i templet, pisket Jeremias og bandt ham til stokken i en av tempelportene.
- Daniel ble kastet i løvehulen.
- Profeten Amos fikk høre av øverstepresten Amasja: «Gå din vei /.../ I Betel får du ikke lenger profetere, for det er en kongelig helligdom og rikets tempel.» (Am 7:12f)
- Johannes Døperen ble halshogd.
- Kristus ble korsfestet.
- Herrens apostler led martyrdøden, unntatt Johannes som ble forvist til øya Patmos. Osv.

Vanlig i vår tid er relativismens terror etter skeptikernes regel «Ingen ting er sant i og for seg, bare det som er sant for meg». Regelen virker i praksis ødeleggende på kirke og samfunn. Overordnet myndighet hindrer prester og lekfolk som etterfølger Herrens bud fremfor menneskebud. De blir hindret i «å tale til hedningene, så de kan bli frelst. Slik fyller de sine synders mål», 1 Tess 2:16.

Hva er den rette bryllupsdrakt?

Åp 19:7f – Lammets hus har gjort seg rede. Det ble gitt henne å kle seg i skinnende rent lin. Linet er den rettferdighet som ble tilkjent de hellige. (E Sv Kyrkobib)

Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer, er Kristus Jesus i sin lidende lydighet. Han er menneskenes rettferdighet nåderett hos Gud. Det er ham Gud tilregner troen – og ingenting annet. Denne tilregning skjedde første gang i dåpen. Den er rettferdiggjørelsens (el frifinnelsens) sakrament, gitt til bruk gjennom hele livet.

Gal 3:24f – Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus. Alle dere som er døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus.

Men en av gjestene var ikledd sin egen rettferdighet.

Jes 64:6 – All vår rettferdighet var som et skittent klesplagg.

«Mange er kalt, men få er utvalgt»

Jesu ord kan anfekte noen og hver. Er jeg kvalifisert? Det spørsmålet ser utvelgelsen i lys av Guds lov. Men en kristen ser utvelgelsen i lys av evangeliet og anven-der Guds nådemidler på seg selv til trøst og oppmuntring. De salige er utvalgt fordi Gud har kalt dem av nåde – og ikke av noen annen grunn.

Gud har i sin rådslutning bestemt at han frelser dem han kaller, opplyser og vender om til Kristus, det levende håp (1 Pet 1:3). Men de som avviser Guds kall og mot-står Den Hellige Ånd og fortsetter med det, de vil Gud forherde og fordømme. (Mt 20:16, 22:14).

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Har Gud ved sitt ord kalt oss, er vi utvalgt. Da ligger en kortslutning nær: Da må alle de andre være utvalgt til evig fortapelse. Nei, læren om Guds utvelgelse sier ikke mer enn at vi er utvalgt av nåde. Årsaken er Guds godhet for sin egen skyld – og ingen annen grunn.

Esek 18:23 – Det er vel ikke min vilje at den ugudelige skal dø, sier Herren Gud. Nei, jeg vil at han skal vende om fra sin ferd og leve.

1 Tim 2:4 – Gud vil at alle /.../ skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Er du døpt, er du kalt. Hører du Guds ord, er du kalt. Alt er gjort ferdig. Læren om utvelgelsen er en herlig trøst mot alle anfektelser.

«Den allmektige Gud, vår Herre Jesu Kristi Fader, som har gjort deg til sitt barn i den hellige dåp og tatt deg inn i sin troende menighet, han styrke deg med sin nåde til det evige liv!»

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi, du som i dåpen ikledde oss i Kristi fullkomne rettferdighet og gav barnerett hos deg. Hør oss i nåde: Hjelp oss med Den Hel- lige Ånd når vi hører ditt ord, så vi ikke vet noe annet til frelse enn Jesus Kristus og ham korsfestet, og med ham til gave får komme til Lammets bryllup på den nye jord. Og skulle vi falle, gi sorg over synden og tilsi syndenes forlatelse for Kristi skyld, deg til evig takk og pris. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

21. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Joh 4:43-54.

Sønnen som ble helbredet

Jesus gjorde mange under etter det første under bryllupet i Kana. Johannes utfyller de tre andre evangeliene med sju under. Johannes nevner dem som på en særlig måte vitner om foreningen av Gud og menneske i Jesu person.

Joh 20:30f – Jesus gjorde også mange andre tegn for disiplenes øyne, som det ikke er skrevet om i denne boken. Men disse er skrevet ned for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans navn.

Men krevde noen et under for å tro på ham, avsto han fra underet. Et eksempel er den romerske offiseren som krevde et under for å tro på Jesus. Offiseren oppsøkte Jesus for å få hjelp i sin nød. Sønnen var alvorlig syk. Jesus stilte seg først avvisende, men offiseren insisterte: «Herre, kom før barnet mitt dør!» Offiseren trodde allerede ved å sette sin lit til Jesus Kristus og ham alene.

Joh 6:35 – Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg skal aldri noensinne tørste.

Undrende må vi spørre: *Hvordan var offiseren kommet til tro på Jesus?* I Kapernaum hadde han hørt at Jesus var kommet fra Judea til Galilea. Kapernaum lå nær Kana, hvor Jesus hadde gjort vinunderet. Det var mye folkesnakk om Jesu vinunder, trolig også om Jesu undergjerninger under høytiden i Jerusalem. Evangeliet spredte seg lik et rykte. Derfor oppsøkte offiseren Jesus i tillit til ham.

Rom 10:14 – Hvordan kan de tro på en som de ikke har hørt om?

Mennesker kommer til tro ved å høre ordet om Jesus Kristus. Å høre i bibelsk mening, det er å motta Guds ord i tillit. Da går Guds ord fra øre til hjerte, så den som hører, anvender på seg selv Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Guds tro kommer til oss ved Kristi ord

Mt 17:5 – «Hør ham!» (sa røsten som lød på forklaringsberget.)

Rom 10:17 – Troen kommer av prekenen.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

1 Joh 4:6 – Den som kjenner Gud, hører oss. Den som ikke er av Gud, hører ikke oss.

«Gå, din sønn lever!»

Mannen tok Jesus på ordet og gikk. Jesu ord bekrefter ordenes betydning for troen. Jesu ord virker tillit til ham som er troens gjenstand og innhold. «Gå, din sønn lever!» Han sa ikke: Sønnen kommer til å bli frisk, for Kristi ord var virksomt allerede. Guds ord skaper hva det nevner. Hva Gud tilsier, er ikke tomme ord, men virkelighet allerede.

Kristus sier heller ikke: Du kommer til å bli et Guds barn, om du gjør slik og slik, eller føler Jesus i hjertet, eller har kunnskap nok. Nei, tro i bibelsk mening er fremfor alt tillit til Guds ord og løfte, som tilsier oss nåde og fred med Kristi ord: «Dine synder er forlatt.» Tror du det, så har du det. Kristus er Guds fred til oss.

Rom 5:1 – Da vi altså er blitt rettfærdige ved tro, har vi fred med Gud ved vår Herre, Jesus Kristus.

Å være erklært rettfærdig ved tro betyr å anvende på seg selv den rettfærdighet som evangeliet åpenbarer. Den er Guds selvhengivende kjærlighet i Kristi lidende lydighet, lydighet til døden på korset. Det er denne *virkelige* rettfærdighet evangeliet åpenbarer for alle. Denne virkelige rettfærdighet er det Gud tilsier hver den som anvender på seg selv hva Kristi lidende lydighet betyr: Dine synder er forlatt. Du er fri til å leve som Guds kjære barn under Jesu Kristi herredømme, og fri til å tjene ham, ved troen ikledd Kristi evige rettfærdighet.

Guds vitnesbyrd om denne virkelige rettfærdighet er Jesu Kristi oppstandelse fra de døde. Han oppstod rettfærdiggjort etter sin menneskenatur i alles sted. Evangeliet åpenbarer Guds tro til oss. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie om hans persons hemmelighet og hans lidelse, død og oppstandelse, slik Skriftene har sagt.

2 Tim 1:12 - Vi vet hvem vi tror på.

I Nytestamentet er 10-11 øyenvitne-møter dokumentert. En gang var de over 500 øyenvitner til stede på en gang, hvorav de fleste lever ennå, skrev Paulus. (1 Kor 15:6)

1 Kor 15:17, 20 - Hvis ikke Kristus er stått opp, er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i dere synder. /.../ Men nå er Kristus stått opp som første-grøden av de som er gått bort.

Bibellelsere kan selv konstataere et særtrekk ved denne dokumentasjon: Kirken fremsto på Pinsedagen uten en uklar overgang av typen «hva skal vi nå gjøre?». Slik oppstår bevegelsestradisjoner – først en uklar situasjon før man blir enige om budskap og praksis, helst anført av en person med lederautoritet.

Men før Himmelfartsdagen hadde den oppstandne Jesus gjort alt ferdig og befalt dem å «vente på det som Faderen har lovt og som jeg har talt om» (Apg 1:4). Han hadde overgitt læren til de elleve og befalt de handlinger som de skulle iverksette.

Tause påminnelser i kirkens rom er prekestol, døpefont, alterbord og muligens en skriftestol. Etter Himmelfartsdagen lot han loddet falle på Mattias, som ble den tolvte apostel etter Judas Iskariot, han som forrådte ham. Men ikke et ord om en uklar overgangsfase!

Kirkens gudgitte kjennetegn er evangeliet og sakramentene, forvaltet med troskap i den forsamlede menighet på stedet. Like fra Pinsedagen fremstod kirken som et lærefellesskap på profetenes og apostlenes grunnvoll, lagt i begynnelsen. Men fremstår menigheten som et tjenestefellesskap med basis i trosytringer, har den navn av å leve, åndelig død

Åp 3:1- Jeg vet om dine gjerninger. I navnet er du levende, men du er død.

«Han og hele hans hus kom til tro.»

«Uttrykket «å komme til tro» blir i Nytestamentet brukt om mennesker som tar imot Kristus som sin Frelser. Uttrykket sier det samme som ordene til fangevokteren i Filippi: «Tro på Herren Jesus, så blir du frelst, du og ditt hus.» (Apg 16:31) Den som kommer til tro ved å høre evangeliet, har samfunn med åpenbaringsordets Gud og samfunn med Guds Ene, Hellige kirke i himmelen og på jorden.

Det synlige tegn på kirkesamfunn er Nattverdens sakrament – Kristi sanne legeme og blod, rakt fram i jordiske skikkelser og mottatt slik han befalte: «Ta og spis! Drikk alle derav!» Enhetens Herre over enhetens sakrament utelukker kirkefelleskap med rom for reservasjoner mot Kristi likefremme og presise ord. Vi mottar den himmelske gave i jordiske skikkelser og gir til kjenne samfunn med Guds Ene Hellige kirke i himmelen og på jorden.

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke de i Kristi blod? Brødet som vi bryter, gir det ikke del i Kristi legeme? Fordi det er ett brød, er vi alle ett legeme, for vi har alle del i det ene brød.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen! Deg takker vifor din uutgrunnelige nåde, at du tilsier oss syndenes forlatelse for Kristi skyld, og ved troen lar oss tjene deg som dine kjære barn. Hør oss i nåde: Led våre hjerter med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi setter all vår lit til Kristi lidende lydighet og tar del i din kirkes samfunn i de hellige ting, rakt fram i jordiske skikkelser, deg til evig takk og pris. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

22. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Mt 18:23-35

Kongens regnskap

«Gjør regnskap for din forvaltning!» Kongen var i sin fulle rett: Et lån medfører en avtale om tilbakebetaling innen den bestemte frist. I den verdslige rettsorden skal regnskapsførsel og revisjon avsløre mulige feil og bedrag.

Sal 37:21 -Den ugudelig låner og betaler ikke.

Jesus forteller om en storbedrager som gikk fri. Luther bemerker at her i verden blir småtyvene hengt, mens stortyvene får gullkjeder hengt om halsen!

Nøklemakten

Jesu lignelse handler om nåderetten i Guds riket. Den er ingen billig nåde for alle, men anvender himmelrikets nøkler, den ene løser fra synd, den andre binder til synd. Denne nøklemakt utøves ikke med syensing og dialog, men med «Åndens sverd», som er Guds ord om saken.

Det kan hende at en kristen lærer og lever i strid med Guds åpenbaringsord, men allikevel vil delta i Herrens Nattverd. Da er det prestens plikt å bruke bindemakten og i første omgang utsette deltagelsen inntil urett er erkjent, bekjent og syndsforlatsen tilsagt i den treene Guds navn. Her gjelder regelen i Herrens bønn: «Forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere.»

Mt 6:14f – dersom dere tilgir menneskene den urett som de gjør mot dere, skal også den Far dere har i himmelen, tilgi dere. Men om dere selv ikke tilgir, skal heller ikke han tilgi det dere har forbrutt.

Straks før prekenteksten spurte Peter: «Hvor mange ganger skal man tilgi?» Var det nok å tilgi sju ganger? Jesu svar fremgår av lignelsen om kongens regnskap.

Mt 18:22 – Ikke sju ganger, men jeg sier deg sytte ganger sju.

Guds lov avslører vår syndeskyld for Gud og den fortjente straff. Syndens lønn er døden. Under syndefallet deler vi alle samme levekår.

Jesus nevner en gjeld på ti tusen talenter, som den gang tilsvarte ca 60 millioner dagsverk! Hva har vi da å anføre til vårt forsvar, stilt overfor Kongen i Guds rike? Hva annet kan vi si, enn å istemme tollerens bønn i templet: «Herre Gud, vær meg - en synder, nådig!»

Gud holder regnskap med oss straks hans skapervilje blir forkynt. Ingen av de skyldige kunne betale for seg. I den aller høyestes rett fins ingen fluktruter. Nå er

det nådetid, da Gud er å finne. I Guds nåderike gjelder Guds nåderett. Dens begrunnelse er Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Gud er en forsonet Gud, stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde, og i nåtid tilsagt med syndens forlatelse for Kristi skyld – og ikke av noen annen grunn.

Gud ropte til Kain: «*Din brors blod roper til meg fra jorden*» (1 Mos 4:10). Ufattelig er all den ondskap og alt det blod som er utgytt på jorden siden den gang. Allerede Kain erkjente: «*Min skyld er større enn jeg kan bære den*» (samme v 13),

Sal 49:8f – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenge for ham – det ble for dyrt å frikjøpe hans liv, det må en oppgi for alltid.

Guds svar på syndenød lød da Døperen Johannes pekte på Jesus og sa:

Joh 1:29 - «Se Guds Lam som borttar verdens synd!»

Den syndebyrde som hverken Kain eller noen annen kunne bære, har Guds enbårne Sønn båret i Jesu skikkelse, lydig til døden på forbannelsens tre. Hva ingen bror kan gjøre, det gjorde Gud i Kristus Jesus – alles bror:

Gal 4:3f – vi levde som slaver under grunnkreftene i verden. Men i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven for å kjøpe dem fri som var under loven.

2 Kor 5:19 – Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv...

Heb 9:12 – Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og slik vant han en evig forløsning.

Tilbake står Guds ufattelige godhet for sin egen skyld: Gud har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn. Løsesummen er «Jesus Kristus og ham korsfestet» (1 Kor 2:4). En skarpere lovpreken fins ikke, men høyere enn syndens lønn taler Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus og ham korsfestet, slik Skriftene vitner om ham.

Heb 7:22 – Derfor er den så mye bedre, den pakten som Jesus går god for.

I Guds Golgata-pakt har Gud påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter. Vår nåderett hos Gud, gitt i vår dåp, den kostet ikke ti tusen talenter, men Guds «hellige og dyre blod og hans uskyldige lidelse og død» (Lille Katekisme, forkl 2 trosart). Vi er dyrt kjøpt.

Jesu Kristi død i alles sted ville ha vært av liten betydning, om det bare var et menneske som døde på Jesu kors. Men vi bekjenner vår hellige tro om ham: «*unnganget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria.*» Den sønnen hun fødte, er «*sant menneske /.../ og sann Gud, født av Fade-ren fra evighet*» (Lille Katek. Forkl 2. trosart). Hans blod var også Guds blod i forening med Jesu mennesken-

tur. Hans død var også Guds død. Derfor ble verdens ufattelige syndegjeld betalt til en ufattelig pris.

Hensikten med frelsen, gitt i dåpen

Vi ble Guds barn i dåpen, for å etterfølge Kristus i forsakelse og tro.

Rom 6:13f – still dere selv til tjeneste for Gud, så dere bruker lemmene for ham, som våpen for det som er rett. /.../ synden skal ikke herske over dere, for dere står ikke under loven, men under nåden.

Jesus advarer oss med den hardhjertede tjeneren. Han hadde fått sin store gjeld ettergitt, men selv ettergav han ikke sin nestes lille gjeld til ham. Jesus advarer: Med det ubarmhjertige sinnelag kan vi miste Guds nåde.

«Slik skal også min himmelske Far gjøre mot dere, om ikke enhver av dere tilgir sin bror.»

Jesu lignelse er en oppmuntring til enhver som tviler på sin barnerett hos Gud: Din syndeskyld er betalt. Den er betalt med Guds blod i Jesu død. Skyldbrevet som gikk oss imot, ble naglet til korset. Hensikten er klar.

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...»

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen! Verdig er du all takk og lov for Sønnen du gav til løsepenge for verdens synder. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt evangelium, så vi tror syndenes forlatelse for Kristi skyld, og med ham til gave følger hans eksempel og lever forsonet med hverandre. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

---

23. S. E. TREF.

Prekenutkast 1. rekke: Mt 22:15-22

Skattepengen

Teksten består av to deler: Den hvordan Jesu fiender opptrer til forskjell fra Jesu Kristi kongedømme. Deretter følger Jesu undervisning.

Jesu fienders opptreden i møte med Kristi kongedømme

Blant jødene var farisæerne var det religiøse parti med den strengeste gudsdyrking. Med lydighet mot Mose lov ville de opprette et gudsrike. Herodianerne var et politisk parti. De ville opprette et rike under en konge fra Herodes-ætten. Opprinnelig var Israel et gudsrike med Gud som konge.

2 Mos 19:5f – dere skal være min eiendom fremfor andre folk, for min er hele jorden. Dere skal være et kongerike av prester og et hellig folk for meg.

Men på Samuels tid ble Israel styrt av en konge, lik andre folk.

1 Sam 8:5, 7, 9 – (Samuels sønner) søkte urett vinning, tok imot bestikkelser og fordreide retten. (Da sa folket til Samuel): «Nå er du gammel, og sønnene dine følger ikke i dine fotspor. Sett derfor en konge over oss, en som kan styre oss! De har jo alle de andre folkene.»

Samuel syntes det var ille /.../ Men Herren sa til ham: «Lyd folket og gjør alt det de ber deg om, for det er ikke deg de har forkastet, det er meg de har forkastet og ikke vil ha til konge over seg! /.../men advar dem alvorlig, og la dem få vite hvilken rett han kommer til å få, den kongen som skal rå over dem!»

Det verdslige kongedømme medfører frafall fra Gud og hans gode skapervilje. Gud gav folket Saul til konge, og deretter David.

Kristi evige kongedømme

Da patriarken Jakob lå på det siste, profeterte han:

1 Mos 49:10 – Kongespir skal ikke vike fra Juda, eller herskerstav fra hans føtter, inntil den rette kongen (Silo) kommer, han som folkene skal lyde..

Jakob forutså at langt inn i fremtiden skulle det ikke være noe kongedømme i Israel før Kristus ble født i Betlehem. Da var Herodes lyd-konge under keiseren i Rom. Derfor ropte folket, da Kristus stod anklaget for Pilatus: «Vi har ingen annen konge enn keiseren!» (Joh 19:15).

Til David hadde Gud gitt løftet om Kristus og hans *evige kongedømme*. Derfor sa engelen Gabriel til Maria:

Lk 1:33 – han skal være konge over Jakobs ætt til evig tid, det skal ikke være ende på hans kongedømme..

Enda tydeligere var løftet Gud gav ved profeten *Daniel*, om de fire verdensrikene. De hadde kong Neukadnesar drømt om, men forstod ikke hva drømmen betød. Det fjerde riket siktet til det romerske keiserriket, sterkt som jern. Da skulle Messias-riket komme:

Dan 2:44 – På den tid da disse kongene rår, skal himmelens Gud opprette et rike som aldri går til grunne. Det riket skal ikke gå over til noe annet folk. Det skal knuse og gjøre en ende på alle disse rikene, men selv skal det bestå til evig tid.

Dette *evige kongedømme* er Kristi rike. Det består i denne verden av alle dem som bekjenner ham som Herre og frelser. I denne verden avløser den ene tyrannen den andre. Men Gud har verdens gang under kontroll. Det må vi aldri glemme. Det visste jomfru Maria:

Lk 1:52 – Herskere har han styrtet fra deres troner.

Farisèerne og herodianerne hadde slått seg sammen for å fange Jesus i ord, enten ved å fremtvinge et svar som de verdslige myndigheter motsatte seg, eller et svar som folket var imot. De forstod ikke at Jesus var Guds lovede Messias og folkets rette konge. De spurte: «*Er det rett å gi keiseren skatt?*» Jesus pekte på pengestykket med keiserens bilde og sa:

Gi keiseren hva keiserens er og Gud hva Guds er.

Å gi Gud hva hans er, det er å være Guds trofaste forvalter. Fariseerne var pengekjære, lik folk flest, og derfor var det viktig for dem å få svar på spørsmålet, om det var riktig å betale skatt til keiseren.

De kom til Jesus for å spørre ham. De smigret ham først: «*Vi vet at du er sannferdig og underviser rett om Guds vei.*» De kom for å fange Jesus i ord, men ble selv fanget da han viste dem bildet av keiseren på pengestykket. Da Jesus senere stod tiltalt for landshøvdingen Pilatus, sa de: - «*vi har ingen annen konge enn keiseren*». Da fornektet de Guds Sønn i Jesu Kristi skikkelse og bekjente seg til keiseren. Dette bekreftet Peter på Pinsedagen og senere:

Apg 3:13-15 – Dere utleverte ham og fornektet ham for Pilatus, som hadde besluttet å gi ham fri. Dere fornektet Den Hellige og Rettferdige og bad om å få løslatt en morder. Men Livets høvding drepte dere, han som Gud reiste opp fra de døde. Det er vi vitner om.

Apg 13:28, 32, 37- – De kunne ikke finne noe grunnlag for dødsdom, men likevel bad de Pilatus om å henrette ham /.../ nå bringer vi dere det gode budskap, at det løfte som ble gitt fedrene våre, det har Gud oppfylt for oss, deres barn, da han oppreiste Jesus. /,,,/ Han som Gud oppreiste, gikk ikke til grunne.

Kristi kirke - et kristokrati

Guds ord befaler å lyde verdslige myndigheter, for så vidt som de ikke befaler noe i strid med Guds ord. Den apostoliske regel gjelder også kristne i nåtid:

Apg 3:29 – En skal lyde Gud mer enn mennesker.)

Å lyde verdslige påbud i strid med Guds ord, det er å vitne falskt om Gud og gjøre ham til løgner.

Kirkens historie ligner i mangt farisèerne. Når den kirkelige myndighet lot seg innordne statens rett, ga de staten det som Guds er. Når kirkens organer føyde seg etter det liberale demokratis ideer om individers likhet og rettigheter, ga de folket det som Guds er. Da ble menighetens sendelse innordnet Guds fiende, som er en løgner og morder like fra begynnelsen (Joh 8:44). Verdslige myndigheter kan ta kirkens penger og eiendom, erstatte apostoliske presteembete med prester i tråd med yndlingsideer i samtiden, avsette prester etter verdslig rett og og endog ta bekjenneres liv. Stats- og folkemakt har likevel ingen makt over sjelen.

Men lyder vi Herrens bud fremfor menneskebud, bekjenner vi Kristus for menneskenes skyld. Da må vi regne med motstand på mange nivå. Dette var kirkens fremste martyr, Jesus Kristus, forberedt oss på:

Joh 16:2 – det kommer en tid da enhver som slår dere i hjel, skal tro at han utfører en tjeneste for Gud. Det skal de gjøre fordi de hverken kjenner Faderen eller meg.

Åp 2:10 – Vær tro til døden, så skal jeg gi deg livets krone.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi for ditt nåderike også her hos oss. Hør oss i nåde: Bryt alle onde planer, gjør ende på ugudelige lover, og spar oss for krig og undertrykkelse. La ikke din rettferdige harme komme over oss som fortjent, men la oss fostre barn i din tro, og leve fredelig i gudsfrykt og sømmelighet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

24- S- E- TREF. -

Prekenutkast 1. rekke: Mt 9:18:25'

Jairus' datter

Teksten forteller to av Jesu undergjerninger: Han oppvekket Jairus' datter fra de døde, og helbredet kvinnen som hadde hatt blødninger i tolv år.

Kirkens grujnn er Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

La oss begynne her. Jesu undergjerninger vitner om hans persons hemmelighet: Foreningen av Gud og mennesket i Jesu person. Lik Guds engler, må vi forholde oss til Guds eviggyldige vitnesbyrd: Kristus reist opp fra de døde tredje dag, slik Skriften vitner om ham.

Evangelistene har dokumentert 10-11 øyenvitnemøter med den oppstandne Jesus. Han deltok i måltider sammen med dem, og underviste dem i Skriftene om sin lidelse, død og oppstandelse. Ved en slik anledning gav han apostlene prekenembetets oppdrag (Lk 24:47), misjons- og dåpsbefalingen (Mt 28:19f) og fullmakten til å løse- og binde synder (Joh 20:23). I den natt han ble forrådt, innstiftet han den nye pakts måltid med befalingen «gjør dette til min ihukommelse».

Tause påminnelser om prekenembetets oppdrag er prekestolen, døpefonten, alterbordet og kanskje en skriftestol. De er påminnelser om kirkens gudgitte kjennetegn, forvaltet i troskap mot apostelordets lære fra kirkens Herre. I disse handlinger er den oppstandne Kristus virksom med sitt ord, til stede i den forsamlede menighet.

Årsaken er unik: En underfull Jesus-historie i fortid, og underfull gjennom kirkens historie. Jesus-historien fortsetter i inntil dagenes ende. Forvaltet med troskap er den oppstandne Jesus til stede i den forsamlede menighet, virksom med med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Kirkens kjennetegn er ikke trosytringer i et samtale- og aktivitetstilbud. Uten hans befalinger ville kirkens gudstjeneste aldri ha funnet sted.

Det er følgelig misvisende å begrunne kirkens virksomhet med menneskers behov, misvisende å begrunne kirkefelleskap med tilstrekkelig enighet, og misvisende å begrunne kirkens virksomhet med dens kulturhistoriske betydning.

En menighets troverdighet består i evangeliet og sakramentene, forvaltet i det prekenembete som Kristus befalte. Der fremstår kirken med «det troverdige ord» i lære og praksis (Tit 1:9). Der istemmer kristne apostelordets lære fra Kristus Jesus, dt

troverdige vitne. Der fremstår kirken i den apostoliske læretradisjon siden urrenigheten i Jerusalem.

Åp 1:5 – Nåde være med dere /.../ fra Jesus Kristus, det troverdige vitne.

Begrunnelsen er enestående og underfull: Guds løfter ved profetene, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie og stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Opphøyet til Guds nådeside er han virksom med handlende allmakt i den forsamlede menighet. Han er i nåtid virksomhet på indirekte vis hvpr kirkens kjennetegn blir forvaltet med trofasthet i prekenembetets gjerning. Begrunnelsen i begynnelsen er den samme i fortsettelsen under skiftende omstendigheter. Kirkens underfulle kjennetegn er ikke meningsytringer i dialog eller samtale. De gudgitte kjennetegn er menighetens merkevare i tidens løp.

Kristus utsendte apostlene uten løfte om verdslige fordeler. De døde som Kristi blodvitner, unntatt apostelen Johannes. Han døde som olding i Efesus. Den oppstandnes marsjordre og befalinger den gang, begrunner i nåtid prekenembetets gjerning i den forsamlede menighet: Annen begrunnelse trengs ikke.

Mange er de kristne som gjennom historien har lidd martyrdøden, men martyriet er intet sannhetsbevis. Det troverdige vitne er ham vi bekjenner - Jesus Kristus, Guds Sønn og verdens Frelser. Den bekjennende kirke istemmer det apostoliske ord.

Apg 4:20 (Peter og Johannes) – Vi kan ikke tie om det vi har sett og hørt.

Skeptikeren lever etter regelen, at ingenting er sant i seg selv, bare det som er sant for meg. Virkningen er relativismens terror. Den tilslører kristentroens unike begrunnelse i den religionshistoriske betraktningssmåte: Kristendom sidestilt med religion, livssyn og etikk. Tilsørt blir kristentroens kilde i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter slik det står skrevet. Med stor konsekvens blir hensikten med Guds Sønn komme tilslørt for menneskene. Tilhørere lytter til prekener i vage ord i generelle vendinger. Tenkende tilhørere må spørre: Lærte jeg den eneste sanne Gud å kjenne? Hva ble sagt? Følgende Jesus-ord må være målsettingen for dåpsundervisningen og vår kirkesøkning også her hos oss.

Joh 17:3 – å lære den eneste sanne Gud å kjenne og ha evig ved liv ved den han utsendte, Kristus Jesus.

Denne kjennskap lar oss kjenne Gud i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet og ha evig liv i ham.

Rom 1:4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han oppstod fra de døde.

1 Kor 15:1f – det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.

Kristentroen er Guds tro, gitt med Guds løfter til profetene i den gamle pakt, og løftene oppfylt i en bevitnet Jesus-historie etter Skriftene. Det var ham den syke kvinnen søkte for å bli helbredet. Jesu undergjerninger stadfestet det under som han selv er. Her begynner kjennskapet til den eneste sanne Gud – åpenbaringsordets Gud. Han er lik en venn å stole på i liv og død.,

«Den første oppvekkelse.»

Jesu undergjerninger virket menneskers tro på Jesus som Guds lovede Kristus – sann Gud og sant menneske. Denne virkning er i Åpenbaringsboken kalt «den første oppvekkelse».

Åp 20:6 – Salig og hellig er den som har del i den første oppvekkelse. Over dem har den annen død ingen makt.

Joh 5:25 – Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Den tid kommer, ja, den er allerede nå, da de døde skal høre Guds Sønnns røst, og de som hører skal leve.

Hvordan blir åndelig døde levende? Ved å høre Guds ord, dvs. evangeliet.

Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss av sannhetens ord, for at vi skal være en første frukt av dem han har skapt.

1 Pet 1:23 – Dere er født på ny, ikke i kraft av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds ord som er og blir.

1 Joh 5:1 - Enhver som tror at Jesus er Kristus, er født av Gud.

Den frelsende tro

Den syke kvinnen rørte ved kanten av Jesu kappe. Han snudde seg og sa: «*Vær frimodig, datter! Din tro har frelst deg.*» Og kvinnen ble helbredet i samme stund.

Troens frelsende kraft er omtalt over alt i Bibelen, både i Det gamle og i Det nye testamente. Den frelsende kraft er Kristus Jesus, troens innhold og gjenstand. Han sa til Nikodemus:

Joh 3:16 – Hver den som tror på ham, skal ikke gå fortapt, men ha evig liv.

Evangelisten Lukas – som selv var lege, forteller om kvinnen at hun hadde brukt hva hun eide på legebesøk, men forgjeves. Men da hun søkte Jesus og fikk røre ved kappen hans, ble hun helbredet hos ham. På samme måte er det med vår frelse fra synd og skam og håpløshet. Frelsen beror ikke på vår egen kraft eller beslutning, men på Kristus alene. Han er Guds kraft i egen person.

Heb 11:4f, 7, 13 - I tro bar Abel fram et bedre offer enn Kain, og ved den fikk han det vitnesbyrd at han var rettfærdig ettersom Gud vedkjente seg hans gaver. Ved troen taler han enda, skjønt han er død. /.../ I tro bygde den gudfryktige Noa en ark, da han ble varslet om det som enda ikke var synlig /.../ selv ble han arving til den rettfærdighet som troen gir. /.../ i tro døde alle disse uten å ha vunnet det som var lovt. De bare så det langt borte og hilste det, og de bekjente at de var fremmede og utlendinger på jorden.

Det er om denne frelsende tro Paulus skriver:

Rom 5:1 – Da vi er blitt rettfærdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre, Jesus Kristus.

Kortslutningen ligger nær: Troen må være vår prestasjon og gjenytelse for Gud. Men allerede prekeneksten korrigerer. I mengden var det mange kapper å røre ved. Ikke hadde det hjulpet henne å røre ved en hjørnedusk på en av farisèernes kapper.

Kristentroen er Guds tro, den tro som Gud åpenbarer ved evangeliet om Guds selvhengivende kjærlighet i Jesu Kristi lidende lydighet. Det var Jesus kvinnen søkte. Troen kan være svak eller sterk, men det er ingen mangel ved den tro som favner Kristus. Utelukket fra frelsens årsak er den selvbestemte tro, i tillit til egen fornuft eller kraft.

Jer 17:14 – Leg meg, Herre, så blir jeg lagt, frels meg du, så blir jeg frelst. For du er min lovsang.

Åp 3:8 – Se, jeg har satt foran deg en åpen dør, som ingen kan stenge. For du har liten kraft, og likevel har du holdt fast ved mitt ord og ikke fornektet mitt navn.

Troens årsak fremgår enda tydeligere av beretningen om Jairus' datter. Hun var ikke død, sa Jesus. Hun sov. Hennes søvn er et bilde på oss mennesker i vår naturlige tilstand, uten Guds ord. Den som sover, kan ikke vekke seg selv. Æren er alene Guds i det høyeste.

Ef 5:14 – Våkne opp du som sover, og stå opp fra de døde, så skal Kristus lyse for deg!

Den som søker åpenbaringsordets Gud, er allerede på troens vei:

Jer 20:7 – Du lokket meg, Herre, og jeg lot meg lokke, du ble for sterk for meg og vant.

Joh 6:29 – Det er Gud som virker at dere tror.

Rom 10:17 – Troen kommer av prekenen, og prekenen i kraft av Kristi ord.

Noen bestemmer seg for å bli en kristen, og overgir seg i en prosedyre bestemt av andre. Den selvbestemte tro må stole på gjort gjerning, lik en båt uten bunn.

Kol 1:12f, 2:12– Med glede skal dere takke Faderen som satte dere i stand til å få den arven de hellige får i lyset. For han har fridd oss ut av mørkets makt og satt oss over i sin elskede Sønns rike. /.../ i dåpen ble dere begravet sammen med ham, og i den ble dere oppreist med ham ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde.

Døden - en søvn.

Jesus sa om piken at hun var ikke død, men sov. Paulus kaller de døde for «de hensovned» (1 Kor 15:20).

1 Tess 4:13f – vi vil ikke at dere skal være uten kunnskap om dem som er sovnet inn i døden, for dere skal ikke sørge som de andre, de som er uten håp. For så sant vi tror at Jesus døde og stod opp, så skal Gud ved Jesus også føre dem som er sovnet inn, fram sammen med ham.

Gud gi at han som «bli lys» i mørket, skinne med Kristus Jesus i våre hjerter.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, deg takker vi for din nådepakt i vår dåp. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellig Ånd, når vi hører ditt ord. Bevar oss i din sanne trøst, at vi skal ikke dø, men sovne inn, og Kristus vekke oss opp på den ytterste dag og sammen med alle dine velsignede gå inn i det rike som du har beredt ditt folk fra evighet av. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

SØNDAGEN FØR DOMSSØNDAG

Prekenutkast 1. rekke: Mt 25:1-13

Kloke og dåraktige jomfruer

Jesus anvender her bildet av et bryllup, slik det den gang ble feiret. Brudgommen hadde hentet sin brud, og nå var han klar til å dra med bruden og hele brudedefølget dit hvor bryllupsfesten skulle være. Brudgommen er Kristus. Jesus anvender og gjør tydelig Kristus-profetien i 1 Mos 2 – om forholdet mann og hustru.

Forholdet Kristus og kirken

Jesu undervisning om sitt forhold til sin kirke har apostelen Paulus anvendt på Kristus anvendt på ekteskapet mellom en mann og en kvinne;

Ef 5:21, 24-27, 31f – Underordne dere under hverandre i ærefrykt for Kristus. /.../ Like-som kirken underordner seg Kristus, skal en kvinne underordne seg sin mann i alt. Dere menn skal elske hustruene deres slik Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for å rense henne i vannbadet ved ordet. Slik ville han stille henne fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller noe slikt, hellig og feilfri skulle hun være. /.../ Dette er et stort mysterium, jeg tenker på forholdet mellom Kristus og kirken.

I prekenteeksten er ikke Kristi kirke nevnt ved navn. Hun er de ti jomfruene, for alle var innbudt til bryllupet. Eller sagt med vår barnelærdom: Den Hellige Ånd «kaller og forsamler» Guds kirke på jorden. (Forkl 3 trosart.)

Lik de ti jomfruene, er alle døpte innbudt til Lammets bryllupsmåltid. De ti jomfrue- ne tok alle med seg lamper for å møte brudgommen, men fem hadde ikke olje i lampene sine. I bibelsk ordbruk er lampe, lykt og lys brukt om Guds ord. Den som ikke venter Kristus, det levende håp, spør heller ikke etter Guds ord. .

Sal 119:105 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Jesu Kristi kirke - en Ordets tjenerinne

I lignelsen har alle ti lamper, men ikke alle har olje i lampen. Troen ses ikke, Guds kirkes kjennetegn avslører. De manglet Guds rene evangelium .

«Kirken er de helliges forsamling, hvor Guds ord læres rent og sakramentene forvaltes rett.» (CA art 7).

I Bergprekenen kaller Jesus disiplene sine for «verdens lys». Kirkens gudgitte kjennetegn avslører dem. Der er oljen å finne.

Mt 5:14 – Dere er verdens lys. En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules

Og likevel fins den forskjell som Jesus fremhever i lignelsen om de ti jomfruer: Alle hadde lamper, men flere hadd lamper uten olje. Leppenes bekjennelse var rett, men da tiden var inne til å møte brudgommen, var det ikke lys i lampene. Hva betyr dette?

2 Tim 3:5 – I det ytre har de gudsfrykt, men de forneker dens kraft.

Ordet «kraft» betegner Guds handlende allmakt. I Nytestamentet er den oppstandne Kristus Guds kraft i egen person. Ingen går fri den onde lyst i sitt innerste. Vår beslutningsfrihet er bundet. Vi er fri til å velge i spørsmål av typen skal jeg dra til gudstjenesten eller la være? Og selv om jeg er til stede, kan jeg se ut som en «kirkekristen» uten å anvende Guds ord på meg selv – uten olje i lampen. Men troen kommer av Kristi ord som høres. Evangeliet åpenbarer ham som er Guds kraft til frelse hvor den som tror (Rom 1:16). Da kan lyset demre: Det er til meg også.

Hva vil det si å være Guds kirke på stedet?

I Jerusalems tempel stod den sjuarmede lysestaken, tegnet på Guds folk i den gamle pakt. Lysene i staken skulle alltid brenne. Ansvaret hvilte på de levittiske prestene, som sørget for å etterfylle med «ren olje av støtt oliven». (2 Mos 27:20)

I Åpenbaringsboken kap 2-3 er den sjuarmede lysestaken brukt på en annen måte. Sju-tallet representerer en helhet. De sju menighetene i Lille-Asia representerer Guds Ene Hellige kirke i denne verden. Kristus vandrer mellom lysestakene. Det forteller at Guds Ene Hellige kirke er ikke summen av lokalmenigheter underlagt overordnet myndighet i en kirkeorganisasjon. Lokalmenigheten er kirkens *handlende* rettssubjekt. Guds kirke i den nye pakt er universell og lokal til samme tid. Denne hemmelighet holder Gud skjult for oss.

Også denne menighet er et handlende subjekt i et rike som ikke er av denne verden. Lokalkirken har den *iverksettende* myndighet. Menighetsretten omfatter oppgaven å verne om Guds barns nåderett i den gudstjenestelige ordning. Denne oppgave krever Guds Ord uttrykt i sakssvarende ordninger. På dette vilkår består lokalmenigheten som apostolatets kirke, slik Jesu sendebrev viser. Der skjer *den stadige etterfylling med apostelordets lære fra Herren Jesus, mottatt i tro.*

Åp 2:7 - Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

Derfor ber vi: «Hør oss i nåde». Den treène Gud må komme oss til hjelp med Kristi nærvær, virksom med sitt ord. Han er Guds kraft til oppmuntring for oss, men ikke uten advarsler. Den strengeste advarselen fikk *Laodikea*-menigheten, grunnet sin selvtilfredse likegyldighet for apostelordets lære (Åp 3:14ff).

Åp 3:17-20 – «Jeg er rik», sier du, «jeg har overflod og mangler ingenting». Men du vet ikke at nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken.

Derfor gir jeg deg det råd at du kjøper gull av meg, lutret i ild, så du kan bli rik, og hvite klær, som du kan kle deg og skjule din nakne skam, og salve til å ha på øynene, så du kan se.

Forestillingen om kirkefelleskap begrunnet i «det sentrale» eller «kjernen» i evangeliet fins ikke i Bibelen. Guds kirke er like fra begynnelsen den Ene Hellige Kirke, som trofast holdere fast ved apostlenes lære (Apg 2:42). Kirkefelleskap på såkalt «tilstrekkelig grunnlag» rammer enhetens treene Gud.

Kirkens enhet – gitt til kjenne med kirkens kjennetegn, er den apostoliske læretradisjon med utspring i «Guds og Lammets trone» i det himmelske Jerusalem. Derfra går den apostoliske læreformidling, lik en «livets elv» i tidens løp (Åp 21:6f, 22:1f) Der går Esekiel-profetien i oppfyllelse:

Esek 47:12 – På begge sider av elvebreddene skal det vokse alle slags frukttrær. Løvet på dem skal ikke visne, og frukten skal ikke ta slutt. /.../ Trærnes frukt skal tjene til føde og bladene til legedom

Den selvtilfredse kristelighet frister oss alle

De fem kloke jomfruene representerer den selvtilfredse kristelighet uten olje i lampen, tilfreds med de bekvemme forbehold som det helhetlige hensyn krever mot apostelordets lære, tilfreds med enighet «på tilstrekkelig grunnlag», nedfelt i stadig nye flertallsvedtak i strid med det apostoliske ord som Guds ord – som det i sannhet er (1 Tess 2:13). Resultat: Et organisert fellesskap på verdens vis, men uten troverdighet.

Ord 13:9 – De rettferdiges lys skinner klart, men de ugudeliges lampe slukner.

1 Kor 15:1-3 – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte for dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte, så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.

Ef 2:20 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetens grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

1 Tim 3:15 – Guds hus – den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

«Våk derfor, for dere kjenner ikke dagen elle timen!»

De kloke jomfruene gikk brudgommen i møte, og med ham gikk de inn og døren ble stengt. De ukloke jomfruene banket på og ropte: «Herre, Herre, åpne for oss!» Men han svarte: «Jeg kjenner dere ikke!» Nådetiden var slutt. Vi vet at han kommer, men ikke når. Den rette innstilling er denne:

Fil 4:5 – Herren er nær.

Mk 13:35f – Våk da, for dere vet ikke når husets herre kommer, enten det blir om kvelden, midt på natten, ved hanegal eller om morgenen. Når han plutselig er der, må han ikke finne dere sovende.

Jesus nevner de fire nattevaktene. Han kan komme «ved midnatt». Han kan også drøye til den fjerde nattevakt, når «morgenen» gryr.

2 Pet 3:14-17 – Fordi dere venter på dette, mine kjære, skal dere legge vinn på å bli stående for ham med fred, uten flekk og lyte. Og når Herren i sin tålmodighet drøyer med å komme, så skal dere se det som en mulighet til frelse. /.../ Nå vet dere dette på forhånd, mine kjære. Vær derfor på vakt, så dere ikke faller ut av deres faste stand. La dere ikke rive med og bli ført vill av mennesker uten noe holdepunkt.

Vårt holde punkt er Jesus Kristus, kirkens lærer og veileder i Den Hellige Skrift, stadfestet med en bevitnet Jesus-historie etter Skriftne. Derfor samles krisatne om rettskafne prester i deres gjerning - Guds kirkeomsorg for oss med apostelordets lære fra Guds og Lammets trone.

2 Tim 3:14-17 – du skal holde fast på det du har lært og er blitt overbevist om; du vet jo hvem du har lært det av. Helt fra barndommen av har du kjent de hellige skrifter, de som kan gi deg visdom som leder til frelse ved troen på Kristus Jesus. Alle skrifter som er inngitt av Gud, er nyttige til å gi opplæring og tale til rette, hjelpe på rett vei og oppdra i rettfærd. Slik skal det menneske som hører Gud til, settes i rett stand og bli rustet til all god gjerning.

Åp 19:9 – Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud! Deg takker vi for frelsen gitt i dåpen til Jesu død, og for løftet om salighet for hver den som tror. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd, når vi hører ditt ord, opplys vår forstand så vi går den rette vei, venter Kristus som vår Frelser på Dommens dag, og får skue deg i den kommende verden. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

SISTE SØNDAG I KIRKEÅRET DOMSSØNDAGEN

Prekenutkast 1. rekke: Mt 25:31-46

Kristi gjenkomst

Vi bekjenner Jesus Kristus som sann Gud og sant menneske ved Gud Faders nådeside. Vi samles om ham som tjener oss med sitt ord, virksom i vår midte, fri til å utøve sin guddomsmakt i tid og rom. Og vi venter ham som skal «komme igjen for å dømme levende og døde». På den dagen skal han komme på himmelens skyer, synlig for alle i sin Guddoms herlighet, (Apg 1:9)

Åp 1:7 – Se, han kommer med skyene, og hvert øye skal se ham, også de som har gjennomboret ham, og alle jordens stammer skal jamre seg over ham, ja Amen.

Disiplene ville vite når han skulle gjenopprette Israels rike. Det spørsmålet avviste han.

Apg 1:7 – Det er ikke deres sak å kjenne de tider og stunder Faderen har fastsatt av sin egen makt.

Guds rike fins allerede nå. Guds Ene Hellige kirke er i den nye pakt Guds sanne Israel, men skjult under jordiske tegn – Guds ord som høres og tegn som ses i sakramentets skikkeler.

2 Kor 5:7 – Vi vandrer i tro, ikke i beskuelse.

Men ved Kristi gjenkomst skal Guds kirkes herlighet være synlig i Guds fullendte rike på den nyskapte jord.

«Da skal han sitte på sin herlighets trone.»

Her anvender Jesus Daniel-profetien: «Deretter fikk jeg i mitt syn om natten se, hvordan en kom med himmelens skyer lik en menneskesønn.» (Dan 7:13)

På Forklaringsberget hadde apostlene Peter, Jakob og Johannes vært øyenvitner til Jesu Guddoms herlighet.

Joh 1:14 – Vi så hans herlighet, den en enbåren sønn har av Faderen (jf 2 Pet 2:17.)

Apostelen Paulus kaller Jesus «herlighetens Herre». (1 Kor 2:8) Profeten Jesaja så denne herlighet fylle templet, og hørte serafene rope: «All jorden er full av hans herlighet» (Jes 6:3). Denne herlighet er usynlig til stede under Herrens Nattverd,

rakt fram i brødets og vinens skikkelser, slik hans ord sier presist og like fram. Derfor istemmer vi serafenes sang.

*Hellig, hellig, hellig er HERREN Sebaot, / all jorden er full av din herlighet.
Hosianna i det høyeste. Velsignet være han som kommer i HERRENS Navn.
Hosianna i det høyeste.*

Men da filistrene hadde tatt arken, sa israelittene «ikabod» - herligheten er borte. (1 Sam 4:21) Men i sin øversteprestelige forbønn omtaler sin herlighet, - «den herlighet som jeg hadde hos deg før verden var til». (Joh 17:5) Til Marta sa han: «Sa jeg deg ikke at dersom du trodde, skulle du få seg Guds herlighet.» (Joh 11:40)

Jesus avslørte sin Guddoms herlighet med undergjerninger, når han ville og hans oppdrag var tjent med dem. Sitt første under gjorde han under bryllupet i Kana. Med vinunderet avslørte han sin persons hemmelighet: Gud og menneske forenet i Jesu person. Da trodde disiplene hans på ham. (Joh 2:11)

Hvordan blir Guds kirkes herlighet åpenbart på Dommens dag?

Da skal han, lik en hyrde, skille sauene fra geitene – skille Guds velsignede kirkeskare fra de fortaptes masse. Inntil videre må vi bekjenne hva Guds ord sier om hans kirke: Guds Ene Hellige Kirke er allmenn og apostolisk. Ordet «allmenn» beskriver kirkens *geografiske* utbredelse til alle folk. Ordet «apostolisk» beskriver den rettroende kirkes *historiske* utbredelse i tidens løp. Hun kjennes på de helliges samfunn i de hellige ting i sakramentets skikkelser. Hun er åpen for alle som vender om og tror syndenes forlatelse for Kristi skyld.

Vi ser flokken samles til gudstjeneste, men tror den hellighet som ikke ses. Det samme måtte apostlene gjøre, slik det fremgår av brevene i Nytestamentet. Avgjørende for apostlene og kristne i all ettertid er bekjennelsen til apostelordets lære som Guds ord, «som det i sannhet er» (1 Tess 2:13). Så må vi forholde oss til den bekjennelse som høres, stadfestet i livets vitnesbyrd, og gjerne samtale om kirkens gudgitte kjennetegn, for store og undederfulle er Gud gjerninger (Åp 15:3).

Menigheten på stedet er aldri «ren».

Ingen dødelig kan noensinne trekke grensen mellom troende og vantro. Kirkeledere har gjennom historien medvirket i onde gjerninger og velsignet angrepskrig. Under andre verdenskrig ble til eksempel jøder massakrert i Guds navn. Soldatenes beltespenner hadde inskripsjonen «Gott mit uns» - Gud med oss».

Hva skal man si om eksempler i vår tid? Med tilslørende ord høres krav om lovregulerte drap under skinn av barmhjertighet, og drap på ufødte mennesker kalt «selvbestemt abort». Ordet ekteskap mellom en mann og en kvinne er erstattet med «partnerskap. Hor og likekjønnede parforhold blir kalt «kjærlighet». I en pornofisert samtidskultur kan ordet «kjærlighet» tilsløre hva som helst med krav på

andres respekt. Den krenkede part er åpenbaringsordets hellige Gud, vår gode skaper og gjenløser.

Jesus viser i teksten til bruk og misbruk av Guds Navn. På Dommens dag skal skillet mellom den troende kirke og hyklerkirken bli synlig, og Kristi kirkes herlighet bli åpenbar.

«kom dere, min faders velsignede!»

Jesus sier at hva de velsignede har gjort mot hans minste brødre, det har de gjort mot *ham*, men selv er de uvitende om hva de har gjort mot ham. Vi merker oss rekkefølgen: Faderens velsignelse går *forut* for troen, stadfestet i livets vitnesbyrd.

Da fariseeren Saulus forfulgte kristne, var han uvitende om Kristi nærvær i de troendes liv. «Saul, Saul, hvorfor forfølger du *meg?*». Den troende kirke er den *virkelighet* som kalles «Kristi legeme» - i evangeliene kalt «Guds rike» eller «himlenes rike». Senere bekjente apostelen Paulus: «*Kristus lever i meg*». (Gal 2:20).

Kristus «bor» ved troen hos sine minste brødre, og ved troen er han virksom i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, som regel hverdagslige gjøremål.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå rettferdige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Vi kan umulig ha medvirket til det som skjedde før skapelsen. Gud er nådig for sin godhets skyld.

Rom 3:27f – Hvor er så det vi kan rose oss av? All ros er utelukket! Etter hvilken lov? Gjerningenes lov? Nei, etter troens lov! /.../ mennesket blir rettferdig for Gud ved tro uten lovgjerninger.

Rom 11:6 - er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville nåden ikke være noen nåde.

De rettferdige i teksten avviste enhver fortjeneste. «*Herre, når så vi deg hungrig*», osv. De tilhørte Jesu hjord og hadde lært ham å kjenne på hans undervisning i Skriftene. De kjenner ham på stemmen, som lar dem hvile på grønne enger og leder dem til hvilens vann. Det gjør han kun for sin godhets skyld. Men hva godt de hadde gjort mot ham, visste de ikke.

Den evige ild, beredt djevelen og hans engler.

Hvorfor blir de fordømte fordømt? Gud har ikke utvalgt dem til fordømmelse. Den er deres egen skyld. Guds vredes ild rammer Guds fiendemakter – syndens og dødens og djevelens herredømme. Åpenbaringsordets Gud advarer oss med en en drastisk billedbruk. Den fremstiller Guds nidkjærhet for sitt skaperverk under

fiendemaktenes tyranni. Vi blir født lik et stykke okkupert av synd og død og djevel. Men Guds nidkjærhet for sitt verk oppmuntrer til omvendelse og tro på Jesus Kristus, det levende håp.

Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv.

1 Tim 2:4 – Gud vil at alle skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Guds Sønn steg ned av fri vilje. I lidende lydighet oppfylte han Guds lov i alles sted, lydig til døden på korset. På den tredje dag oppstod han rettferdiggjort i alles sted. Han - den ene – er alles eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Evangeliet åpenbarer ham og virker den tro som favner ham.

Joh 3:18, 5:24 - Den som tror på ham, blir ikke dømt. /.../ Den som hører mitt ord og tror på ham som har sendt meg, har evig liv og kommer ikke for dommen, men har gått over fra de døden til livet.

De fordømte hadde levd under Guds fiendemakters herredømme. Fanget i djevelens løgner, gjorde de djevelens gjerninger. Jesus beskrev deres nød (Joh 8:44):

Joh 8:44 - Dere har djevelen til far, og hva han vil, det vil dere gjøre.»

Jesus varslet sin synlige gjenkomst også for dem, men da som verdens Dommer:

Mt 24:30 - Heretter skal dere få se Menneskesønnen sitte ved Kraftens høyre side og komme på himmelens skyer.

Da de hørte dette, dømte de ham til døden. Men på Dommens dag er rollene byttet om. Da er han Dommeren i Guds dommersete.

Prekestolbønn:

Herre Jesus, du Guds enbårne Sønn og verdens dommer, verdig er du all takk og pris for frelsen fullbrakt for alle i din død på korset. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd, når vi hører ditt ord, så vi anvender syndenes forlatelse for din skyld, enhver på seg selv, og venter deg som vår frelser på Dommens dag. I Jesu navn. Amen.

Jomfru Marias Kirkegangsdag (2.2.)

Kristus bæres fram i templet

Første rekkes evangelium: Lk 2:22-32

Simeon var blitt gammel og måtte regne med at hans siste avskjed var nær. Da ber han:

«Herre, nå lar du din tjener fare herfra i fred etter ditt ord.»:

Det ord som her er oversatt med «å fare herfra», kan også bety «å løslate». Simeon ber Gud om å få slippe fri fra livet under syndefallets kår og fare herfra til Gud. Årsaken var Jesus-barnet i Simeons armer.

Han holdt i sine armer barnet med navnet Jesus, som betyr «Guds frelse» eller «Gud frelser». Dette barn var ikke sendt til verden for å dømme verden, men for at verdenskulde bli frelst ved ham (Joh 3:17) – Hans kall var ikke å være en ny Moses med lover og forskrifter om rett og galt. Han kom for å gjøre oss frimodige i møte med døden. Døden er syndens lønn, men Guds nådegave er evig liv i Jesus Kristus, vår Herre (Rom 6:20). Et annet eksempel er apostelen Paulus som fra sitt fangenskap i Rom skrv:

Fil 1:21 – For meg er livet Kristus og døden en vinning.

Han oppmuntrer også oss med vår borgerrett i himmelen, gitt i vår dåp: - «derfra venter vi Herren, Jesus Kristus, som frelser» (Fil 3:20) Hans oppstandelse fra de døde vitner om Guds evige seier over sine fiender, allerede vunnet med Kristi lidende lydighet, lydig inntil døden på korset. Seieren er vunnet i kraft Lammets blod (Åp 12:11). Døden er oppslukt og seieren vunnet. Kristus har tatt bort dødens brodd, lovens anklager. I dåpen kledde han oss med Kristi evige rettferdighet, en kappe til daglig bruk ved troen på ham.

1 Kor 15:57 – Gud være takk som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus.

Gud er virksom med sin lov i samvittighetene. Der foregår en rettssak om rett og galt, med anklager og forsvar. – Lovens virkning er ikke frelsesvisshet, men uviss-
het, bekymring og tilslørende unnskyldninger. Men den som har lært Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus, tror syndenes forlatelse allikevel.

Kristus er kommet for å oppreise falne, frikjenne fordømte, gjøre mismodige frimodige og gi trette ny kraft. Denne gjerning gjør han nå, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. Den oppstandnes befalinger samler oss til Guds tjeneste for oss, virksom med sitt ord i de handlinger innstiftet og befalte.

Ef 3:12 – i ham har vi frimodighet, og i troen på ham kan vi tre fram for Gud med tillit.

Moselovens bestemmelser om renselse og løsesum

Maria fulgte rensesdagene som varte i 40 dager (3 Mos 12). Alt førstefødt skulle bli helliget til Herren. Moren skulle bli ren ved å ofre to duer - den ene duen et brennoffer, den andre et syndoffer (2 Mos 13:2, 12f). Offeret var til minne om de førstefødte som ble spart før israelittenes utvandring fra Egypt. I tillegg til dueofrene ble det krevd en løsesum for å frembære det nyfødte barnet i templet. Med undring må vi spørre: Hvorfor ble Moselovens bestemmelse om renselse anvendt på Maria og Jeus-barnet?

Jesus var unnfanget ved Den Hellige Ånd i Marias morsliv. Hun kunne umulig føre videre den onde menneskenatur (el arvesynden) ved å føde Kristus. Derfor er hun i bekjennesskriftene kalt «den rene jomfru Maria» (Schm art 1). Om alle andre fødsler gjelder ordene i Sal 51:

Sal 51:7 – Ja, jeg kom til verden med skyld, med synd ble jeg til i mors liv.

Unntaket er Jesus Kristus. Engelen Gabriel hadde på forhånd sagt til Maria, at «*det hellige som du skal føde, skal kalles Guds Sønn*».

Videre skulle det betales en løsesum for den førstefødte. (4 Mos 18:15f) Men ikke var det nødvendig, for han var med sitt legeme templet i egen person.

Mal 3:1 – Herren, dere søker, han kommer brått til sitt tempel.

Svaret på denne lovlydighet mot Moselovens forskrifter er Guds Sønn som av fri vilje og for menneskenes skyld steg ned i Jesu tjenerskikkelse:

Gal 4:4 – Da tiden var inne sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven for å frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnereppen.

Han har i sin lidende lydighet oppfylt loven og gitt seg selv til løsepenge for verdens synder. Gud forlikte verden med seg selv i Jesu Kristi død. Døden kunne ikke holde på ham som var uten skyld. På den tredje dag oppstod han rettferdiggjort på grunn av vår rettferdiggjørelse.

Da han ble båret inn i templet, oppfylte han sine ord i Salme 40:

Sal 40:8f – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.

Med sin lidelse og død har Kristus oppfylt loven og kjøpt oss fri fra lovens forbanelse. Gud er en forsonet Gud, og Kristus alene er den rettferdighet som Gud av nåde tilregner troen. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag.

Tegnene samler oss til Guds tjeneste for oss. Tegnene er de handlinger han innstiftet og befalte. Han ga apostlene marsjordren - å forkynne omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Virksom ved trofaste forvaltere i preken-embetets gjerning, gir han forsoningens goder.

Jes 52:7, 10 – Hvor fagert det er når den som ringer godt budskap, forkynner frelse og sier til Sion: «Din Gud er konge!» (.../ Herren viser sin hellige arm for alle folkeslag. Hele den vide jord får se frelsen fra vår Gud.

Når Kristi delegater formidler Kristi *undervisning*, er Kristus virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. «Den som hører dere, hører meg» (Lk 10:16). - Når syndenes forlatelse blir tilsagt i det private *skriftemål*, er Guds nådetilsagn vi hører. - Når *dåpen* skjer i den treene Guds navn, er det Gud som handler i dåpen og gjør den som døpes delaktig i Guds forsoningsverk, fullbrakt i Kristi død. Da oppretter Gud en god samvittighets pakt og føder oss på ny til Guds barn. - I Herrens *Nattverd* gir han samfunn med sitt legeme og blod, rakt fram og mottatt i brødets og vinens skikkelser. Med gaven mottatt i sakramentets skikkelser, har vi syndenes forlatelse og samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden.

Selv beskriver Kristus sin gjerning med ord som hyrde, lege, brudgom, offer, klippe, hjørnstein og verdens lys. Forsoningens goder fra Gud bør vi motta med glede, lik Simeon. Sagt med Luther - motta dem i visshet om vår frelse, om vi så skulle dø tusen ganger. I dåpen ikledd Kristus, istmmmer vi vår barnerett hos Gud:

«han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg for at jeg skal være hans egen og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet».

Simeon forklarte sin trovisshet med en kjensgjerning:

«Nå lar du din tjener fare, for mine øyne har sett din frelse som du har beredt i alle folkenes påsyn«

Vi kan ikke holde Jesus-barnet i våre armer, men Guds evangelium lar oss favne ham i troen, men under Herrens Nattverd har samfunn med ham i sakramentets skikkelser.

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen, du være høylovet i evighet for underet over alle under – Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi lærer deg å kjenne ved Jesus Kristus, og i livets vitnesbyrd ham som er Oppstandelsen og Livet. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

ST JOHANNES DØPERENS DAG

Prekenutkast 1. rekke: Lk 1:57-80

Bibelhistorien gir mange eksempler på de troendes fall og feil. Eksempelene vitner om arvesyndens motstand – også virksom i bekjenneres livshistorier.

Et eksempel gir *Abraham*. Da han fikk høre at han og Sara – som da var oldinger, skulle bli foreldre.

1 Mos 17:17 – Da kastet Abraham seg til jorden og lo. Han sa med seg selv: «Kan en mann som er hundre år få barn, og kan Sara med sine nitti år føde?»

Et annet eksempel gir *Peter*, som bekjente på vegne av de tolv: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn», men senere måtte den oppstandne Kristus anklage dem: (Mt 16:16)

Lk 24:25 – Så uforstandige dere er og så trege til å tro alt det Profetene har sagt.

Et tredje eksempel gir presten *Sakarias* som i livets vitnesbyrd hadde levd «ustraffelig etter Herrens bud og forskrifter». (Lk 1:6) Allikevel tvilte Sakarias på engelens løfte om en sønn i deres alderdom:

Lk 1:18 - Hvorledes kan jeg være sikker på dette? Jeg er jo en gammel mann, og min hustru er jo også langt oppe i årene.

Troens bekjennere kan falle for fristelsen å tvile på Guds løfter istedenfor å gå i bønn til åpenbaringsordets Gud, som kan og vet alt. Vi kommer ikke utenom troens øvelse i daglige utfordringer, konfrontert med vår svakhet. Den forsøker stadig å røve troens frimodighet. Men med bønn til Den Hellige Ånd, kommer han oss til hjelp, så vi ikke følger «begjæret i vår syndige natur», men bruker vår barnerett hos Gud og roper: «Abba, Far!» (Rom 8:15) (Gal 5:17. Rom 7:15ff.

Rom 8:5, 7 – De som lever etter sin syndige natur, er opptatt bare av det som hører mennesker til. /.../ Det menneskene av naturen trakter etter, betyr fiendskap mot Gud, for den onde natur bøyer seg ikke for Guds lov, ja, kan den kan ikke gjøre det.

Guds trofasthet i handling.

Sakarias hadde med ord gitt uttrykk for sin vantro. Gud brukte to midler for å lede Sakarias til frimodig tro: Han gjorde Sakarias stum, og han oppfylte det løfte han hadde gitt Sakarias. (Lk 1:20) Så lenge Sakarias var stum, kunne han ikke delta i samtalen mellom Maria og Elisabet, og heller ikke lovprise Gud for hans store gjerninger. Han var stum.

Da gutten på den åttende dag skulle omskjæres, ville de vite hva barnet skulle hete. Alle ventet – som skikken var, at han skulle gi ham navnet Sakarias. De skrev han på ei tavle navnet Johannes.

2 Tim 2:13 – Er vi troløse, så er (Gud) trofast, for han kan ikke fornekte seg selv.

Guds foregripende nåde.

Denne nåde Gud vist allerede da Johannes var foster i Elisabets morsliv. Da han hørte Elisabets hilsen, sprang Johannes av glede i mors liv. Johannes fikk Den Hellige Ånd før han var født. Ja, Gud har også vist oss sin foregripende nåde, til trøst og glede hver bidige dag:

Rom 5:10, 8:32 – Da vi ennå var Guds fiender, ble vi forsonet med ham ved hans Sønnns død. Når vi nå er forsonet, hvor mye mer skal vi ikke da bli frelst ved hans liv. /.../ Han som ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle, kan han gjøre noe annet enn å gi oss alle ting med ham?

Liksom Sakarias fikk høre Guds ord, får alle kristne høre Gud forsikre at han har omsorg for oss til legeme og sjel.

Mt 6:26 – Se på fuglene under himmelen! De sår ikke, de høster ikke og samler ikke i hus, men den Far dere har i himmelen, gir dem føde likevel. Er ikke dere mere verdt enn de?

I møte med trengsler vet vi av Guds ord at Kristus har overvunnet verden.

Joh 16:33 – I verden har dere trengsler, men vær frimodige! Jeg har seiret over verden.

Og når en kristen blir syk, og kanskje vet at få levedager gjenstår, da får vi istemme apostelens ord:

Fil 1:21 – For meg er livet Kristus og døden en vinning.

Men selv om Kristus er vårt levende håp, kan vår onde menneskenatur virke tvil, slik eksemplene viser. Da svarer Gud med tukt. Han legger korset på, for hva har vi fortjent? Men viktigere: Hva har Kristus fortjent for oss?

Rom 3:19 – Vi vet at det som loven sier, gjelder dem som har loven, så hver munn må tie og hele verden stå skyldig for Gud.

Hvorfor tukter Gud sine troende?

Det hender at en kristen mister frimodigheten til å delta i samtaler om troens saker. Takksigelsen forstummer. Da tukter Gud med sin lov og viser at hans løfter holder. Loven alene gir ingen frimodighet for Gud. Lovens siktemål er Kristus, den store sjelelege. Gud tjener oss med evangeliet i sine nådemidler, så vi ikke vet noe an-

net til frelse enn Kristus og ham korsfestet for verdens synder. Da lar vi oss ikke anfekte av den onde lyst i vårt innerste, men tror syndenes forlatelse allikevel.

Gud hjalp Sakarias tilbake til troens frimodighet. Gud gav ham taleevnen tilbake, og Sakarias priste Gud for hans underfulle handlinger til frelse:

Velsignet være Herren, Israels Gud, * for han har gjestet sitt folk og forløst det.

Han har oppreist for oss et frelsens horn * i sin tjener Davids hus, slik som han har talt fra evighet av * gjennom sine hellige profeters munn, at han skulle frelse oss fra våre fiender * og fra deres hånd som hater oss, og gjøre miskunn mot våre fedre * og komme sin hellige pakt i hu, den ed som han svor * Abraham, vår far,

å fri oss fra våre fienders hånd, * og gi oss å tjene ham uten frykt, i hellighet og rettferdighet for hans åsyn * alle våre dager.

Og du, barn, skal kalles Den Høyestes Profet, * for du skal gå fram for Herren for å rydde hans veier,

for å gi hans folk frelsens kunnskap * ved deres synders forlatelse, for vår Guds miskunnelige hjertelags skyld, * som lot soloppgang fra det høye gjeste oss,

for å skinne over dem som sitter i mørke og dødens skygge, * og styre våre føtter inn på fredens vei.

Sakarias' lovsang er en bekjennelse til Guds ære. Den vitner samtidig om Den Hellige Ånds gjerning med Guds ord. Vi istemmer Guds ord og løfter, og priser Gud for hans ledelse gjennom alle prøvelser.

Guds arbeid med oss er ikke forgjeves, så sant vi ikke forkaster apostelordets lære. Vi får hver for oss fritt bekjenne om gudmennesket Jesus, at «han er min Herre». Han har frelst oss for at vi skal tilhøre ham og leve som Guds kjære barn under hans herredømme, og med ham til gave, tjene ham i «evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet» (LK, forkl 2 trosart).

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud. Deg takker vi for Johannes Døperen, som tro til døden vitnet om Jesus Kristus, ditt rene Lam og verdens syndebærer. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord. Rydd deg vei i våre sinn, så vi forsaker djevelens gjerninger og alt hans vesen, tror syndenes forlatelse for Jesu Kristi skyld, og øver troen i gjerninger som har ditt ord for seg. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

AUGUSTANA-DAGEN (25. juni)

Prekenutkast: 1. rekke: Mt 11:25-30

Den augsburgske bekjennelse

Den augsburgske bekjennelse ble overrakt keiseren under riksdagen i Augsburg, den 25. juni år 1530. Det skjedde dagen etter St- Johannes Døperens dag. Luther ble holdt fanget på Wartburg, men gledet seg over denne bekjennelse, fremlagt på en riksdag.

Men hva er «bekjennelse» i bibelsk mening? Ordet som ligger til grunn, betyr direkte oversatt «å samme-si» (homologein). Sammenhengen avgjør ordvalget, f eks å bekjenne, istemme, stadfeste, holde fast ved, kjennes ved, vedkjenne seg. Da forstår vi hva en «lutheraner» er, og hvorfor vi feirer Augustana-dagen.

En bekjennelse i bibelsk mening istemmer apostelordets lære fra Kristus Jesus. Et forbilde er det første kirkemøte (el synode) i Jerusalem (Apg 15). Ved å istemme Kristi ord i det aktuelle lærespørsmål var læren avgjort, debatten slutt og spørsmål om praksis overlatt til kjærlighetens regel.

Når et kirkemøte tar stilling til læren, har det ingen annen oppgave enn den å istemme den lære som beviselig er mottatt og praktisert siden aposteltiden. Synodens autoritet, kompetanse og gyldighet består i apostelordets lære, mottatt fra Herren Jesus Kristus. Trosytringer eller meninger vedkommer ikke saken. Denne rettsregel ble senere fulgt under det første økumeniske konsil i Nicea år 325, og senere praktisert under de økumeniske synoder som den bekjennelsestro lutherdom anerkjenner.

Vi fremstår ikke som tilhengere av en kirke stiftet av Martin Luther. Lik ham og hans medarbeidere i den wittenbergske reformasjon er vår identitet kirkens apostoliske læretradisjon siden aposteltiden, nedfelt i bekjennelseskraftene fra oldkirken og reformasjonstiden, samlet og utgitt i Konkordieboken, utgitt i året 1580.

Konkordiebokens kirkerettslige autoritet og økumenske gyldighet består i den uforbeholdne bekjennelse til apostelordets lære fra kirkens Herre og Lærer Jesus Kristus. I Konkordieboken fins også Den augsburgske bekjennelse (el Augustana-bekjennelsen). Med bekjennelseskraftene istemmer vi apostelordets lære, mottatt fra kirkens Herre og Skriftens rette utlegger.

Det var ikke hensikten med Augustana-bekjennelsen å gjenopprette kirkens organiserte enhet, mens dens læreenhet. Det lyktes ikke. Etter lærestrid ble apostelordets lære presisert i Konkordieformelen, kronen på reformasjonsverket. Kirkefel-

lesskapets læregrunn kan bestå uten Konkordieformelen, men ikke mot den. Med Augustana-bekjennelsen istemmer vi og stadfester Guds kirkes ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen. Uten denne begrunnelse gjenstår åpne spørsmål, for kirken gransker ikke skjulte ting.

Lik våre lærefedre fra oldkirken og reformasjonstiden, er det vårt høyeste ønske å gi videre den nytestamentlige tro til våre etterkommere, så også de kan istemme kirkens hellige tro, og sammen med Guds Ene Hellige Kirke ha samfunn med Guds troshelgener i himmelen og på jorden. Derfor feirer vi Augustana-dagen.

Mt 10:32 – Den som bekjenner meg for menneskene, ham vil jeg kjennes ved for min Far i himmelen.

Sal 119:46 – Jeg vil tale om dine vitnesbyrd for konger og skal ikke bli til skamme.

Blant utgiverne av Konkordieboken var Nicolaus Selnecker (d 24.5.1592). Hans daglige bønn var følgende bønnevers:

La alltid meg forblive
Din eiendom, o Gud-
La ingenting meg fordrive
Bort fra din læres bud.
O la meg aldri vakle,
Gi meg bestandighet-
Derfor vil jeg deg takke,
Nå og i evighet.

«Bestandighet» er ingen selvfølge. Luthers nære venn Filip Melanchton skrev forsvarskriftet *Apologien* til Den augsburgske bekjennelse. Da var han fremdeles lojal mot den wittenbergske reformasjon. I *Apologien* art. 10 står det:

Kristi legeme og blod under brødets og vinens skikkelser er virkelig nærværende i nattverden og der blir utdelt og mottatt. Derfor blir også den motsatte lære forkastet.

Senere utga Melanchton en forandret utgave (Augustana variata 1540). Der heter det at Kristi legeme og blod blir utdelt «*med brød og vin*» til dem som spiser i Herrens Nattverd. Det lille ordet «med» er den lille surdeig som gir til kjenne Melanchtons frafall fra bekjennelse i bibelsk mening. Surdeigen gjennomsyrrer kirkefelleskap i «på tilstrekkelig grunnlag» i den filipistiske rettstradisjon.

Typisk er erklæringer av privatrettslig art, gjort gjeldende for kirker i et avgrenset område, samtidig som man beholder de gamle bekjennelser med aktelse for tidligere tiders læreoppfatninger.. Avgjørende er de helhetlige hensyn uten bot for vrang lære og uten å oppheve deres gyldighet i tidligere dokumenter (bekjennelsespragmatisme). Overordnede og helhetlige hensyn til det organiserte tjeneste-

fellesskap medfører kirkefellesskap «på tilstrekkelig grunnlag». Men bekjennelse med forbehold er Bibelen fremmed.

Kristi ord sier rett fram og presist hva han virkelig gir i og med brødets og vinens skikkelser: «*Dette er.*» Enhetens Herre over enhetens sakrament utelukker kirkefellesskap med rom for lære i strid med kirkens gudgitte kjennetegn – evangeliets lære og sakramentene, forvaltet ii den forsamlede menighet. Her verner liturgien om Guds barns nåderett, gitt i dåpen til Kristi død. Men utelukket er ikke trosytninger i samtale til innbyrdes trøst og rettledning.

Sammen med den gamle kristenhet i øst og vest vedkjenner vi oss kirkens samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt i velsignet brød og vin.(1 Kor 10:16). Gud gi at vi kan stå for Kristi domstol og med troens frimodighet istemme apostelordets lære, «*som en gang for alle er overgitt til de hellige*». (Jud 3)

Gud kaller alle ved syndsforlatelsens evangelium, ukjent for fornuften. Prekenteaksten virker tilsynelatende selvmotsigende, først vidåpen, så innskrenket. Dette forhold tilsvarer forholdet mellom Guds lov og evangelium. Guds lov stenger himmelen med krav om Guds morallov oppfylt 100 % i tanker, ord og gjerninger. Kvalifiserte fins ikke.

Jesus hadde ropt ve-rop over de byene som ikke vendte om. Straks deretter talte han lov og evangelium. Han forklarer at Faderen har skjult evangeliet for de vise og kloke. En kortslutning sier Faderen er skyld i all ubotferdighet. Nei, Gud kaller og opplyser med evangeliet på en annen vei:

Joh 3:14f – likesom Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik skal også Menneskesønnen løftes opp for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv..

1 Joh 2:1f – Men om noen synder, har vi en som taler vår sak hos Faderen, Jesus Kristus, den Rettferdige. Han er en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men for hele verden.

Den eneste sanne Gud – den treène Gud, er en forsonet Gud. Tross Guds velgjerninger i Kristi lidende lydighet, er evangeliet skjult for den store masse. Hvorfor? Det selvkloke sinn bevitner årsaken: Arvesyndens motstand mot Gud i menneskets innerste. Derfor fikk profeten Jesaja oppdraget:

Jes 6:9f – Gå og si til dette folk: Dere skal høre og høre, og ikke skjønne! Gjør hjertet sløvt hos dette folk, gjør ørene tunghørte, klin øynene til, så det ikke kan se med øynene, og ikke høre med ørene, ikke forstå med hjertet og ikke vende om og bli leget!

Derfor takker Jesus Faderen, som har skjult sitt ord for de vise og kloke i denne verden. Vår visdom er null verdt i troens saker. Eller sagt med Martin Luther:

«Vår visdom og klokskap i guddommelige ting er det øye som djevelen åpnet i paradiset, da Adam og Eva i djevelens navn ville være kloke. Gud hadde selv lært dem og gitt dem sitt ord, om de ville være rett kloke. Så kom djevelen, rettet på saken og åpnet øynene så de ikke kunne se Gud /.../ Denne plage henger oss stadig om halsen, så vi alltid vil være kloke i djevelens navn.»

Eller sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke med egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort og bevart med i den rette tro.»

Gud har åpenbart evangeliet for de barnlige.

Hvorfor? *«Dette var din gode vilje.»* Det er Guds gode vilje å gi forstand på Guds forsoning med verden i Kristi død. Det er Guds gode vilje å kalle oss med evangeliet om sine velgjerninger i Kristus Jesus. Vår visdom og klokskap er dårskap for Gud.

1 Kor 1:26f – tenk på hvem dere selv er, dere som ble kalt: ikke mange vise, menneskelig talt, ikke mange med makt eller av fornem ætt. Men det som går for å være uforstandig i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme. Det som regnes for svakt i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre det sterke til skamme.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han av sin egen frie vilje forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Gud skylder oss mennesker ingen ting. Lever vi uten frykt for Gud og uten tillit til ham, er vi skyld i vår egen undergang, forlatt for Gud. Og motsatt: Har du fått nåde til å anvende syndenes forlatelse på deg selv, så er årsaken Guds gode vilje, stilt fram for verden i Kristi, Guds Sønn selvhengivende kjærlighet, lydighet til døden på korset. Gud har for sin gode viljes skyld gitt deg frelsen i dåpen til Jesu død, med løftet om salighet for hver den som tror.

Guds godhet mot vise og kloke.

Gud har talt også til vise og kloke, undervist også dem og forkynt evangeliet også for dem. Slik viser han sin langmodighet. Eksemplene fra bibelhistorien er mange.

Egyptens farao forherdet seg mot Guds ord, men ble flere ganger advart. – Eller tenk på Guds advarsler ved profetene. Hans utvalgte folk vendte det døve øret til hans ord, men Gud viste langmodighet. – Eller tenk på Jesu samtale med rådsherren Nikodemus, som ville vite mer om gjenfødelsen i dåpen med vann og Ånd. -

Eller tenk på Jesu langmodighet med de tolv. Da han etter sin oppstandelse fra de døde var sammen med dem, måtte han bebreide dem at de var så trege til å tro hva Moses og Profetene vitnet om Jesus Kristus.

Rom 10:21 – Hele dagen rakte jeg hendene ut til et ulydig og gjenstridig folk.

Gud viser langmodighet med våre selvkloke tanker i troens saker. Men noen spør på barnlig vis Gud om råd, og han opplyser med evangeliet dem som hører og tar vare på Kristi undervisning i Den hellige skrift, gitt videre til kirken med apostelordets lære fra ham.

Hva er sann teologi?

Den handler ikke om menneskers tanker om Gud, men Guds tanker om oss. Jesus sier: «*Alt er blitt overgitt til meg av min Fader.*» Her taler Jesus om seg selv som sann Gud og sant menneske. Ikke engang en engel kan si noe slikt.

Jesus er den enbårne Sønnens ord fra Faderen. Den Hellige Ånd - som utgår fra Faderen og Sønnen, er virksom med ord fra Fadereen og Sønnen i den samme guddoms enhet. Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne i all hans trofasthet og ha evig liv i ham. (Joh 17:3)

Sal 8:7 – Du gjorde (Kristus) til Herre over dine hendes verk, alt la du under hans føtter.

Mt 28:18 – Meg er gitt all makt i himmel og på jord.

Eller sagt med en av kirkens bekjennelser:

«Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner at vår Herre, Jesus Kristus, Guds Sønn, er Gud og menneske. Han er Gud av Faderens vesen, født før alle tider, og menneske av sin mors vesen, født i tiden. (Athanasianum pkt 28f)

Denne hemmelighet har vært skjult siden verden ble skapt.

Ef 1:9f – han kunngjorde oss sin viljes hemmelighet, den frie beslutning han fattet, om å fullføre sin frelsesplan da tiden var inne; å sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord.

Ef 3:5f – (Kristi hemmelighet) var ikke gjort kjent for menneskene i tidligere slekter, men nå er denne hemmelighet ved Ånden blitt åpenbart for hans hellige apostler og profeter:. At også hedningene har fått del i arven; de hører med til det samme legeme og har del i løftet – i Kristus Jesus og i kraft av evangeliet.

Slik har Gud tilintetgjort det som var noe. Ingen har grunn til å rose seg for Gud. Så er sann teologi Guds teologi til oss, sammenfattet i ordet «evangelium».

«Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære, så skal jeg gi dere hvile». Ingen skal kunne utelukke seg selv fra ordet «alle».

Ordene om strev og byrde sikter til Guds lovs anklager i samvittigheten - om gjort og ugjort, om overtredelser og forsømmelser. Med undring må vi spørre: Hvorfor er Kristi åk en *lett* byrde? Guds ord svarer: Byrden har Kristus båret, og åket har han brutt i stykker. Guds vitnesbyrd er Jesus Kristus, reist opp fra død og grav på grunn av vår rettferdiggjørelse.

Jes 9:4 – for åket som tynget folket, stangen over nakken på det og staven som driveren brukte, har du brutt i stykker.

Rom 4:23 – Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse. (E Sv Kyrkobib.)

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen! Du er verdig all ære, takk og pris for den rettferdighet som ditt evangelium åpenbarer. Hør oss i nåde: Hjelp oss med Den Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så alt vårt håp er din enbårne Sønn, inntil døden lydig i alles sted. Gi oss nåde til å øve troen med ham til eksempel i ord og gjerning. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

JOMFRU MARIAS BESØKSDAG (2.7.)

Prekenutkast 1. rekke: Lk 1:39-56

Luther sa med rette at Marias besøksdag bør vi feire på grunn av «den herlige åpenbaring», gitt på denne dagen.

Tidfestingen «*i de dager*» må bety at hendelsen fant sted kort etter engelen Gabriels budskap til jomfru Maria, da han varslet henne om Kristi fødsel. Da ble Maria også fortalt at niesen Elisabet var med barn.

Da dro Maria til fjellbygda et sted i Judea. Der steg hun inn i Sakarias' hus. Han var en levitt av Arons ætt. Sønnene tilhørte de familier som etter loddtrekning tjenestegjorde i templet. Levittene bodde spredt på 48 steder, så tekstens opplysning om «en by i Judea», må ha vært en av disse.

«Herren være med dere!»

Denne hilsen er den samme som Boas sa til arbeidsfolket, da han kom fra Betlehem: «*Herren være med dere*». (Rut 2:4) Samme hilsen bruker presten når han hilser på menigheten før tekstene for dagen blir opplest i Ordets liturgi. Menigheten svarer: «*Og med din ånd!*» Med denne hilsen trer vi sammen som rettsfor-

samling i Guds kirke. Her samles vi for å utøve vår nåderett hos Gud, gitt med Guds nådepakt i vår dåp. Denne praksis er overtatt fra oldkirken (EMolland)

Hvordan hilste Gabriel på Maria? «*Vær hilset, du benådede. Herren er med deg!*» Hvordan hilste den oppstandne Jesus da han første gang møtte de tolv? «*Fred være med dere!*» Fra dem har vi overtatt den apostoliske hilsen? «*Nåde være med dere, og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.*» På lignende vis lød den keiserlige hilsen. Det lille ordet «og» markerer den radikale forskjell. Guds fred med oss er Guds forsoning med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet.

Israelittene hilste på Guds vegne med et Guds ord. Det gjør også vi, men ,markerer med et «og» Guds løfter ved profetene er oppfylt i «Herren Jesus Kristus». Hilsenen gjenspeiler den trehet som man kjente til i den gamle pakt. Den ble først tydeliggjort under Jesu dåp i Jordan. Gjennom hele Nytestamentet medfører Kristus-bekjennelsen en bekjennelse til de tre personer i Guds enhet.

Med Guds ord er Helligånden virksom, for Ånden bor i Ordet. Da forstår vi hvorfor barnet i i Elisabets morsliv «*rørte på seg*». Uttrykket «røre på seg» kan også oversettes «hoppet». Det er naturlig at et foster rører på seg. Årsaken var lyden av Marias hilsen. Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd, og barnet likeså, slik engelen hadde forutsagt:

Lk 1:15 – Like fra mors liv skal han bli fylt med Den Hellige Ånd.

Også denne hendelse markerer at vi får ikke Den Hellige Ånd umiddelbart, men ved Guds Ord, det fremste nådemiddel. Altså trodde Johannes Døperen like fra mors liv, for troen kommer av det forkynte Guds ord. Troens årsak belyser det underlige for oss, at også spedbarn kommer til tro hvor Guds ord høres.

Guds ord innfattet i vannet, lik perlen i ringen.

I en dåpsliturgi, brukt siden den wittenbergske reformasjon, blir barnet spurt straks før dåpen: «Tror du på Gud Fader, tror du på Jesus Kristus, tror du på Den Hellige Ånd?». Den som bærer barnet, svarer på barnets vegne: «Ja». Trosbekjennelsen uttrykker Den Hellige Ånds suverene gjerning ved Guds ord. Dåpen er ingen lydighetshandling. Den bekrefter ikke dåpskandidatens prestasjon. Dåpen er Guds suverene frelseshandling.

Helligåndens suverene gjerning kommer også til uttrykk i *skriftemålet*, når skriftefaren spør: «Tror du at min tilgivelse er Guds tilgivelse? Svar: «Ja.» Skriftefaren: «Deg skje som du tror. Jeg forlater deg dine synder.» Dermed blir Guds nådepakt i dåpen stadfestet, og med den barnet hos Gud. «*Den som tror og blir døpt, skal bli salig.*» (Mk 16:16)

Jesus sa til Nikodemus, at hver den som tror på Jesus, Guds enbårne Sønn og hans offerdød, skal ha evig liv. Denne tro er ikke «min tro», men *Guds* tro, - den tro som Gud virker med evangeliet om sin forsoning med verden i Jesu Kristi død.

Det er Guds verk at vi hver for oss tør motta og anvende på oss selv den frelse som Gud har beredt for alle i Jesu død. Under dåpsliturgien blir Guds ord oppleet. Hvem tør si at det oppleste og forkynte Guds Ord er uvirksomt? Marias hilsen virket endog på barnet i Elisabets morsliv.

Guds tro til oss *stadfester* han med syndsforlatelsen tilsagt ii det private skriftemål, tilsagt den enkelte som ber om det. Gud styrker troen med alterets sakrament, rakt frem og mottatt under Herrens Nattverd.

Dåpen er en *kamphandling*. Vi står overfor Guds fiendemakter synd, død og djevel. Vi ber Gud se i nåde til dette barn og gi det den rette tro. Skulle ikke Gud høre denne bønn? Deretter besverger presten djevelen å vike bort fra den som skal døpes. La oss også her ta fornuften til fange i lydighet mot Herren Jesus.

Gudfødtersken.

Elisabet bekjente for Maria: «*Velsignet er du blant kvinner og velsignet er ditt livs frukt.*» Johannes i Elisabets morsliv istemt bekjennelsen ved å røre på seg, og forundret spurte hun Maria: «*Men hvorfor kommer min Herres mor til meg?*» I klar tekst: Hun bekjente jomfru Maria som «*gudfødterske*» - *min Herres mor*.

Hvorfor hadde Elisabets hilsen en slik kraft? Hun hilste med Guds ord. Alt beror på Guds kraft, virksom i og med Guds ord.

Heb 4:12 – Guds ord er levende og virkekraftig, og skarpere enn noe tveegget sverd. Det trenger igjennom til det kløver sjel og ånd, marg og ben, og dømmer hjertets tanker og planer.

Vi bekjenner: «*unntaget ved Den Hellige Ånd.*» Dette fremgår allerede av engelens hilsen: «*Det hellige som blir født, skal kalles Guds Sønn.*» (Lk 1:35) Vi står overfor det største av alle Guds under – foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Den er forutsenting for den rettferdighet som evangelium åpenbarer. Jesus undergjeringer vitnet om denne forening. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde.

Maria fødte ham som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3:15). Eva fødte Kain og trodde hun at hadde født «en gutt av Herren» (1 Mos 4:1). Hun hadde født den førte brodermorder. Eksemplet viser at Den Hellige Ånd kan ingen oppriktig bekjenne at jomfru Maria hadde født «en gutt av HERREN».

Et annet eksempel er Peters bekjennelse på vegne av de tolv- Opprinnelsen til kirkens Kristus-bekjennelse er ikke kristnes samhandling, men ifølge Jesu ord «*vår Far i himmelen*» (Mt 16:16).

Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv (2 Kor 5:19. Det tør vi tro på grunn av Guds vitnesbyrd: Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. Gud døde og oppstod etter sin menneskenatur. Guds blod ble utgytt i Jesu død på korset. Vi synger i en strofe: «O sorg og nød, Gud selv er død, På korset ihjelslagen.»

Gud har forsonet verden med seg selv i Kristi død. Evangeliet åpenbarer denne nådige rettferdighet. Men uten den kunnskap som Guds evangelium gir, kan ingen vite at Gud er en forsonet Gud.

Sal 49:8f.. – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham; det ble for dyrt å frikjøpe hans liv, det må en oppgi for alltid.

Derfor ga den oppstandne Kristus marsjordren til de tolv – og med deres etterfølgere i prekenembetet: «Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!» (Lk 24:47):

Vi istemmer med vår barnelærdom: «Jesus Kristus, «er MIN HERRE, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod.»

Salig er hun som trodde!

Elisabets ord om jomfru Maria må vi forstå i lys av Jesu ord:

Lk 11:27 – Ja, salig er de som hører Guds ord og tror det!

En kvinne i folkemengden hadde ropt: «Salig er det morsliv som har båret deg og det bryst som du har diet!» Jesus benektet ikke, men forklarte hvor Maria var salig. Årsaken var ikke at hun hadde diet Jesus ved sitt bryst. Årsaken er det Guds ord om hun hørte og trodde. Samme frelsesvilkår har Gud gitt oss alle – høre Guds Ord og motta det i tillit til Guds løfte. «Se, her er jeg, Herrens tjenerinne!»

Av nåde full den jomfru blev
Ved Herrens Ånd som verket drev.
Den jomfru som det foster bar,
Hun selv ei visste hva det var.

Den salig jomfrus liv og blod
I hast ble Herrens tempel god.
Maria visste ei av mann,
Ble svanger ved Guds Ord og Ånd.

Guds moder ham til verden bar
Som Gabriel forkynte klar.
Johannes sprang imot med lyst,
Der han lå under moders bryst.

Ingen kan etterligne Marias kall. Men med sin tillit til Guds ord er hun en stadig oppmuntring til troens bekjennere i all ettertid. Hun oppmuntrer oss til å anvende Guds løfter, enhver på seg selv. Det Gud lover, vil han oppfylle også på oss. Med henne som forbilde fremstår Guds kirke som Ordets tjenerinne i denne verden.

MIKKELSMESS (29.9)

Prekenutkast 1. rekke: Mt 18:1-11

St Mikael og alle Guds englers dag

«Hvordan komme inn i himmelriket?»

Jesu disipler hadde spurt ham om hvem som er den største i himmelriket. Han svarte med det motspørsmål som

Jesu disipler spurte Jesus. Hvem er den største i himmelriket? Han svarte med det mot-spørsmål som gjelder hovedsaken: *Hvordan komme inn i himmelriket?* Han svarte selv: *«Sannelig sier jeg dere: Uten at dere vender om og blir som små barn, kommer dere ikke inn i himmelriket.»*

Målet for barneoppdragelsen i Israel var den gang å kunne Moseloven og deler av Profetene og Salmene. En 13-åring skulle også kunne lovens forskrifter. Jo mer de kunne, desto nærmere var de Guds rike. Altså var inngangen i Guds rike et spørsmål om prestasjon og kvalifikasjon.

En rabbiner lærte at hvis hele Israel kunne holde Loven like lenge som det tok en kamel å trekke pusten, så skulle gudsricket komme. Disiplenes spørsmål om den største i himmel-riket ventet svaret: Den som holder hele loven, kommer inn i Guds rike.

Da var det Jesus stilte fram et lite barn og sa: Uten at dere vender om og blir som små barn, kommer dere ikke inn i himmelriket. Da illustrerer småbarnet inngangen til Guds nåderike. Der kommer man inn gratis, dvs av Guds nåde – og ikke av noen annen grunn.

Enhver bør spørre seg selv: Kommer jeg inn i himmelriket?

Da rådsherren Nikodemus var i samtale med Jesus, fikk han høre om Guds rike sett fra småbarnets perspektiv: «*Om man ikke blir født på ny, kommer man ikke inn i Guds rike.*» Det svaret krever den gudskunnskap som Gud gir gjennom den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). Eller sagt med vår barnelærdom, den gudskunnskap som dåpsundervisning skal gi:

«Dåpen «virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salig-het til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.» (Mk 16:16)

Hva kan et småbarn gjøre av lovlydighet? Ingenting. Hva kan vi gjøre for å bli lik små-barn? Ingenting.i. Nikodemus fikk høre: Du må bli født på ny. Vi kommer ikke inn uten en radikalt ny begynnelse med utspring i Gud selv, livets kilde.

Sal 36:10 – Hos deg er livets kilde.

Joh 4:14 – den som drikker av det vann jeg vil gi ham, skal aldri mer tørste, det vann jeg vil gi ham, skal bli en kilde i ham, med vann som veller fram og gir evig liv.

Uttrykket «å vende om» markerer at bare den levende Gud kan gi et nytt liv. Omvendelse og tro er Guds verk. Troen kommer av Guds ord som høres. Gud virker troen hos dem som hører og tar vare på hans ord. Liksom barnet ikke medvirker til sin egen fødsel, kan ingen av egen fornuft eller kraft komme til Jesus og tro på ham, men Gud Helligånden kaller, opplyser og helliggjør dem som hører evangeliet og tar vare på Guds ord. Vi kommer til Guds tro – den tro som er Guds gave, gitt av nåde. Gud skaper med sitt ord, så det som ikke er, det er.

Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord, for at vi skal være en første frukt blant dem han har skapt.

Døptes barnerett hos Gud beror på Guds Sønnns barnekår hos vår Far i himmelen fra evighet av. Hans barnekår er omtalt i Ordspråkenes bok:

Ord 8:22, 25, 30f – Jeg var den første som Herren frembrakte, hans første verk i fordums tid. /.../ Før fjellene ble satt på sin plass, før alle haugene ble jeg født. /.../ da var jeg bygningsmann hos ham. Jeg var til glede for ham dag etter dag og lekte stadig for hans ansikt. Jeg lekte på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneskebarna.

Dette barn, født av Faderen fra evighet, ble unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria. Om dette barn profeterte Jesaja: «Et barn er oss født, en sønn er oss gitt» (Jes 9:6). Han skrev også om jomfruen som skulle bli med barn og føde en sønn (Jes 7:14).

Gal 4:4 – Da tiden var inne sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven for å frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barneretten.

Jesus sa til Nikodemus at man må bli født på ny av vann og Ånd for å komme inn i himmelriket. (Joh 3:5) I dåpen er Ånden virksom med Guds ord innfattet i vannet, lik perlen i en ring. i

Tit 3:5-7 – (Gud) frelste oss, ikke på grunn av rettferdige gjæringer som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss på grunn av det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde, og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.

Hvorfor er forførelsen en så alvorlig sak?

Det er Guds barn som blir forført, og forførelsen rammer indirekte Gud. Jesus sier at «den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg». Uttrykket «i mitt navn» henspiller på dåpen i Jesu navn. Paulus skriver om dette nærvær:

Ef 3:17 – Kristus bor ved troen i deres hjerter.

Gal 2:20 – Kristus lever i meg.

Utenfor Damaskus fikk kristenforfølgeren Saulus lære seg dette nærvær. «Saul, Saul! Hvorfor forfølger du **meg**?» Han forfulgte Kristi kirke – den virkelighet som kalles «Kristi legeme». Der er den oppstandne Kristus til stede, virksom ved troen. Derfor er det en så alvorlig sak å forføre «en av disse små som tror på meg.»

Billedbruken fremhever alvorret. «Gehenna» var navnet brukt om søppelfyllinga utenfor Jerusalem. Der brente man dyrekadavre og annet søppel. Gehenna er i evangeliene og Jakobs brev bildet på de fordømtes tilværelse etter dommen. Advarselen gjelder den virkelighet hvor Gud med handlende allmakt virkeliggjør sin vrede over fiendemaktene, allerede beseiret i Jesu Kristi offerdød. Jesus tilføyer advarselen med en trøsterik oppmuntring:

Guds gode engler beskytter Guds barn.

«Jeg sier dere at deres engler alltid ser min Faders ansikt, hans som er i himmelen.»

Da Peter ble befridd fra fengslet, kom han inn hvor kristne var samlet i bønn for ham. De trodde først det var hans engel som stod utenfor døren.

Sal 94:11 – Han skal gi sine engler befaling om deg, at de skal bevare deg på alle dine veier

Dan 12:1 – På den tiden skal Mikael, den store fyrsten, stå fram, han som verner dine landsmenn. Det skal komme en trengselstid som det ikke har vært maken til helt siden folkeslag oppstod. Men på den tid skal ditt folk bli frelst, alle som er skrevet opp i boken.

Etter Pinsedagen fortsetter Guds kirke som det åndelige Israel i den nye pakt. Mikael fortsetter som verneengel for Guds kirke. Navnet Mikael betyr «*hvem er som Gud*». Navnet henspiller på Kristus, for ingen er som han – sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. Apostelen Judas kaller ham «erkeengel». «Mikelsmess» er dagen da vi takker Gud for Mikael, høvdingen for Guds gode engleskarer. Med dem fordrev han satan med sine onde engler ut av himmelen. De ble kastet ned på jorden (Åp 12:7-9).

Også engelen *Gabriel* er blant de fornemste av Guds engler. Gabriel presenterte seg for Sakarias som den «*som står for Guds ansikt*». Han tilhører de engler som alltid ser Guds ansikt i Guds tronehimmel. De er «ansiktsengler».

Jes 63:9 – i all deres trengsel var det ingen trengsel. Hans ansikts engel frelste dem. I sin kjærlighet og medlidenhet løste han dem ut. Han løftet dem opp og bar dem alle dager fra gammelt av.

Profeten Malaki kaller den kommende Messias for «paktens engel»:

Mal 3:1 – Herren som dere søker, kommer brått til sitt tempel. Se, han kommer, paktens engel som dere stunder etter.

Det er altså en *rangordning* i himmelen, men av en annen art enn verdslige rangordninger. I Guds himmelrike er småbarnas engler de fremste, de som verger de største i Guds nåderikes rangorden.

1 Kor 28f – Det som står lavt i verden, det som blir foraktet, det som ingenting er, det utvalgte Gud seg for å gjøre til intet det som er noe, for at ikke noe menneske skal rose seg overfor Gud.

Derfor kom også Menneskesønnen for å frelse det som var fortapt.

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Fader, deg takker vi for dine engler til vern om ditt folk mot alt ondt. Hør oss i nåde: La også oss få erfare dine englers vern i trengsler, og ltill sist bringe våre sjeler i din varetekt inntil oppstandelsens morgen, og sammen med din triumferende Kirke får prise deg til engleskarenes jubel, for evig frelst fra alt ondt. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

ALLEHELGENSDAG ALLE HELGENERS DAG

Prekenutkast 1. rekke: Mt 5:1-12

Jesu saligprisninger er til trøst og advarsel for Guds kirke gjennom alle tider. Samme motiv har Jesu åpenbaringer for apostelen Johannes, forvist til øya Patmos. Her skrev han ned Jesu åpenbaringer for ham, til advarsel og trøst for Guds kirke gjennom endetidens trengsler. Dette skjedde under en kristenforfølgelse mot slutten keiser Domitians tid (d år 96).

Hvem er Guds helgener?

Den oppstandne Jesus lot apostelen Johannes få se den store skare stå for Guds og Lammets trone, kledd i hvite kapper. Da spurte Johannes: «*Hvem er de, hvor kommer de fra?*» Jesus svarte ham: «*Dette er de som er kommet ut av den store trengsel, og som har vasket sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod.*» (Åp 7;13f)

De er ikke gjerningshelgener, men troshelgener. Det fremgår av Jesu saligprisninger. Den første saligprisning markerer at de har ikke gjort seg fortjent til å stå for Guds åsyn. Guds helgener er tilsagt himmelriket av nåde, uten noen kvalifikasjon. «*Salige er de som er fattige i seg selv. Himlenes rike er deres.*»

Påminnelser er minnedagene i en evangelisk-luthersk kirkeårskalender. De er *troshelgener, helliget ved tro* uten gjerninger. Med Kristus til gave, gitt av nåde, bekjente de ham i livets vitnesbyrd. Derfor er vår kirkeårskalender fremfor alt en Kristus-kalender. De står for tronen ikledd Kristi hellighet og rettferdighet, gitt i dåpen og mottatt i tro.

Minnedagene vitner om *Guds kraft* i de troendes liv, samme kraft som reiste Jesus opp fra de døde tredje dag. Guds kraft gjør dem til oppmuntrende forbilder for oss som nå lever. Minnene taler om Guds kraft som fullendes i skrøpeligheit.

Heb 13:7 – Glem ikke deres ledere, de som talte Guds ord til dere. Tenk tilbake på hvordan de levde og døde, og ta eksempel av deres tro.

Denne mening med Allehelgensdagen istemmer vi med kirkens bekjennelse (CA art 21:1-3):

«- man kan holde fram minnet om de hellige for at vi skal etterligne deres tro og gode gjerninger, hver i sitt kall. /.../ (Guds ord) lærer ikke å påkalle de hellige eller å be om hjelp fra de hellige, for den fremholder Kristus alene som mellommann, forsoningsmiddel, øversteprest og talsmann for oss. /.../ Han har lovt at han vil høre våre bønner, og denne dyrkelse har han stort behag i,

at man påkaller ham i all nød. 1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en talsmann hos Gud.»

Ikke noe bibelord sier at de døde hører oss. Vi skal ikke påkalle og be til helgener, engler eller jomfru Maria. Vi skal be til den treéne Gud, til den eneste sanne Gud, fordi vi kjenner ham – lik troshelgener, gjennom den han utsendte, Jesus Kristus.

Hvordan minnes troshelgener?

Vi minnes kristne som i livets vitnesbyrd vedkjente seg kirkens gudgitte tro. Vi takker Gud for dem og *etterligner* deres ferd. De er framme ved målet. Vi har samfunn med dem i «de helliges samfunn», samfunn med Kristus i de hellige ting, rakt fram og mottatt i med munnen i Herrens Nattverd.

1 Joh 1:3 – Det som vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere, så dere skal ha samfunn med oss, vi som har samfunn med Faderen og hans Sønn, Jesus Kristus.

Den himmelske lovsang omfatter Guds kjempende kirke på jorden. Derfor feirer vi Alle Helliges Dag, og sammen med Guds kirke «*i himmelen og på jorden priser vi hans Navn med samstemmig jubel*».

De saliges kjennetegn på jorden.

De første kristne kalte seg selv for «*de hellige*» eller «*helgenene*», det vil si troshelgener. Ingen er en kristen av kvalifikasjon. «*Kristne*» er kallenavnet som utenforstående gav oss. (Apg 11:26) Jesus kaller dem «*salige*», de som i som i nåtid har en adresse på denne jord. (1 Kor 1:1). Apostelen formaner til «*utholdende bønn og påkallelse for alle hellige*», hvor enn de bor (Ef 6:18).

Med ordet «*salig*» knytter Jesus til Salme 1.

Sal 1:1f - Salig er den som ikke følger ugudelige menneskers råd, og ikke slår inn på synderes vei, eller sitter sammen med spottere, men har sin glede i Herrens lov og grunner på den dag og natt.

Jesus sa med tanke på sin mor: «*Salig er de som hører Guds ord og tar vare på det.*» (Lk 11:28) Det gjorde Maria. Paulus siterer fra Salme 32. :

Rom 4:7 – Salig er de som har fått sine overtredelser tilgitt og sine synder skjult.

Å være salig er å være frikjent hos den levende Gud. Eneste årsak er Guds godhet for sin egen skyld, stilt fram for varden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Frikjent hos Gud for Kristi skyld, kjenner vi Gud som en venn å stole på i liv og død. Med denne gudskunnskap er den oppstandne Kristus vårt levende håp.

Det første kjennetegn:

Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres. Lært av Guds lov, har de lært den onde menneskenatur å kjenne:

Rom 7:18 – jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode, makter jeg ikke.

Med denne erkjennelse er vi virkelig rike i Kristus Jesus, vårt levende håp. Motsetningen har han beskrevet slik:

Åp 3:17- «Jeg er rik», sier du, «jeg har overflod og mangler ingen ting.» Men nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken.

Det andre kjennetegn

Salige er de som sørger, for de skal trøstes.

De sørger ikke over egne lidelser, slik røveren på korset gjorde: «Vi lider hva våre gjerninger er verdt». (Lk 23:41) Det må vi alle gjøre, for døden er syndens lønn. De salige må lide hva troen på Kristi lidende lydighet medfører. Men han er «Israels trøst» (Lk 2:35).

Rom 15:4 – Alt som før er skrevet, er skrevet oss til lærdom: Vi skal ha håp av den tålmodighet og trøst som Skriftene gir.

Det tredje kjennetegn:

Salige er de tålsomme, for de skal arve jorden.

Med Kritis til gave, gitt kun av nåde, er Kristus deres forbilde.

Mt 11:29 – lær av meg, for jeg er tålsom og ydmyk av hjertet, så skal dere finne hvile for deres sjeler.

1 Pet 2:23 – Han skjelte ikke igjen, når han ble utskjelt, han truet ikke når han led, men overlot sin sak til ham som dømmer rettferdig.

De tålsomme skal arve jorden. Løftet gjelder ikke jordisk makt og rikdom, slik djevlen fristet Kristus og i nåtid frister kirken (jf Mt 4:9). Kristi løfte gjelder «nye himler og en ny jord hvor rettferdighet bor» (2 Pet 3:13).

Det fjerde kjennetegn:

Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten, for de skal mettes.

De hungrer og tørster etter den rettferdighet som evangeliet åpenbarer. Derfor bruker de Guds nådemidler for å motta forsoningens goder og få stadfestet barneretten, gitt i dåpen. De mottar alterets sakrament for å bli styrket i troen på syndenes forlatelse, liv og salighet hos Gud.

Det femte kjennetegn:

Salige er de barmhjertige, for de skal få barmhjertighet.

Sal 86:15 – Men du, Herre Gud, er barmhjertig og nådig, langmodig og rik på miskunnhet og trofasthet.

Med Kristus til gave har de Guds de Guds barmhjertighet, og viser barmhjertig i livets vitnesbyrd, Gud til ære.

Det sjette kjennetegn:

Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud.

Ordene sikter til det nye menneske, som Helligånden skaper og fornyer i de troendes liv. Han er livgiveren og nyskaperen. Med ord fra Faderen og Sønnen skaper han og fornyer han som skal leve evig for Gud. Derfor påkaller de Gud og ber:

Sal 51:12 – Gud, skap i meg et rent hjerte, gi meg en ny og stø ånd!

Det sjuende kjennetegn:

Salige er de som stifter fred, for de skal kalles Guds barn.

Guds fred med oss er Kristus Jesus – og ingen annen. Falske fredsstiftere kjennes på reservasjoner mot Guds ord, tilpasset menneskers behov. De medfører strid om apostelordets lære fra Kristus, kirkens hyrde og lærer. Åpenbaringsordets Gud avviser falske vitner om ham. (1 Kor 14:34)

Sanne fredsstiftere lyder Gud fremfor mennesker og søker fred med alle mennesker på Guds ords vilkår. Det medfører de omkostninger som Gud tillater, og troens øvelse i tålmodighet.

1 Joh 4:6 – den som er av Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens ånd og villfarelsens ånd.

Det åttende kjennetegn:

Salige er de som blir forfulgt for rettferdighets skyld, for himmel-riket er deres.

Jesus sier ikke at de er salige fordi de blir forfulgt. De er allerede salige, tross spott og løgn og all slags ondt. Da er det ingen grunn til å synes synd på seg selv, men all grunn til å vente nådelønnen med glede.

Apg 5:41 – (Peter og Johannes) forlot Rådet, glade for at de var funnet verdige til å bli vanæret for Jesu Navns skyld.

Jesu første saligprisning omfatter alle saligprisningene. Vårt håp er grunnet på kjensgjerninger, sett og hørt» i en bevitnet Jesus-historie. Den fortsetter i nåtid med den oppstandne Kristus i vår midte, virksom til stede med sitt ord i de nådemidler som dømte skal lære å holde.

De små korsbærere - Kristi etterfølgere

«De skal utstøte dere fra synagogen. Ja, det kommer en tid da enhver som slår dere i hjel, skal tro at han utfører en tjeneste for Gud. Det skal de gjøre fordi de hverken kjenner Faderen eller meg.»

Etter Pinsedagen gikk Jesu ord snart i oppfyllelse. Jesus hadde forklart dem at myndighetshavere skulle forfølge dem fordi de *«ikke kjenner Faderen og heller ikke meg.»* Anklaget for det høye råd ga Peter og Johannes følgende tilsvaret:

Apg 4:19f – Dere får selv avgjøre om det etter Guds vilje er rett å lyde dere mer enn ham. Men vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt.

De gikk med glede ut fra forhøret, for de var aktet verdige til å bli spottet for Navnets skyld. De forstod å anvende Jesu undervisning på seg selv. (Apg 5:43)

Lk 6:23 – Gled dere da og hopp av fryd, for stor er lønnen dere har i himmelen. Det samme gjorde jo fedrene mot profetene.

Jesu ord gjaldt trengselstider. Til andre tider har makthverne skjermet kirken og folket strømmet til kirkens gudstjeneste. Medvirkende årsak kunne være læretilpasninger til verdslige interesser og allmenreligiøse forestillinger. Med stor konsekvens sviktet kirken sin Herre. I stedet for å stole på Åndens sverd, som er Guds ord, falt biskop og prest for djevelens fristelse, da han viste Jesus verdens riker.

Lk 4:6f – Jeg vil gi deg makten over alt dette og la deg få denne herlighet. For det er gitt i min hånd, og jeg gir det til hvem jeg vil. Om du bare faller ned og tilber meg, skal det være ditt.

Hvor stats- og folkemakt erstattet kirkens løse- og bindemakt, ble menighetene underlagt demokratiske rettighetsidéer i en kirkeorganisert råds- og møtестruktur. Kirkefolket ble fremmedgjort for Guds kirkes kristokrati, hvor Kristus rår med sitt ord i alle lærespørsmål.

Prekenembetets utøvere har ingen myndighet til å forandre læren, annet enn å istemme den lære som beviselig er formidlet siden aposteltiden. Med denne autoritet og kompetanse har lærevedtak gyldighet i kirken (Apg 15).

Lk 6:26 – (Jesus) Ve dere, når alle taler vel om dere, for det samme gjorde fedrene med de falske profeter.

Guds profeter ble forfulgt, blant dem profeten Amos, utestengt fra «kongens tempel og rikets hus» (Am 7:13). Profeten Jeremia ble fengslet og klaget sin nød for Gud:

Jer 20:8f – Så ofte jeg taler, må jeg skrike og rope: «Vold og overfall!» For Herrens ord er dagen lang blitt til spott og skam for meg. Men når jeg tenkte: «Jeg vil glemme ham og ikke lenger tale i hans Navn», da ble det som flammende ild i mitt indre, innestengt i mine ben. Jeg strevde for å holde det tilbake, men greidde det ikke.

Trengselstider fulgte oldkirken, da *arianerne* fornektet at Kristus er «av samme vesen som Faderen». *Athanasius* ble drevet i landflyktighet. *Chrysostomos* ble flere ganger landsforvist fordi makthaverne i Konstantinopel ikke tålte Kristusbekjennelsen. Keiseren truet *Martin Luther* på livet og paven lyste ham i bann. Gud hjelpe oss, at vi da etterfølger etterfølger Kristus, hvor enn han går gjennom endetidens trengsler (Åp 14:7).

Prekestolbønn:

Vår Far i himmelen! Du er er verdig all takk og ære for Kristus reist opp fra de døde, rettfærdiggjort i alles sted. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med Den Hellige Ånd, når vi hører ditt ord, for den onde lyst hindrer oss, og din onde fiende gir oss ingen fred. Skriv din lov i våre hjerter, så vi med Kristus til gave tjener deg, frelst av nåde, og venter ham som vår Frelser på Dommens dag. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.